Hanedan Skandalları

Michael Farquhar

Avrupa Kral ve Kraliçelerinin Seks ve Cinayet Tarihi

2. baskı

Çeviri: Mert Çağdaş & Can Uralcan

ileri

Hanedan Skandalları
Michael Farquhar

Çeviren: Mert Çağdaş-Can Uralcan

Kapak Tasarımı: Pinkink Reklam Tel: (0212) 243 43 38

ISBN: 978-605-5452-54-4

İLERİ YAYINLARI No: 245
Birinci Basım: Temmuz 2013

A Treasury of Royal Scandals: The Shocking True Stories History's Wickedest, Weirdest, Most Wanton Kings, Queens, Tsars, Popes, and Emperors

Copyright © 2001 by Michael Farquhar

© 2013, İstiklal Yayıncılık Dağıtım Pazarlama San. ve Tic. Ltd. Şti.
Kitabın Türkiye'deki tüm yayın hakları Aslı Karasuil Telif Hakları Ajansı ile yapılan sözleşme gereği İstiklal Yayıncılık Dağıtım Pazarlama San. ve Tic. Ltd. Şti.ne aittir. Yayınevinden yazılı izin almadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

İLERİ YAYINLARI
Yönetim Yeri: İstiklal Yayıncılık Yıldız Sanayi Sitesi Kat: 3 Cevizlibağ/İstanbul
Yetkili Satış Temsilcisi: Tel/Faks: (0212) 292 65 26-27
Internet: www.ileriyayinlari.com e-posta: ileri2000@hotmail.com
Baskı ve Cilt: İstiklal Matbaası Tel: (0212) 481 92 57

Hanedan Skandalları

Michael Farquhar

Çeviren:
Mert Çağdaş-Can Uralcan

VIII. Henry

İçindekiler

	Giriş	9
	Soyağaçları	11
KISIM I	Şehvetin Son İmparatorları	25
KISIM II	Altı Soylu Günah	49
KISIM III	Kutsal Olmayan Evlilik Mücessesi	71
KISIM IV	Annen Nerde? Babam Yedi.	
	Baban Nerde? Yandı Bitti Kül Oldu	111
KISIM V	Soylu Kan Davaları	133
KISIM VI	Tuhaf Saltanatlar	173
KISIM VII	Roma'dayken...	203
KISIM VIII	Papalığın Ahlaki Çöküntüsü	223
KISIM IX	Mağrur Olma Ey Ölüm	259

Giriş

Yirminci yüzyılda Avrupa, saray mensupları için tam bir mezbahaydı. Tüm kıtada sayısız kral ve kraliçe, savaş ve ihtilâl cinnetiyle tahtlarından edildiler. Bu arada tacına tutunmayı başaranlar ise, – tıpkı Norveç ve Britanya'da olduğu gibi – silik ya da uysal hale getirildi. Ucuz magazin malzemesinden hallice...

Belki de saltanatların zayıflaması en hayırlısıydı. Zaten doğuştan ballı birinin -üstelik alabildiğine aptal veya ahlâkı bozukken- herkese hükmetmesi saçmadır ve miadını çoktan doldurmuştur. Yine de bunun geçersiz olduğu durumlar da var. Sınırsız güç ve doğuştan üstünlük hissine sahip olanlar, soylulara yaraşır bir edepsizliğe eğilimliydiler. Demokratik yöntemlerle seçilen cumhurbaşkanları ve başbakanlar – anayasayla kısıtlanmış hükümdarlar bir yana – bunun yanına bile yaklaşamaz. Sonuç olarak, bugünlerde her şey daha sıradan ve skandal gözüyle bakılanların neredeyse tümü sadece komik.

Charles ve Diana'nın evliliği mutsuz geçmişse ne olmuş yani? Charles Diana'yı Westminister'ın dışında tutmadı veya sevgilisini lime lime edip saraydaki yer döşemesinin altına gömmedi. Bunlar, uzaktaki geçmişten yadımıza düşen hikayelerden ibaret artık. Şehvetli krallar, oynak kraliçeler, cani çarlar, deli imparatorlar ve hiç de kutsal olmayan papaların (Onlar da bir dönem Avrupa'nın hâkimiydi) zamanı... Ayak parmağını emdirmek dışında[1], Fergie (York Düşesi Sarah Ferguson) ve bu kuşağın soyluları, atalarının skandallarına yetişemezler bile. Şan-

[1] *Ağustos 1992'de basına düşen fotoğrafta Amerikalı işadamı John Bryan, şezlongda üstsüz güneşlenen York Düşesi'nin ayak parmaklarını emiyor.*

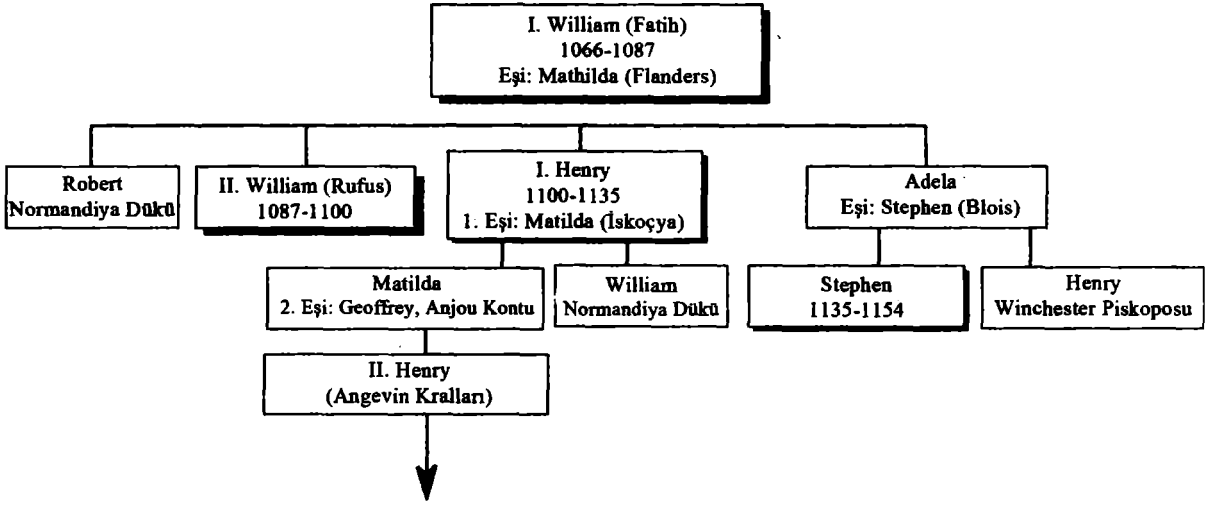
larına yaraşır herhangi bir şeyler bırakmadıkları için de bu derlemeye dâhil edilmediler.

Burada yer alan bazı hikâyeler şüphesiz tarih okuyucularına tanıdık gelecektir. Ama bunlar birer klâsiktir ve soyluların kötü davranışlarını konu alan hiçbir derleme, bunlar olmadan tamamlanmış sayılamaz. Çoğu açığa çıkmamış olan diğerleri ise, tarih araştırmaları sayesinde gün yüzüne çıkabilmişlerdir.

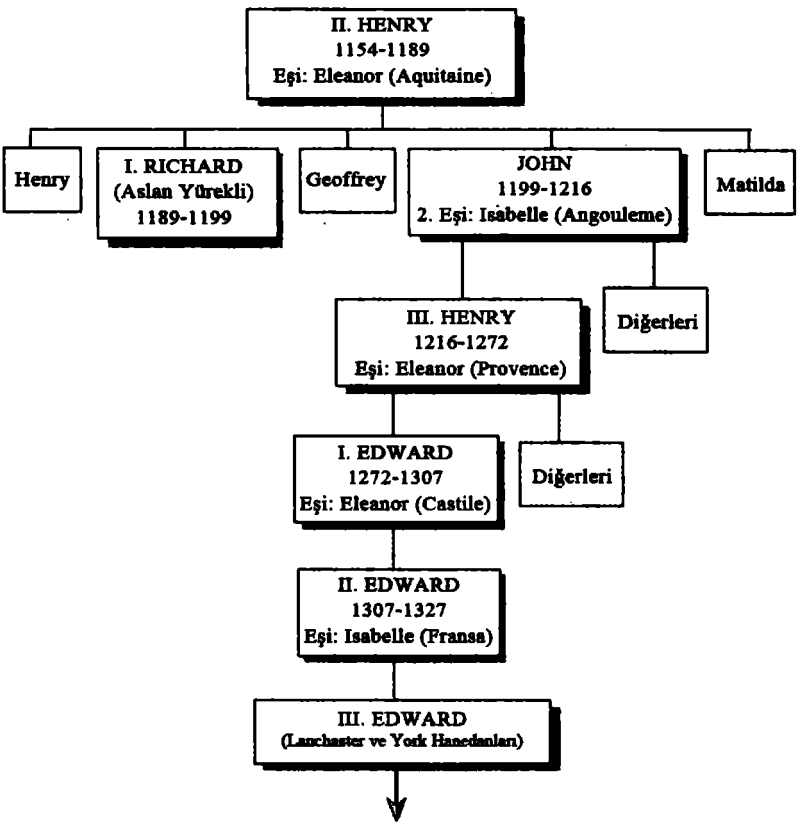
Hikâyelerin hepsi, bir zamanlar Avrupa'yı sallamış olan, zengin bir kepazelikler yelpazesini vitrine seriyor. Velhasıl, soylu hanedanlardan miras rezillikler halen daha çok eğlenceliler.

Soyağaçları

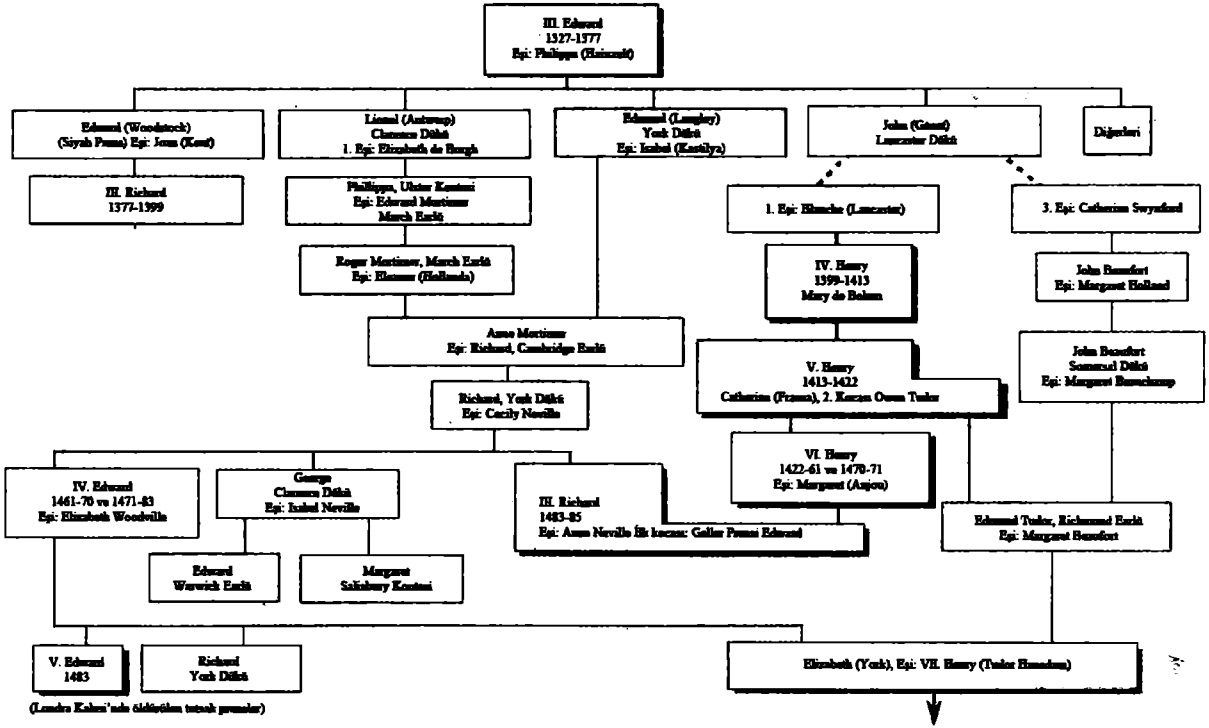
Normanlar

I. William (Fatih)
1066-1087
Eşi: Mathilda (Flanders)
Robert
Normandiya Dükü
II. William (Rufus)
1087-1100
I. Henry
1100-1135
1. Eşi: Matilda (İskoçya)
Adela
Eşi: Stephen (Blois)
Matilda
2. Eşi: Geoffrey, Anjou Kontu
William
Normandiya Dükü
Stephen
1135-1154
Henry
Winchester Piskoposu
II. Henry
(Angevin Kralları)

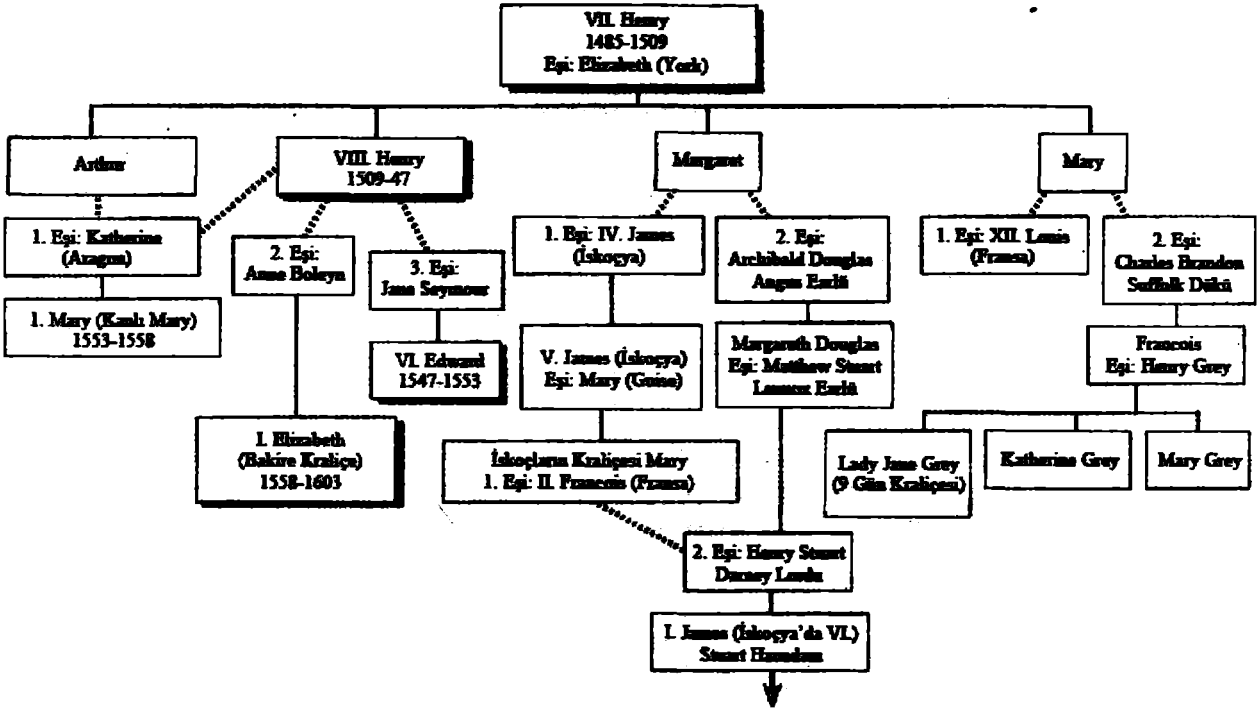
Angevinler

II. HENRY
1154-1189
Eşi: Eleanor (Aquitaine)
Henry
I. RICHARD
(Aslan Yürekli)
1189-1199
Geoffrey
JOHN
1199-1216
2. Eşi: Isabelle (Angouleme)
Matilda
III. HENRY
1216-1272
Eşi: Eleanor (Provence)
Diğerleri
I. EDWARD
1272-1307
Eşi: Eleanor (Castile)
Diğerleri
II. EDWARD
1307-1327
Eşi: Isabelle (Fransa)
III. EDWARD
(Lancaster ve York Hanedanları)

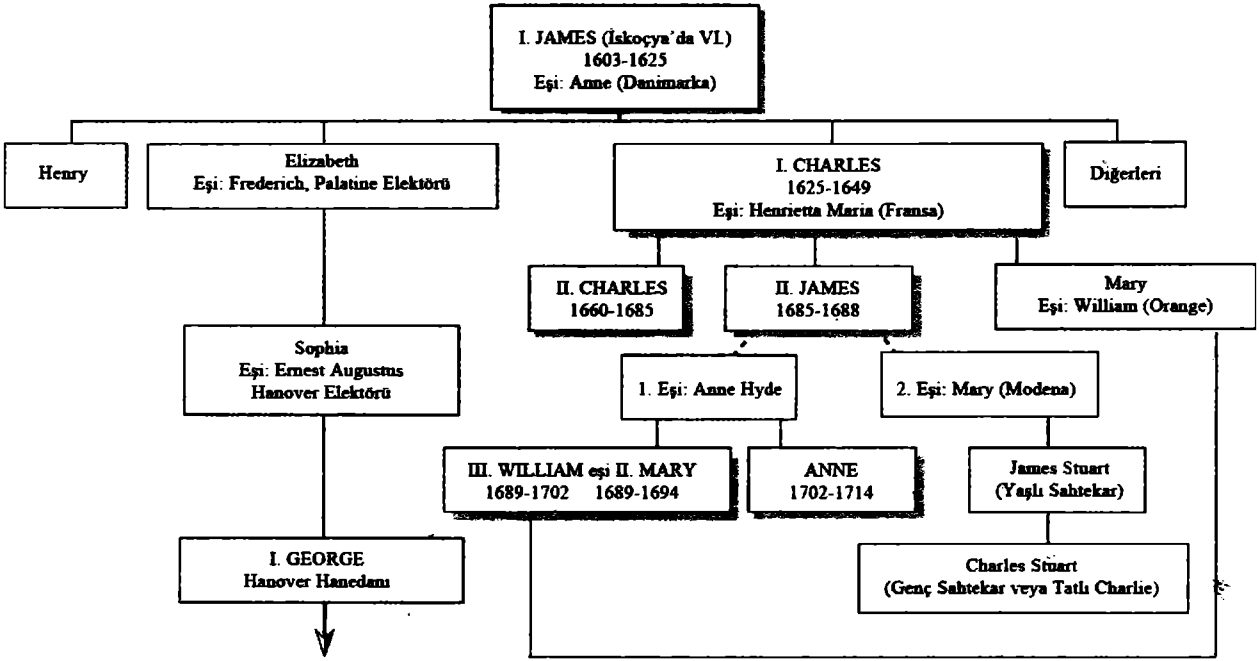
Lancaster ve York Hanedanları

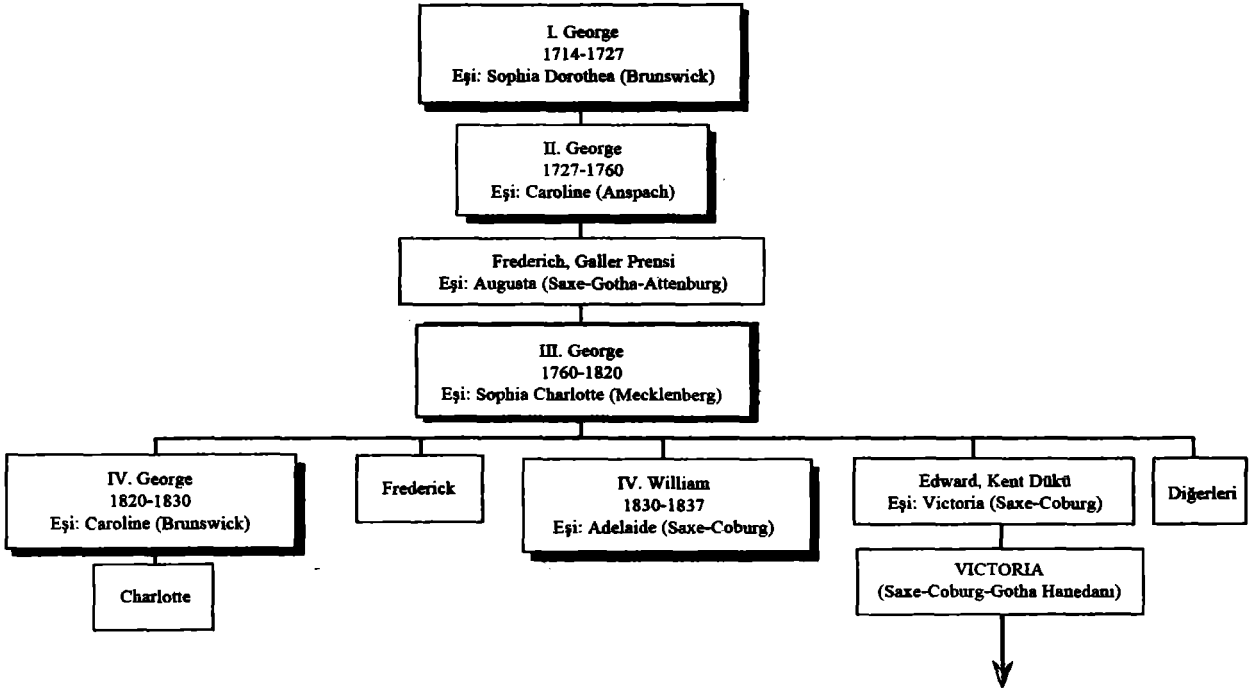
Tudor Hanedanı

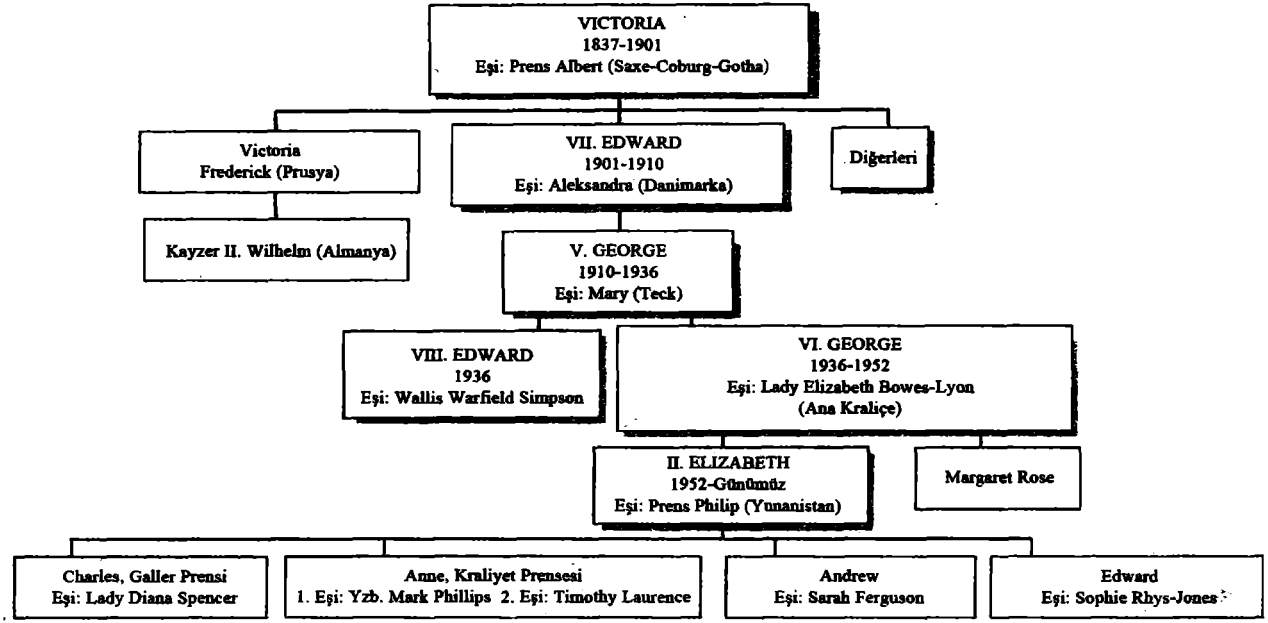
Stuart Hanedanı

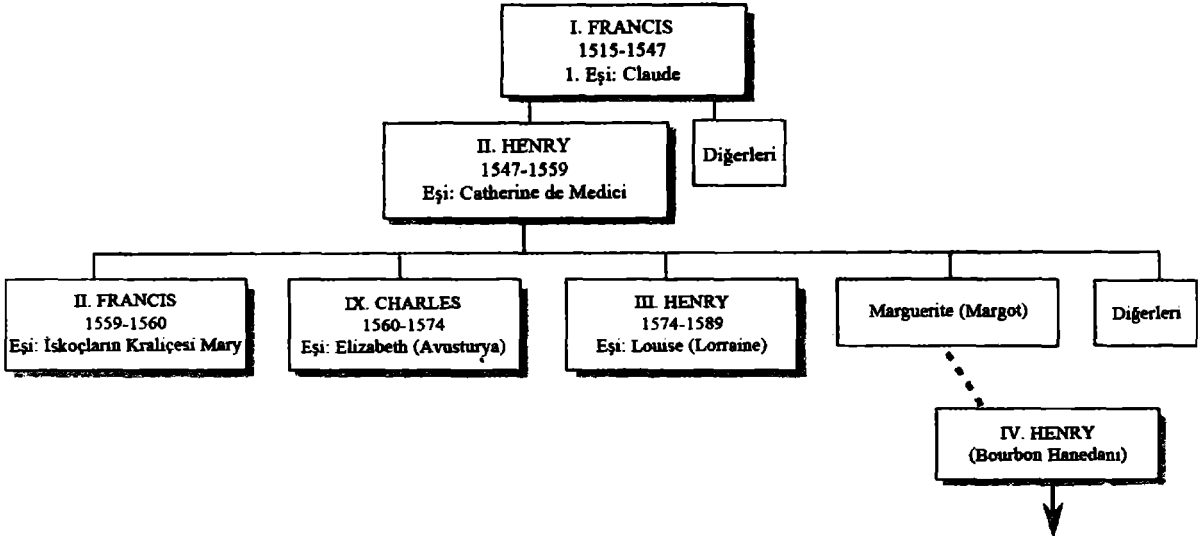
Hanover Hanedanı

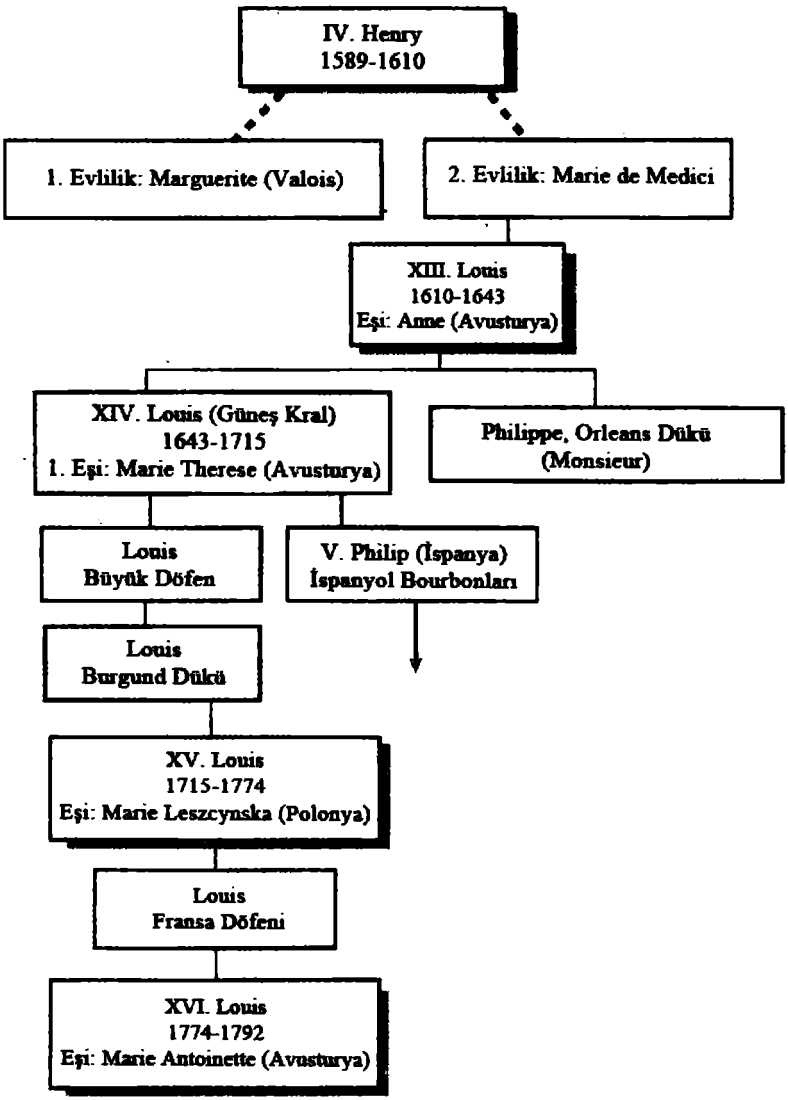
Saxe-Coburg-Gotha Hanedanı (1917'den sonra Windsor)

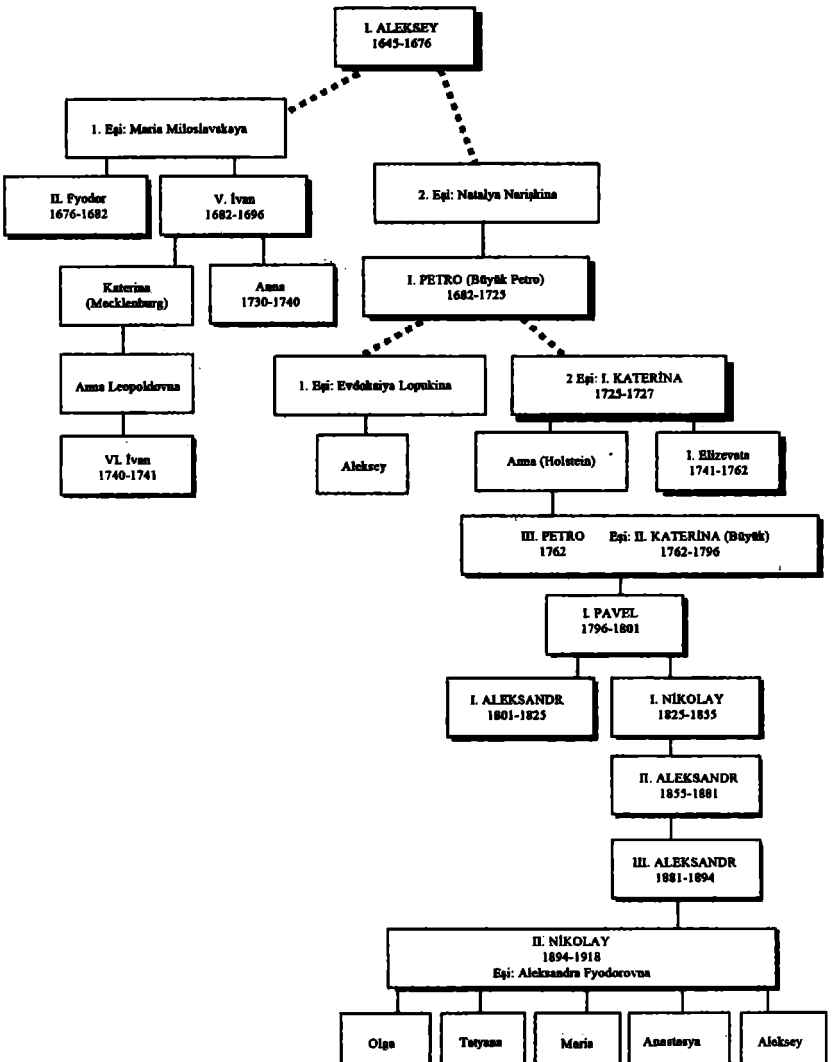
Volois Hanedanı (I. Francis'ten itibaren)

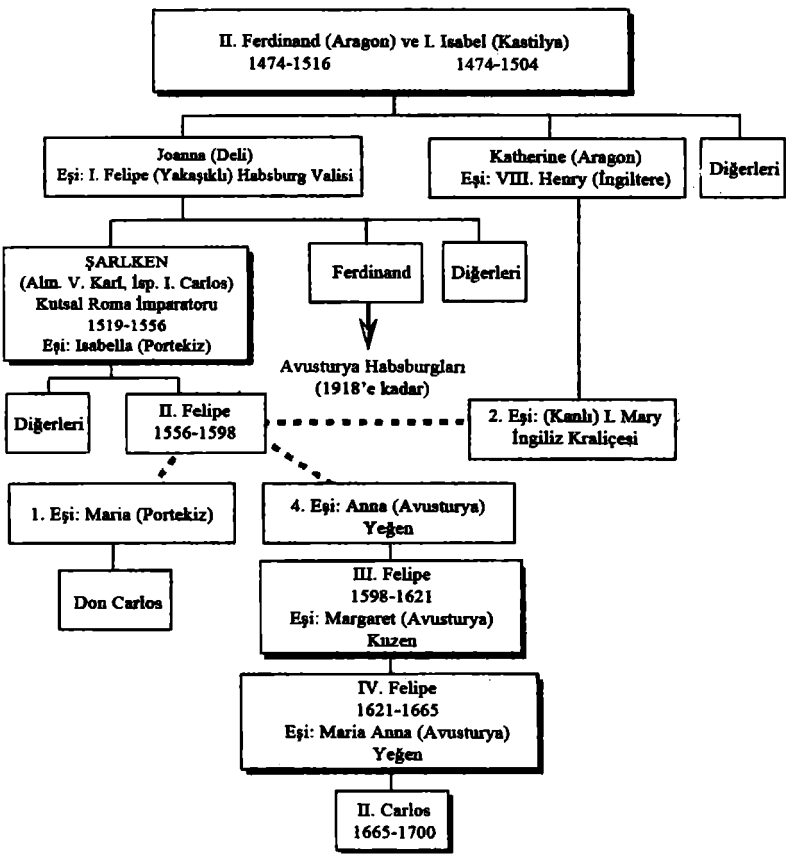
Bourbon Hanedanı

Romanov Hanedanı
(Aleksey'den itibaren)

İspanyol Habsburgları

Kısım I
Şehvetin Son İmparatorları

Zevk düşkünü Fransız romancı Markiz de Sade "Şehvet tutkusu esastır." diye yazmıştı. "Emreder, ağır basar, yakar kavurur." Markiz, bu insafsız zaafın toplumsal konumdan bağımsız olduğunu da eklese iyi ederdi. Dolayısıyla, en az onlara hizmet eden köleleri kadar seks delisi olduklarını kanıtlamış olan kral ve kraliçelerin varlığı münasebetiyle, soyluluğa dair kuramların tümü – sıradan ölümlülere kıyasla belli bir üstünlük, evrendeki hiyerarşide Tanrı'ya daha yakın bir konum bahşedilmesi – öyle ya da böyle çürümüş oluyor. Aradaki tek fark, güçlü makamlarından ötürü soyluların, şehvetli arzularını halktan daha yaratıcı şekilde ve çarçabuk giderebilmeleriydi.

Resim 1: III. Henry, nonoşlarıyla oynaşıyor.

1

Rusya'dan Kucak Dolusu Sevgilerle [1]

II. Katerina atları çok severdi. Seksi de çok sevdi. Ne var ki, meşhur efsanenin aksine, bu iki tutkusunu birleştirme şansını hiç elde edemedi. Yine de Rusya'nın bu zorba çariçesi, eyer üstündeki en arsız gezintileri, son derece işlek yatak odasına olanca coşkusuyla taşımıştı.

1762'de embesil kocası III. Petro'dan kurtulduktan[2] sonra Rusya tahtını ele geçirdi ve otuz dört yıl boyunca ülkeyi yönetti. Konumu sağlamlaştıkça daha cüretkâr biçimde şımaran çariçe, çağdaşlarını şaşırtacak bir iştahla genç sevgili tüketmeye başladı. Öyle ki, "Kadın falan değil, yelloz!" diye isyan edenler olmuştu.

Çariçe, soğuk ve çıkarcı yönetim tarzıyla çelişen baş döndürücü bir duygusallığa teslim oldu ve erkeklere olan zaafının doyasıya tadını çıkardı. İleri yaşlarında bile, ardı sıra onu memnun etmeye çalışan damızlık gençlerle eğlenmekten hoşlanırdı. Bir mektubunda, "Benim kara talihim, kalbimin bir saat bile aşksız kalmaya dayanamaması," diyordu.

Çariçe'nin yatağından geçmek önemli getirileri olan bir şeydi. En kötü ihtimalle iktidarın yakınında bulunmak demekti. Ama bunu elde etmek kolay olmuyordu. Mizah ve zekânın buluştuğu, sağlıklı bir beden ve sevimli bir yüz sadece ön şarttı. Olası sevgililer aynı zamanda uygun bir soy geçmişine sahip olmalı ve çok kritik bir testten geçmeliydi. Katerina'nın çok sayıda nedimesi – aslında test pilotu – vardı.

[1] *Bond serisinin ikincisi, "Rusya'dan Sevgilerle" filmine gönderme*

[2] *Bölüm III, Kısım 4'te Katerina'nın Petro'dan ne kadar nefret ettiğini görebilirsiniz.*

İşleri, sahibelerini yatakta tatmin etmeye aday herkesin bu çetin göreve uygunluğundan emin olmaktı.

Adaylar çoğunlukla Çariçe'nin tek gözlü eski sevgilisi – ve birçoğuna göre gizli kocası – Grigoriy Potemkin tarafından temin edilirdi. Hırslı seks kariyerinin erken dönemlerinde âşık olduğu, bu kaba ve iri kıyım subayın hadsiz cüretine, kıvrak zekâsına ve hemen hemen ilkel sayılabilecek cinsel güdülerine yenik düşmüştü. O zamanki erkek arkadaşı Aleksandr Vasilijikov'u kısa sürede başından attı. Potemkin'i odasına kabul ettiği ilk gece, üstündeki geceliğin haricinde çırılçıplaktı. Doyasıya tatmin olmuştu. Bir mektubunda, o günleri şöyle anlatıyordu: "Mükemmel, ama çok sıkıcı olan malûm vatandaştan ayrıldım. Nasıl oldu bilmiyorum, ama onun yerini bu demir çağın en harika, en ilginç, en heyecan verici ve en sıra dışı kişiliklerinden biri aldı."

Yağlı uzun saçları ve yıkanmamaktan dolayı hayvan gibi kokan vücuduyla Potemkin, çoğu kadına itici geliyordu. Ama Katerina onun gücünden, cazibesinden ve yataktaki baskın karakterinden mest olmuştu. Kendisine saray asaletini unutturan bu tuhaf adama bir türlü doyamıyordu. Birkaç saatlik ayrılıklarında bile onu ateşli aşk mesajlarına boğardı. Bu notları, en azından bir tane sevgi sözcüğüyle süslerdi: "Mermer güzellik," "canım biriciğim," "en sevdiğim oyuncağım," "altın horoz," "ormanın aslanı," "profesyonel bon bonum."

Bir mektubunda tutkusunun şiddetinden dolayı nasıl sarsıldığını ve kendini zapt etmeye çabaladığını anlatmaya çalışıyordu: "Sana en ufak bir aşk belirtisi göstermesin diye başımdaki en ince tüye kadar tüm bedenime katı emirler yolladım. Aşkımı kalbime kilitledim ve anahtarı on kere çevirdim. Boğulup tıkanıyor, ama zar zor bekliyor. Korkarım patlayacak." Bir başka mektubunda ise ne kadar hoş sohbet olduğundan övgüyle söz ediyordu: "Canım, dün ne acayip hikâyeler anlattın öyle! Aklıma geldikçe gülmeden edemiyorum. ...birlikte geçirdiğimiz dört saat boyunca bir kez bile sıkılmadım. Vakit gelip çattığında senden hep gönülsüz ayrılıyorum. Seni çok seviyorum, biricik güvercinim. Yakışıklısın, zekisin, esprilisin."

Tabii ki Katerina seksi seviyordu, ama sevinç ifadeleri Rusların despot çariçesinden ziyade, sıradan bir erotik hikâye yazarlarının kaleminden çıkmış gibiydi:

- "Tek bir hücrem yok ki senin için can atmasın, Allahsız!"

- "Dünkü ziyafet için teşekkür ederim. Küçük Grişam beni doyurdu ve susuzluğumu giderdi. Şarapla değil amaaa..."

- "Mart kedisi gibiyim..."

- "Hep istediğin o, 'ateşli kadının' olacağım. Ama alevlerimi saklasam iyi olacak."

Potemkin bazen de soylu sahibesinin – depresyon dönemleri ve kıskançlık krizleri sonucu – dengesiz ve kaprisli azarlarına maruz kalırdı: "Bu dünyada seni seven bir kadın var ve o kadın en azından bir sevgi sözcüğünü hak ediyor: Seni embesil, Tatar, Kazak, kâfir, Moskof, hasta!" İlişkilerindeki mesafesizlik öyle bir boyuttaydı ki Katerina, anlatılması pek uygun düşmeyen rahatsızlıklarını bile hiç çekinmeden paylaşabiliyordu: "Bugün biraz ishal oldum ama bunun dışında iyiyim bir tanem... İshali dert etme, bağırsakları tertemiz yapıyor."

Mektuplarında, "sevgili kocacığım" veya "en gözde kocam" gibi ifadeler kullanmışsa da II. Katerina'nın Potemkin ile gizlice evlendiği söylentisini doğrulayacak, günümüze ulaşmış bir kanıt yok. Evlenip evlenmedikleri bir yana, ilişkileri yatak odasını aşıp gitgide sıkı bir siyasî ortaklığa dönüştü. Katerina uçsuz bucaksız imparatorluğu, bir çarla paylaşır gibi Potemkin'le paylaştı. Tüm devlet meselelerini ona danışır, Rusya'nın sınırlarını genişletmek ve Müslüman Türkleri ezmek gibi ihtiraslı plânları üzerinde onunla detaylıca çalışırdı.

Çariçe'nin güçlü sevgilisi belki de en çok, efsanevî "Potemkin Köyleri" ile bilinir. II. Katerina, Potemkin'nin fethettiği ve yeni yeni Ruslaştırılan topraklara büyük bir gezi düzenledi. Aslında bu "köyler"; güler yüzlü serflerin yaşadığı, dört başı mamur bir yerleşim yeri görüntüsü veren, incelikle hazırlanmış maketlerden ibaretti. Her defasında maket parçaları çarçabuk sökülüp, Katerina için dikkatlice belirlenmiş güzergâh üzerinde bir sonraki durağa götürülmüştü. Sahte Potemkin

Köyleri, Katerina'nın yüzeysel reformlarını ve isteksiz özgürleştirme denemelerini akıllara getirmiştir.

İlişkileri, Potemkin'in 1791'daki ölümüne değin sürdü, ama cinsel yakınlıkları birkaç yıla kalmadan sönmüştü. Çariçe'nin yatak odasındaki önceliğini yitiren Potemkin, ayrıcalığını muhafaza etmenin yolunu, kendi yedeklerini ona pazarlamakta buldu. Eski müşterisine itina ile yeni ve sağlam sevgililer seçti. Bunların hepsi de majestelerine hizmet etme ayrıcalığı için ona komisyon öderdi: Zavadovski, Zoriç, Rimskiy-Korsakov, Lanskoy, Ermolov, Mamonov ve sayısız diğerleri...

Sevgililer, kendilerine ayrılan resmî bir konuta yerleştirilir, burada ağırlanırdı. Tutkulu Katerina, her yeni gözdesini neredeyse bir genç kız coşkusuyla taparcasına severdi. Ama eninde sonunda hepsinin işi biterdi. Katerina ya sıkılırdı ya da kalbi kırılırdı. Yine de çok azı kayda değer bir ödeme alamadan hizmet dışı kalmıştır. Örneğin, 1776'da Zavadovski'nin görevi sona erdiğinde Rusya'daki Fransız diplomat şöyle yazmıştı: "Majesteleri'nden 50,000 ruble ikramiye, 5,000 ruble aylık maaş ve Ukrayna'da 4,000 serf aldı ki, bunlar buralarda çok şey demek. [serfler (köylüler), o dönem inek gibi alınıp satılan ticarî metadan farksızdı] Emin ol dostum, bu hiç de fena bir geçim yolu değil."

Yine eski bir sevgili Kont Stanislas Avgustus Poniatovski'ye Polonya tacı bile verildi. Gerçi Katerina sonradan, o krallığın büyük parçalarını tarumar edip kendi ülkesine katmıştır. Bütün o aşıklara ödenen cömert meblâğlar toplandığı zaman, bugünkü değeriyle milyar dolarları buluyor. Arkadaşı Fransız filozof Voltaire, özel ilişkilerinde çok tutarsız oluşuyla ilgili kendisini nazikçe uyardığında Katerina'nın cevabı, tam tersine "kesinlikle sadık" olduğuydu. "Kime? Güzelliğe elbette. Beni yalnızca güzellik cezbeder."

2

Fransız Öpücüğü

I. François (Fransuva) gerçek bir Rönesans hükümdarıydı. Hem savaşçı, hem sanat müdavimi, hem de sıradışı bir zamparaydı. Kadınları, hem de çok sayıda kadını sevdi. Kadın seçmeyen bu Fransız hükümdar bir defasında, "Kadınların olmadığı bir saray, baharsız geçen bir yıl ve çiçeksiz geçen bir bahardır," diye belirtmişti. Olabildiğince fazla gül koklama heveslisi François, maalesef, çilekeş kraliçeye ağır bir frengi belası bulaştırmıştı. Oğlu ve veliahtı II. Henri de ihtiraslı bir zina düşkünüydü. Ama Henri, gözde metresi Diane de Poitiers'e cinsel yolla bulaşan hastalık değil, büsbütün farklı bir şey verdi: Fransa tahtı!

Henri'nin neredeyse annesi yaşındaki Diane'ye olan ilgisi, tıknaz ve sevimsiz kraliçe Catherine de Medici'ye duyduğu tiksinti ile aynı seviyedeydi. Bununla birlikte eş ve metres, aralarında belli belirsiz bir tür bağ kurdular. Kraliçe, bu ilişkiyi sessiz sedasız hoşgörürken, sarayı mesken edinen rakibesi ona karşı, bir bakıma aşağılayıcı bir ilgi ve alaka gösteriyordu. Buna, kızıl hastalığına yakalanan kraliçenin bakımını üstlenmek de dahil. Görevi gereği eşini yasal çocuklara hamile bıraksın diye, kralı usulca yataklarından uzaklaştıran da yine Diane'ydi. Tuhaf mutabakatın verdiği huzura rağmen, yer yer kraliçenin asabiyeti Diane'yi bastırırdı. Bir keresinde, kral ve metresi ile birlikte memleketine (İtalya) yönelik uygulanacak politika üzerine tartışma yaşanırken, Catherine aşağılayan bir tavırla Diane ile zıtlaşır: "Bu krallığın tarihini okumuştum ve zaman zaman kralların işini fahişelerin yürüttüğünü de biliyorum."

Yıllar sonra, II. Henri'nin 1559'daki[1] ölümünün ardından Catherine, kocası ve kocasının metresiyle yaşadığı onur kırıcı hayata dair gerçek duygularını kaleme aldı. "Diane'ye karşı ılımlıydım. Henri kraldı. Ben yine de bundan büyük üzüntü duyduğumu her zaman bilmesini sağladım. Kocasını seven hangi kadın onun kaltağından haz edebilir? Ve ağza hiç yakışmayan bir sözcük olsa da o kadına başka ne ad verilebilir?"

Söz konusu cinsellik olunca, II. Henri ve Catherine'nin çocukları da normalin biraz dışındaydı. Yetiştikleri ortama bakılırsa bu çok şaşırtıcı olmasa gerek. Babası ve iki kardeşinin ardından tahta geçen Valois Hanedanı üyesi III. Henri, son derece havalı ve kadınsıydı. Çevresini oğlanlardan oluşan bir grup yaltakçı mignonlar[2] sarmıştı. Kral ve oğlanlı haremi, dantelli fırfırlı elbiseler giyinip altından uzun bukleler sarkan zarif şapkalarıyla Paris civarında gezip tozmaya bayılırdı. Özel günlerde ise elmasa boğulmuş ipek giysilerle ihtişama bürünürdü. Şaşkına dönen bir gözlemci, onun bu halini, "Kadın-kral mı, erkek-kraliçe mi, anlayamazsın," diye tarif etmişti.

Tarihçiler; Catherine de Medici'nin, oğlu Henri'ye gösterdiği olağandışı şefkati kayıtlara geçirmiştir. Fransızların "Madame Serpente" (Yılan Kadın) adıyla andığı bu dişli kadın, kocasının ölümünden sonra gücünü pekiştirdi ve sırayla Fransa tahtına oturan üç oğlu ile birlikte tarihin en önemli Ana Kraliçesi oldu. Floransalı hemşehrisi Machiavelli'nin, iktidarı anlatan "Prens" adlı çalışmasını deyim yerindeyse ezberlemişti. Machiavelli sanki kişisel danışmanıydı.

Üçkâğıt, kalleşlik ve hinliğin dehşetle buluştuğu, daima siyah elbise giyen bu tombul hatun, ailesinin iktidarını koruma mücadelesinde son derece acımasızdı. Fakat, diğer bütün çocuklarını kendi politik gündemi doğrultusunda piyon gibi kullanan, hepsinin hayatını buna göre düzenleyen Catherine için Henri'nin yeri bambaşkaydı. Aslına bakılırsa, Henri'ye olan düşkünlüğü ensestin eşiğindeydi. Oğlunun gösterişli

[1] *Atlı turnuvada kask siperinden içeri saplanan mızrak, Henri'nin suratını paramparça etmişti. Ünlü kâhin Nostradamus'un bu ölümü önceden görebildiği sanılmaktadır.*

[2] *Fransızların iğneleme amaçlı kullandığı mignon (tontiş) ifadesi.*

yaşam tarzına karşı müsamahalı olduğu gibi soylu zevklerini tatmin için sınırların kalktığı partiler de ayarlardı. Ama Henri tamamen dalkavuklarının kontrolündeydi. Bunlardan bazıları, büyük ölçüde gücü ele geçirmişti. Kralın gönlünü kazanmak için yarışa giren bu parfümlü gözdeler arasında kimi zaman ölümüne kavgalar yaşanmıştır.

Çok yoğun anne şefkatine rağmen Catherine devre dışı kalmıştı. Din çatışmalarıyla parçalanan krallığın, hazinesi de tam takırdı. Komşu İspanya da büyüyen bir tehditti. Catherine, Henri için durumu güç bela idare etmeye çalışıyor, sorunlarla ilgilenmesi için adeta yalvarıyordu. Krala destek toplamak için beyhude bir Fransa turuna çıkan Ana Kraliçe, Henri'ye çok sayıda uzun mektuplar yazdı. Mektupların birinde, "Durumlar sanıldığından daha kötü. Yalvarıyorum, harcamalarını dizginle ve halkını soyma! Çünkü genel bir ayaklanmanın eşiğindesin. ...ve kim sana başka türlü söylüyorsa seni aldatıyor." diyordu.

Catherine, sevgili oğlu için sarfettiği onca çabanın görmezden gelinmesi ile bitmek bilmeyen bir azapla doldu. Henri, dalkavuklarıyla fazlasıyla meşgul olduğundan annesinin talep ve uyarılarına kulak asacak durumda değildi. Bezmiş tebasının verdiği isimle "İsrafın Kralı", Fransa'nın kaderinden çok, oğlanları eğlendirmenin yeni yollarını keşfetmekle ilgileniyordu. Yine de Henri'nin alışılmış serseriliğinin ani bir değişiklikle tamamen ortadan kalktığı olmuştur. Böyle zamanlarda köktendinci bir fanatiğe dönüşür, belinden sarkan fildişi kurukafa boncuklu tespihiyle keşiş gibi giyinerek halkın önünde kendini kırbaçlar, acayip dini törenlerde yalınayak yürürdü. Henri'nin anormal dindarlığına şahit olan Ougier de Busbecq, "Korkarım burada her şey güllük gülistanlık değil," diye yazmıştı.

Bu çılgın dini gösterilerinin çoğunda, yalınayak Chartres'e hac ziyaretleri yapar, Bakire Meryem'den bir oğul ve varis dilenirdi. Maalesef, Tanrı'nın Annesi bile bu konuda ona yardımcı olamazdı. Eşi Kraliçe Louise'yi giydirip makyajını yapmaya, saçıyla oynamaya bayılan Henri, onunla yatma işini nadiren aklına getirirdi.

Tatlı oğlanlar ve alternatif olarak Tanrı'ya ödediği kefaretler kadar

III. Henri'nin zamanını alıkoyan bir başka konu ise, güzel kız kardeşi Marguerite (Margot) ile yaşadığı büyük husumetti. Bilindiği kadarıyla Margot tam bir erkek oburuydu. Ama yüz karası abisi yüzünden onunla flört etmenin sonu çoğu zaman ölümdü. Aslında, Margot'un aşk hayatını ölümcül hale getiren çok sayıda Valois Hanedanı üyesi vardı.

II. Henri ve Catherine de Medici'nin üç kızı arasında en genç ve en güzeli oydu. On dokuzuna geldiğinde, hırslı annesi onu Navarra Kralı olan kuzeni Henri (Bourbon) ile evlendirdi. Fransa ile İspanya arasında sıkışıp kalmış ufacık bir krallıkla yakınlaşma amacıyla yapılan bu evlilik, [İspanya'ya yönelik] politik bir aşağılama da içeriyordu. Yeni evliler birbirlerini sevseler de paylaşacakları mutluluk yalnızca düğünden sonraki birkaç gün içinde bozulacaktı. Margot'un annesi bir Huguenot liderine suikast düzenleme işine bulaşmıştı. Cinayet, düğünün hemen sonrasında olacaktı ama düzenlenen tertip başarısızlığa uğradı. Catherine, bu cinayet tertibinde kendi rolünün ortaya çıkması durumunda bunun şiddetli bir Protestan ayaklanmasını tetikleyeceğinden korktu. Oğlu IX. Charles (III. Henri'den önce krallık yapan oğlu) ile birlikte gizlice geniş çaplı bir Huguenot [Protestan Fransızlar] katliamı başlattı. Katledilen Protestanlar, Katolik Fransız prenses ile Protestan Navarra Kralı'nın evliliğini kutlamak için Paris'te bir araya gelenlerdi. Aziz Bartolomeus Yortusu Kıyımı olarak ünlenen bu olay tam bir düğün hediyesiydi. Artık Navarra Kraliçesi olan Margot, kocasını bu kanlı öfkeden kurtarabilmişti. Yine de Henri, Paris'te hapis tutuldu. Bu da zaten pek sağlıklı bir temele oturmayan ilişkilerini güçlendirmekten uzaktı. Hem Margot, hem de Henri, fevkalade tutkulu insanlardı. Fakat bu tutku birbirleri için geçerli değildi.

Düğünün üzerinden çok zaman geçmemişti ki, sevgi arsızı Kraliçe Margot ilk lânetli ilişkisine başladı. Adı Joseph de Boniface de la Molle'ydi. Hanedan ailesinin nefretini üstüne çekti. Kral IX. Charles'e komplo kurmakla suçlanan La Molle korkunç bir işkenceden geçirildi. Tırnakları çekildi, kemikleri ezildi. Başını gövdesinden ayırmadan önce giyotinden Margot'a selâmlarını göndermesine müsaade ettiler. Perişan haldeki kraliçenin, gizliden verdiği bir emirle sevgilisinin teş-

hirdeki kopuk başını yerinden aldırıp gömdüğü söylenir.

La Molle'nin idamı sonrası Margot'un, ailesinin gazabından kılpayı kurtulacak kadar şanslı çok sayıda sevgilisi oldu. Sonraları, kardeşi olan Fransız kralı Henri ve ayrı yaşadığı kocası Navarra Kralı Henri'den kaçmak ümidiyle Agen Kasabası'na geçti. Burada, Aubiac adındaki genç bir subay güzel kraliçeyi ilk gördüğü anda kendinden geçti. "Assınlar beni," diye feryat ediyordu. "O kadınla yalnız bir defa yatacak olsam da..." Pek yakında her iki dileği de gerçekleşecekti.

Kralın kuvvetleri, Agen'in altını üstüne getirirken Aubiac da Margot'un kaçışına da yardım etti. Bir bakıma sevgili olmuşlardı. Ama tabii, bunun bedeli Aubiac'a pahalıya mal oldu. Aubiac tutsak edildikten sonra III. Henri, Ana Kraliçe'nin rica ettiği gibi "Usson Kalesi'nin avlusunda çok sayıda insanın göreceği şekilde ve bu zavallı kadının karşısında asılması," yönünde karar çıkarttı. Talihsiz aşık, baş aşağı asıldı. Bedeni kıçtan ikiye ayrılıncasına kesilip mezara fırlatılırken nefes alıp vermesi devam ediyordu. Canlı gömüldü.

Avusturyalı Don Juan[3], Margot'u şöyle tarif eder: "Dünyadan bir prenses değil de cennetten bir tanrıça gibidir. Cilvesi, erkekleri kurtarmaktan çok harap etmeye yarar. Bu güzellik bizleri lânetlemek için verilmiş." Margot'un bahtı kara aşıkları, Don Juan'ın bu öngörüsünü önemli ölçüde doğrular.

Zaman içinde Margot'un nefes kesici güzelliği yok oldu. Despot ailesi de... 1589'da hem annesinin ölümü, hem de abisi Henri'nin suikaste kurban gitmesiyle Valois Soyu'ndan hayatta kalan bir tek o kalmıştı. Fransız nizamına göre kadınların tahta varis olması yasaktı ve hak en yakın erkek akrabaya geçiyordu. Kral IV. Henri olarak tahta oturan bu kişi, Margot'un uzun bir süredir ayrı olduğu kocasıydı. Bourbon soylu Fransız kralların dönemi işte böyle başladı. Çocuksuz çiftin arasında sahici bir dostluk gelişti ve irice bir yerleşim yeri karşılığında Margot boşanmaya razı oldu. IV. Henri artık yeniden evlenebilir ve aile sahibi

[3] *Şövalye Johann (von Österreich), Şarlken'in gayrımeşru çocuğu. Efsanevî Don Juan ile karıştırılmamalı.*

olabilirdi.

Yaşı ilerledikçe şişmanlayan Margot, çok sevdiği ağır makyajı ve ufak sarı perukasıyla, eski halinin bir karikatürü gibi görünmeye başladı. Özgürlüğün tadını aldıkça libidosu da büyümeye başladı. Eskiden soylu centilmenlere yatağını açarken artık çok sayıda beli kuvvetli sıradan gençlerle işini görür olmuştu. Aralarında; mahalledeki bakırcının oğlu, çoban, gezgin çalgıcı ve bir marangozun oğlu da bulunuyordu. Eski kraliçe, erkeklerine iyi baktı. Makam, mevki ve sıfat sağladı ve hatta bazen onlara kârlı evlilikler bile ayarladı. Ancak, ayarladığı kıza haddinden fazla sadık çıkan bir tanesi, onu yüzüstü bırakınca deyim yerindeyse çıldırmıştı.

Fransız monarşisi, IV. Henri'nin torunu XIV. Louis'in (1643-1715) uzun süren iktidarında en görkemli doruklara ulaşmıştır. Saman alevi gibi sönmesi ise XVI. Louis'in 1793'teki idamını takip eden yıllara denk gelir. İkisi arasında hüküm sürmüş olan XV. Louis, çöküşe gitmekte olan bir tahta oturduğunu bilseydi de bu gerçeğin, geçirdiği iyi zamanları hiç de mahvetmesine müsaade edecek gibi değildi. Louis için iyi zaman demek, muazzam miktarda seks demekti.

Kadınlara karşı çocuksu utangaçlığını üstünden atan XV. Louis öyle doyumsuz bir hale geldi ki Versay Sarayı içinde kendisine özel bir randevu evi bile açtı. Böylece ihtiyaç duyduğu her an müsait bir kadın mevcut oluyordu. Zaten vaktinin çoğu da böyle geçiyordu. Bu arada, geçen yıllar boyunca Louis'in maiyetinde tuttuğu birkaç resmî metresi de oldu, fakat onlar da her zaman kralın aman vermeyen libidosunu memnun edemiyordu. Bu metresler arasında, kral üzerindeki etkisiyle iktidardan müthiş bir pay kapan meşhur Madam Pompadour ve parıltılar içinde hizmet versin diye pisliğin içinden çekilip alınan eski sokak fahişesi Madame Du Barry vardı. Tabii, pek öyle hayalleri süslemeyen Polonyalı, çirkin kraliçe Marie Leczinska elbette işe uygun değildi. Louis'e, on yıl içinde on çocuk verdikten sonra çökmüştü.

Kral, bereket tanrısından aşağı kalmayan kariyeri boyunca – hemen hepsi evli oldukları halde – beş kız kardeşini de elden geçirmeyi ihmal

etmedi. O zamanın meşhur bir şiirinde anlatıldığı gibi, "Bütün bir aileyi seçmek / Buna sadakatsizlik mi demek gerek, / Yoksa bunda bir sadakat mi görmek?" Kız kardeşlerin ilki Madame de Mailly, XV. Louis'in ilk metresiydi. Kralı, zinanın zevkleriyle tanıştırdıktan sonra bir başka kız kardeşi işe karıştırmak hatasında bulundu. Louis, gayet laubali bir tavırla "Canımı sıkmaya başladın," deyip Madame de Mailly'i kovdu. Yerini kardeşi Madame de Vintimille aldı. Bir yıl süren kısa bir ilişkiden sonra kralın piçini doğuran de Vintimille de kadro dışı kalınca, yerini diğer iki kız kardeşten daha akıllı çıkan Madame de la Tournelle aldı. Düşeslik, Versay'da konut ve sınırsız ödeneğin yanı sıra hamileliğinin gizlenmemesini, piçlerinin yasal olmasını ve elden çıkmış kardeşi Madame de Mailly'nin sürgüne gönderilmesini istedi. Bütün talepleri yerine getirildi. Ama hazırda bekleyen diğer iki kardeşe karşı tedbir almayı unutmuş olmalı. Sırada onlar vardı.

3

İngiliz "Becer"isi

Britanya hanedanları pek nadir çarpıcı bir şehvaniyetle anılmıştır. Belki de kimse pek gıkını çıkarmadığından. Zaten mesele, ne kadarının anlatılmadığı. Britanyalı hükümdarların bin yılı bulan türlü cinsel sapkınlıkları göz önüne alındığında, meşhur ağırbaşlılık övgüsünü biraz zor hak ettikleri ortaya çıkacaktır.

14. yy. sonlarında Kral IV. Edward ile tanışanlar kendisini şaşırtıcı derecede hatırşinas ve içten bulmuştur. Dönemin vakanüvislerinden Domenico Mancini onu şöyle tarif eder: "Kabullerde gayet güleçti. Huzurunda, haşmetinden afallayan yeni birini gördüğünde nazikçe omzuna dokunarak konuşması için cesaret verirdi." Erkekler açısından doğru olabilir. Oysa, çoğu kadın yakışıklı ve uzun boylu kralla karşılaşmalarında bütünüyle farklı bir tecrübe yaşamıştır. Mancini, "Azgınlığı uçlardaydı," diye kayıtlara geçmiş. "Sayısız kadını baştan çıkarttıktan sonra onlara çok kötü davrandığı söylenir. Zira ilişkiden sıkılır sıkılmaz istememelerine rağmen kadınları, maiyetindeki diğer saray mensuplarına teslim ederdi." Evli-bekâr, üst tabaka-alt tabaka ayırt etmeksizin hepsinin peşinde koştu. Ama tecavüz etmezdi. Tabii, Mancini'nin tecavüzü nasıl tarif ettiğini bilmek de ilginç olacaktır. Özellikle, – evlilikleri öncesi – onu reddetme cüretinde bulunan Elizabeth Woodville'yi elinde hançerle tehdit edişini anlatırken.

Zamanın kraliyet standartlarına göre IV. Edward'ın torunu olan VIII. Henry'nin metresleri nispeten daha az sayıdadır. Zira metreslerinin çoğuyla evlenmişti. VIII. Henry'nin metresler konusunda gerçekten çok hoşlandığı bir şey varsa, o da son derece hasmane bir mesai ortamı

yaratmaktı. İkinci karısı Anne Boleyn, (Henry onun kız kardeşiyle de yatmıştı) ilk karısı Aragonlu Katherine'nin nedimesiydi. Üçüncü karısı Jane Seymour ise, her ikisinin de nedimesiydi. Tanışıp aşık olduğu beşinci karısı Catherine Howard ise, o esnada dördüncü karısı olan Clevesli Anne'nin nedimesiydi. Bu eski çalışanların ikisinin başları uçurulmuştur.[1]

Seks ve feci ölümler, Henry'nin küçük kızı I. Elizabeth için uyku ve rüya kadar iç içeydi. Annesi Anne Boleyn, zina suçlamasıyla idam edildiğinde henüz üç yaşında bile değildi. Genç üvey annesi Catherine Howard, celladın önüne itildiğinde ise dokuz yaşındaydı.

Ergenlik çağında, flört diye tanımlanabilecek ilk güzel anları Thomas Seymour ile yaşamıştı. Thomas, ilk üvey annesinin kardeşiydi. VIII. Henry'nin 1547'deki ölümünden sonra, son üvey anne Katherine Parr ile evlenmiştir. Biraz da Elizabeth'in aklını başından almaya çalışması yüzünden Seymour da sonraları kellesinden oldu. Böylece Elizabeth, nedeni hususunda pek de meraka yer bırakmaksızın yalnız kalmaya karar verdi

Çokça takdir edilen evde kalmışlığı bir yana, görkemli devrinin geneli boyunca "bakire" kraliçe'nin cinsellikle dolu bir aurası oldu. Ablası Kanlı Mary tarafından Londra Kulesi'ne tıkıldığı günlerden tanıştığı, Robert Dudley adında bir adama ilgisi vardı. Kızıl saçlı genç kraliçe 1558'de tahta çıktığı zaman, Dudley'i baş seyisi tayin etti ve daha sonra Leicester Earl'ü olarak taltif etti. Saraydaki yerini kendine yakın bir yere aldırdı. Bedensel ve zihinsel meziyetlerinden övgüyle bahsettiği bu adamla açıktan flört halindeydi. İspanyol elçi raporuna şöyle not düşmüştü: "Lord Robert, onu tatmin etmek için her ne yapıyorsa artık, büyük ölçüde göze girmiş durumda. Majesteleri tarafından gece gündüz odasında ziyaret edildiği söylenmekte."

Bu, II. Katerina'nın Rusya tahtına oturmasından iki yüz yıl kadar önceydi. Kadın hükümdarların seyrek olduğu ve cinsellik yaşamalarının

[1] *VIII. Henry ve altı karısının tam öyküsü için Kısım III. Bölüm 2'ye bakınız.*

ayıptan öte, rezillik kabul edildiği bir dönemdi. Fakat Lord Robert ile yaşadığı oynaşların dedikodusu yayıldığı zaman bile bakire kraliçenin cesareti kırılmamıştı. Yaşlı dadısı Katherine Ashley, gözdesiyle olan ilişkilerinde biraz daha ihtiyatlı davranmasını istirham ettiği zaman [onunla birlikte], etrafını saran hizmetlilere parmağını sinirli biçimde doğrultarak tersine davranmayı reddediyordu. Gizliden cilveleşmesi neredeyse imkânsızdı. Kibirli bir havada, "Tersine davranmayı istesem bile... Beni zaptedebilecek kimseyi tanımıyorum." demişti.

Gerçekten de yirmi beş yaşındaki kraliçe hayatında ilk kez dilediğini yapabilme özgürlüğünün verdiği sarhoşluğu doyasıya yaşıyordu. Asla evlenmemeye – ya da ayyuka çıkmış ilişkiden hamile kalmamaya – kararlı olsa da yakışıklı baş seyisiyle, alenen girdikleri çukurda mutluydu. Dedikodu yapanlar kendi başını yesin. Dudley'in evli oluşu ve de mütevazı olduğu kadar lekeli[2] bir aileden geliyor oluşu, gitgide daha çok ayıplanan ilişkiye herhangi bir engel teşkil etmedi. Bir merdiven dibinde boynu kırılmış olarak bulunan karısının şüpheli ölümü bile geçici bir üzüntüden ibaretti. Yoğun ilişkileri, Robert Dudley'nin 1588'deki ölümüne dek sürdü.

Dudley, karşılığı varmışçasına sadık kalsa da kesinlikle Elizabeth'in hayatındaki tek erkek değildi. Desti izdivaç yollayan birbirinden genç yabancı prenslerin, Sir Walter Raleigh ve hatta Essex Earlü Robert Devereux (Dudley'nin üvey oğlu) gibi saraylıların gösterdiği ilginin tadını çıkarttı. İhtisasları, ona tapınmak üzerineydi. Kraliçe, her birinde işveli yosmayı oynayıp bütün aşk meziyetlerini gösterdi. Hiçbiri ile de bir şey yaşamadı.

Boş gururunu babası VIII. Henry'den alan I. Elizabeth, yaşı ilerledikçe kendine olan hayranlığını da ilerletti. Aşıklarını yarıştırdığı oyunun adı dalkavukluktu. Muhteşem güzelliğine, şanına ve görkemine düzülen sonu gelmez methiyeler... Kraliçe, kırk dört yıllık iktidarının sonlarına yaklaştığında, okunan seranatlar da acınası hale gelmişti. Ar-

[2] *Dedesi, babası ve kardeşi de ihanet suçundan idam edilmişlerdir.*

tık saçları dökülen kraliçe, aşırı şeker tüketiminden kapkara olmuş dişleri ve çiçek hastalığından kalan izlerin üstündeki, krep gibi kalın beyaz makyaj katmanıyla İngiltere'nin eşsiz güzeli olmaktan uzaktı. Ne var ki, onu öyle olduğuna ikna etmeye çalışan erkekler, hala yeterince büyük mükafatlar alabilirlerdi.

Saraydaki yakışıklıların ilgisiyle gönlünü abad eden bir başkası da Elizabeth'in kuzeni ve varisi I. James idi. Gözdelerinden biri de Buckingham Dükü ünvanıyla taltif ettiği George Viliers'di. O dönemi yaşayanlardan Lord Somerset, kralın ilişkiye girdiği Buckingham Dükü ve ondan önce gönlünde yer etmiş olan Robert Carr hakkında şöyle yazar: "Kral, yakışıklı oluşları dışında hiçbir mahareti olmayan bu gençlere – cinsiyetlerini karıştırıp kadın zannedercesine – şevhetle karışık bir muhabbet besliyor. Hem Carr, hem de Viliers'in kadınsı giyinmeye çalıştığı ortada. Ama zaten o orospu tipleri ve ahlâksız suratlarıyla, yattığım hiçbir kadın onlara yetişemez."

I. James'in adını taşıyan İncil'e[3] atıfta bulunarak, eşcinselliği yerden yere vurmak tutucular açısından ironik olmalı. Üstelik, James'in erkek merakı, Britanya kralları arasında pek de sıradışı sayılmaz. II. William, I. Richard (Robin Hood efsanelerindeki aslan yürekli kahraman kral) ve II. Edward eşcinsellikleriyle bilinirler.

Kral James'in torunu II. Charles hakkında ise, eşcinsellik hariç her şey söylenebilir. "Neşeli Kral" lâkabını neden aldığını anlamak için ise, metreslerden oluşan ordusuna bakmak yeterli olacaktır. Pek müşkülpesent de olmamıştır. Aşıklarını toplumun her katmanından seçmiş, sürüsüne bereket piçler peydah etmiştir. İlk Buckingham Dükü'nün – aynı adı taşıyan – oğlu George Viliers'in yazdıkları ise şöyle: "Bir kraldan halkına babalık etmesi beklenir. Ama zaten Charles da şüphesiz bir haylisinin babasıydı." Maalesef metresler çok sayıda çocuk doğururken, kraliçe [bir varis] doğuramamıştır. 1685'te öldüğünde, yerini alacak bir yasal varis bırakmadığından Charles'in tacı, kardeşi II. James'e geçti.

[3] *King James Bible, Authorized King James Version.*

II. James'in en büyük kızı Mary, William ile evlenip tahta ortak olmazdan önce bir başka kıza abayı yakmıştı. Mary'nin dokuz yaş büyüğü güzel Frances Apsley, saraydaki şahincibaşının kızıydı. Prenses, uzun uzun yazdığı aşk mektuplarında Frances'e, "Aurelia" der ve "koca"lı hitaplar kullanırdı.

Bir mektubunda, "Mümkün olsaydı eğer, on beş dakikada bir mektup alırdın benden," ifadesiyle taşkınlığını dışa vuran prenses, bir diğerinde adeta çığlık atıyordu: "Dünyadaki bütün kitaplar bir araya gelse sana duyduğum aşkın yarısı kadar etmez canım, bir tanem, biricik Aurelia'm." Bu köpüklü mektuplarda aşka tutulmuş genç kız havaları vardı. Fakat Mary'nin, açık saçıklığı ve küfürbazlığı bildiğini ortaya koyan mektuplar da var. "Kalbimde veya göğsümde, kıçımda veya bağırsaklarımda bir şey yok, sen de bilesin," diye yazdığı mektupta, bir anlamda, Frances'in gönlünde ufak da olsa bir yer talep ediyordu. Bazı mektuplarında ise, neredeyse mazoşist bir kıvamda kendini aşağıladığı görülüyor: "Kulun köpeğin olmak için, attığın ağdaki alabalık olmak için, kafesindeki kuş olmak için ayağının bastığı yeri öpmeye razı olan aciz hizmetkarınım."

Bir süre sonra, Mary'nin sağanak yağmur gibi gönderdiği yapışkan aşk mektuplarından rahatsız olmaya başlayan Frances kendini geri çekmeye başladı. Artık Frances'ten daha az mektup geliyor, üslup da gayet mesafeli oluyordu. İçine düştüğü çaresizlik, Mary'yi çıldırtmaya başladı. "Ah, azıcık acıman varsa beni yine sev, yoksa şefkatsizliğinle öleceğim. Canımın biricik tatlısı, kibar, nazik, edalı işveli, canım sevgili Aurelia'm, bu ilgisizliğinle yaşayamam." Zeki olduğu pek söylenemezdi.

Astım hastası sevimsiz kuzeni William ile evlendirileceği ve birlikte yaşamak için Hollanda'ya gönderileceği haberini alınca daha da ümidi kırıldı. Mary, bir buçuk gün boyunca durmaksızın ağlayıp, "biricik canı ciğeri Aurelia'yı" kaybettiren kaderine ağladı. Tabii eninde sonunda bütün bunları atlatıp hafif kamburu çıkık, hırıltılı kocasını sevmeyi öğrendi ve 1688'de babasından kalan tahtı zorla almak için ona yardım bile etti.

Mary'nin kardeşi Kraliçe Anne; 1714'te, yaşayan bir çocuğu olmadan öldüğünde, Kral I. George isminde nispeten uzak bir akraba Almanya'dan ithal edildi. Böylece de Britanya'yı yönetmiş en edepsiz kralların çıktığı Hannover Hanedanı dönemi de başlamış oldu.

İngilizler, yeni krallarını epey bir yadırgıyorlardı. Mesele, I. George'nin neredeyse tek bir kelime bile İngilizce konuşamadığı gerçeği, tuhaf maiyeti ve acayip Alman âdetlerinden ibaret değildi. I. George, şişman ve çirkin metreslerden hoşlanıyordu.

En meşhur olan iki tanesi de kralla birlikte Hanover'den çıkagelmişti. Doğrusunu söylemek gerekirse yalnızca biri fena halde obezdi; diğeri ise son derece sıskaydı. Onlara lakaplar da takılmıştı: Birisi "Mayıs direği"[4], diğeri "Fil ve kale."[5] Yazar Horace Walpole, küçük bir çocukken – Kral George'nin Darlington Kontesi ünvanı verdiği – şişman olanla karşılaşıp devasa cüssesinden ödü koptuğu ânı şöyle aktarıyor: "Kavisli, kibirli kaşların dibinde dönüp duran hiddetli iki siyah göz, birer hektar genişliğinde kırmızıya çalan yanaklar, boyun olması gereken yerde vücudun geri kalanından ayırt edilemeyen hırçın bir okyanus ve durgunken bile kontrol edilemeyen her bir kısım... bir çocuğun böylesi bir canavarı görüp dehşete kapılmasına ve hareme ithal edilmiş bu sıradışı kadının, Londra avamının dikkatlerini üstüne çekmesine şaşırmamak gerek."

Chesterfield Lordu'nun, Kral George'nin bu önemsiz günahları ile ilgili değerlendirmesi bilhassa iğneleyici olmuştur: "Metreslerinden de anlaşıldığı kadarıyla Majestelerinin nesebi, gözüne girmek isteyen bütün kadınlara açık... Tıpkı o fabldaki kurbağalar gibi kasılıp böbürleniyorlar, birbirleriyle rekabet edip şişinmeye çalışıyorlar ki o öküz gibi olabilsinler. Bazıları başarıyor. Diğerleri ise patlıyor."

II. George, tacının yanında babasının zevklerini de miras aldı. Dönemin yazarlarından biri, "Ona gelecek kadın nasıl olursa olsun, yeter

[4] *Maypole (ing), Avrupa ülkelerinde, baharı kutlamak için dikilen direk. Üst ucuna bağlı renkli şeritleri tutanlar, çevresinde dönerek dans eder.*

[5] *Şişman metreslerle ilgili her iki benzetmenin de satranç taşlarıyla bir ilgisi yoktur.*

ki çok istekli ve çok şişman olsun." diye yazmıştı. Kraliçe Caroline (Ansbach), eşi II. George'nin şehvet sınırlarını zorlayan merakına ortak olur, hatta bazı oynaşları kendisi ayarlardı. Fakat seçtiklerinin kendinden çirkin olmasına da dikkat ederdi. Kral, Hannover'deki memleketine ziyarete gittiğinde yaşadığı seks maceralarından karısını da haberdar etmeyi ihmal etmemişti. Resimlerle detaylandırdığı mektupları bazen otuz sayfayı bulurdu! Kral, Madame von Walmoden adlı bir kadından o kadar etkilendi ki, İngiltere'ye dönüşte onu da yanına almaya karar verdi. Heyecanla kraliçeye yazdığı mektubunda, "Walmoden'i sevmelisin. Çünkü o da beni seviyor." demişti.

Kralın yaptığı masraflar – aynen babasınınkiler gibi – Britanya halkının eğlencesi olmuştu. Bir keresinde, ıskartaya çıkmış yaşlı bir atın üzerine levha asıp Londra sokaklarına salıvermişlerdi. "Kimse beni durdurmasın. Hannover'e gidip Majesteleri ile fahişesini İngiltere'ye getirmekle görevli Kraliyet levazım aracıyım."

Kral III. George, kendinden önceki iki selefinden bütünüyle farklı bir gidişat tutturup, donuk ve itaatkâr bir tek eşliliği benimsedi. Delirme nöbetlerini saymazsak tabii...[6] Böyle anlarda bozuk ağzı ve dizginlenemez libidosuyla etrafındakileri dehşete düşürür, ödü kopmuş saray hanımlarını kovalar ve seks için onlara yalvarırdı. Oysa, hovarda oğullarının davranışlarını dosdoğru kınayan George, genellikle iffetli bir görüntü çizerdi. Wellington Dükü, bu oğullar hakkında, "Bir devletin sırtına atılabilecek en ağır yükler." demişti.

IV. George ve IV. William'ın da dahil olduğu oğulları, III. George'ye 57 torun verdi. Bunların 56'sı piçti. III. George'nin oğulları içinde William, açık ara en meşgul olanıydı. Uslanıp evlenmeden önce Dorothy Jordan adında bir aktrise aşıktı. On tane çocukları oldu. Birlikte huzurlu bir aile olarak yaşadılar. Ta ki kantarın topuzunu kaçırmış olan abisi IV. George'nin tahta oturacağı ve makbul bir eşle evlenmesi gerektiği kesinleşene kadar.

[6] *Kralın hastalığı Kısım VI Bölüm 5'te irdelenmektedir.*

William, kral olacağı pek umulmadığından olsa gerek, bir hükümdarda gerekli görülen saray terbiyesi ve güzel sanatlar konusunda hiç eğitim almamıştı. Bu eksiği, yontulmamış tavırlarıyla daha da bir göze batıyordu. 1785'te aile memleketi Hannover'dan abisine yazdığı mektubunda, ilişki yaşanacak uygun kadınların olmayışından dem vuruyordu. Anlattığına göre "basit bir sokak kadınıyla duvar karşısında veya resmî törenlerde rol yapmak mecburiyetinde" kalacaktı. "Tütün tüttüren, iki paraya kumar oynayan, koca koca botlar giyenlerin bu lânetli ülkesine" katlanıyordu. "Ah, ama o Westminister kızlarına değer. En azından her s....ğimde belsoğukluğu veya frengi bulaştırmıyorlar."

IV. William'ın yeğeni ve halefi Kraliçe Victoria, on dokuzuncu yüzyılın cinsel tabuları ve ahlâki tutumuyla geçen kendi dönemine adını yazdırmış olabilir. Ama belli ki evliliği süresince yosmanın önde gideniymiş. Gerçekte, namus denince mangalda kül bırakmayan kişi ise kocası Prens Albert idi. Balayını takip eden günlerde defterine yazdıkları, Victoria'nın keyfinin yerinde olduğuna dair kesin kanıtlarla dolu. "ASLA ama ASLA böyle bir gece yaşamamıştım!!! BENİM BİRİCİK, CANIM Albert'im yanıbaşımda bir tabureye oturuverdi. Müthiş sevgisi ve ilgisiyle, hayalini bile kuramadığım cennetin aşkını ve mutluluğunu hissettirdi. Beni kollarıyla kavradı ve öpüştük, tekrar tekrar öpüştük! Yakışıklılığı, tatlılığı, kibarlığı... böylesi bir koca için nasıl yeteri kadar şükredebilirim ki?"

"Sevgisi ve nezaketi her şeyin ötesinde," diye yazan kraliçe, methiyesine şöyle devam ediyor: "ve o aziz, yumuşak yanağından öpmek, dudaklarımı onun dudaklarına bastırmak cennetin saadeti... Ah! Var mıdır benim kadar kutsanmış bir kadın!" Tabii apaçık aşık ve tutkulu bir kadının kaleminden çıkmış bu tatlı yazıların skandalla uzaktan yakından bir ilgisi olamaz. İşin komiği, bu satırları yazan kadının, izlediği bir komedi hakkında yaptığı "Eğlenmedik!" yorumuyla meşhur bir soğuk nevale olması.

Victoria'nın ikinci kuşak torunu VIII. Edward, "sevdiği(m) kadınla" evlenmek için 1936'da tahttan feragat etti. Hadım edercesine cazgır ve şirret bir kadın olmasından da zerre kadar rahatsız olmuyordu. Aslına

bakılırsa bundan hoşlandığı bile söylenebilir.

Wallis Warfield Simpson'da, bir kralı tahtından vazgeçirecek ne olduğunu anlamak, tarihçilerin yıllardır çırpınıp debelendiği bir konu. Başından iki evlilik geçmiş bu Amerikalı kadın hiç de güzel değildi ve gerçeği söylemek gerekirse eli maşalı huysuzun tekiydi. Absürde kaçan teorilerden birine göre Bayan Simpson, bir Çin genelevinde edindiği gizemli seks tekniklerini Edward'a uyguluyordu.

Büyük olasılıkla işin doğrusu, Edward'ın güçlü bir kadının kontrolü ve egemenliği altına girmekten cinsel anlamda haz aldığıydı. Saray maiyetinden Ulick Alexander; kralı, "kendini aşağılatan bir tür cinsel sapma içinde" diye tarif ediyordu. Eski sevgilisi Freda Dudley Ward da bu görüşe katılıyor. "İsteseydim onu domine edebilirdim. Ona her istediğimi yapabilirdim. Aşk onun gözünü kör ediyordu. Sevdiği kişinin kölesi olup bütünüyle ona bağımlı hale geliyordu. Bu onun tabiatında vardı; mazoşistti. Aşağılanmak, alçaltılmak hoşuna giderdi. Bunun için yalvarırdı."

Edward'ın aradığı buysa, en mükemmelini Wallis'te bulmuş olmalı. Küstah kişiliği ve sivri diliyle, eski krala bazen yaramaz çocuk mumamelesi yapar, bazen de apaçık horlayarak ağlamasına bile sebep olurdu. Edward'ın arkadaşı Edward "Fruity" Metcalfe tahttan çekilme sonrası, "Tanrım, bu kadın bir orospu!" diyerek adeta isyan etmişti. "Çok geçmeden onun hayatını karartır." Karartti da. Edward'ın hayat hikâyesini yazan Philip Ziegler'in sonradan aktardığına göre bir akşam yemeği davetinde konuklar, çok çirkin bir sahneye tanıklık etmişler. Windsor Dükü (tahttan feragat ettikten sonraki resmî ünvanıyla), uşağına ertesi günkü ihtiyaçları için şoföre iletmesi gerekenleri anlatıyordu. Bunu duyan Düşes, sonuna kadar havaya diktiği ellerini berbat bir gürültüyle masaya indirdi. Bir anda serseme dönen konuklardan çıt çıkmıyordu. Yılan tıslamasını andıran bir sesle "Sakın!" dedi. "Sakın bir daha benim evimde emirler verme!" Sonra itidalini toparlayarak yan sandalyedeki konuğuna dönüp, durumu izah etmeye çalıştı. "Gördüğünüz gibi." dedi, "Dük, dışarıdaki her şeyden sorumlu. Bense içerideki her şeyden." Bu arada Edward uslu uslu yerinde oturuyor, anlaşılmaz biçimde fısılda-

yarak ona özürlerini iletiyordu. Ta evlilikleri öncesi zamanlardan beri karısının bu tarz davranışlarına alışkındı. Özel hizmetçisi John Aird, flört döneminde Edward'ın "bütün özgüvenini yitirdiğini ve Wallis'in peşinde bir köpek gibi dolanıp durduğunu" belirtmişti. Bayan Simpson, Edward'ın hayatını hayret verici bir budalalığa sürükledi.

Kısım II
Altı Soylu Günah

Şehvet, soyluların rezilliklerinde önce çıkan unsurdu. Ancak, diğer ölümcül günahları ihmal etmek olur mu? Bilakis. Soylu nesiller; kıskançlık, kibir, öfke, oburluk, açgözlülük ve miskinliğe batmışlardır. Bazılarıysa bu ahlaksızlıkları, kendi eşsiz tarzlarıyla süslemişlerdir.

IV. George: Büyük kayanın altında büyük yılan yatar.

1

Kıskançlık: "Ya Şimdi Konuşsun ya da Sonsuza Kadar..."

I. Elizabeth için evde kalmış diyebiliriz.[1] İngiltere'nin kraliçesi olmayı, iktidarını bir erkekle paylaşamayacak kadar çok sevdi. Zira evlenseydi paylaşması gerekecekti. O da ülkenin tek hakimi olmayı seçti ve de İngiltere'nin en büyük hükümdarlarından biri oldu. "Ben İngiltere ile evliyim." cümlesine bayılırdı. Elizabeth, çevresine de benimsettiği "Bakire Kraliçe" ünvanı ile çokça övünürdü. Ama yanında çalışan ve onun asla elde edemediği bir şeye – evet, doyasıya bir cinsel hayata – sahip olan kadınlara da bir o kadar öykünürdü. Sir Edward Stafford'un tanımlamasına göre "Aşka küskündü."

Kraliçenin itina ile seçtiği nedimelerinden biri olmak demek, önemli bir mevkiye de sahip olmak demekti. Ancak böylesi üstün bir konuma gelmenin ağır bedelleri oluyordu. Elizabeth nasıl yaşıyorsa kadınların da öyle yaşaması isteniyordu. Bunun anlamı, erkenden başlayıp uzun saatleri alan işler ve yalnız geçen gecelerdi. İçlerinden biri evlenmeye niyetlenecek olursa öncelikle kraliçenin iznini almak zorundaydı. Tabii ki kıskanç hükümdarın, kinle örülmüş engellerine toslamadan bu lütfa mazhar olabilenler pek azdı. Elizabeth'in nihayet vicdana gelip izin verdiği çiftlerden biri, muratlarına erinceye değin neredeyse on yıl beklemişlerdi.

Bir keresinde, Arundel adında genç bir nedime, kraliçeye bir adamı beğendiğini ve eğer babasının da onayını alabilirse onunla evlenebileceğini söylemek ahmaklığına düştü. Ağızdan dökülen bu şaşırtıcı sözlerin üzerine kraliçe müşfik bir cevap verdi: "Gerçekten kalbi temiz birine benziyorsun. Senin için babanla konuşacağım." Genç kız, böyle güçlü bir müdafi bulmanın coşkusu içinde babasının bu isteğini

[1] *Kısım I Bölüm 3'te açıklandığı gibi*

reddedemeyeceğine inanmıştı. Şüphesiz, Sir Robert Arundel kraliçenin huzuruna çağırıldı ve seve seve razı oldu. Elizabeth adamı gönderirken "Gerisini ben hallederim," dedi.

Bundan sonra ise Nedime Arundel huzura çağırılıp babasının da desteğinin alındığı kendisine bildirildi. Mutluluk sarhoşu genç kız, Elizabeth'in kendisine istediği kocayı bahşedeceğinden emin olarak, "Sizin de şereflendirmenizle çok mutlu olacağım." cevabını verdi. Kraliçe acı acı keskinleşen bir sele, "Olursun herhalde. Ama ahmak ve evli olmayacaksın." dedi. "Babandan da muvafakat aldım ve ant içiyorum ki asla evlenmeyeceksin. Görüyorum ki ahmaklığına kolayca teslim oluyorsun." Bu sürpriz bozgunla afallayan kızcağız, tek bir el hareketiyle kraliçenin huzurundan defoldu.

Elizabeth'ten izin koparmak çok zordu. Prosedürü çiğneyen kadınlara reva görülen ise ızdıraptı. Mary Shelton'un, James Scudamore ile gizlice evlendiği haberini öğrendiğinde küplere binen kraliçe, gelinin serçe parmağını kırmıştı. Eleanor Bridge'ye göre "Kocası ile birlikte olmanın bedeli hiç kimse için bu kadar ağır olmamıştı." Muhtemelen Elizabeth'in kuzeni – talihsiz "Dokuz Günlük Kraliçe" Jane Grey'in[2] kardeşi – Katherine Grey hariç.

Katherine Grey'in talihini, sadece babası ve ablasının idam sürecini itibarı dahi sarsılmadan atlatması ile açıklayamayız. Mali yönden bir daralma yaşasa da idam emirlerini veren "Kanlı" I. Mary'nin saray maiyetinde önemli bir yer bulabildi. Fakat Mary'nin kardeşi 1558'de tahta oturduğunda, onun da saraydaki konumu nispeten düşürüldü. Yeni kraliçe açıkça ondan hoşlanmıyordu. Onu küstah ve aşağılık buluyordu. Katherine, pek nadir kraliçenin huzuruna çıkabilmişti. Kraliçenin gözü de hep üzerindeydi. VIII. Henry'nin vasiyetine göre Elizabeth'in çocuk yapamaması durumunda, tahtın ikinci sıradaki varisi Katherine idi. Hülasa göz önünde olması daha faydalıydı.

Tudor soyuyla gurur duyan Katherine, bu ailenin o meşhur zeka-

[2] *Jane Grey'in trajik hikâyesi Kısım IV Bölüm 2'de ele alınıyor.*

sından payını pek alamamıştı. Kraliçenin hizmetindeyken Edward Seymour'a aşık oldu. Edward Seymour'un adını aldığı babası, kuzeni – I. Elizabeth'in kardeşi – VI. Edward tarafından idam ettirilen eski kral naibiydi. Gözden düşüp idam edilen iki babanın yetim çocukları, akılsızca hareket ederek gizliden gizliye beraber olmaya başladılar. Sonunda da gizlice evlenmeye karar verdiler. Nikahın planlandığı gün, Katherine ve müstakbel görümcesi Jane, rahatsız olduklarını, o gün için belirlenen av gezisinde kraliçeye refakat edemeyeceklerini belirttiler.

Elizabeth gözden kaybolur kaybolmaz iki kadın saraydan sıvışıp Edward Seymour'un Thames kıyısındaki evine doğru yola çıktılar. Katherine ve Edward burada baş başa evlendiler. Olayın şahitleri, yalnızca Jane ve Westminister Kilisesi'nden ayini yönetmesi için ayarlanan bir papazdı. Evlilik telâşı içinde papaza adını sormayı unutmuşlardı. Katherine, tedirginlikten tadını çıkaramadığı kısa bir kutlamanın ardından suç ortağıyla birlikte fark edilmeden saraya döndü. Evlilikleri inanılmaz bir şekilde aylarca gizli kaldı. Fakat sonra Jane aniden öldü ve bundan bir ay sonra Edward Seymour diplomatik bir görev için Fransa'ya gönderildi.

Kısa bir zaman sonra Katherine hamile olduğunu fark etti. Gizli kocası Fransa'da olan ve nikâhının varolan tek şahidi de ölen – diğeri de zaten bilinmeyen – zavallı kadın telaşa kapıldı. Evliliğini meşru kılan senedi kaybetmiş olması da bir başka sorundu. Ne yapacağını bilemez halde sırrını Saintlow adında saraylı bir kadına açtı. Kraliçeyi en az onun kadar tanıyan Saintlow, Katherine'e bir fırça çekti. Sadece aptallığı için değil, aynı zamanda bunu anlatarak onu da tehlikeye attığı için. Gözü korkan Saintlow Katherine'ni öfkeyle odasından kovdu. Yaşadığı korkuyla kendini kaybeden Katherine, soluğu kraliçenin gözdesi Robert Dudley'nin dairesinde aldı ve aracılık etmesi için ona yalvardı. Elizabeth'in her an içeri girebileceğinin – adet olduğu üzere – farkında olan Dudley, çaresiz kadını teskin ede ede çıkışına yönlendirdi. Katherine'ni elinden geleni yapacağı konusunda ikna edip gönderdi.

Sevgilisi Robert Dudley'den duydukları Elizabeth'in tepkisini yumuşatmaya yetmeyecektii. Keza öfkelendi. Arsız kuzeni, haddini aşıp

saman altından su yürütmüştü ki bu zaten yeterince vahimdi. Daha da vahimi, kraliyet ailesinden herhangi birinin yapacağı evlilik hem kraliçe, hem de Kraliyet Konseyi tarafından onaylanmak zorundaydı. Dolayısıyla Katherine'nin Edward Seymour ile evliliği aslında daha beter bir ihanet sayılmalıydı. Ve Elizabeth'in iktidar hırsı, evlilik saadetine duyduğu kıskançlıktan daha az değildi.

Katherine Grey, derhal Londra Kulesi'ne kapatıldı. Peşi sıra gönderilen Saintlow'un kabahati ise, öğrendiği ilk anda konuyu açıklamamasıydı. Kısa süre içinde Edward Seymour da İngiltere'ye geri çağırıldı ve diğer ikisine katıldı. Kaldığı kısım, eşinden ayrıydı. Kraliyet Komisyonu, Seymour'u "Leydi Katherine Grey ile girdiği yüz kızartıcı ilişki" hakkında sorgu bombardımanına tuttu. Ortada bir nikâh şahidi yokken ve senet de kayıpken, bunun meşru bir birleşme olduğunu savlayacak pek az şey vardı elinde.

Katherine de sorguya çekilmişti. Fakat 21 Eylül 1561'de bir oğul dünyaya getirdiğinde soruşturma geçici olarak durduruldu. Sekiz ay sonra tekrar toplanan komisyon, "Edward Seymour ve Leydi Katherine Grey arasında evlilik bağı olmadığına" – tabii, oğullarının da hukuken piç olduğuna – hükmetti. Kraliçenin arzusu doğrultusunda, "münasebetsiz ve kanunsuz çiftleşme" sebebiyle bu çekirdek ailenin kulede kalmasına karar verildi. Anlayışlı bir gardiyan, çiftin zaman zaman buluşmasına müsaade ediyordu. Sonuçta bir erkek bebek daha ana rahmine düştü. Katherine'nin artık kurtulma umudu hiç kalmamıştı. Sonunda, amcası Lord John Grey'in evinde gözetim altında kalmak üzere kuleden salıverildi. Ama kocasını bir daha hiç göremedi. 1568'de veremden ölene değin ne kederinden kurtulabildi, ne de giydiği hükümden.

Bodur kardeş Mary, ablası Katherine'nin çektiği çileden hiç ders almamış olmalı. 1565'te ufak ve biçimsiz bedeni üzerinde kule gibi yükselen, Kraliyet Kapı Muhafızı Thomas Keyes ile gizlice evlendi. Kraliçe'nin baş müşaviri William Cecil, "İşte, yaşanabilecek en münasebetsiz ve en yakışıksız tesadüf. Bu saraydaki en kocaman cüsseli Bey, sarayın en cücesi Mary Grey ile evlenmiş."

İkinci kuzeninin de ihanetiyle öfkeden kuduran Elizabeth, Keyes'i Fleet Hapisanesi'ne gönderdi. Mary'yi ise etrafta koşturan "küçük piç Keyesler'i" olmasın diye taşraya sürgüne gönderdi. Dul kaldıktan sonra Mary, saraya tekrar kabul edildi. Meydan okurcasına ve her fırsatta imzasını "Mary Keyes" olarak attı. 1578'de öldü. Bekar Kraliçe I. Elizabeth ise onun yasını bile tutmadı.

2

Kibir: Güneş Kral

Birinin soylu olması için, bu kişinin sıradan insanlara göre üstün özelliklere sahip olması gerekirdi. Fakat kendiyle en çok aşk yaşayan hükümdarlar bile Fransa Kralı XIV. Louis'in yanında ancak bir beyin özürlü kadar özgüven sahibi olabilirler. Gerçekten de Louis, "Majesteleri" hitabı üzerinden diğer krallarla aynı kefeye konmayı reddediyordu. Çünkü kendi ifadesiyle, bu şekilde "olmayan bir eşitliğin" çıkarsaması yapılmış oluyordu.

Yetmiş iki yıllık saltanatı süresince (1643–1715, Avrupa tarihindeki en uzun saltanat süresi) mesaisinin çoğunu, Fransa'nın bütün şan ve şöhretini kendi kişiliğinde somutlaştırmak için sistemli çalışmalar yaparak geçirdi. "Ben Devletim." diyordu kibirle. Ne var ki o devletin, uzun boylu görünmek için 21 cm yüksekliğinde topuklara ihtiyacı vardı. Mutlak hükümdar Louis, kendince damıttığı fikirlerle Fransız hayatının neredeyse her yönüne müdahale etti. Ulusal dinden ağaç bakımına, hiçbir şey dikkatinden kaçmıyordu. Ziyaretçiler için Versay Sarayı'nın bahçelerine doğru, yirmi beş kademeli bir güzergâh bile yaptırmıştı. Her şey Louis için, Louis'e göre, Louis'den ötürüydü.

Onun döneminde muhalefete yer yoktu. Neyin iyi ve neyin doğru olduğuna yalnız ve yalnız o karar verirdi. "Bir hükümdarın halkının töresine boyun eğmesi, bizim tabakamızdan bir adamın başına gelebilecek en büyük felakettir." diye söylemişti. Hazırlanan kanunlar, haksızca çıkartılan savaşlar, sanat ve edebiyata dökülen paralar... Bunların hepsi de Louis iyi görünsün diye yapıldı. "Benim en büyük tutkum aşk ve ihtişamdır." sözüyle o da bunu itiraf ediyordu zaten.

XIV. Louis, kraliyet armasına güneşi neden eklediğini, anılarında şöyle açıklıyor: "Etrafını sarmış görkemin eşsiz asaleti, diğer semavî

varlıklara bağlanarak bir tür saray meclisi meydana getiren ışığı, o ışığın dünyadaki her çeşit coğrafyaya adil ve eşit pay edilmesi, o ışıkla her yerin ihya olması, her tarafa durmaksızın hayat, neşe ve hareket getirmesi, hep sakin kalsa da kesintisiz bir hareket içinde oluşu, sabit ve değişmez yolundan asla alıkonulamazlığı ve saptırılamazlığı ile muhteşem bir hükümdar için en güzel ve en canlı suret olacağı şüphe götürmezdi."

"Güneş Kral", 1862'de makam ve maiyetini kalıcı olarak taşıdığı Versay Sarayı'nda göz alıcı bir teşhire soyundu. Saray, en kudretli sakininin ışıltılı bir yansıması olarak hazırlanmıştı ve kralın değişmeyen günlük rutin hayatını izlemek isteyen herkese kapıları açıktı. Her sabah kral kalkarken, giyinip traş olurken mutlaka bir seyirci kalabalığı hazır olurdu. Kahvaltı masasında, tek bir kaşık darbesiyle yumurtanın tepesini kırmaktaki maharetine tanıklık edebiliyorlardı. Çok ayrıcalıklı bir azınlığın, doğanın çağrısına uyup diğer tahtına tünerken onu izlemişliği bile vardır. Bu tuhaf seyrin şokuyla İtalyan bir ziyaretçi, "Bu ülkede kraldan çıkan en tiksinç şeyin bile bir ederi varmış be? Ne kadarmış?", diye sormuştu.

Yazar Jean de La Bruyere, Louis'in kilise ayininde tebası önünde nasıl ibadet ettiğini tasvir eder: "Toplumun ileri gelenleri, her günün belli saatinde kilise dedikleri tapınakta bir araya gelirler. Yüzlerini kürsüdeki diz çöken krala dönüp papaza ve kutsal emanetlere sırtlarını vererek sunak önünde geniş bir çember oluştururlar. Kralın burada uyguladığı hiyerarşi gözden kaçacak gibi değil. Kral, Tanrı'ya tapınırken halk da krala tapınıyor."

Saçtığı ışığın çevresinde, kendisiyle birlikte yaşayan binlerce soylu için Versay'ı prestij ve şerefin doruk noktası haline getirmek, XIV. Louis'in bir dehasıydı. Bu yolla, onların eski güçlerini büsbütün işe yaramaz hale getirmiş, elinde salladığı sahte servetlerin peşinden koşmalarını sağlamıştı. Bir zamanların kudretli aristokratları, şimdi sabahları krala gömleğini tutarak, elde bir mumla önünü aydınlatarak veya bir av gezisinde ona eşlik ederek dar odalarda yaşama onurunu elde etmeye çabalıyordu.

Soylular, kralın yarattığı yüzlerce anlamsız ünvanı uçuk ücretler karşılığında kapmaya can atıyordu. Bu riskli girişimin başarısına Louis'in kendi bile şaşırmıştı. Kral, daha fazla uyduruk makam yaratılmasını isteyen Maliye Bakanı Desmarets'e "Bunları kim alır?" diye sorduğunda aldığı yanıt şu olmuştu: "Majesteleri, Fransa tahtına oturan kişinin elindeki en değerli kabiliyeti göz ardı ediyor. Kral bir ünvan yarattığında, Tanrı onu alacak bir salağı hemen yaratır."

Versay Sarayı, soyluları itaatkar ve minnettar bir hoşnutluğa sevk eden oldukça katı ve teferruatlı görgü kurallarıyla bezenmişti. İnsanlar, kralın huzurundayken ayakta durmak yerine oturmak ya da şapkasını fırlatıp atacağı belli açılarda konumlanmak gibi imtiyazlar için deliriyordu. Bu imtiyazlar sayesinde kendilerine farklı mertebelerde himmet edilmiş oluyordu. Kendisi de sarayın hırslı müdavimlerinden olan Saint-Simon Dükü, "Azimli olanlar için uygun mükâfatlar belirledi. İş, kıskançlıkla yürüyordu. Bir de kralın gün içinde defalarca, ama kurnazca belli ettiği ufak tefek tercihler." En çok imrenilen lütuflardan biri ise kralın Marley'deki nispeten samimi mekânına davet edilmekti. Düke göre "daima veya sık sık Marley'e gitme talebinde bulunmamak kabahatten sayılırdı. Elbette bu, oraya gidebilecekleri anlamına gelmiyordu."

Yaltaklanma üzerine detaylandırılmış kaidelerle işleri yöneten Louis, bunu aynı zamanda kendi için de istiyordu. Sonuç itibarıyla etrafı dalkavuklar sürüsüyle sarılmıştı. Saint-Simon Dükü, "Başa geldikten kısa süre sonra bakanları, generalleri, metresleri ve maiyetindeki görevlileri, ihtişam aşkından bile ağır basan asıl zaafını fark ettiler." diye yazıyor. "Onu öve öve bitiriyorlardı. Övgü ve şakşakla yaşadığı tatmin onu öyle bir noktaya getirdi ki bariz yapılan iltifatları hoşça karşılarken, en sinsi halde gelenleri daha bir beğenir olmuştu. Bu yüzden bakanları çok güçlüydü. Neticede onların yağlamak için daha çok fırsatı olurdu. Her başarıyı ona bağlar, bildikleri her şeyi ondan öğrendiklerine yemin ederlerdi. Onu memnun etmenin tek yolu ona biat etmekten, onun köpeği olmaktan ve taparcasına, yerlerde sürünürcesine bir yalakalıkla tek ilim irfan kaynağının kendisi olduğunu hissettirmekten geçerdi."

Ve dalkavuklardan oluşan bu ordu son derece kalabalıktı. Mesela Louis saati sorunca cevap veren bir kulu vardı: "Majesteleri saat kaç olsun isterlerse." Veya oğlu, Maine Dükü. Uzun süren bir askeri harekattan sonra babasına, "Ah! Efendimiz, hiçbir şey öğrenemeyeceğim. Her zaferinizden sonra eğitmenim beni tatile çıkartmak zorunda kalıyor.", demişti. Sonra bir de Versay'daki heykellerin altlarına takozlar yerleştiren Saraylar Amiri Antin Dükü vardı. Eğik durduklarını fark eder de sorarsa hassas algıları için kralı övme şansını elde edecekti.

Majestelerinin etrafındaki hava o denli sarhoş ediciydi ki o havaya girmek absürd durumlar yaratabiliyordu. Makatında cerrahi müdahale gerektiren irinli ve derin bir fistül oluştuğunda, Louis'in yaşadığı rahatsızlık garip bir furyayı başlattı. Kralın ameliyatına iştirak edecek kadar bahtiyar olanlarsa fena halde kıskanıldı. Öyle ki kılı dönmeyenler dahi aynı operasyonu kendilerine de yapsınlar diye bu doktorlara yalvarıp rüşvet verdiler. Götlük sanatında çığır açılmıştı.

3

Öfke: Bir Buzlukta Kocayın

Indignatio principis mors est. Hükümdarın öfkesi ölüm demektir. Yüzyıllar boyunca kralların emirleriyle gerçekleşmiş olan idamlar, bu uyarının haklılığını kesinlikle kanıtlıyor. Ama Rus Çariçesi Anna söz konusu olduğunda, hükümdar öfkesi kavramı bambaşka bir anlam ifade etmeye başlar: Eziyet verici aşağılama. 18. yy başlarında hüküm süren çariçe, gücendiği zaman aşırı utanç verici cezalar aklına getirebilirdi. Bir keresinde, çariçenin aksi tarafına denk gelmeyi başaran üç soylu bir hafta boyunca tavuk gibi yaşamakla cezalandırıldı. Kuş tüyü elbiseler giydirilip kendileri için özel hazırlanmış, içi yumurta dolu folluklarda geceledi. Zavallı beyzadelere, cezanın bitimine kadar oturup gıdaklamaları emredilmişti.

Bu ceza, yine bir başka soylu, Prens Alekseyeviç Golitsin'in çektiği çilenin yanında hafif kalır. Prens, Anna'nın sevmediği bir kadınla evlenme cüretini göstermişti. Öfkelenen çariçe, prensin ünvanını söküp attı ve bir zamanların aristokratı saray soytarısı yapıldı. Golitsin'in kendi seçtiği eşi 1740'ta ölünce Anna, ona bir eş bulma sırasının artık kendisine geçtiğine karar verdi. Anna'nın seçtiği kadının Rusya'nın en çirkin kadını olduğu söylenir. Çariçe Anna, düğün merasimi için ayyaşlardan ve it kopuktan müteşekkil bir tören alayına öncülük etsinler diye koleksiyonunda ne kadar hilkat garibesi, anomalili ucube varsa ayarladı. Kalabalığın izlediği tören alayı keçi ve domuzların çektiği arabalarda ilerlerliyor, kafese konulmuş mutlu çiftimiz de onları takip ediyordu.

Merasim ve kahvaltı davetinin ardından sıra – kuşkusuz, kayıtlara geçmiş en soğuk – balayına geldi. Anna'nın onlar için belirlediği yer, donmuş Neva Irmağı kıyısındaydı. Düğün hediyesi tamamen buzdan yapılmış bir saraydı. Büyük bir binaydı. İçinde buzdan yatak ve buz-

dan yastıklarıyla bir balayı suiti bulunuyordu. Dışarıda, buzdan kuşların tünediği buz heykeller ve buzdan ağaçlar yapılmıştı. Gerçekten ateşlenebilen altı adet buzdan top bile yapılmıştı. Yeni evli çift, buzdan saraya sokulup gerdeğe girmeye zorlandılar. Soğuğa rağmen bir şekilde girdiler de.

Yaşlı ve huysuz Anna, dokuz ay sonra öldü. Tam da o günlerde Golitsin'in karısı ona ikiz erkek çocuklar verdi. Peri masalına pek benzemeyen evliliklerine rağmen çiftin mutlu bir hayat geçirdiği anlatılır.

4

Oburluk: Ye, İç, Güldür Dostlar

IV. George'nin müthiş bir ince zekâsı vardı. Ağzının tadını iyi bilirdi. Güzel sanatlar ve mimarden anlayan, şıklığı, cömertliği ve cana yakınlığıyla bilinen bir keyif pezevengiydi. Ne var ki bu erken dönem 19. yy Britanya kralı, ağır hicivlerin hedefindeydi ve halkın ağzına sakız olmuştu. Atlı arabasıyla saraydan dışarı çıktığında, Londra sokaklarından ıslık ve yuhalama olmadan geçmişliği pek nadirdir.

İflah olmaz müsrifliği, devasa borçları, hasta babasının tahtına beslediği bariz hırsı, Napolyon'a karşı kazanılan zaferi haksız olarak sahiplenmesi, sağır sultanın duyduğu aşk ilişkileri ve tam anlamıyla felaket olan evliliği[1] maruz kaldığı davranışların sebeplerinden birkaçıydı. Ama George'u aleme karşı maskara eden asıl şey çok içmesi – çoğunlukla içkisine bol miktarda afyon ruhu katarak – ve ağır sıklet bir obez olmasıydı. Britanya tahtını ağırlığıyla gıcırdatan en şişman[2] hükümdar değildi, ama kesinlikle en ayyaşıydı. Ayıkken karizmatik ve ağırbaşlıydı, fakat sarhoşken daha başka her şeydi.

Henüz genç bir prens olduğu dönemde bile görünüşünde, içkiden dolayı gelişen belli başlı değişimler gözleniyordu. Erkenden çökmeye ve insanları kıs kıs güldürmeye başlamıştı. 1787'de Leydi Hopetoun'un ev sahibi olduğu bir baloda sergilediği haller, George'nin yaptığı alemlerin tipik bir örneğidir. Söylentiye göre "girişte kapıya asılıp geleni geçeni rahatsız etmiş, kollarını Ancaster Düşesi'nin boynuna atıp dudaklarından şapır şupur öpmüş, Lord Galloway'in perukasını kopartıp takma dişlerini kırmakla tehdit etmiş ve refakatçilerinden biri arabası-

[1] *George'nin berbat evliliği Kısım III Bölüm 5'te detaylıca anlatılmaktadır.*

[2] *Kraliçe Anne öylesine şişmandı ki taç giyme töreninde onu taşımak zorunda kalmışlardı. Bacakları artık onu taşıyamıyordu.*

nı çağırtıp zar zor dışarı çıkartıncaya kadar bütün ayyaş numaralarını sergilemişti."

Daha popüler bir prens olduğunda bu tür hadiseler hoşgörülecek uçukluklar olarak değerlendirilmiş veya anlayışla görmezden gelinmiş olmalı. Ama George, büyük ölçüde sevilmiyordu ve muhalifleri onun bu bariz zaaflarının adeta üstüne atladılar. Londra'da basılan Times gazetesinde içkici, küfürbaz ve fuhuşperest olduğu, "bir kız ile bir şişe içkiyi politika ve vaaza yeğlediği" ve sadece "oburluk, sarhoşluk ve kurmarbazlıkla" mutlu olduğu yazılmıştı.

Prensin konu olduğu en sert taşlamalardan biri de James Gillray imzalı meşhur karikatürdür: "Hazmın yıldırdığı zevk düşkünü." Karikatürde, çok büyük porsiyonlu bir yemeğin pençesinden kurtulan George, elindeki çatalla dişlerini ayıklıyor. Göbeği pantolonunu adeta patlatmış. Şişkin bacaklarının altında boş içki şişeleri, arkasında ise bâsur ilacı ve ağız kokusu giderici ile dönemin zührevi hastalık ilaçları "Veno'nun Bitki Şurubu" ve "Leeke Hapları" bulunuyor.

Bu kadar istihza yetmezmiş gibi bir de kendi dostları ve ailesinin ithamları vardır. Akıllarda kalan bir tıkınma akşamının sonunda George'nin tek (yasal) çocuğu Prenses Charlotte, "Lambayı tıka basa yağla doldurdun." diye espriyi patlatır. Dönemin meşhur züppelerinden Beau Brummell ile olan belli belirsiz dostluğu ise bir balodayken herkesin içinde ve küçük düşürücü bir biçimde bitmişti. Resmî kişiliğine gereken ihtimamı göstermekte sürekli isteksiz davranan Brummell'e bir süredir gücenmiş olan George, o akşam ortak dostları Lord Alvanely ile sohbet etmekte, bilinçli olarak Brummell'i görmezden gelmektedir. Yüz bulamayan Brummel salonun öbür ucundan "Alvanely!" diye bağırır. "Kim o şişman arkadaşın?"

Daha erken bir dönemde, böylesi cüretkâr bir kabalık sonucu başlar yerlerde yuvarlanırdı. Ancak George, yıllar yılı gücünü kaybetmekte olan bir hanedanın başındaydı – önceleri babası III. George akıl sağlığını kaybettiği için Naip Prens ve sonradan Kral olarak. Şüphesiz, ona eziyet edenlerin idam fermanını seve seve imzalardı. Ne var ki amansız

saldırılar karşısında elinden gelenler pek azdı. Hele çoğunlukla da onlar haklı konumdayken...

The Examiner, 1812'de özellikle Naip Prens'e yönelik ağır bir saldırı başlattığında yazarı, yazarın kardeşini ve gazetenin editörünü tutuklatıp "Majesteleri, Galler Prensi ve Birleşik Krallık Naibi'ni karalamak ve iftirada bulunmaktan" yargılatmayı başarmıştı. Yazılarda çok sayıda ithamın yanı sıra "sözünün eri olmayan", "tepeden tırnağa borç içindeki hovarda", "ulusal değerleri hor gören" gibi ifadeler de geçiyordu. Yazar ve editör hüküm giyip hapse atıldılarsa da bu yargılama, hanedan için bir zafer olmaktan uzaktı. Zira George, kamuoyu nezdinde daha da gözden düşmüştü. Charles Lamb'ın müthiş dizeleri işte tam da bu zamanlarda yıkıcı darbeyi indirmişti:

Ondan daha yağlı balık olup,
Var mı kuzey kutupta batıp çıkıp?
Gördün mü kat kat gıdısındaki,
Yine hangi denizi yutmakta ki...
Cömert asil balıklar
Ya kaçar, ya ufalırlar
Ama onunla kalanlar
Hep dipten canavarlar
Adı, ünvanı nedir?
Yoksa denize mi naiptir?
Yüküyle heybetiyle
Kolpadan evsafıyla
Gözlerim yanılsa da
Prens değil, sanki balina

George, 1820'de kral olduğunda da durumun iyiye gittiği pek söy-

lenemez. Muhtemelen düşmanlarına yeni malzemeler vermeye devam ettiği için böyle olmuştu. Kral ve son metresi Leydi Conyngham'a alay hususunda büyük mesai harcıyorlardı. Aşağıdaki beyit de bu hicivcilerden birine aittir:

Dik şarabı kafaya, sonra karışır dudak dudağa,
Yahut kışlarda yağ bol, el atıp gıdıklamaya.

Safahat dolu bir ömrün sonlarına doğru, Kral hem zihnen, hem de bedenen enkaza döndü ve Windsor Kalesi'nde her şeyden elini eteğini çekerek münzevi olarak yaşamaya başladı. Ama iştahı pek azalmamıştı. Kralın hayatındaki farklı olayların kaydını tutan Bayan Arbuthnot, Kralın bu dönemdeki yaşam biçimi hakkında "Gerçekten de inanmak mümkün değil." diye yazmıştı. Windsor Kalesi'nin olağan ziyaretçilerinden Wellington Dükü ise bir keresinde, Kralın kahvaltı menüsünü aktarmıştı. "Masadaki güvercin ve biftek yığınından iki güvercin ve üç bifteği yedi. Ayrıca Moselle[3] şişesinin bir kısmını, bir kadeh şampanya, iki kadeh Porto şarabı ve bir kadeh de viski içti. Evvelsi gece afyon ruhu çekmişti. Bu kahvaltıdan önce, geçen gece ve bu sabah yine çekti." Tüm bunlardan sonra, IV. George'nin kısa süre içinde ölmüş olması pek de şaşırtıcı sayılmaz.

Aslında büyük umutlar vaadeden bir hayattı. George'nin dizginlenemeyen iştahı o umutları söndürdü. Elbette son sözü muhalifleri söyledi. Times gazetesi önceki gün yapılan cenaze törenini, "Sevgili köleleri tarafından bu kadar nefret edilen bir başkası daha gelmedi bu dünyaya, bu müteveffa kral kadar." diye özetliyordu. "Hangi gözden yaş akmıştır onun için? Hangi kalp bir kez olsun IV. George denen bu pahalı zevk müptelası dev için çıkarsız bir üzüntüyle çarpmıştır?"

[3] *Avrupa'da (Almanya, Fransa ve Lüksemburg), Moselle ırmağı boyunca yetişen üzümlerden yapılan şarap.*

5

Açgözlülük: Çingene Mary

İspanya kralları altın sevdasıyla Yeni Dünya'yı talan etmişlerdi. Britanya Kralı V. George'nin karısı Mary ise oturma odalarını... Yirminci yüzyıl başlarında yaşayan bu kraliçe tam bir kolleksiyoncuydu. Mary, kıymetli bibloları ve sanat eserlerini çok severdi, ama bunlara para ödemek de hoşuna gitmiyordu. İstediklerini elde etmek için farklı yöntemleri vardı ve ziyaret ettiği hiçbir ev onun haris bakışları altında güvende değildi.

Özellikle istediği bir nesnenin önünde durup gözlerini üzerine dikmişken, utangaç bir edayla, "Onu gözlerimle okşuyorum." diye fısıldadığı olurdu. Bu davranış çoğunlukla işe yarardı. Eşyanın sahibi; saraya hürmeten, o parçayı Kraliçenin alması için derhal ısrar etmeye başlardı. Ve çapulcu Kraliçe, mesajı alamayanlar için bir adım öteye giderdi. Tam hedefteki evden ayrılacakken kapı eşiğinde etkileyici biçimde durur ve sorardı: "Tekrar girip o minik tatlı şeye (o gün istediği şey neyse o şey işte) veda edebilir miyim?" Çok da üstü kapalı olmayan bu ipucundan sonra avcı kraliçe ödülünü alırdı. Fakat tek seçeneğin ödeme yapmak olduğu durumlar da olmuştur. Bir evden elleri boş ayrılmışsa genellikle göndereceği teşekkür notuna, göz koyduğu parçayı satın alma isteğini de eklerdi. Bu son hamle karşısında sadece birkaçı dayanabilmiştir.

Kraliçe Mary'nin kolleksiyonu genişledikçe, kendisini düzenli olarak ağırlayanlar da her gelişinde bir takım önlemler almaya başladılar. Kraliçenin hoşuna gidebilecek her şey, kraliyet taarruzu bitinceye değin bir yerlere zulalanırdı. Tabii, Kraliçenin ağına düşmeyenler de vardı. Özene bezene hazırlattığı oyuncak evi için minyatür eşyalar toplarken, dönemin meşhur yazarlarını da minyatür evin kütüphanesine kendi çalışmalarından özgün minyatür katkılar yapmaları için ikna etmişti. Oyuncak evin kütüphanesine parça eklemeyi reddeden tek yazar

George Bernard Shaw'dır. Kızının aktardığına göre Shaw, kraliçenin ricasını "çok kaba bir üslupla" ters çevirmişti. Küçük kitabını neresine sokabileceği konusunda kraliçeyi bilgilendirerek...

6

Miskinlik: Boş Bir Kafa Düşesin Oyun Bahçesidir

İddia edildiği gibi VIII. Edward'ın Nazilerle işbirliği içinde olduğu doğruysa eğer, bu demek oluyor ki 1936'da tahttan feragat edişinden sonra iyi kötü bir şeyler yapmış. Ama bugün, bu işbirliği söylentilerinin gerçek olmadığı neredeyse kesin. Yani eski kralın hayatı aynen göründüğü gibi. Her anıyla başıboş ve anlamsız.

Sonraki ünvanıyla Windsor Dükü, uğruna kraliyet tacını bir kenara koyduğu, dediğim dedik Düşesinin[1] yönlendirmesiyle, hepten amaçsız bir hayat benimsedi. Başlıca meşgalesi, karısını yanına alıp New York, Paris ve Palm Beach arasında mekik dokumak, zenginlerle takılmak ve onların konukseverliğini sömürmekti. Dükün yüklenmeye razı göründüğü tek gerçek sorumluluk ise çiftin küçük paglarının[2] bakımı ve beslenmesiydi.

Yapmak için doğduğu tek işten de vazgeçmişti, ama elinde o boşluğu dolduracak hiçbir iş yoktu. Yine de Edward, kendisinin ve karısının soylu makamları ve soylu gereksinimlerinden vazgeçemiyordu. Hizmetçileri özel üniformalıydı. Özenle dayanıp döşenmiş konut ve dairelerinde ise kendi portreleri soylu atalarının portreleri arasında asılı dururdu. Edward ve Wallis, krallık yerine uşaklar, şoförler ve aşçılardan oluşan küçük bir derebeyliği yönetiyordu.

Edward'ın hakikaten çaba sarfettiği bir şey vardıysa– İngiliz hükümetinin bütçesini sömürmek hariç – o da Wallis'e soyluluk ünvanı verilmesiydi. Bu onun için takıntı olmuştu. Evlendiklerinde, bu talep reddedilmişti. İki kez boşanmış ve Baltimore'dan gelmiş olan, bu sırnaşık ve saygısız Amerikalı kadına "Majesteleri" diye hitap edilmesi

[1] *Wallis Warfield Simpson Kısım I Bölüm 3'te tanıtılmaktadır.*

[2] *Pug (İng). Çin menşeli buldog kırması süs köpeği.*

zamanın anlayışına uygun değildi. Wallis'in hakir görülmesi, Edward'ı için için yaralıyordu. Buna hiçbir zaman çare bulamadı.

Dükün bu konudaki ısrarı ailesiyle arasını daha da açtı. Taht krizi ve kraliyet ailesinin Wallis'i kabul etmeyişiyle araları zaten yeterince bozuktu. Annesi Kraliçe Mary, Edward'ın yerine geçen kardeşi VI. George'a yazdığı mektupta şöyle diyordu: "Abinin, HRH[3] meselesinde böylesine bıktırıcı bir çaba sarfetmesinden ne kadar müteessirim, anlatamam. O kadına böyle bir ünvan vermemiz ölümcül olacaktır. Korkarım insanlar, zaten her bakımdan üstümüze yıkıcı bir darbe vuran bu evliliği hepten onayladığımızı düşünecekler."

Britanya, Hitler'in yıkıcı saldırıları altında inlerken, hatta Buckingham Sarayı bombalanırken bile Edward, karısı için çok istediği ünvan konusunda hükümetin ve hanedan ailesinin başını şişirmeye devam ediyordu. Savaş mücadelesi içindeki ülkesine liderlik ederken bir de düke vakit ayıran Başbakan Winston Churchill, ona yazdığı bir mektubunda bazı tavsiyelerde bulunmuştu. "Dünyanın en yüce tahtını gönüllü olarak bıraktıktan sonra, daha küçük protokol ve kıdem meselelerini asaletiniz gereği gözardı etmeniz en doğrusu olacaktır."

Maalesef, en doğrusu olmadı.

Edward, savaş boyunca HRH meselesinin üstüne daha da gitti. Bunun, tahttan çekilme sonrası muhtemelen hayatındaki en aktif dönem olması üzücüydü. Bu dönemde, Bahamalar Valisi olarak görev yapmaktaydı. Savaş halindeki bir dünyadaki en yorucu görevlerden biri değildi bu. Ama Edward için öylesine nahoş olmuş olacak ki oraya vardıktan kısa süre sonra ayrılmayı talep etti. Gerçi, aylardan Ağustos'tu. Tropik bir adada yaşamak için en uygun ay olmasa gerek. Churchill, ayrılma talebinin biraz erken olduğu kanısındaydı. Walter Monckton, Edward'a yazdığı mektubunda Churchill'i kastederek, "Böylesi bir şeyi aklınıza getirdiğiniz için çok mütessir." diye haber veriyordu. Başbakan, Britanya halkının bu denli acılar çektiği bir dönemde Dükün, "konforsuzluğu

[3] *HRH (Her Royal Highness), majesteleri. Hükümdar harici soylu hitabı.*

sineye çekmesini ve hava koşulları daha az rahatsız edici hale gelinceye değin makamında kalmasını" umut ediyordu.

Edward isteksizce de olsa vatanî görevine katlanmaya çalıştı. Fakat mevcut durumda konaklama olanaklarının kabul edilemez olduğunda ısrar ediyordu. Dostu ve önceki Bahama Valisi Bede Clifford'a, "Valilik konağı barınılacak gibi değil." diye anlatmıştı. "Bir hafta süren sinekli pikniğin ardından oradan kaçtık." Evin tadilatı için ayrılan para yeterli değildi. Edward, Sömürgeler Bakanı George Lloyd'a bilgi verdi ve evi adam etmek için ek bütçe istedi. Churchill'in cevabı ise kısa ve özdü. İç yazışmaya "Değerlendirmeye gerek yoktur.", diye şerh koymuştu.

Bahamalar'daki yorucu tecrübe sonrasında, hazır savaş da bitmişken, Edward ve Wallis kısa bir tatili hak ettiklerini düşündüler. Hayatlarının geri kalanı o tatil içinde boğulmakla geçti. Dükün sıradan bir günü, hava güzel olursa birkaç tur golf, belki kısa bir şekerleme, sonra da bir kadeh içki içerek – ama asla saat 4'ten önce değil –geçiyordu. Esas mesleği, Düşesin siparişlerini uşağa bildirmek veya bunlarla usulca bizzat ilgilenmek olmuştu. Zira Düşes, akşam yemeği ve diğer sosyal aktiviteleri ayarlamakla meşgul olurdu.

Edward, muhtemelen istemdışı bir dürüstlük sonucu, bir keresinde hayatının su katılmamış boşluğunu gözler önüne sermişti. Bir Amerikalı diplomatın eşine, "Biliyor musunuz, günüm nasıl geçti?" demişti. "Geç vakitte uyandım ve sonra Düşesle birlikte dışarı çıktım. Bir şapka alırken onu izledim ve sonra Bois'te arabadan inip, futbol oynayan askerleri seyrettim. Sonra yürüyüş yapayım dedim, ama hava soğuktu. Dayanamadım doğrusu... Eve döndüğümde Düşes Fransızca dersinde olduğu için konuşacak kimseyi bulamadım. Annemin geçen hafta gönderdiği bir sürü teneke kutu vardı, aşağıya inip onlara baktım. Büyük Savaş'tan önce Fransa'da Fransızca öğrenirken yazdığım makaleler ve bir yığın başka başka şeyler işte... Anlarsınız ya, çok okuyan biri değilimdir."

Kısım III

Kutsal Olmayan Evlilik Müessesesi

Kraliyet içi evliliklerde çiftler pek nadiren, at ile arabasının uyuştuğu gibi uyuşurlar. Onlarınki daha ziyade kobra ve farenin birliktelikleri gibidir. Kraliyet bünyesindeki birleşmeler, tahmin edilenden çok daha fazla nispette, duygusuzca hesap edilmiş siyasi çıkar ilişkilerini barındırır. Bu çiftlerin çoğu, düğün öncesinde birbirlerini görmemişlerdir bile. İzdivaç talebi dahi çoğu zaman tek taraflıdır. Krallar, cebir yoluyla ikna etme hususunda mahirdirler ve evlilik sonrasında da kraliçelerini fazlasıyla müteessir ederler. Şimdiki bölümde de sizlere, bu tarz bedbaht evliliklerden bazı seçmeler sunuyoruz.

Deli Joanne'nın aklı hâlâ Yakışıklı Philip'te

1

Sana "Deli" Oluyorum

O, cevval bir prensti. Kendisine, Avrupa genelinde büyük topraklar kalmıştı. Ona, "Yakışıklı Philip" derlerdi. Gerçi, "Aşağılık Philip" de deseniz olur. Karısına adeta bir saray döküntüsü gibi davranmıştı. Oysaki hanımı, İspanya'nın efsanevi hükümdarları Ferdinand ve İsabella'nın göz dolduran kızlarıydı. İşin cilvesi Joanna, kocasına deli gibi tutkundu. Joan ve Phil birlikte, Avrupa tarihindeki en acınası evliliklerden birini tesis etmişlerdi. İçerik; cinsel tahakküm ve mezara kadar süren amansız bir saplantı...

Onlarınki, kararlaştırılmış bir kraliyet izdivacının olabileceğinden daha bir umut vaadediyor gibiydi. Philip, 1496'da ilk kez karşılaştıklarında Joanna'nın oldukça çekici olduğunu düşünmüştü. Evlenecek çiftlerde gönül birliği olması gerektiği gibi mefhumun olmadığı o dönemler için bu beğeni hiç de azımsanacak bir şey değildir. Joanna için de durum farklı değildi. O da ilk görüşte Philip'in cazibesi karşısında büyülenmişti. Hülasa ilk buluşmaları epeycene iyi geçmişti ve de Philip derhal düğün istiyordu. E tabii böylelikle Joan'i yatağa atabilecekti.

Görünen o ki sevişmeler baş döndürücüydü ve aşırı bağnaz Katolik bir aileden gelen Joanna için bunlar mest ediciydi. Diğer taraftan Philip için aynı şeyi söylemek mümkün değildi. Zira kraliyet mensubu bir erkek için bunlar alışılageldik şeylerdi ve karısı ile yatağa girmek olağanüstü bir şey değildi.

Philip'in ruhsuzluğu Joanna'yı ziyadesiyle incitmekteydi. Kalbi yalnızca Philip için atıyordu. Ona her daim güç vermiş olan dini itikatlarını dahi görmezden gelmekteydi. Onun bu muhtaçlık hisleri, mamafih yalnızca Philip'i hırçınlaştırmaya yarıyordu. Philip, karısı üzerindeki cinsellik kozunu şiddet eylemleri ile destekleyerek onu daha da bir ta-

hakküm altına almaya çalışıyordu. İspanya'dan getirdiği hizmetlileri de kovulan Joanna, iyice dış dünyadan yalıtılmıştı. Üstüne üstlük Flaman hizmetçiler de ona düşmanca davranıyorlardı. Üstüne vesvese gelmişti ve olanları ailesine yazmaktan bile korkuyordu.

Umutsuzca aşka düşmüştü, ama daha da ötesi korku içinde yaşıyordu. Artık fiilen kocasının mahkûmuydu. Ufak ufak aklını kaçırmaya başlamıştı. Zaten anneannesi de delirerek ölmüştü. Joanna da hep kötümser ve bunalımdaydı. Nenesi ile benzer belirtiler bir bir ortaya çıkmaktaydı. 1503 yılında yaşadığı yıkıcı bir olay, delilik batağına saplanmasında bir dönüm noktasıydı. Joanna, annesinin vatanı olan Kastilya Krallığı'nın varisi olarak yemin törenine katılmıştı. Fakat Philip, karısının anavatanından nefret ettiğine karar verdi ve krallığı olan "Aşağı Ülke"ye (Bugünkü Belçika ve Hollanda) geri döndü.

Dördüncü çocuğuna gebe olan Joanna yolculuk yapabilecek durumda değildi. Biricik yari de onu terk edince İspanya'da adeta mahsur kaldı. Elem içindeydi. Gitgide daha somurtkan ve içine kapanık biri olmaktaydı. Sürekli ağlıyor ve yemek yemeyi reddediyordu. Sıhhatli bir erkek çocuk doğurmuş olması bile içinde olduğu derin buhrandan çıkmasına yetmedi.

Ve bir gece aklını kaçırdı.

Yalın ayak ve düttürü leyla bir vaziyette kendini kalenin dışına attı. Istırap içinde feryat ediyordu. Dışarda kasım soğuğu vardı ve üzerinde adam gibi bir kıyafet yoktu. Tüm yalvarmalara karşın durmadı. Üzerindeki incecik gecelikle, otuz altı saat boyunca ayazda kaldı. Yanına gelenlerin üstüne atlıyor ve ağza gelmedik küfürler ediyordu. Eninde sonunda dönmeye ikna edildi, ancak iş işten geçmişti. Artık herkesin gözünde o, "Joanna la Loca" idi. "Yani Çatlak Joanna".

Anne tarafından gelen ırsi özellikler etkisini göstermeye başlamıştı. Gerçi annesi, İspanyol Engizisyonu'nu yöneten ve hatta Columbus'a, Yeni Dünya'yı keşfettiği o meşhur yolculuğunda mali kaynak olan müthiş güçlü bir kraliçeydi. Ama yine de kızı onu ürkütüyordu. Flandre Büyükelçisi'ne yazdığı mektubunda şu ifadeleri kullanmıştı: "Be-

nimle çok terbiyesizce konuşuyor. Ruhi sorunları olduğunu bilmesem, böylesi bir hürmetsizliği mazur görmem hiçbir türlü mümkün değildi." Kraliçe'nin hekimi de mevzu hakkındaki fikirlerini Kral Ferdinand'a bildirmişti: "Madam Prenses ile irtibatı olduğu müddetçe Kraliçemiz'in hayatından endişe etmekteyiz. Onu (Joanna) uzun süredir pençesine alan cehennemin dinmesi temennisiyle dua ediyoruz. İçinde olduğu marazi durum Leydimiz'in olduğu kadar Kraliçemiz'in de hayatını ve sıhhatini tehdit etmekte."

Kısa bir zaman sonra 1504'te Kraliçe İsabella vefat etti ve Joanna ile Philip, Kastilya'nın yeni hükümdarları oldular. Lakin akabinde Philip, daha yirmi sekizinde iken ani bir şekilde öldü. Bazılarına göre Philip, Aragon Kralı Ferdinand'ın tertiplediği suikastın neticesinde zehirlenerek ölmüştü. Zaten Ferdinand'ın, damadından pek de haz etmediği malum. Muhakkak ki iktidarı onunla paylaşmaya da niyetli değildi. Artık Joanna iyice tepetaklak olmuştu. Mevta kocasını bırakmayı kabul etmiyordu. Kıskançlık sınırlarını zorluyordu, hatta diğer kadınları, cesedin yanına yaklaşmaktan dahi men etmişti. Ara ara tabutu açıp çürüyen cesedi okşuyordu.

Derin yastaki Kraliçe, na'şın defnedilmesi gerektiğinde fazlasıyla tuhaf bir emir vermişti. "Ruhunun güneşini kaybeden bir dul kadın artık gün yüzüne çıkamaz," diyerek cenaze alayının gündüz yolculuk yapmasını yasaklamıştı. Yine bir gece, tören alayının bir rahibe manastırında konaklaması gerekmişti. Lakin erkeğinin yanına bir rahibe hatta dişi sinek bile yaklaştırmayan Joanna, tabutun dışarıdaki açık alanda bırakılmasını emretti. Kendisi de bütün gece kocasının yanı başında uyudu.

Bir keresinde keşişin biri matemli Kraliçe'ye, çok sevgili kocasının on dört yıl sonra mezarından uyanacağını söylemişti. İnanmaya dünden hazır olan Kraliçe on dört yıl mezarın başında sabırla bekledi. Fakat öngörülen saat gelip çattığında gerçekle yüzleşen Kraliçe iyice sapıttı.

Deliliğin son raddesine gelen Joanna'nın davranışları artık kabul edilebilir sınırı aşmıştı. 1555 yılında ölene dek bir İspanyol kalesine

hapsedildi. Mamafih ondan kalan kalıtımsal delilik mirası yaşamaya devam etti ve Habsburglu torunlarına nesiller boyu sirayet etti.[1]

[1] *Bu berbat miras, Kısım VI, Bölüm 2'de ayrıntılarıyla anlatıldı.*

2

Darağacı Bizi Ayırana Dek

Aragonlu Katherine

Onun karısı olmaktan muzdarip olan altı bahtsız kadın için VIII. Henry ile yaşamak hiç de kolay bir şey değildi. Kafalarının gövdelerinden ayrılmış olmasına bile en kötüsü budur denemez. O Henry ki kendisini "Sadık Yürek" olarak adlandırmıştı. Yirmi senelik bir evliliğin sonrasında terk edilmiş olmak Henry'nin ilk karısı Aragonlu Katherine için yeterince berbat bir durumken, kocasının ahlaksızlıkları neticesinde uğradığı yıkım daha da berbattı.

İngiltere-İspanya birlikteliği, başladığı 1509 yılından bakıldığında pek bir hayırlıymış gibi gözüküyordu. Bu tarihten çok kısa bir zaman sonrasında on sekiz yaşındaki Henry, İngiltere Kralı oldu. Genç hükümdar, Katherine'i gaddar babası VII. Henry'nin zulmünden kurtaran baş döndürücü bir aşk adamıydı. Katherine, Ferdinand ve İsabella'nın en küçük kızlarıydı (Çatlak Joanna'nın küçük kız kardeşi) ve sekiz yıl önce Henry'nin hastalıklı ağabeyi Arthur'un zevcesi olarak İngiltere'ye gelmişti. Ancak evlilikleri başladığı gibi kısa zamanda, on beş yaşındaki Arthur'un ölümüyle sona erdi. Genç kadın, tam anlamıyla arafta kalmıştı. Yabancı bir memlekette tutsak kalmıştı ve akıbeti belirsizdi. Kayınbabası VII. Henry, biçare kızı babası Kral Ferdinand'a karşı koz olarak kullanıyordu. Hiçbir varlığı kalmayan Katherine, son bir kurtuluş ümidi olarak, rahibe olup İngiltere'yi terk etmeyi tasarlıyordu.

Sonra birdenbire her şey değişiverdi. VII. Henry öldü ve nazik oğlu Henry derhal, kendinden altı yaş büyük yengesini nikâhına aldı. İşin başında bu bir aşk birlikteliğiydi. Yeni evlilerin taç giyme töreni Westminster Manastırı'nda gerçekleşti. Kutlamalar bitmeyecekmişçesine

sürdü gitti. Yeni Kral ve Kraliçe ile birlikte yepyeni bir tazelik, canlılık ve Rönesans şaşaası ülkeyi sardı.

Müteakip yıllar her ikisi için de mutluluk getirdi. Henry, her şeyi ile alakadar olan, söküklerini bile diken özverili bir Kraliçe'ye sahipti. Fransa'ya savaşa gittiğinde naibi olan Kraliçe, ülkeyi ustaca idare etmişti. Katherine ise ilmine, erdemine ve itikadına hürmet eden bir koca bulmuştu. İzdivaçlarını; büyük âlim Erasmus'un sözleri ile ifade etmek istersek, "Uyumlu Birliktelik" tabirini kullanabiliriz. "Uyumlu", ama tabii Katherine taravetini yitirene değin. Elbette Katherine'in, kocasının Tudor soyağacına eklemek için can attığı bir erkek çocuğu doğuramamış olması da gözden düşmesinde epey mühim bir etkendi.

Yirmi yıllık evlilik hayatının sonrasında bir şeyler vicdanını kemirmeye başlamıştı. İncil'in Levililer Bölümü'nde, kardeşinin karısı ile yatmanın Tanrı'ya karşı günah işlemek olduğu açıkça belirtilmemiş miydi? Devarim Kitabı'nda da çok benzer öğütler verilmemiş miydi? Şu açıktı ki o, bir günahkârdı. Tanrı, günah olan bir evliliği asla bağışlamazdı ve bu cihetle de kızı Prenses Mary lanetliydi. Aslında o, hiç var olmamalıydı.

Pek tabii, vicdanının haricinde içini acıtan başka bir şey daha vardı. Kral, Katherine'in nedimesine meftun olmuştu: Anne Boleyn. Mamafih Kral; kara gözlü, pamuk gerdanlı ve keskin zekâlı bu hanımın lûtfuna mazhar olmak için ona, kraliçe olma teminatı vermek zorundaydı. Anne, Fransız Kralı I. Francis'in maiyeti içinde yetişmişti ve algılaması çok kuvvetliydi. Henry'nin diğer kapatmalarını nasıl da çabuk gözden çıkardığını iyi biliyordu, keza kendi kız kardeşi de bunlardan biriydi. Ama o, gelip geçici bir heves olmayacaktı. Gerçi Henry de pek bunu istemiyordu. Onun asıl maksadı, helalinden erkek çocuklar doğuracak yeni bir zevce edinmekti.

Anne'e tutku dolu aşk mektupları yazıyordu: "Bu dünyada en çok kıymet verdiğim kadın sizsiniz. Sizi temin ederim ki kalbimi yalnızca size adayacağım. Bedenim ise çoktan beridir köleniz." Başka bir mektubun bir yerinde ise ona duyduğu şehvetengiz tutkuyu doğrudan

dile getirmektedir: "Sıcacık kollarınızda olmayı arzu ederdim. Çünkü böylece o tatlı memelerinize birer öpücük kondurabilirdim." Ne yazık ki o memelere yerleşmeden önce aşması gereken küçük bir mani vardı: Kraliçe Katherine, bir kenara itilmeyi kati surette kabul etmiyordu. Katherine, taparcasına sevdiği kocasının vicdan muhasebesinin neticesi olarak boşanmayı talep etmesi üzerine, sözüm ona kendini yırtarcasına ağlamıştı. Fakat bu gözyaşlarının ardında İngiltere tarihinin gidişatını değiştirecek kararlı ve vakur bir duruş vardı. Artık bir rahibe olup, kraliçelikten feragat etmesi istendiğinde cüretkârca, "Ben, Kral'ın kanuni ve hakiki karısıyım!" demişti.

Aragonlu Katherine, sadece kocasının lûtfunu dileyen bir kadın olmasının yanında İspanya'nın asil Prensesiydi ve kocasını, ne idüğü belirsiz Boleyn'e kaptırmayacaktı. Sofu derecede dindar biri olan Kraliçe, ne yirmi yıllık bu evliliğin bir günahtan ibaret olduğunu ne de kızı Mary'nin bir haramzade olduğunu kabul ediyordu. Ancak Katherine'i silkinip, savaşmaktan alıkoyan bir şey vardı. Yirmi yıl önce tutulduğu beyaz atlı prensine halen daha âşıktı.

Her daim yumuşak huylu olan karısını böylesi bir diretme içinde gören Henry, epey bir afallamıştı. Dahası çok sevdikleri Kraliçelerini mutsuz görmekten hiç hoşlanmayan halkın muhalefetiyle de yüzleşmek zorunda kalacaktı. Bu karşıtlığı önlemek maksadıyla tarihin gördüğü en riyakâr halka seslenişlerden birini gerçekleştirecekti. Bu, bir nevi 16. yy kitle yönlendirmesiydi.

"Kraliçemin, bana helal olduğu hükmü verildiği takdirde benim için bundan daha muhteşem bir haber olamaz. Hem vicdanımın rahatlaması açısından, hem de onun gibi müstesna bir hanımın taşıdığı soylu sıfatların bekası açısından... O; nezaketin, tevazuun ve olgunluğun en güzide temsilcisidir. Ah evet, asaleti ile eşgüdümlü yücelen faziletleri hiç kimselerinki ile kıyas kabul etmez... Dünyaya bir daha gelsem, bütün kadınlar içinde yine onu seçerdim. Lakin eğer izdivacımızın Tanrı nezdinde günah olduğu hükmü verilirse de böylesi mükemmel bir hanımdan ve aşk dolu bir yuvadan feragat etmek zorunda olmanın derin ızdırabını yaşamak mecburiyetinde kalacağım."

Henry, ayrılığını meşru zemine taşıma gayesindeydi. Onu tenkit etmeye cüret edecek kişilerin bunu pahalıya ödeyeceklerini bildirdi ve şöyle dedi: "Uçuramayacağım hiçbir kafa yoktur." Bu tavır, istediği her şeyi elde ederek bugünlere gelmiş bir kralın takındığı tavırdır.

Kilise'ye bağlı bir kurul, bu evliliğin dini meşruiyetini karara bağlamak üzere toplandı. Papalığın bu duruşmayı yürütmek üzere görevlendirdiği iki temsilciden birisi olan Kardinal Thomas Wolsey, Henry'nin baş danışmanıydı. Bu sebepten ötürü de Katherine'nin adil yargılanma şansı yok gibiydi. Binaenaleyh Kraliçe büyük yeminler ederek, Prens Arthur ile olan kısa süreli evliliğinin tamamlanmamış olduğunu ve Kral Henry'nin de malumu olduğu üzere ikinci kez evlendiği zaman püripak bir bakire olduğunu söylemiştir.

Koskoca Kraliçe, dizleri üstüne çökerek kocası karşısında acıklı bir müdafaa sergiler. Öylesine etkileyici bir sahnedir ki Shakespeare dahi seksen yıl sonra bu anı, öyküsüne ilham kaynağı yapacaktır. Belirgin İspanyol aksanı ile konuşan Katherine sözlerine başlar: "Efendim, aramızdaki aşk adına sizden istirham ediyorum. Bana karşı adil olun, şefkat ve merhametinizi esirgemeyin. Zira ben, doğuştan yüce şahsiyetiniz karşısında aciz bir kadınım. Benim nemelazımcı avukatlarım hariç herhangi bir akıl hocam yok. Adaletin bu dünyadaki temsilcisi olarak yalnız size sığınıyorum."

Birlikte yaşadıkları acı tatlı anıları hatırlatmasının akabinde Katherine, savunmasını sonuca bağladı: "Siz bana sahip olduğunuzda ben, erkek eli değmemiş, tertemiz bir bakireydim. Bu iddiamın doğruluğunun tasdikini zatıâlinize bırakıyorum." Ve böylece vakur Kraliçe ağır adımlarla duruşmayı terk etti.

Henry, karısının bakirelik iddialarını hiçbir zaman tekzip etmemişti. Lakin mahkeme odasının hemen dışında olan biteni dinleyen dindar hanımın çok üzüleceği bir şahit devreye girdi. Bu şahit, ergen dedikodularından farksız bir iddia ortaya atıyor ve genç Prens Arthur'un, vaktiyle Katherine'i yatağa attığını söylüyordu. Sir Anthony Willoughby'ın söylediğine göre hem Arthur, Katherine'i yatağa götürürken hem de ertesi

sabah birlikte yatak odasından çıkarken görmüştü. Hatta iddiaya göre uşağı olan Willoughby'a, "Bana bir bira getir. Zira gece İspanya'nın derinliklerinde yorgun düştüm," demişti.

Şahitlerin verdikleri müstehcen ifadeler sonrasında bile mahkeme karara varamamıştı. Kral Henry'nin beklentisi, davanın bir an evvel nihayetlenmesi ve bu şekilde de Anne Boleyn ile evlilik yolunun açılması yönündeydi. Ama bu işler öyle kolay değildi. Kardinal Wolsey Kral'ın adamıydı, ancak duruşmaya bakan tek kardinal o değildi. Bir diğer papalık temsilcisi olan Kardinal Lorenzo Campeggio bizzat Roma'dan gelmişti ve Papa VII. Clement'in emirlerini harfiyen yerine getirmek adına hükmün verilmesini geciktiriyordu.

Papa'nın hesabı basitti. Katherine'in yeğeni olan Habsburg İmparatoru V. Charles[1] yakın zaman önce Roma'yı yağmalamıştı ve tabiatıyla Papa da onun insafına kalmıştı. Charles'ın desturu olmadan bu boşanmayı onaylaması mümkün değildi. Campeggio sırf duruşmayı uzatmak adına, davanın İngiltere'de karara varılamayacak kadar mühim olduğunu ve Roma'da görülmesi gerektiğini bildirdi.

Henry, boşanmış olmayı umarken kendini Papa'nın onu soktuğu çıkmazda buluvermişti. Henry, karısı ve müstakbel karısı ile birlikte aynı evin çatısı altında yaşıyordu. Hiç kimse de bu durumdan hoşnut değildi. Katherine eline geçen her fırsatta kocasını; evlendiği zaman bakire olduğuna, izdivaçlarının yasal ve helal olduğuna ikna etmeye uğraşıyordu. Henry, yılmaksızın haklılığı üzerinde direten Kraliçe'ye fena patladı: "Sana inandım tamam, fakat yine de artık benim karım değilsin."

Henry, Anne'in koynundayken dahi huzur bulamıyordu. Zira Katherine'in direnişi sinirleri germişti ve müstakbel zevce bu öfkesini yansıtmaktan geri durmuyordu. Çaresiz kalan Henry başka başka ahlaksız ithamlarda bulunma yolunu seçmişti. İşte bu dönem Anne'in yatak odasına daldığı bir seferinde epey gıcık bir tavırla karşılaştı. Anne öfkeden kuduruyordu: "Sana defaatle söylemedim mi? Kraliçe'ye suç

[1] *O aynı zamanda İspanya Kralı I. Charles idi.*

isnat ettiğin her defasında onun elini güçlendiriyorsun." Ardından da erkeğinin karısına dönüp, onu öylece bırakacağını düşünerek ağlamaya başladı. Ağıt yakarcasına şöyle haykırıyordu: "Çok uzun zamandır beklemekteyim. Bu kadar süre içinde evlenmiş olmalıydık. Bana yalnız bu bir teselli olabilirdi. Vay bana, vaylar bana! Beyhude yiten gençliğime yazıklar olsun!"

Koca İngiltere Kralı Henry'nin olayı buydu, dırdırcı bir karı ve dırdırcı bir müstakbel karı. Papa kendini çok fazla bir şey sanmıştı ve ona bu krallıkta kimin patron olduğunu göstermenin vakti gelmişti. Papa'nın, davanın sonuçlanana kadar Anne'i uzaklaştırması gerektiği yönündeki emrine karşı gelen Henry, bunun yerine karısı Katherine'i sonsuza dek saraydan atmıştı. "Kraliçe'ye söyleyin, veda etmek dahi istemiyorum!"

Henry aslında imanlı bir Hıristiyan evladıydı. Hatta Martin Luther'in içtihadî saldırıları karşısında Roma Kilisesi'ni savunması hasebiyle Papa X. Leo ona "İmanın Kalesi" sıfatını yakıştırmıştı. Ama artık o, küstah bir dışarlıklıydı. Henry daha da sert bir üslupla şunları söylemişti: "Papa'nın diğer çıkar ilişkileri benim umurumda bile değil. Burası benim ve ben dilediğimi yapacağım."

VIII. Henry kendisini İngiltere Kilisesi'nin başı olarak ilan etti ve ilk icraatı da boşanma sürecini tamamlamak oldu. Katherine'nin kendini kraliçe olarak adlandırması yasaklandı ve ona merhum Prens Arthur'un dul karısı ve Dowager Prensesi sıfatı layık görüldü. Üstüne üstlük sahip olduğu tüm mücevheratı onun yerini alan Anne Boleyn'e teslim etmesi zorunlu kılındı. Tüm istedikleri gerçekleşen Anne bu süre zarfında hamile kalmıştı.

Kısa zaman sonra Kral, Anne ile evlendi ve onu İngiltere Kraliçesi yaptı. Bu, Katherine'nin evvelce haiz olduğu yetkilerin İngiltere Kilisesi adına usulsüzce kullanımı demekti ve ücra bölgelere sürgün edilmiş olan Katherine, tek evladı olan Mary ile irtibat kurmayı başardı. Zorluklar ve hastalıklar belini büküyordu, fakat o asla pes etmedi. Sevgili prensine son bir mektup daha yazıp şunları söyledi: "Çok saygıdeğer Lordum, Kralım ve kocacığım. Ölüm saatim yaklaşıyor. Elimde değil,

ama seni bir insan olarak hâlâ seviyorum. Dünyadaki her şeyden önce düşünmen gereken ruhunun salâhiyeti veya sen nasıl adlandırıyorsan, insaniyetin adına seni uyarıyorum. Beni envai çeşit musibetle muhatap ettin. Ve pek tabii kendini de türlü sorunlara gark ettin... Seni bağışlıyorum ve Yüce Tanrı'dan senin için en hayırlısını nasip etmesini niyaz ediyorum."

Henry'ye bilhassa da kızına iyi muamele etmesi için istirhamda bulunan Katherine, talebi karşılık bulmasa bile gönül kapılarını son bir kez daha iyilik adına açtı. "Son olarak yemin ederim ki gözlerim bir tek senin için parıldayacak. Elveda." Sürgündeki Kraliçe, 1536'nın Ocak ayında rahmetlik oldu. Pek çok kişi için ölüm sebebi keder içindeki yüreğiydi veya bugünkü ifadeyle muhtemelen kanserdi. İlahi adalet sadece dört ay sonra Anne Boleyn de onu izleyecekti.

Anne Boleyn

Yasak meyvalar birkaç ısırığın ardından cazibelerini yitirirler. Anne Boleyn'e olanlar da böyledir. Onun için yanıp kavrulduğu ve hatta uğrunda Roma Kilisesi'ni dahi karşısına aldığı halde Henry, Boleyn'i bir paçavra gibi atıvermişti. Çünkü Aragonlu Katherine'de de olduğu gibi selefi Anne Boleyn de ona bir erkek evlat verememişti. Henry, herhangi bir kadının kollarından çok daha fazla bir erkek evladı arzulamaktaydı. Hülasa sert mizaçlı ve sivri dilli Kral, bir keresinde ona sarılmak isteyen Anne'i itip yatağından bile atmıştı. Nihayetinde de bir Fransız kılıcı onları ebediyen ayıracaktı.

Anne Boleyn, İngiliz halkının nezdinde hiçbir zaman hürmete değer görülmemişti. Halk için o, çok sevdikleri Kraliçelerinin mevkisini küstahça çalmış aşağılık ve ahlaksız bir kevaşeydi. Hatta bazıları taç takma merasiminde onu yuhalayacak kadar ileri gitmişti. En basiti Henry ve Anne'in baş harfleri biraraya getirilerek alay konusu edildi. HA! HA! HA! Eline geçirdiği yeni gücün verdiği kibirle davranan Kraliçe'ye bizzat kendi ailesi dahi tavır koymuşlardı. Anne'in amcası olan Norfolk

Dükü, yeğeninin mevkisi itibariyle oldukça fayda sağlıyor olmasına karşın, onun aşağılayıcı hakaretlerine çokça içerlemiş ve ona "la grande putain" ismiyle seslenmişti: "Büyük Orospu".

Tüm bunlara rağmen Anne, birçoğu oldukça güçlü olan düşmanlarını gamsızca görmezden geliyordu. Neticede kudretli Kral onun safındaydı yahut da o, öyle zannediyordu. Ona ait bir özdeyiş haline gelmiş olan şu cümleyi her daim tekrarlıyordu: "Her şey olması gerektiği gibi ama isteyen homurdanabilir." Kendini "en mesut kişi" olarak isimlendiriyordu. İlahi tecelli bu lakap üzerinden ona kinaye yapıyor gibiydi. Zira kısa zaman içinde Henry ona yüz çevirecek ve haddini bildirecekti.

Gerçi Anne'in ve elbette Henry'nin o tarihte, bunların olacağını kestirmeleri mümkün değildi. Anne'in gözden düşüşü, Kral ile yatmayı kabul etmesinin ardından başlamıştı. Her ikisi de erkek çocuk sahibi olmayı amaçlıyordu ve Anne de zaten taç takma töreni esnasında gebeydi. Resmi beyanatta, açık bir şekilde gelecek olan Prens muştulanıyor ve kutsanıyordu.

Beklenen Prens yerine istenmeyen bir Prenses'in doğumu yıkıcı bir sürpriz oldu: Geleceğin Kraliçesi I. Elizabeth. O vakit hiç kimse bilincinde değilse de bu bebek büyüyüp Britanya zaferinin vücut bulmuş hali olacaktı. Ama o an Henry düş kırıklığına uğramış bir haldeydi. Henry, doğacağını umduğu oğlu şerefine düzenlediği mızrak dövüşünü asık bir suratla izlemek durumunda kalmıştı. Buna tahammülü var mıydı? Anne Boleyn'in efsunlu kara gözleri ve ilgi çekici mizacı para etmez olmuştu. Kral için o artık bir nevi Aragonlu Katherine'di. Bilhassa da ikinci bebeğine düşük yaptıktan sonra.

Tıpkı Katherine gibi Anne de kocasının çapkınlıklarına göz yummak durumunda kalmıştı. Tek farkla ki o, öncülünün başardığı gibi kıskançlık hislerini zapt edemiyordu. Tecrübeyle sabit kraliçeler bir kalemde harcanabilirdi. Bir vakitler kendisi de sahibi olmadığı bir mevkideki hanımının kocasını ayartan nedimesiyken, şimdi de kendi nedimesi Jane Seymour, Henry'nin kucağındaydı. Karısının kavgacı tutumu Henry'yi tek eşlilikten daha da uzaklaştırmıştı. Kral için artık yalnızca

kendi hevesleri vardı. Bir zamanlar Anne için duyduğu şehvetle azıtıyorken artık cinsellikleri, acı veren bir hoşnutsuzluk halini almıştı. Kral, karısına alenen yattığı çekici kadınlara tahammül etmek zorunda olduğunu söylüyordu. Anne şunu iyice idrak etmeliydi ki Kral onu istediği an göklere çıkarır, istediği anda da yerin dibine sokabilirdi.

1536 yılı Ocak ayında Anne Boleyn bir erkek çocuğa düşük yaptı. İstikbalinin doğuracağı erkek çocuğa bağlı olduğunu çok iyi bilen Kraliçe, bu düşük sonrasında kaybedeceklerini düşündükçe kafayı yemişti. Kral da buhrana kapılmıştı ve devamlı şunu sayıklıyordu: "Tanrı bana erkek evlat bahşetmeyecek." Zaten düşük yapmış hasta karısına gidip ondan bir erkek çocuğu olmayacağını söyleyerek onu daha da kederlendirmişti. Zira bu, Anne'in kaleminin kırıldığına dalaletti.

Kral Henry, aklını başından alan bu acayip ve Çingene görünümlü yaratığın şeytani bir varlık olduğuna inanmaya başlamıştı. Anne Boleyn'in ona büyücü ve muskacı olduğunu, bu şekilde aklını karartıp evliliğe ikna ettiğini iddia etmişti. Henry'nin açtığı yoldan ilerleyen Kraliçe düşmanları, habis cadı öyküsünü çok abuk noktalara taşıdılar. Güya Kraliçe, gizlice şekil değiştiriyor, yüzü gözü yumrular içinde ucube bir fahişe haline geliyor, üçüncü bir göğüs ve altıncı bir parmak çıkarıyordu. Hakikatten ne kadar ırak olsalar da bu ithamlar, müşkülpesent Kralımızın Kraliçesini kapı dışarı etmesi için yeterliydi.

Kardinal Wolsey'in yerini alan yeni papaz Thomas Cromwell fazlasıyla açıkgöz bir siyasetçiydi ve Anne'e yapılan saldırılar onun için bulunmaz fırsattı. Ancak kurbanına karşı doğrudan saldırıya geçmek yerine yavaş yavaş güç kaybetmesini bekledi. Öyle ki öncülü olan Wolsey, bu tarzda aleni yaklaşımları sebebiyle hayatından olmuştu. Cromwell'in telaş edeceği bir durum yoktu, zira Henry'nin Roma'ya karşı gelip Katherine'i boşaması üzerinden geçen yedi yılın ardından Anne Boleyn'in suyu iyiden iyiye ısınmıştı.

VIII. Henry karısını en son 1536'nın Mayıs ayında görmüştü ve tıpkı Katherine'de olduğu gibi bu seferinde de veda etme gereği dahi duymamıştı. Ertesi gün kraliçe tutuklandı. Ona isnat edilen uyduruk suçlar

arasında krala suikast tertipleme, çok sayıda adamla zina etme ve hatta kendi öz kardeşi ile yatağa girme bile vardı. Cromwell de boş durmayarak işini şansa bırakmadı. Anne, üç yıl önce taç giyme törenine hazırlandığı yere, Londra Kulesi'ne götürüldü. Başına gelebileceklerden ötürü dehşete kapılan Anne ruhen çöktü ve hüngür hüngür ağlamaya başladı: "Geçen kez burada muhteşem bir merasim için bulunmuştum." Kuleden sorumlu güvenlik memuru Sir William Kingston, ona karşı iyi muamele edileceğini ve karanlık zindanlarda değil kulenin rahat bölümlerinde tutulacağını söyleyerek Anne'i teskin etmişti. Yüreğine sular serpilen kraliçe, dizleri üzerine çöktü ve "Bu benim için iyi haber.", diyerek önce ağlama hemen sonrasında da kahkaha nöbetine tutuldu.

Saçma sapan zaman aralıklarındaki ruhi gelgitler, hiç şüphe yok ki Kule'de tutuluyor olmanın verdiği aşırı gerilim ve korku halinin eseridir. Elbette Anne, korkuyor olmak için her türlü nedene sahipti. Zira kralın yardakçısı Cromwell, Henry'nin tabiriyle "yılan dilli kevaşenin" oradan canlı olarak çıkamaması için elinden geleni ardına koymuyordu.

Anne ve erkek kardeşi George, 2000 kişinin izlemesi umulan mahkemede kendilerini savunmayı denediler. Ağır iftiralara maruz kalan madur kardeşler, amcaları olan Norfolk Dükü'nün başkanlığındaki mahkemenin huzuruna çıkarıldılar. İlk sözü Anne aldı. Onu sorgulayanlara gayet ağırbaşlı bir ifade ile bilgece ve tedbirli yanıtlar verdi. Lakin sözlerinin hiçbir hükmü yoktu, zira kral onu öldürmeyi kafasına koymuştu. Onun için özel hazırlanmış saçma sapan kanıtlar neticesinde verilecek olan yargı katiydi. Aynı durum George için de geçerliydi. Hatta George'un kendi karısı dahi kardeşler arasındaki sapkın yakınlığı tasdiklemişti. Her ikisi de idama makhum edildi. Tabii kralın lütfuna göre yakılarak yahut başları vurularak.

İki gün sonra George ve diğer mahkumların Kule Tepesi'nde başları vuruldu. Anne ise birkaç gün daha bekleyecekti. Duruşma esnasındaki ağırbaşlı halinin tersine ölümü bekliyor olduğu o günlerde, Anne'in dengesiz davranışları tekrar zuhretmişti. Balta yerine kılıçla kesileceğini duyunca içinde olduğu buhran hali daha da bir derinleşti. Parmakları ile boynunu ölçüyor ve "Çok narin bir boynum var.", diyordu. Celladı-

nın çok usta olduğu gibi zırvalıklar saçmalamaya başlamıştı.

Onu almak için geldikleri bir mayıs sabahı hava günlük güneşlikti. Gözyaşları ve nöbetler artık geride kalmıştı. Yeşil Kule'deki idam sehpasına yürürken üzerinde bariz bir dinginlik hakimdi. Pekçok görgü tanığının ifadesine göre Anne, tüm sorunlarından bir kurtuluş adlettiği ölümü adeta kucaklıyor gibiydi. Bir kraliçenin ölümünü izlemek üzere orada olan kalabalığa karşı latif ve sade bir kanuşma yaptı: "Saygıdeğer insanlar! Burada kendimi, benim hakkımda hüküm veren yasaya naçizane teslim ediyorum. Kimseyi itham etmiyorum, ancak Tanrı gerçeği biliyor. Onları Tanrı'ya havale ediyorum ve Tanrı'dan ruhuma merhamet etmesini niyaz ediyorum."

Ardından müşfik bir şekilde Henry'den söz etmeye başladı. Kim bilir belki de yakılmasını emretmediğinden ötürü ona şükran duyuyordu veyahut asil bir şekilde ölüme gitmenin kaidelerini yerine getirmek adına böyle zarif davranıyordu. Sonrasında İsa Mesih'e şöyle seslendi: "Ülkemi gözet. İmanlı ve soylu kralımızı yücelt. Krallığımız, senin himayen ile çok yaşasın."

Kısa konuşmasını nihayetlendirdikten sonra hizmetliler, üzerindeki fazlalıkları aldılar. Uzun ve gür saçlarını arkaya alıp, bir zamanlar kralı büyüleyen kara gözlerini bağladılar. Tıpkı sadece dört ay önce ölmüş olan Aragonlu Katherine gibi son sözleri şöyle oldu: "Ruhumu, Yüce İsa'ya emanet ediyorum." Böylelikle başı tek ve temiz bir kılıç darbesiyle gövdesinden ayrıldı. Başı ve gövdesi derhal yakınlardaki St. Peter ad Vincula Şapeli'nde yakıldı. Anne Boleyn yaklaşık üç buçuk yıl İngiltere'ye kraliçelik yapmıştı. Ölümünden daha henüz yirmi dört saat geçmişken Henry, Jane Seymour ile nişanlanmıştı.

Jane Seymour

Jane Seymour'un, Henry'nin diğer altı hanımından bariz bir farkı vardı. O, Henry'nin yanına defnedilme şerefine nail olmuş yegâne kadındır. Bu sayede, Kral'ın "ebedi ve gerçek aşkı" olarak takdis edil-

miştir. Şanslı bayan. Âlicenapları, layık görüldüğü mevkiye gelebilmek için ağır bir bedel ödemek zorunda kalmıştı. Jane, bir erkek varis doğurabilmiş tek eşidir ve lakin geleceğin VI. Edward'ının doğumuna müteakip on iki günün ardından bir tür loğusa hastalığı neticesinde hayata veda etmiştir. Mamafih bu daha en kötüsü değildi.

Kralın biricik sevdiceği olabilmek için sadece bir damızlık olmak kâfi değildir. Hatta bunun akabinde ölse bile. Bu sıfata aday olan kimse aynı zamanda mütevazı ve de mahcup bir eş olmak zorundaydı. Anne Boleyn ile arasındaki fırtınalı birlikteliğin ardından Henry'nin istediği kadın, kendini tümüyle kocasına adamalıydı. Jane ile turnayı tam da gözünden vurmuştu. Kraliçemizin düsturu, Kralını mümkün olabildiğince rahat ettirmek adına "itaat etmek ve hizmette bulunmak" idi. Onun güzel ahlakı, Henry'ye ve Katherine'den olma kızı Mary'ye olan tavırları ile müsemmaydı. Haris Anne Boleyn Mary'den nefret ederdi. Hatta bir keresinde ona, "a.... çaktığımın uğursuz piçi" bile demişti. Jane ise mutsuz Prenses'e karşı oldukça sevecen davranıyor, ona sevimli hediyeler alıp babası ile arasını düzeltmeye gayret sarf ediyordu.

Mamafih Kraliçe'nin teslimiyetçi doğası dahi mutluluğuna yetmemiş, erken bir ölüm onu bu dünyadan almıştı. Ama Kral Henry ona hakkını ölümünden sonra olsa dahi teslim etmişti. Allah muhafaza, Jane kocasına bir fikir beyan edecek yahut da akıl vermeye cüret edecek. Ancak İngiltere'nin kuzeyinde gerçekleşen ve genel olarak "Fazilet Yolculuğu" olarak isimlendirilen bir sürü dini ayaklanmanın sonrasında Jane, manastırların tahrif edilmesi ve Roma ile olan ilişkilerin kesilmesi sebebiyle doğan aksaklıklardan mütevellit halkın öfkeli olduğu şeklindeki nahoş fikri öne sürme cesaretini gösterdi. Büyük hata. Fransız büyükelçilerinden birinin tutanaklarına göre Jane dizleri üstüne çöküp manastırların ihyası için Kralına yalvarmıştı. Kral ise onu ayağa kaldırmış ve ona, daha evvel işlerine burnunu sokmaması hususunda uyardığını hatırlatmış ve de manidar bir şekilde seleflerinin başlarına gelen bedbaht hadiseleri ima etmişti. Jane anlatılmak isteneni gayet iyi kavramıştı.

Zaten Jane, asla cellâdın baltasından korkmak zorunda kalmayacaktı,

zira o bir erkek varis dünyaya getirmişti. Fakat bu da onun sonu oldu. 1537'de kraliçeliğinin on sekizinci ayında, yirmi sekiz yaşında iken hayata gözlerini yumdu. Mezarında hak ettiği huzuru bulacaktı. Ta ki Henry dördüncü kadını alana dek...

Clevesli Anne

Jane Seymour'un öldüğü dönemdeki İngiltere gitgide yanı başındaki Fransa ve İspanya gibi Katolik krallıklardan kendini soyutlamaktaydı. Bu cihetle Kral'ın yeni zevcesi yalnızca Kralını mutlu edecek ve ona oğullar verecek biri değil, aynı zamanda Avrupa ülkeleri ile olan ilişkileri kuvvetlendirecek de biri olmalıydı. Bu noktada bir yabancı gelinin varlığı muhakkaktı. Henry, daha önceki üç eşini de evliliği öncesinde tanıyıp âşık olmuştu, lakin bu seferki tam anlamıyla bir yabancıydı. Dönemin siyasi evliliklerinde adet olunduğu üzere evlenene dek onunla tanışmamıştı.

Ünlü sanatçı Hans Holbein, Avrupa'nın muhtelif saraylarına ziyaretçi olarak gönderilmişti. Bu sayede Kral, muhtemel gelin adaylarının nasıl oldukları hakkında bir nebze olsun fikir sahibi olabilecekti. Henry, anlatıldığı kadarıyla dahi İmparator V. Charles'ın genç yeğeni Milan Düşesi Christina'ya meftun olmuştu. Fakat Düşes, Kral'ın renkli izdivaç mazisinden pek de hoşnut olmamıştı. Christina kinayeli bir şekilde eğer bir tane daha boynu olsaydı Henry ile seve seve evlenebileceğini söylemişti. Türlü siyasi manevralar da aynı şekilde netice vermedi. Akabinde Clevesli Anne'in ismi gündeme geldi. Ona dair tasvirler yeterince muteberdi. Zatıâlileri tıpkı İngiltere gibi Protestan olan Almanya dukalıklarından birine mensuptu ve Henry'nin lordlarından Thomas Cromwell de onu şiddetle tavsiye etmişti. Neticede Anne işi aldı.

Holbein'in anlatımlarında onun bir pislik olduğuna dair hiçbir şey olmasa da sanatçının ağzından kaçırdığı bir takım afakî tanımlamalar var olmalı ki Henry, daha tanışmadan Anne'den tiksinmişti. Eninde sonunda Kral, Cleves'in kızı ile yüz yüze gelir, lakin bu tanışma bir hayal

kırıklığıdır. Cromwell'in onun için layık gördüğü eş için kabaca bir içtenlikle, "Onu sevmedim." demiştir. Talihsiz nazır Cromwell arabuluculuğunun bedelini, efendisini bu nahoş alışverişe muhatap ettiği için kellesiyle ödeyecekti. Ama daha beteri, vakta zuhredene kadar cezası ise Henry'nin bitmek bilmez dırdırlarını çekmekti. Henry, Anne'in hiç de anlatıldığı gibi olmadığını ve eğer böyle olduğunu bilseydi onu asla krallığa adım attırmayacağını zırt pırt Cromwell'in başına kakıyordu.

Velâkin Anne, İngiltere'ye gelmek zorundaydı ve "bu işe dünden razı" Kralımızın, titizlikle tesis edilmiş olan Cleves ittifakını bozmak dışında yapabileceği hiçbir şey yoktu. İzdivaç gerçekleşmeliydi. İsteksiz damadımız düğün arefesinde bir parça asabiydi. Cromwell'e şöyle söylemişti: "Lordum, eğer ki ülkemin salahiyeti mevzu bahis olmasaydı dünyadaki hiçbir güç beni bunu yaşamaya zorlayamazdı." Henry'nin gerdek sonrasında da haleti ruhiyesi değişmemişti. Cromwell'in umutsuzca sorduğu, "Kraliçe nasıldı?" sorusuna cevaben, "Öncesinde ondan pek hoşlanmıyordum, lakin şimdi ise hiç hoşlanmıyorum." demişti. Bir sorun daha vardı ki Henry evliliğini tamamlayamıyordu, yani Kraliçe'yi bir şehvet nesnesi olarak algılayamıyor ve birlikte olamıyordu. Hekimlerine bahsettiğine göre "bedeninde bir tür çarpıklık, rahatsız edici bir durum" vardı. Öyle ki onu "tahrik edecek yahut heyecanlandıracak hiçbir şeyi" yoktu. Henry'nin söylediğine bakılırsa Kraliçe, henüz yirmi üçünde olmasına karşın göğüsleri sarkmıştı.

Zavallı Anne'in ise pek bir arzusu yoktu. Tek dileği güçlü ve sevgi dolu Kralının kollarında olmaktı. Ama kaderi kötüydü. Kral, kendini bir halt zanneden, bacaklarındaki iğrenç kokulu çıbanları ve tombalak suratındaki ufacık gözleri ile çirkin bir moruktu. Gelinimiz için gerdek gecesi hiç de hoş geçmedi. Ziyadesiyle muhafazakâr bir bakire olan Anne tam olarak ne yapması gerektiğini bilmemekteydi. Henry de ona yardımcı olma niyetinde değildi. Geceler boyu öylece uzanıp, yan yana yattılar. Henry, Cromwell'e şöyle aktarmıştı: "Anne, halen daha kız oğlan kız."

Kral, karısına bunca zaman sadece birkaç buse kondurmuştu. Ağzını büre büre. Karısı da aşk yapmanın bundan ibaret olduğunu zannetmek-

teydi. "Yatağa geldiğinde beni öpüyor ve elimden tutarak, 'iyi geceler tatlım.' diyor. Sabahleyin ise yine öpüp, 'görüşürüz sevgilim.' diyor. Bu kadarı, aşk için kâfi değil mi?" Kaçamak elleşmeler gitgide katlanılmaz olmaktaydı, bilhassa da Henry, taze genç bir bayanla oynaşmaya başladığından beri. Catherine Howard. Henry, kendisinden otuz yaş genç bu bayanı beşinci eşi yapmaya kararlıydı.

Yumuşak başlı ve göründüğü kadarıyla bilge biri olan Anne kenara çekildi ve cinsi münasebet olmaksızın süre giden altı aylık evlilikleri sona erdirildi. Bir kazaya kurban gitmeden böyle bitmesi Anne için bir lütuftur. Henry de ona alışılmadık biçimde cömert davranarak köşkler ve araziler armağan etti. Bir de ona Kral'ın "iyi huylu kız kardeşi" payesi verildi. Akıbeti seleflerininki gibi olmamıştı. Boşanma sonrasında da Kral ile insani münasebetleri, bir kız kardeşi olarak devam etmiş ve sıklıkla saraya davetli olmuştu. Hatta ona hizmette bulunan Kraliçe Catherine ile birlikte eğlencelere bile iştirak etmişlerdi.

Catherine Howard

Uykudaki tutkuları canlanan Henry, 28 Temmuz 1540'ta tamamıyla İngiliz bir hanım olan Catherine Howard ile dünya evine girdi. İşin cilvesi tam da aynı gün Cromwell, Kralını yabancı bir kadınla namümkün bir izdivaç gerçekleştirmesi hususunda yönlendirmek suçundan kellesini kaybetmişti. Ama işin gerçeği yeni Kraliçemiz, Cromwell'in azılı siyasi düşmanlarından biri olan Norfolk Dükü'nün yeğeniydi.

Körpecik gelinine karşı karasevdaya tutulmuş olan Kral, halkın önünde onu öpüp koklamış ve mücevherlere boğmuştu. Ona, "dikensiz gonca gülüm" diyordu. Fransız Büyükelçisi'nin anlattıklarına göre Henry'nin aşktan gözü dönmüştü. Lakin Catherine, Henry'nin kalbini kıracak ve bunu pahalıya ödeyecekti. Anlaşıldığı kadarıyla açılmamış gonca gülümüz bahçeyi birkaç kez dolanmıştı. Bu iyi haber değildi, zira ailesi onu bakire olarak yansıtmış ve bu şekilde evlendirmişlerdi. Daha beteri goncamız evliliğin sonrasında da kırıştırmalarına devam

etmekteydi.

Olayların seyrine şöyle bir baktığımızda gencecik bir kızın, kendisinden otuz yaş büyük, yürüyemeyecek kadar şişman ve iktidarsız bir adamı aldatması gayet anlaşılır bir şeydir. Ancak kanlı şöhretinin hakkını teslim eden bir Kral'ı aldatmak çocukça bir şuursuzluk olarak düşünülmelidir. Catherine, Kral'ın encümen azası ve en iltimaslı danışmanlarından olan Thomas Culpeper'e alaka duymaktaydı. O günden bu günlere elimize geçmiş mektuplarından birinde zannî Kraliçe sevgili Culpeper'ine şunları yazmıştı: "Her daim senin kollarında olamamak yüreğimi dağlıyor. Buna katlanmak ömre bedel." Bu elbette yegâne mektup değildi.

Bu ilişkiden haberdar olan Henry yıkılmıştı. Evliliği öncesindeki kafası güzel hali bu diğer adamın varlığı ile birlikte bir anda uçup gitmişti. Münasip bir eşe sahip olamamış olmanın kederiyle kendi zavallılığına acımış ve efkâra boğulmuştu. Neden sonra birden duyguları keskin bir öfkeye dönüşmüş ve "Onu çok sevmiştim." diyerek kendini kılıçla deşmeye kalktı. İhanete uğramış olan Kral, ona muadili günahkâr kadınlardan hiçbirinin tatmadığı işkenceleri tattıracağına dair kudurmuşçasına ant içti. Nihayetinde ise bitkin düştü ve ağlamaya başladı.

Ve tekrar fasit daire... Howard ailesinden bu gönül ilişkisi hakkında malumatı olanların tümü ki aralarında Catherine'nin ihtiyar üvey nenesi olan Norfolk Düşesi dahi vardı, Londra Kulesi'ne tıkıldılar. Culpeper ilkin asıldı, fakat daha ölmemişken indirildi ve önce karnı deşilip cinsel uzuvları hadım edildikten sonra parçalanarak öldürüldü. Artık sıra Catherine'deydi. Evliliği öncesinde dışarıya karşı iffetli ve namuslu bir intiba verirken, aslında aşağılık bir umumhane karısı gibi menfur, rezil, şehvani ve günahkâr bir yaşantı sürdürdüğünden dolayı soruşturmaya tabi tutuldu. İşin özü, tüm bu çabalar Kral'ın evliliği esnasında boynuzlanmadığı varsayımı üzerineydi.

13 Şubat 1542'de Catherine Howard'ın boynu vuruldu. Sadece on sekiz ay civarında Kraliçe olabilmişti ve öldüğünde yirmilerinin başındaydı. Dehşet içinde bekleyen kızın idam esnasında ne yapması gerek-

tiğini bilmediğini düşündüklerinden, öncesinde zorla kendi idamının tatbikatları yaptırılmıştı. Catherine, Norfolk Dükü'nün yeğenlerinden kellesini kaybetmiş olan ikincisiydi. İlki altı yıl önce aynı akıbete maruz kalmış olan Anne Boleyn'di. İkisi de aynı dönemlerde idam edilmiş ve başsız vücutları da yakılmıştı. Biri açıkça kabahatli iken diğeri değildi. Rivayete göre Catherine darağacındayken şöyle haykırmıştı: "Bir Kraliçe olarak ölüyorum, doğru. Fakat Culpeper'ın karısı olarak ölmeyi tercih ederdim."

Katherine Parr

İkisinin kellesi uçurulmuş, ikisi ise saraydan atılmış zevceler silsilesinin ardından bu dizinin sonuncusu olup, İngiltere'nin en gözde bekârına eş olmak hususunda, bayanlar pek de istekli değillerdi. Bu, ateşle oynamak gibi bir şeydi. Önde gelen İngiliz aileleri kızlarını Kral'a sunmak yerine, kendilerini öne çıkaracak daha alçakgönüllü yollar bulmaya çalışıyorlardı. Zira yabancı krallıklar, Henry'ye verilecek başka prensesleri olmadığının işaretlerini vermişlerdi.

Lakin altıncı eş olma konusunda hevesli gözüken bir hanım vardı. Dördüncü eş, Clevesli Anne. Kralın "iyi huylu kız kardeşi" tekrardan Kraliçe olmak istiyordu. Bu evliliği itekleyen başka kimseler de mevcuttu. Halkın çoğunluğunun yanı sıra Anne'in kardeşi olan Cleves Dükü de bunlar arasındaydı. Bu çeşit söylemlerin dönmesini engellemek için Henry hiç de o kadar yalnız olmadığını belli etmişti.

Catherine Howard'dan dili yanan tövbekâr çapkın Kral artık cazibeli bir sevgili yerine onu rahat ettirecek bir bakıcı aramaktaydı. Gözünü, saraydaki bir hanıma dikmişti: Katherine Parr. Kendisi, insanı tahrik edici bir güzelliği haiz olmasa da en azından bakireliği ve namusuna dair soru işaretleri de yoktu. Henry'nin gözüne çarpmasından önce iki kez evlenmiş ve dul kalmıştı. Kral, niyetleri hususunda meclisine şöyle seslenmişti: "Beyler, bir yuva kurmak arzusundayım, ancak bendekiler genç bir bayan için çok fazla. Ben de çözümü dul bir kadınla evlenmek-

te buldum." Katherine; olgun, bilge ve özenli, ayrıca da Kral'ın sanata ve müziğe duyduğu tutkuyu paylaşacak biri olarak Kral ve üç anasız evladı için mükemmel eş adayıydı. Oysa Henry onu üçüncü kez dul bırakacaktı.

Kellesi gitmiş olan öncülünün aksine yeni Kraliçe toy ve uçarı bir ergen değildi. Aksine zeki ve bilhassa da din bilim-ilahiyat alanında kendini yetiştirmiş biriydi. Henry'nin altıncı eşi vazifesini yürüttüğü esnada revaçtaki dini konular hakkında bir dizi kitap yazmıştı ki böylelikle on altıncı yüzyılın ilk yarısında kitap yayınlamış olan sekiz kadından birisi olmuştu. Kraliçe Katherine'in ele aldığı konular epey netameliydi. Zira Henry, Roma Kilisesi'nden ayrılmıştı, fakat yeni kurulan İngiliz Kilisesi'nin öğreti ve tatbikleri hâlâ eskisi gibiydi. Bunlar, Kral'ın hayatı boyunca tanıdığı dinin öğretileriydi. Katherine ise Protestan yenilikçi hareketinin taraftarıydı ve bu yönde dini toplantılar ayarlıyor, vaazlar veriyordu.

Kitaplarından birinde, muhtemelen Aziz Paul'den alıntı yaparak verdiği bir tavsiye şöyleydi: "Evli kadınlar kocalarına karşı itaatkâr olmalılar ve kocalarından bir şeyler öğrenmeye bakmalılar." Katherine; kendini ihtisas sahibi bir ilahiyatçı addeden, hasta ruhlu ve asabi bir Kral'ın fikirleriyle çatışan, tehlikeli bir söylem dili geliştirmişti. Kraliçe yolundan dönmemekte kararlıydı. Protestan yazar John Foxe'nin aktardığına göre nutukları, ölümcül sonuçlara varabilecek ölçüde ileri gitmişti.

Henry, karısının haddini aşan tavırlarına duyduğu öfkeyi bariz biçimde belli etmese de Katherine, başının belada olduğunun farkındaydı. Oklar onun üstüne çevriliydi. Kafasının uçurulması ihtimali ile yüz yüze gelen Kraliçe mecburen kibrinden vazgeçti. Atik davranan Kral, sırf Kraliçe'yi denemek adına bir takım dini söylemlerde bulunmaktaydı. Artık Kraliçe'nin yaşamı tam manasıyla pamuk ipliğine bağlıydı.

Yapması gerekeni çok iyi biliyordu. Ancak doğrudan Kral'ı onaylamaktansa mevzunun etrafından dolandı. Katherine, "Erkek daha önce yaratılmış olması münasebetiyle kadından üstündür." diyerek iyi bir

başlangıç yaptı. "Erkek, Tanrı'nın suretinden yaratıldı ve kadın ise erkeğin suretinden. Bu cihetle de kadın, erkeğinin onu şekillendirmesine izin vermeli ve yaptıklarında onu emsal edinmelidir." diyerek sözlerini sürdürdü.

Katherine, Henry'nin zihni üstünlüğüne vurgu yaparak epey bir sayı kazanmıştı. "Bilgeliğin prensi olan Majestelerinden nasipleniyor olmak büyük bir şans." Katherine gayet iyi gidiyordu, ama asıl sınav daha başlamamıştı. Nihayet Henry kolları sıvadı. "Sen kilisenin öncüsüsün, hepimizi sen yönlendirirsin ve hiçbirimizden icazet almazsın." Katherine ahmak değildi ve şimdi ne söylemesi gerektiğini çok iyi biliyordu. Şöyle devam etti: "Bugüne değin sizinle dahi tartışabilecek özgürlük ortamını sağladınız, lakin bize bildiklerimizi öğreten zatıâlilerinizdir." Ve tombala. Kral ikna olmuştu. Katherine Parr, Henry'yi bile gömdü (28 Ocak 1547). Katherine, Henry'nin üstüne iki kez daha evlendi. Kaderin cilvesine bakın ki dördüncü kocası Jane Seymour'un erkek kardeşiydi.

3

Aşktan Nevri Dönmüş

İskoçya Kraliçesi Mary, kellesini kaptırdığı iğrenç idam anından[1] çok öncesinde aynı ölçüde iğrenç bir adama gönlünü kaptırmıştı. VIII. Henry'nin yeğeni olan genç Kraliçe, kuzeni olan Darnley Lordu Henry Stuart'a meftun olmasının öncesinde, daha yirmi ikisinde iken dul kalmıştı.

İlk kocası Fransa kralı II. Francis'ti[2]. Evlilikleri de kendi çapında gayet iyiydi. Pek tabii Francis bodur, şişko ve testislerinden hastaydı, ancak yine de Mary onu seviyordu, kocası da Mary'yi. Ama kardeşçe. İşin aslı onlar birlikte büyümüş iki kardeş gibiydiler. 1548 yılında evlendiklerinde Mary beş, eşi ise dokuz yaşındaydı. Francis'in hastalığına şükür ki evlilikleri de asla tamamlanamamıştı. Zaten Francis de daha on yedi yaşındayken vefat etti.

Fransa'da kraliçeliği düşen Mary 1561 yılında, altı günlük olduğundan bu yana hakkı olan tahtı iade almak için İskoçya'ya geri döndü. Geçen birkaç yılın sonrasında Mary daha önceki evliliğinde hiç tatmadığı, ilkel ve sarsıcı bir güdünün varlığını ilk kez keşfetti. Mary, kuzeni Henry'yi çok hoş buluyordu. Ama ne yazık ki Henry kendini beğenmiş ve açgözlü bir dangalaktı. Mary ise gördüğü şeye âşıktı ve onun aşağılık mizacına aldırmadan evlenmeye karar verdi. İngiltere Büyükelçisi Thomas Randolph, "her tavrıyla bir asalet, bilgelik ve gurur abidesi olan Kraliçesinin" uçarı bir genç kız gibi davranmaya başlamasından çok endişeliydi.

Cinsel cazibe, birliktelikleri bir yere kadar idare eder. Birkaç ayın

[1] *Kısım IX, Bölüm 4'te yeniden mevzu edilecek.*

[2] *Catherine de Medici'nin Fransa'yı yöneten üç oğlundan ilki.*

ve berbat bir gebelik sürecinin sonrasında Mary'nin de kocasından sıtkı sıyrıldı ve ne kadar adi bir adamla evli olduğunun idrakına vardı. Henry, Edinburgh umumhanesine uğramadığı ve içip içip dağıtmadığı zamanlarda ezik bir adamdı. Mütemadiyen karısından krallık hakkının ona verilmesini istiyordu. Yalnızca bir unvanı değil, iktidarı da talep ediyordu.

Mary, Fransa'dayken bir dediği iki edilmemiş, el üstünde tutulmuştu. İskoçya'da ise durum bambaşkaydı. Bu soğuk ve nemli topraklar, aile birliklerinden kuvvet alan güçlü derebeylerinin hâkimiyet sahasıydı. Saltanata pek bir saygı duyulmazdı. Hele ki yabancı topraklarda büyümüş ve Katolik bir Kraliçe'ye. Mary uzaklarda, Fransa'da iken İskoçya'da Protestan devrimi gerçekleşmişti ve bu sebepten ötürü de dönüşü, asilzadeleri işkillendirmişti. Kendi kardeşini bile. Bilhassa da İskoç Devrimi'nin dini önderi olan John Knox, bu "şeytani dişi hükümdara" açıkça muhalifti. Knox'a göre bu zayıf, yetersiz ve tıynetsiz ahmak yaratığın saltanatı elinde tutması, düzenin ve adaletin bozulması ile eşdeğerdi. Tanrı'ya ve tabiata karşı gelmek demekti.

Knox'un küstah beyanatları, özellikle de dini konulara ılımlı yaklaşımlar getirmeyi kendine düstur edinmiş biri olan Kraliçe'yi ziyadesiyle üzmüştü. Lakin tek sorunu bu değildi. Mary'nin Protestan kuzeni İngiltere Kraliçesi I. Elizabeth (VIII. Henry ve Anne Boleyn'in kızı) de İskoçya Kraliçesi hususunda tedirgindi. Her iki kadın da aynı hanedanın kanını taşıyorlardı, hatta Mary vaktiyle İngiltere tahtında hak iddia etmişti. İktidar ve saltanatının amansız bekçisi olan Elizabeth için bunlar pek hoş hareketler değildi, elbette.

Bu hasmâne ve müphem ortam Darnley Lordu'nun ekmeğine yağ sürüyordu. Kraliçe Elizabeth ve de İskoç Kilisesi ise Darnley'in iktidarı için pek de hevesli değillerdi, zira çekilmez bir adam oluşunun yanı sıra, o bir Katolik idi. Ayrıca da Mary Stuart ve Elizabeth Tudor ile aynı hanedanın kanı damarlarında akmaktaydı. Elizabeth için bu iki misli tehdit demekti. İskoç asilzadeler ise Darnley'in tıynetsizliğini, Mary'e karşı koz olarak kullanma düşüncesindeydiler. Nitekim onun aşağılık benliğine nüfuz ettiler ve asillerin safında olması şartıy-

la Henry'yi İskoçya'nın hükümdarı yapma taahhüdünde bulundular. Darnley uzatılan yeme aç kurtlar gibi atıldı. Ama tüm bu yaptıkları neticesinde, Mary'nin ona duyduğu nefret de günbegün katmerleniyordu.

4

A Bir Düğün! Haydi Kutlayalım!

Meşhur Rus Çariçesi Catherine'nin sevişme maceraları, bir yerden sonra efsane[1] haline gelmişti. Evlendiği sırada utangaç bir bakire iken kocasının yüreğine sağlık, azgın bir kadına dönüşmüştü.

Catherine, bir takım muğlak bağlantıları sayesinde 1744 yılında Almanya'dan Rusya'ya geldi ve Peter ile baş göz edildi. İmparatoriçe Elizabeth, III. Peter'i selefi tayin etmişti. Velhasıl kelam Catherine buraya geldiğinde ürkünç derecede yabancı bir kültürle ve dışardan yontulmuşa benzeyen, fakat aslında hödüğün biri olan nişanlısı ile karşı karşıya gelmişti. Peter; çirkin, kötü kalpli ve müstakbel karısını hiç mi hiç umursamayan bir dangalaktı. Daha ziyade ilgilendiği mevzu, oyuncak askerleri ile askeri harekatlar yapmaktı. Hatıratlarında şunlar yazıyordu: "Şunu iyice idrak etmiştim ki beni görmeyi pek arzu etmiyordu ve kadınlığıma karşı yok denecek kadar az ilgisi vardı. Kendime olan güvenim ve gururum incinmişti. Ama şikayetçi olmayacak kadar da vakar sahibiydim."

Düğün günü de adeta bir felaketti. Paris'ten özel getirttiği pembe geceliğini giymiş vaziyette sabırsızlıkla kocasını bekliyordu. Ancak kocası, erkek hizmetkarları ile alem yapmaktaydı. Nihayet, gecenin bir yarısı odaya gelen damat, "Hizmetliler, bizi yatakta birlikte görürlerse maytap geçerler." diyerek odadan çıkmıştı.

Geceler boyu karısını ihmal eden Peter kendi eğlencelerine odaklanmıştı. Bazı zamanlar oyuncak askerlerini yatak odalarına getirir ve Catherine'i de askercilik oynamaya zorlardı. Bir keresinde Catherine, kapana yakalanmış bir fareyi bulmak için odalarına gitmişti, fakat tuhaf biçimde Peter, ona bu yaptığının bedelini ödeyeceğini söylemişti.

[1] *Kısım I, Bölüm 1'de görüldüğü gibi.*

Geleceğin çarının bir de aşırı söylenme huyu vardı. Ufacık aklına takılan ıvır zıvır şeylerle karısının beynini yiyordu. "Birlikte olduğumuz zamanların çoğunda sıkıntıdan patlıyordum ki bu işkence saatlerce sürebiliyordu. Üstüne üstlük oturmama bile izin vermiyordu. Mütemadiyen oda içinde volta atıyorduk." Bu boş muhabbetlerin sonu asla yatakla sonlanmıyordu. Tatmin edilmeyen bu bayan, yastığına sürtünerek kendini bir erkeğin kucağında hayal ediyor ve bu şekilde arzularını bastırıyordu. Halen daha neticelenemeyen evlilikleri sürüp gidiyordu ve Peter da gün geçtikçe daha da bir sinir bozucu oluyordu.O sıralar, bir de köpek terbiyecisi olmaya karar veren Peter, yatak odasını sürekli havlayan köpeklerle doldurmuştu. Catherine'in aktardıklarına göre yatakta artık üç kişilerdi: Karı, koca ve berbat bir koku.

Yaşadığı iğrenç evlilik hayatına karşın Catherine geleceğinin Rusya'da olduğunun bilincindeydi ve bu kültürü tam manasıyla özümsemeyi aklına koydu. Önce lisanı öğrendi, doymak bilmez bir okur oldu, Rus Ortodoks mezhebine bağlandı ve zevki sefa içine batmış olan saray ahalisi arasından mühim dostluklar kurdu. Evliliğinin getirdiği gerginliği atmak için de saatlarce yastığına binmeyi alışkanlık haline getirdi: "Bu faaliyetin en kötü tarafı da ondan epey bir hoşlanmam."

Peter istese de karısını tatmin edemezdi. Fransız casusu Champeaux'un söylediklerine bakarsak o, "doğuluların sünnetle hallettikleri bir aksaklıktan dolayı asla çocuk sahibi olamazdı. Ona göre bunun devası yoktu." Sünnet derisinin ucunun, ereksiyon halinde iken aşırı derecede acı verecek şekilde daralmasına sebebiyet veren fimosis isimli bir hastalığı vardı. Fakat bu mahsurunu giderecek olan ameliyatı olduktan sonra dahi karısı ile yatmayı reddediyordu. Karısı yerine bir sürü başka kadınlarla birlikte oluyordu ve bilhassa da karısının bunlardan haberdar olmasını sağlıyordu.

Yaşadıkları, Catherine'i daha da bir olgunlaştırmıştı. Saray içinde yaşadığı masumane oynaşma tecrübelerinden sonra şunu farketmişti ki o gerçekten de çekici bir kadındı. Özgüveni ve de cinsel arzuları tavan yapmıştı. Uzun bir abazalık döneminin ardından, nihayet genç bir memura bekaretini teslim etti. Sekiz yıl sonrasında, bu gençle evlenecekti.

Bu birlikteliğini, sayısız aşıklar ve gayrimeşru çocuklar silsilesi takip etti. Kraliçe Elizabeth 1762 yılında vefat etti ve Peter, halkın nefretine rağmen yeni hükümdar oldu. En sonunda Catherine öcünü almıştı. Peter, tam da düşman birliklerini yok etmek üzereyken Prusya Kralı Frederick ile barış yaptı. Muzaffer ülke konumunda masaya oturması gerekirken, üstüne üstlük bir de Prusya askerlerinin kıyafetlerini kendi askerlerine giydirerek onları aşağıladı.

III. Peter, resmi karısını halk önünde küçük düşürmek gibi aptalca bir hata yaptı. Kraliyet ailesi şerefe kadeh kaldırırlarken, Catherine'i hizmetliler ile birlikte zorla hazırolda tutmuştu. Ama Catherine akıllılık edip, ağırbaşlılıkla aşağılamaları sineye çekerek herkesin sevgi ve saygısını kazanmıştı. O noktadan sonra, çarı devirmek amaçlı hazırlanan tertibin odağı o oluvermişti. Ordu ve resmi kilise onun arkasındaydı ve Peter'ı tahttan feragat etmesi için zorladı. Gerçi ne hikmetse birkaç gün sonra Peter öldü ve Catherine de imparatoriçeliğini ilan etti. Öyle görünüyor ki Peter, kurşun askerleriyle yaptığı muharebelerde çok daha başarılıydı.

5

Üçüncü Viyana Kuşatması

Avusturya İmparatoriçesi Maria Theresa, bir anaokulu dolusu çocuğu için layık gördüğü berbat eşler için o kadar da acımasızca yargılanmamalıdır. Şu muhakkak ki evliliklerdeki birincil amaç hanedanın ve siyasi çıkarların korunması üzerinedir. Mutlu bir izdivaç gerçekleştirmek sonra gelir. Fakat görünen o ki imparatoriçenin, huzurlu bir yuvanın nasıl olduğu hakkında en ufak bir fikri dahi yoktu. İmparatoriçemizin kendisi de sayısız fanfinisi ile onu aldatan utanmaz bir zampara ile dünya evine girmişti.

Viyana sahnelerinden genç dansçılar ve operacılarla yapmış olduğu günü birlik kaçamaklardan tut da saraydan kapattığı uzun süreli sevgililerine kadar geniş bir yelpazede sayısız gönül ilişkilerine giren İmparator Francis zanilerin en kıdemlisiydi. Bilhassa da kendisinden otuz yaş küçük olan oynaşı Prenses Auersperg'e tutulmuştu. Avusturya sarayını ziyarette bulunmuş bir gözlemcinin aktardıklarına göre imparator, ona duyduğu tutkuyu hiç de saklama gereği görmüyordu. Hatta ikisi düzenli olarak av köşkünde, tiyatro locasında ve Francis'in sevgilisi için ayarladığı sıcak yuvalarında kaçamak yapıyorlardı. Francis'in her ne hikmetse kolladığı evlatları dahi olan bitenin farkındaydı. Kızı Christina onun hakkında şunları yazmıştı: "İmparator, çok iyi yürekli bir baba ve bir dost olarak da sonuna kadar ona itimat edilebilir. Biz ise onu zaaflarına karşı korumalıyız. Burada zaaftan kastettiğim, Prenses Auersperg ile olan gönül ilişkisidir." Aynı Christina, annesi için ise "onları çok kıskanıyordu." demişti.

Avusturya ve Macaristan'ın mutlak hakimi olan imparatoriçe, tüm hoşnutsuzluğuna rağmen şımarık kocasına söz geçiremiyordu. Durumun getirdiği gerginlikle imparatoriçe adeta ahlak zabıtası kesilmişti.

Şaşaalı tiyatroları, devasa opera salonları ve gelecekte en büyükler arasında olacak olan müzik dehası Mozart ile parıldayan Viyana, kültürel bağlamda bir çölün ortasındaki evrensel bir Mekke gibiydi. Bir gezginin aktardığına göre "zinanın serbest olduğu şehir" konumundaydı. Bu ünvanı getiren de Francis'in ta kendisiydi.

Kocasına olan öfkesini alamayan Maria Theresa, Namus Kurulu isimli bir teşkilatlandırmaya girişmişti. Polis bünyesinde kurulmuş olan bu kurul, ahlaksız eylemleri gidermek maksatlı özel bir daireydi. Ahlak devriyeleri artık her yerdeydi. Tiyatroları, kamu alanlarını ve hatta özel mülkleri bile teftiş ediyorlardı. İffetinden şüphe ettikleri kişileri doğrudan tutukluyorlar ve yerel halkı ayarttıklarını düşündükleri yabancıları da sınırdışı ediyorlardı. Bazılarına göre ise imparatoriçe de teşkilatın bizzat içindeydi ve kılık değiştirerek, fellik fellik kocasını arıyordu.

Ahlak yasalarını ihlalden mahkum edilenler için uygulanan cezalar, başkalarına da gözdağı vermesi açısından özellikle çok ağırdı. Misal, bazıları şehir kapılarındaki kayalara zincirleniyor ve zaten içinde olmaktan mahkum oldukları müstehcen halde öylece bırakılıyorlardı. Haftalar ve hatta aylar sürebilen bu cezalandırmalar esnasında mahkumlar, aç ve susuz kalmamak için etraftan geçenlerin insafına kalıyorlardı. Ancak cezalar istenilen sonucu vermedi. Zincirlenenler ile alay etmek, küçümsemek şöyle dursun, bu kişiler bir çeşit kahraman sayılıyorlardı. Halk bir yandan bu tutsakları besleyip, ihtiyaçlarını karşılıyor; bir yandan da o kocasına rağmen namuslu geçinen imparatoriçenin arkasından gülüyorlardı.

Halkının yatak odalarına müdahale etmediği zamanlarda Theresa, çaresiz çocuklarını zorla evlendirmekle meşgul oluyordu. Pek çok hanedanda olduğu gibi onlar da ebeveynlerinin çıkarlarına hizmet eden siyasi sermayeler olarak işlev göreceklerdi. Bu, Habsburg Ailesi'nde çok eskiden beri süregelen bir gelenekti.[1]

[1] *Çarpıcı neticeleri ile birlikte Kısım VI, Bölüm 2'de bahsedilmektedir.*

Prens Joseph'e tahtın varisi olması münasebetiyle özel ihtimam gösteriliyordu. Gerçi o da pek şanslı çocuktu, zira genç prens, onun için uygun görülen Parmalı Prenses Isabella'ya aşık olmuştu. Ama ne yazık ki prensesin ilgisi ona değil kızkardeşineydi. İçinde kopan fırtınaları şöyle aksettirmişti: "Gün, Tanrı ile başlar, fakat benimki ise aşkımın öznesini düşünerek başlıyor. Onu bir an bile düşünmeden edemiyorum."

İmparatoriçe Theresa'nın, gelin görümce arasında vuku bulacak sevici bir ilişkiye müsamaha göstermesi mümkün değildi, Fakat Isabella, daha 21 yaşındayken çiçek hastalığından ölünce bazı sorunlar gün yüzüne çıktı. Prens, kaybının verdiği kederle harap olmuştu. Annesi ise hanedanın sürerliği açısından derhal başka biriyle evlendirilmesi gerektiğinin bilincindeydi. Joseph'e, kanının kaynayabileceği kadını bulması açısından iki farklı seçenek sunuldu. Joseph'in fikriyatı ise şu yöndeydi: "İkisi ile de evlenmek niyetinde değilim, ancak boğazıma dayadığın hançerden dolayı Prenses Josepha'yı tercih ederim. Duyduğum kadarıyla, en azından güzel göğüsleri varmış."

Yazık ki ne yazık, Josepha'nın göğüsleri kalan yerleri için pek yanıltıcıydı. Prenses; kısa, tıknaz, heryerinden çıkan çıbanlar ve de berbat dişleri sebebiyle de tiksinç derecede çirkindi. Yeni gelin aşırı derecede iticiydi: "Bizden çocuk sahip olmamızı bekliyorlar. Nasıl hemhal olacağız ki? Eğer parmağımın ucunun değebileceği kadar ufak, irinsiz bir yeri olsaydı, emin olun çocuk yapabilirdim." Zavallı Josepha hor görülüyordu, ama o da öncülü gibi çiçekten mefta olmuştu. Bu sefer arkasından yas tutan bir kocası da yoktu.

Çiçek salgını, Joseph'in kardeşlerinin birkaçını bu tarzda iğrenç evlilikler yapmaktan kurtarmıştı. Kardeşlerden Charles da aynı salgından ölmüştü ve bu sebepten ailenin en güzeli Elizabeth ise aşık olacak kimseyi bulamayıp, evde kalacağından korkmuştu. Çok kısa bir zaman zarfında kızkardeşlerden Josepha da rahmetlik olmuştu. Bu kızkardeş, Napoli'nin gerizekalılığı ile ünlü çocuk yaştaki kralı Ferdinand ile nişanlanmıştı. Öylesine mankafaydı ki babası bile ondan ümidi kesmişti. Neyse ne, Josepha elbette ki bu eşleşmeden memnun değildi. İmparatoriçe, kızının mürebbiyesine şöyle anlatmıştı: "Tahminim o ki Josepha,

siyasete kurban gidecek. Eğer kocasına ve Tanrısı'na karşı görevini yerine getirirse ben de bir oh diyeceğim. Umarım kızım bencillik yapmaz. Bu hususta mimli ne de olsa."

İçi kan ağlayarak Avusturya'yı terk etmek zorunda kaldı, ama kaderin oyunu çiçek illetinden vefat etti. Genç kralın da nişanlısının ölümünden dolayı pek üzgün olduğu söylenemezdi. İngiliz büyükelçilerinden birinin bahsetttiğine göre cenaze ortasındayken, tıpkı rahmetli Josepha gibi görünen bir ahbabıyla birlikte kahkahalara boğulmuştu. Bu adamın da yüzü gözü, çiçek hastalığının emaresi olarak siyah beneklerle doluydu. Kardeşlerden biri ölüp kurtulmuşken, bir diğeri de onun yerini almak için hazırda bekliyordu.

Bu kızkardeş Caroline de durumdan aynı ölçüde muzdaripti. Napoli'deki yaşantısını acı bir sıla hasreti olarak tanımlıyordu, hatta "ızdırap". "Evliliğin ne olduğunu artık biliyorum ve henüz bunu yaşamamış olan küçük kardeşim Antoinette için çok kederleniyorum. Açıkçası, şu an yaşadığım hayatı yine yaşamaktansa ölmüş olmayı yeğlerim. Eğer itikatım elverseydi, hiç düşünmeden intihar ederdim. Böyle bir hafta yaşamak bile cehenneme bedel. Kardeşim de aynı duruma düşerse ağlamaktan heba olacağım."

Üzgünüz, lakin Antoinette de kendini çok benzer bir durumda buldu. Fransa veliahtı olan geleceğin Kral XVI. Louis'ini ona kakalamışlardı. Böylelikle Avusturya'nın kadim düşmanı olan Fransa ile dostluk temin edilmiş olacaktı. Louis, genç kızların hayallerini süsleyen bir prens değildi. Hödük, şişko ve aseksüel bir zavallıydı. Üstüne üstlük tiksinç ölçüde pislik biriydi. Napoli büyükelçisi onu, "ormanda doğup büyümüş biri gibi" olarak tanımlamıştı. Dedesi XV. Louis'nin kapatması olan Madam Du Barry ona, "görgüsüz, dombilik oğlan" lakabını takmıştı.

Louis'nin bir diğer sorunu ise fimosis idi. Bu durum, fobi halini alacak ölçüde utangaçlık ve ameliyat korkusu ile birleşince onu, aranan bir aşık olmaktan çıkarıyordu. Bu nedenden ötürü de Mary Antoinette çok çok yalnız bir gelindi. Louis, karısından ve yatak odalarından bilhassa uzak duruyor ve zavallı kızı da seks manyakları ile dolu olan Versay

Sarayı'nda yalnız bırakıyordu. Louis tahta çıktığında bir nebze olsun rahata ermişlerdi. Ama talihsiz çiftin, bu zevki sefa halinin tadını çıkaracak pek az zamanları oldu. Zira kanlı bir ihtilal ile birlikte her ikisinin de boynu vurulacaktı.

6

Cehennemde Bir İzdivaç

Artık efsane haline gelmiş nikâh rezaletleri içinde IV. George ile Caroline arasındaki aykırılığı ile bilhassa öne çıkmaktadır. Bu zavallı çiftin hükmü çoktan kesilmişti. Başta Galler Prensi mevkisinde olan George'un makbul bir sevgilisi ve bir de gizli karısı vardı. Mrs. Fitzherbert isimli dul bir kadınla, Kral'ın müsaadesi olmadan gizli saklı evlenmişti. Bu haliyle bile bir yasaya karşı gelmiş oluyordu. Hanımının Katolik oluşu da cabası. Prens George, tahtın en kuvvetli adayı iken bu konumunu yitirme olasılığı ile karşı karşıyaydı.

Meclis'in, yüklü borçlarını kapatmak vaadiyle kandırdığı George yasadışı olan karısını boşamaya ve Alman kuzeni Caroline ile evlenmeye razı gelmişti. Borçları da epey yüklü bir meblağ tutuyordu hani. Diğer nitelikleri bir tarafa Caroline; kaba saba, kötü kokan ve aşırı derecede şehvet düşkünü olan bir teşhirciydi. Caroline'i, Prens'le evlendirmek üzere Brunswick'ten getirmekle vazifelendirilmiş bir hariciyeci olan Lord Malmesbury onu şöyle anlatmıştı: "Ahlaka dair, doğuştan yahut sonradan kazanılmış hiçbir mefhuma sahip değil." Tüm Almanya'nın, üstünden geçtiğine dair şöhretiyle müsemma... Ayrıca da çok kısa ve tıknazdı. Yine Malmesbury'nin tasvirine bakarsak: "Her şekilde vücuduna göre büyük bir kafa ve çok çok kısa bir boyun."

Görünen o ki Caroline de aynı kraliyet illetinden muzdaripti. Porfiri; yani vampir hastalığı... Öyle ki bu durum, amcası ve de sonrasındaki cici babası olan III. George'u cinnete sürüklemişti.

Galler Prensi, 5 Nisan 1795 tarihinde nişanlandı ve Malmesbury de o gün orada, St. James Sarayı'ndaydı ve o günü şöyle anlatıyordu: "Altüst olmuştu. Adeta inzivaya çekilmiş bir emekli gibi çökmüştü. Bana seslenerek şöyle dedi, 'Harris, ben hiç iyi değilim, yalvarırım bana bir bardak brendi getir.'" Üç gün ve sayısız brendinin ardından mutlu çift

evlendi. George, evlendiği geceyi içip dağıtarak, tüm bir balayını ise kapatması Leydi Jersey ile yakın temas halinde geçirdi.

Geçen birkaç haftanın sonunda artık karı koca hayatları dahi bitmişti. Ama Caroline ne yapıp edip hamile kalmayı başarmıştı. Neticede George, evlilik yapmaktaki iki amacını da yerine getirmişti: Meşru bir evladın babası olmak ve borçlarını kapatmak. Artık resmen ayrılık talebinde bulunabilirdi. Caroline mevzu hakkında şunları yazmıştı: "Temayüllerimizi gerçekleştirmeye muktedir değiliz, lakin birbirimize karşı mesul da değiliz. Zira biz birbirimiz için yaratılmamışız. Huzurlu ve samimi bir dostluk ise elimizde... Dolayısıyla gel, cinsi münasebetimizi nihayetlendirelim."

Caroline, kocasının mektubunu bir izin kâğıdı olarak algıladı ve kendini ahlaksız eğlencelere vakfetti. İşin özü, kendisi de bir teşhirciydi. Leydi Hester Stanhope bir keresinde, "Vah vah! Galler Prensesi ne kadar da iffetsiz bir kadın... Gemi kaptanları bile o, o biçim raks ederken utanıp sıkılıyorlar." diye ağlaşmıştı. Lord Holland onun için şu ifadeyi kullanmıştı, "kadınsı zarafetten tamamiyle yoksun".

Bir takım ağzı gevşekler eninde sonunda Caroline'in mahkemeye düşmesine sebep oldu. Leydi Douglas, azgın Prenses'in kocasını aldatmak suretiyle girdiği bir ilişki neticesinde hamile kaldığına ve bir veledizina dünyaya getirdiğine dair iddialar ortaya atmıştı. Duruma içerleyen koca, bir tahkikat yapılması için Kral'ın iznini istedi. Kral isteğini kabul etti ve 1806 yılının Temmuz ayında, "Titiz Soruşturma" olarak bilinen dava açıldı. Birkaç ay sonra Caroline'in beraatine karar verilmiş olsa da aleni şekilde ifşa ettiği cinsel yaşamı sebebiyle itibarı beş paralık olmuştu.

Galler Prensesi artık dışlanmış biriydi. Bu insafsız toplumsal baskıdan yılan Prenses, aradan geçen sekiz yılın sonunda kendini Britanya'ya, Kral Joachim'in kollarına attı. Bu tutumu, artık babasının Kral Naibi olan George için oldukça aşağılayıcıydı. Çünkü Joachim, baş düşmanları olan Napoleon'un eniştesiydi. 1815 yılında Napoleon'un Elbe'deki sürgünü nihayete erince, Caroline'e de gün doğmuş oldu. Artık yep-

yeni bir aşığı vardır. Her yerde haykırıyordu, "Napoleon'un ulağı ile birlikteyim. O benim için velinimet. Çok inançlı ve mütevazı... Onu asla bırakmam." Ulak ve sözde Kraliçe, her yerde caka satarak ve aşağılık ilişkilerinden bahsederek tüm Avrupa'nın altını üstüne getirdiler. Caroline, erkeğini iltifatlara boğuyordu: Malta Şövalyesi, Kutsal Kabir Şövalyesi veyahut da uyduruk St. Caroline büyük üstadı.

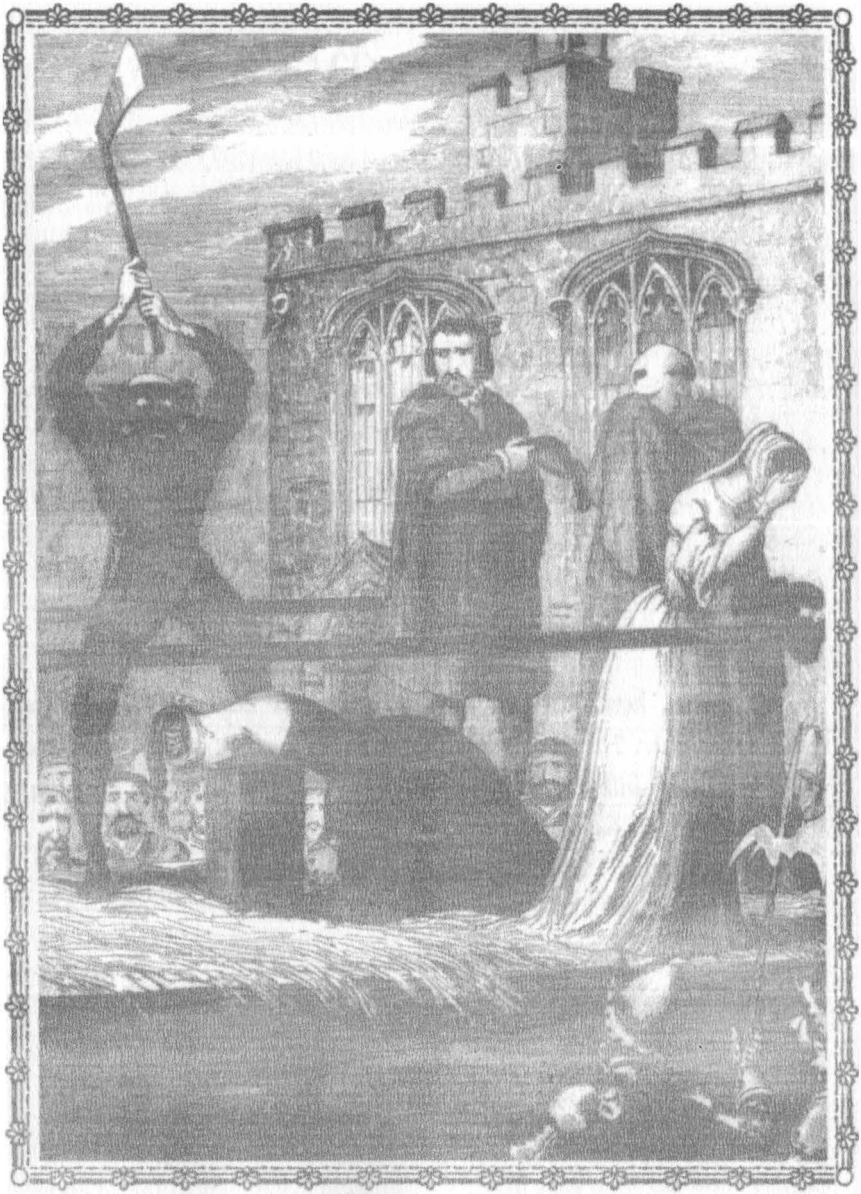
Kısım IV

Annen Nerde? Babam Yedi.

Baban Nerde?

Yandı Bitti Kül Oldu.

Ağaç sıçanı, kendi türünden genç bireyleri yiyerek beslenen tek hayvan türüdür. Ha, bir de kraliyet mensupları. Birçoğu, öz evlatlarını dahi isteye bile ölüme götürmüşlerdi. Kimi zaman da saraylar, çocukların ölümü beklediği bir kafes haline gelmişti.

Jane Grey'in İdamı. Annesi Nerede?

1

Bir Kanlı Mary Nasıl Yapılır?

Şimdiki konumuza gelecek olursak rahatlıkla söyleyebiliriz ki VIII. Henry, berbat bir koca olduğu kadar berbat da bir babaydı. Çocuklarının her biri, babalarının pislik mizacından farklı oranlarda muzdarip olmuşlardı. Özellikle de Aragonlu Katherine'in en büyük kızı olan Mary en ağır darbeyi yemişti. Otuz yıldan uzun bir süre dönüşümlü olarak; tahrip veren tutkulu bir aşka, ardından da babasının dehşet verici davranışlarına katlanmak zorunda kaldı.

Mary Tudor'un doğumu, malumunuz babası tarafından pek de iyi karşılanmamıştı. Lakin babası onun doğumunu, sonrasında doğacak olan erkek çocukların bir alameti olarak yorumladı. "Bu defasında bir kız gelmişse, Tanrı'nın mağfiretiyle erkek çocuklar da sıradadır." Küçük Prenses saray entrikalarının tam göbeğinde büyüdü. Gerçi o dönemler bu tür dalavereler gayet olağandı. Henry aslında kızında gördüğü muazzam müzik yeteneğinden ve üstün zekâdan çok memnun oluyordu. Ona dürr-i yektam diye hitap ediyordu. Tabii bu ulvi bir evlat sevgisinden ziyade Avrupa evlilik pazarında değerli bir mal olmasından kaynaklıydı. Mary, on iki yaşına bastığında Fransa Veliahtı, Kutsal Roma İmparatoru V. Charles ile nişanlandırıldı.

Babası, kızının değerinin farkındaydı, fakat Mary asla sıradan bir çocuk veya sıradan bir kız olmadı. Tudor Hanedanı'nın geleceğini oğulları ile teminat altına almak isteyen Kral için onun bu tutumu kabul edilebilir değildi. Henry, Katherine ile olan evliliğinin hükümsüz olduğunu beyan ettiği tarihte Mary henüz on ikisinde bile değildi. Belli ki Prenses, iğrenç bir ergenlik dönemi geçirmek zorunda kalmıştı.

Kraliçe Katherine, Henry'nin tek gerçek ve hukuki karısı olduğunda ısrarcıydı. Kızı Mary, annesinin kocasını elinde tutma yönündeki beyhude çabalarına bizzat tanık olmak zorunda kalmıştı. Kral'ın en

zalimane silahlarından biri de ana kızı ayırmaktı. Katherine'i hemen yanı başında yaşayan kızının bitişiğinde bir müştemilata yerleştirdi. Birbirlerini görme izinleri dakikalarla sınırlıydı. Annesi ile olan evliliğinin hükümsüz kılınması sonrasında Mary de doğrudan veledizina konumuna getirilmişti.

Kral Henry, Roma'ya karşı gelip Anne Boleyn'ile evlendiğinde Mary de tarihin en aşağılık üvey annelerinden birini edinmiş oldu. Kendi zalim babası da cabası. Anne, Mary'den nefret ediyordu. Çünkü Mary, onun müstakbel evlatlarına bir rakip konumundaydı. Taç töreninde, tüm halkın bir ağızdan Mary'e tezahüratta bulunması da öfkesini arttırmıştı. "Sanki Yaradan gökten inmişçesine bir bayram havası vardı." Bunlar olaydan en çok rahatsızlık duyan Anne Boleyn'in sözleridir. Sonrasında Mary'yi hizmetçi kızlarından biri yapmaya, zehirlemeye ve uşaklardan biri ile baş göz etmeye bile kalkmıştı.

Sürgündeki Katherine, Anne'in yaptıkları hakkında malumat edinmiş ve derhal kızına bir mektup yazmıştı. Öyle ki mektubunda yeni Kraliçe'nin gebeliğine dair kızını uyarıyordu: "Kızım. Bu yönde bir takım istihbaratlar aldım. İçimden bir his öyle diyor ki zaman yakın. Her şeye kadir Rabbim seni sakınsın." Eski kocasının ve onun yeni eşinin ne kadar acımasız olduklarına ilk elden şahit olan Katherine, karısı Mary'nin canına kast etmeye kalktığında kocasının da buna göz yumacağından emindi. Bu mektubun kızına ulaşan son mektup bile olabileceğini düşünen Katherine, satırları içinden dolup taşan anne sevgisiyle şöyle nihayetlendirdi: "Tanrı'dan niyazım, benim güzel kızım, şudur ki bu satırları yazarken yüreğimde hissettiğim sevgi sana erişebilsin. Başka kimse için hissedemeyeceğim kadar yüce bir sevgi."

Hülasa, üvey kardeşi ve geleceğin kraliçesi I. Elizabeth doğdu, ama Mary hayatta kaldı. Lakin dertleri henüz sona ermemişti. 1534 yılında meclisten geçen yasaya göre tahta dair tüm haklar Anne Boleyn'in çocuklarına geçmişti. Artık Mary bir prenses değildi, aksine resmi anlamda bir piçti. Zaten yasanın kabulünün hemen öncesinde, bir alamet misali Mary kız kardeşinin yaşadığı yere gönderilmiş ve ona bakıcılık etmesi emredilmişti. Kralın buyruğu; "Leydi Mary, Kral'ın kızı" adına

gönderilmişti. Bu küçültücü sıfatlandırma, açıkça karşı tepkiyi kışkırtıyordu. Mary de cevaben şunları yazmıştı: "En ufak bir şüphem yoktur ki yüce şahsınız, beni yasal kızınız olma mertebesinden azad etmeyecektir. Pek mütevazı kızınız. Prenses Mary."

Artık on sekizine merdiven dayamış olan genç hanım, annesinin düştüğü durumdan ve onun cesaretinden çokça şey kapmıştı. Kral'ın yasal varisi olmadığına dair beyanatı asla kabul etmese de Kral'ın hükümlerine her daim riayet etti. Ama yine de babası, tıpkı annesi Katherine'e yaptığı gibi onu da sefalete sürükledi.

İlkin Mary büyürken onun yanında olan herkes gönderildi ve Mary de Elizabeth'in konağındaki en adi odaya atıldı. Artık tek bir prenses vardı ve o da Anne Boleyn'in kızıydı. Bebek, kadifeden tahtırevanında gezdirilirken o, çamurda yürümeye zorlandı. Sofrada, hizmetçilerle oturtuldu. Ona en ufak bir şefkatte bulunan hizmetliler derhal kovuldu. Onun gerçek Prenses olduğunu ikrar etme cüretinde bulunan kişiler Kule'ye tıkıldı. Ve belki de en berbatı Mary, Anne Boleyn'in teyzesinin emrine verildi ve bu köleye her türlü eziyeti yapması mubah kılındı.

Mary'ye, haklarıyla ilgili mevzuların geçtiği her ortamda müdafaada bulunması tavsiye edilmişti. Ona, Leydi Mary dendiği yahut Elizabeth'e prenses denildiği her seferinde tekzip etme gereği duyuyordu. Ve her seferinde de cezalandırılıyordu. İlkin mücevherlerine ve güzel kıyafetlerine el kondu. Bunu, sahip olduğu her şey sırayla takip etti. Mary, babasına içinde bulunduğu fakr-u zaruret halini anlattığı bir mektup yolladı. Mektubu ulaştıran ulağa da cevaben gönderilecek para ya da elbise gibi şeyleri kabul etmesini, Prenses'e hitaben yazılmamış olan hiçbir yazıyı da kabul etmemesini tembihledi.

VIII. Henry zaman zaman müştemilatı ziyarete gitmekteydi, lakin tek amacı Elizabeth'i görmekti. Onun ziyarete geldiği her defasında, Mary odasına kilitleniyordu. Yalnızca bir kez babasının ona duyduğu şefkati, koklatır misali tattırdığı bir vesile olmuştu. Mary babasını görmek ve elini öpmek için yalvarmıştı, fakat bu talebi reddedildi. Bir fırsatını bulup sıvışan Mary çatı katına çıktı ve oradan babasının uzaklaşmasını

izlemeye başladı. İçine doğmuş gibi Henry de onu fark etti. Mary yalvarırcasına ellerini kavuşturdu. Kral ise şapkasına dokunup başıyla onu selamladı. Mary'nin görüp görebileceği nimet işte bu kadardı.

Kral Henry daha önce görülmemiş tarzda bir kanunu yürürlüğe sokmuştu. Kanun, yalnızca Kral'ın, Aragonlu Katherine ile olan evliliğini ve ondan olma kızını gayrimeşru yapmıyordu, beraberinde Papa'nın İngiltere içindeki etkinliğini de sarsıyordu. Bu kanunun meşruluğunu tartışanlar ise vatan hainlerinin korkunç akıbetine maruz kalıyorlardı. Sayısız kişi bu şekilde öldürülmüştü. Keşiş ve rahibeler üzerlerindeki dini giysileri ile birlikte asıldılar. Kral'ın en mühim danışmanlarından ve en sevdiği arkadaşlarından biri olan Thomas More bile Kule'de çürümeye terk edilmişti.

Mary'nin haklı davasındaki inadı, artık onun için tehlikeli bir hal almıştı. Henry alenen kızını öldürtmekle ilgili beyanlarda bulunmaya başlamıştı. Onu annesi ile kıyaslıyor ve emirlerine karşı gelerek isyana teşvik etmekle itham ediyordu. Hatta kızı aşırı derecede hastalandığında bile hekimlerin onu tedavi etmesini ve annesinin onunla ilgilenmesini engellemişti. Biricik dürr-i yektası artık en azılı düşmanıydı.

Mary, bu gizemli illetten dolayı ölümün eşiğine gelmişken her nasılsa birdenbire iyileşivermişti. Şüpheler, genel olarak onu Anne Boleyn'in zehirlediği yönündeydi. Kraliçe güç kaybetmekteydi. Mary'nin mücadelesi ise yüksek sesle konuşulur hale gelmişti. Hedefi olduğu garezin ve yaklaşmakta olan dehşet ölümün karşısında Mary'nin İngiltere'den kaçma umutları tükenmişti. Hayatından endişe ederek İspanya Büyükelçisi'ne bir haber gönderdi. İspanyol kayıtlarında açıkça görüldüğü üzere Büyükelçi'ye, ivedilikle kaçışını ayarlaması için yalvarıyor, aksi takdirde onu ölmüş bilmelerini söylüyordu. Zira babası ve karısının tek arzularının onu öldürmek olduğunu çok iyi biliyordu.

Bu esnada Mary'nin çok sevdiği annesi de son nefesini verdi (1536). Katherine kızına altın bir haç bırakmıştı, ancak Henry ona dahi el koydu. Kraliçe Anne, Katherine'nin özel eşyalarını Mary'ye değerli bir şey kalmaması için alıkoydu. Ne menem bir kaderdir ki kısa zaman son-

rasında Anne Boleyn, üzerine atılan uydurma zina suçundan asılarak öldürülecekti.

Mary'nin kaderi bir nebze olsun dönmeye başlamıştı. Henry'nin yeni zevcesi Jane Seymour, kızıyla tekrardan görüşmesi ve saraya çağırması için onu teşvik ediyordu. Bu sırada Mary de alttan alan, itaatkâr mektuplar yazarak babasına gönderiyordu. Kral'ın danışmanlarından Thomas Cromwell, hayatını kurtarması ve Kral'ın lûtfuna mazhar olabilmesi için gerekenler hususunda Mary'ye öğütler veriyordu. "Babasına ve pek devletli hükümdarına, bir evlat için mümkün olan en mütevazı ve boynu eğik üslupta yüreğimi açmaktayım." Mary, tüm kabahat ve suçlarını kabullenmiş ve de bunlar için "herhangi bir Allah'ın kulu" olarak af dilemişti. Cinsiyetinin acizliğine vurgu yaparak ondan "baba şefkati" göstermesini dilemekteydi. "Ben bir kadın ve fakat aynı zamanda sizin evladınızım." Başka bir mektubunda ise babasına, "onun soylu ayakları önüne kapanan naçizane bir kulu ve evladı" olarak tasavvur etmesi için yalvarmıştı.

Bu mektuplarla birlikte Mary, gayrimeşru olduğu şeklindeki hükmü kabul etmeden mümkün olduğunca alttan almıştı. Kral ise özrünü kabul etmesi için kızından, bir piç olduğunu ve Papa'nın İngiltere üstünde hiçbir hükmü olmadığını açık biçimde kabul etmesini istedi. Buna karşılık Mary gururunu ayaklar altına alarak yazdığı mektuplarda belirttiklerini aynen tekrarladı. "Babamı gücendirmektense ölmeyi tercih ederim. Şu malum yasaya gelince, buna razı olmama vicdanım el vermez."

Mary'nin red cevabı ona ulaştığında Henry'nin hiddetten rengi atmıştı. Jane Seymour'un merhamet niyazlarını tamamen görmezden geldi ve kızının hıyanet içinde olduğu hükmünü verdi. Bu kez kızından kurtulmayı kafaya koymuştu: Tek seferde ve külliyen. Önündeki tek engel bir Kral'ın, kızının hayatından mesul olduğuna dair yasa muhalefetiydi. Bu yasanın, tabiri caizse etrafından dolanmak adına Mary'ye imzalaması için resmi olarak gayrimeşru olduğuna dair bir evrak verildi.

Güvenilir yandaşları Mary'yi, bunun hayatını kurtarması için son şansı olduğu hususunda uyarmışlardı. Evrakın imzalanmaması demek

Mary'nin tutuklanması demekti. Fakat yandaşlarına göre daha iyi bir çözüm yolu vardı. Öyle ki gelecekte işlerin değişebileceği ümidiyle Katolik Kilisesi'ne kendini emanet edecekti. Nihayetinde hayatta kalması hiç yoktan iyiydi. Mary ikna olmuştu ve evrakı imzaladı. Ama vicdanı ile çelişmemek adına metnin tek kelimesini dahi okumamıştı. Ayriyeten de el altından bir karşı bildiri yayınlayarak, evrakın ona icbar yoluyla imzalatıldığını açıkladı. Baba kız arasındaki ateşkes iyi kötü temin edilmişti. Mary, resmi anlamda bir piç olması münasebetiyle saygın bir izdivaç gerçekleştirme yahut önemli mevkilere gelme haklarını kaybetmişti. İçinde bulunduğu çaresizlikten dolayı elem içindeydi ve babası hayatta olduğu müddetçe de bu durum böyle devam edecekti. Mary'nin ifadesiyle içinde bulunduğu hali anlatırsak: "Ben sadece Mary Hanım olabileceğim, Hıristiyan âlemindeki en mutsuz hanım."

VIII. Henry 1547 yılında vefat ettiğinde, nihayet Mary de üzerindeki tahakkümden kurtulmuş oldu. Fakat halen daha kardeşi VI. Edward'ın saltanatına, kendi inancına dair saldırılara ve kuzeni Jane Grey'in tahta geçmesine katlanmak mecburiyetinde kalacaktı. 1553 yılında varisi olduğu tahta kavuşabildi. Ama kullandığı aşırı yöntemler neticesinde ilelebet "Kanlı Mary" olarak anılacaktı.

2

Jane Grey'in Kaderi Kötü

İngiliz Tarihi'nin en acıklı hikayelerinden birisi de Leydi Jane Grey'e aittir: "Dokuz Günlük Kraliçe". Tudor Dönemi'nin bu zavallı maduresinin, yaşamak zorunda kaldığı acıların tek müsebbibi şeytan anası, Frances Grey'dir (VIII. Henry'nin yeğeni). Frances, soylu ailelere mensup çocukların, zaten anne baba sevgisinden bihaber oldukları bir dönem için bile fazla gaddar bir anneydi. Onun açısından Jane, yalnızca bir metaydı. (Babası için, anasına göre daha ezik bir kişiliğe haiz olması münasebetiyle, bir nebze olsun daha iyi biriydi denebilirdi.) Üstüne üstlük Frances, kızına eziyet etmekten de tuhaf bir keyif alıyordu. Jane, güçlülerin dünyasında güçsüz bir kız olarak doğmasından dolayı çok kadersizdi.

Mülayim bir kız olan Jane, ailesi tarafından hor görüldüğü bir ortamda büyümüştü. Evlatlarını bir bela olarak gören ailesine itaatte hiç kusur etmemişti. Yalnızca bir kez kendine, içini dökme hakkını tanımıştı. Özel hocasına, içinde bulunduğu berbat dünyayı şöyle anlatmıştı: "Size izah edeyim, yahut diğer bir deyişle gerçeği itiraf edeyim. Belki de hayret edeceğiniz acı gerçeği...konuşacağım ya da susacağım; oturacağım ya da kalkacağım; gideceğim ya da duracağım; yiyeceğim ya da içeceğim; mutlu ya da üzgün olacağım; dikiş dikeceğim, eğleneceğim, dans edeceğim ya da bambaşka yapmak zorunda olduğum bir şeyi yapacağım adeta Tanrı'nın Dünya'yı yarattığı kesinlikteki gibi önceden belirlenmiştir. Aksini yapmaya cüret etmem halinde acımasızca ve ölçüsüzce cezalandırılırım. (Cezalarımı dile getirmeye gururum el vermiyor.) Binaenaleyh kendimi cehennemin dibindeymiş gibi hissediyorum..."

Jane'in bahsettiği bu cezalar, öz ailesinin tamahkarlığı neticesinde gerçekleşen nihai sonu ile kıyaslandığında devede kulak kalır. VIII. Henry'nin halefi çocuk kral VI. Edward'ın ölmesiyle birlikte Nortuh-

humberland[1] Dükü John Dudley'in de hayalleri de suya düştü. Dudley, Protestanlık yanlısı aşırı bir siyaset benimsemişti ve eğer Edward, bağnaz Katolik kızkardeşi Mary Tudor'u ikna etmeyi başarabilmiş olsaydı o da amaçlarına erişmiş olacaktı.

Dudley, eli mahkum oğlu Guilford'u Greyler'in kızı Jane ile evlendirdi. Ardından ölüm döşeğindeki kralı da kızkardeşleri Elizabeth ve Mary'i safdışı ederek Protestan kuzeni Jane'i varis olarak atamaya razı etti. Böylelikle Edward'ın ölümü sonrasında Dudley'in gelini kraliçe olacak ve de o, iktidarı ele geçirebilecekti. İçine kapanık bir genç kız olan Jane (hepi topu onbeş yaşındaydı), küstah bir zorba olduğunu düşündüğü Guilford Dudley ile evlenmesi fikrinden dehşete düşmüştü. Belki de ömrü hayatında ilk kez ailesine karşı gelmiş ve bu evliliği reddetmişti. Ama neticede annesi zorla onu razı etmişti.

1553 yılında Edward ölünce Dudley, beklemeden Jane'in kraliçeliğini ilan etti. O güne değin Edward'ın hasta olduğundan dahi bihaber olan ergen kız, İngiltere'yi tek başına yönetecek olduğu fikrinden hasta düşmüştü. Üstelik kuzenleri Mary ve Elizabeth'e rağmen. Duydukları yüzünden düşüp baygınlık geçiren Jane'i annesi ayılttı. Taç, takması için Jane'e getirildiğinde onu takmayı reddetmiş ve onu almaya hakkı olmadığını söylemişti. Kimseyi gözü görmek istemiyordu.

Jane Grey, Kanlı Mary saltanat hakkının kendisinde olduğunu ilan edene kadar, yalnızca dokuz gün İngiltere Kraliçesi olarak kalabildi. Taç takma merasimine hazırlandığı yerde artık tutsaktı. Annesi de onu tamamen bir başına bırakmıştı. Onu kollamak yerine kendi postunun derdine düşmüş, kuzeni Kraliçe Mary'ye yağcılıkta çığır aşmıştı. Bu tahtı gasp etme girişimi için kocası namına özürler dilemiş, affı için yalvarmış ve fakat kızı için en ufak bir çabada dahi bulunmamıştı.

Jane, kaderine terk edilmişti. Mary'ye mahçup bir mektup yazmış; taht üzerinde hiçbir surette hak talep etmediğini, kraliçe olması için Dudley ve kendi ailesi tarafından zorlandığını ve bunların hepsinin de maktul Kral Edward'ın isteği dahilinde olduğunu açıkça belirtmişti.

[1] *John Dudley ayrıca I. Elizabeth'in büyük aşkı Robert'ın da babasıdır.*

"Böyle bir kabahat içinde bulunsa idim, asla kraliçemin merhametine sığınacak cüreti bulamazdım. Emellerini gerçekleştirememiş olmanın verdiği korku ve sizin karşınızda duydukları utanç neticesinde şu an bu girişimin tam karşısındaymış süsü verenler, aslında tam da işin en merkezinde olan kişilerdir. Basiretsizliğim, ağır şekilde cezalandırılmayı hak ettiğim tek kusurumdur. Lakin tek başıma bana fatura edilmiş olan suçun tek müsebbibi katiyen ben değilim. "

Olağan şartlar altında bakılırsa Jane'in özürü kabul edilmiş olmalıydı. Zira saltanatının ileriki dönemlerinde gerçekleştireceği acımasız işkenceleri ile "kanlı" namını alacak olsa da Mary Tudor, özünde şefkatli biriydi. Jane'i küçüklüğünden beri tanıyor ve çok seviyordu. Onun bu işlerle bir alakası olmadığının da farkındaydı. Fakat kısa bir süre içinde Jane'in babası tekrardan başarısız bir isyan teşebbüsünde bulundu. Kaldı ki kendisi, kraliçeden af dileyenlerin başındaydı ve de kızının, bir tutsak olarak bundan çok zarar göreceğini iyi biliyordu. Bu gelişmeler Mary'nin elini kuvvetlendirdi. Mary, kuzeni olan İspanya Kralı II. Philp ile evlenmek niyetindeydi. Ancak Mary, asilere karşı böylesine müsamahakar olduğu sürece, İspanyollar açısından bu izdivacın gerçekleşmesi mümkün değildi.

Bahtı kara Jane, 1554 yılında Londra Kulesi'nde idam edildiğinde daha onyedisinde bile değildi. Son saatlerinde bir dua kitabına ve her biri farklı bir lisanda olmak üzere üç kısa mısra yazdı:

Latince: Eğer bedenim adalet getirecek ise ruhum da Tanrı'nın yanında huzur bulacak.

Grekçe: Tüm günahlarımın bedeli olarak ölüm, bedenime ızdırap verecek. Lakin ruhum, Tanrı'ya kavuşmadan önce arınmış olacak.

İngilizce: Eğer kabahatlerimden ötürü cezalandırılmayı hakediyorsam, gençliğime ve toyluğuma verin, mazur görün. Tanrı ve de gelecek nesiller bana merhamet edecektir.

İdam sehpasında iken annesinin sesini bile duyamadı. Zira anası o sırada, kendisinden onbeş yaş genç bir hizmetli ile oynaşmakla meşguldü.

3

Tatlışım, Bizim Oğlanı Hakladım

Krallar, her daim hanedanlarının devamlılığı açısından oğullarına ihtiyaç duyarlar ve fakat genellikle aynı sebepten ötürü de onlardan nefret ederlerdi. Serpilmekte olan oğullar, krallar için ölümlülük hapishanesinin demir parmaklıkları gibiydi. Sık sık da bu ölümü hızlandıracakları şüphesi ile muhatap olurlardı. Aşırı bağnaz, kaba saba ve şişko bir on sekizinci yüzyıl Prusya kralı olan I. Frederick William için de vaziyet aynıydı. Öyle ki öz oğlu Frederick'e karşı nefretle karışık bir tiksinti duyardı.

Zorba Kralımızın sinirlenmeye başlaması için oğlunun doğumu üzerinden pek bir zaman geçmesi gerekmedi. Çelimsiz ve hastalıklı bir çocuk olan Frederick, babası Kral Frederick'in hükümdar kavrayışına hiç de uymuyordu. Frederick büyüdükçe babasının ona olan tavrı da gitgide kötüleşti.

"Tüm eğitimliler budaladır!" diyen Kral tam anlamıyla sanat, edebiyat ve bilimin düşmanıydı. Hatta kendi babasının kurucusu olduğu pek muteber Bilimler Akademisi üyelerine dahi hakaretler yağdırıyordu. Genç Frederick'in doğuştan talihsizliklerinden biri de iştigal ettiği tüm uğraşıların babası tarafından hakir görülmesiydi. Düzenli olarak kötek yiyor, eziyet ediliyor ve ağlatılıyordu. Babasının varlığı dahi tir tir titremesine yetiyordu. Frederick'in kız kardeşi ve biricik ruh eşi olan Wilhelmina da sıklıkla bu olaylara tanıklık ediyordu. "Babam, kardeşime kin duymamalı. Ne zaman ona gözlerini dikse çok kötü bir şeyler oluyor. Frederick babamın yarattığı bu korku yüzünden saplantılı biri haline geldi. Frederick, artık yetişkin biri olduğu halde babam bu davranışlarında ısrar ediyor."

Oğlunun kültürel faaliyetlere dair merakını kökünden kazımaya niyetli olan Kral Frederick William, onu kendisi gibi acımasız bir

zorba haline dönüştürmek için aşırı sert bir eğitim düzeni hazırladı. Frederick'in müzik ve sanat gibi zaman sarfiyatlarından iğrenmesi için öğretmenleri, onu ölüm tehdidi altında yetiştiriyorlardı. Babası, oğlunda fark ettiği her türlü züppelik için onu üç çatallı tırpanla dövüyordu.

Prens'in yaptığı neredeyse her şey babasının gazabına yol açıyordu. Onu anlaması için babasına yalvardığı bir mektubun ardından babasının ona duyduğu garez bir seviye daha artmıştı. Kral, cevap mektubunu yakıcı bir samimiyetle üçüncü ağızdan kaleme almıştı: "Prens, inatçı ve çok fena bir yaratılışa haiz. Babasını da sevmiyor. Babasını seven bir evlat, babası orada değilken dahi babasının arzularını yerine getirirdi. Çok iyi bilmektedir ki kadınımsı bir erkek çocuğa müsamaha göstermem mümkün değil. Ne ata binmeyen ne de atış dahi yapamayan... Keyfi bilir. İşte bu da benim cevabım."

Kral Frederick William, öldürüleceğine dair bir evham içindeydi. Gitgide daha kuşkucu oluyordu ve gitgide de oğlunun bu suikast çemberinin merkezinde olduğuna inanmaya başlamıştı. Bir keresinde çok sayıda Prusyalı subayın içinde oğlunu, ona karşı bir suikast düzenlemekle itham etmişti. Ona göre oğlu onu asla yüz yüzeyken öldüremezdi, zira o bir kancıktı ve babasını ancak sırtından bıçaklayabilirdi. Bir başka buluşmalarında da küstahça, oğlunun ona saldırmasını emretmişti. "Ben babama böyle muamelede bulunsaydım bizzat beynimi uçururdum. Lakin bu herifte hiç haysiyet yok. Yüzüne tükürsem yarabbi şükür der."

Babasının gaddarlıklarından kurtulmak isteyen Frederick, kuzeni II. George'un İngiltere'deki sarayına sığınmaya karar verir. Fakat amacı anlaşılır ve tutuklanıp, cehennemi andıran bir hapishaneye gönderilir. Kral, Frederick'i ve yoldaşı Lt. Hans von Katte'yi askeri mahkemede yargılatır. Mahkeme, Frederick'in durumunu aile içi mesele olarak değerlendirerek beraat verir. Fakat von Katte ömür boyu hapis cezasına çarptırılır. Mahkemenin kararına riayet etmeyen Kral, Katte'nin boynunu uçurtur ve Frederick'i de bunu izlemeye zorlayarak intikamını alır.

Babası tarafından aşağılanan Prens sessiz sedasız babasının vefatını

bekler. Sabrının sonu selametle neticelenir ve 1740 yılında yirmi sekiz yaşındayken tahta geçer. O, tüm dünyada, Alman İmparatorluğu'nun kurulmasını sağlayan Büyük Frederick olarak bilinen kraldır. (Şairliği ve müzisyenliği ile de meşhurdur.)

4

Deli Petro

Büyük Petro, basitçe bir süperstar olarak tasvir edilse yeridir. İki metrenin üzerinde boyu olan bu ızbandut gibi adam Rusya'yı 18. yy'ın sonlarında adeta baştan yaratmıştı. Dünyanın en zarif şehirlerinden biri olan St. Petersburg'u o kurmuştu. Dar görüşlü ve geri kalmış ulusunu Batı medeniyeti ile tanıştırmış ve çağdaş bir donanma oluşturmuştu. Velhasıl kendi oğlunu işkenceyle öldürtmüştü de.

Yüce Çar işin doğrusu Veliahtı Alexis'ten pek de hoşlanmazdı. Alexis, Çar'ın gaddarca manastıra hapsettirdiği ilk karısı İmparatoriçe Eudoxia'dan olan oğluydu. Alexis; kitap düşkünü, uyuşuk ve askerliğe karşı en ufak bir istidadı olmayan, kısacası babasının saldırgan ve baskın kişiliği ile alakasız bir evlattı. Fakat Petro'yu asıl rahatsız eden şey oğlunun büyük bir Rusya'nın teşekkül ettirilmesi hususunda hiç hevesi olmamasıydı. Tam aksine Alexis eski düzeni ve ayyaşlığı benimsemiş ve dahası kendisine birlikte azıtacağı Afrosina adlı Finli bir kapama edinmişti.

Petro, varisinin onu hayal kırıklığına uğratacağı şeklinde marazi bir korkunun etkisindeydi ve oğluna yükümlü olduklarını hatırlatmak gayretine girdi. Bir keresinde Petro, oğlunun öğrenmesini istediği askeri manevralar üzerine talim yaptırıyordu. Ancak deli gibi korkan Alexis kendini vurmaya kalkıştı. Lakin korkudan onu bile beceremedi. Tek yapabildiği sıçrayan barut ile elini yakmaktı.

Oğlunun tıynetsizliklerinden sıkılan Çar, Alexis'e tüm beklentilerini aktardığı sert bir mektup yazdı. "Ayak diremelerini ve huysuzluklarını hatırlarsan seni kaç kez bunlar için azarladığımı, kaç yılımı seninle küs geçirdiğimi de muhakkak hatırlarsın. Fakat bunların hiçbiri netice vermedi, hiçbiri işe yaramadı. Benim vaktim ise daralıyor, ecel kapıyı

çalıyor. Sen ise en ufak bir gayrette dahi bulunmuyorsun. Tek derdin aylak aylak oturmakmış gibi görünüyor. Mahcup olacağın yerde, bu durumdan memnuniyet duyuyorsun. Vaziyetin, kendin ve ülken için arz ettiği tehlikeyi algılayamıyorsun."

Peter, kendine çeki düzen vermediği takdirde Alexis'i evlatlıktan reddetmekle tehdit ederek mektubunu sonlandırmıştı. Umduğunun aksine Alexis, bildiği gibi yapmasını söyleyerek ona gider yaptı. "Majesteleri, salahiyetsizliğimden ötürü Rusya tacına layık olmadığımı öngörüyorlarsa, kendileri en iyisini buyuruyorlardır. Bilakis ivedilikle hükmün yerine getirilmesini arz ederim, zira ben de kendimi idare mevkisi için hazır hissetmiyorum." Oğlunun böylesine çabuk teslim olması karşısında şüpheye düşen Çar daha da ağır bir bildiri yayınladı: Buna göre Alexis ya hükümdar olmaya karar verip işine dört elle sarılacak veyahut da bir manastıra kapatılacaktı. Dehşete düşen Alexis bambaşka bir yolu tercih etti. Rusya'dan kaçtı.

Alexis, alelade bir Rus memuru; Afrosina ise onun uşağı kılığına girmişti. Yanlarına aldıkları birkaç hizmetkâr ile birlikte Habsburg kökenli akrabası İmparator VI. Charles'ın yanına, Viyana'ya sığındılar. Alexis anavatanını terk etmeden hemen önce onu destekleyenler şu öğütte bulunmuşlardı: "Baban sana dönmen için çağrıda bulunursa asla kabul etme. Çünkü dönersen seni ibretiâlem için idam ettirir."

Peter, oğlunun kaçtığını öğrendiğinde mosmor olmuştu. Ona karşı gelmiş olması zaten yeterince kötüydü. Üstüne üstlük bu firardan cesaretlenen muhalifler, bir gün Çar'ın alaşağı edilebileceği gibi bir ümide kapılmışlardı. Alexis'in izinin Avusturya ve Napoli'ye kadar takip edilmesi hiç de zor olmadı. Bulunduğunu anlayan Alexis histeriye kapılmıştı. Derken babacığından bir mektup aldı:

"Oğlum,

Buyruklarıma karşı gösterdiğin itaatsizlik ve hürmetsizlik cümle âlemin malumu... Ne sözlerim ne de cezalandırmalarım, arzuladığım kişi olmana kifayet etmedi. Lakin sinsice kaçıp bir vatan haini gibi yabancı güçlere kendini teslim etmen son noktayı koydu. Seninle ilgili

mevzu şimdiye kadar ailemiz ile sınırlıyken, artık tüm tebaamın dimağında yer etmiş durumda. Bu, ne büyük bir hata ve ne büyük bir elemdir ki babanı ve daha ziyade vatanını utanca mahkûm etmiştir.

Sana, yapman gerekenleri bildiren son bir çağrıda bulunuyorum. Bunların neler olduğunu, Bay Tolstoy ve Bay Rumyantsov sana tebliğ edecekler. Bak, eğer benden korkuyorsan, seni temin eder ve Tanrı'nın adaleti üzerine and içerim ki cezalandırılmayacaksın. Eğer dileğimi yerine getirir, bana tabi olursan seni her zamankinden daha çok seveceğim. Fakat reddedersen de baban ve Tanrı'nın iktidar bahşettiği biri olarak sonsuza dek lanetime maruz kalacak ve hainlikle yaftalanacaksın. Bu hususta, Tanrı'nın elinin her daim arkamda olacağından emin olabilirsin.

Son olarak şunu unutma ki ben, seni hiçbir şey için zorlamıyorum. Tek arzum, özgür iradenle seçimini yaparak dönmen... Zira zannediyor musun ki kudretim, seni cebren dize getirmeye yetmeyecekti. Mamafih yalnızca emrediyor ve riayet etmeni bekliyorum.

Peter"

Hovarda oğlan, her şartta affedilmiş olmasının yanı sıra tahttan vazgeçebileceğinin ve Afrosina ile evlenebileceğinin teminatını da alarak mest olmuştu. Garibim Alexis tam anlamıyla tufaya gelmişti. Kremlin'deki halka açık bir törende baba tarafından kardeşine taht hakkını devretmiş ve babasına kendini teslim ederek günahlarının bağışlanmasını arz etmişti. Artık Afrosina ile birlikte geçireceği güzel günler onları bekliyordu. Veyahut da o böyle inanmıştı.

Alexis alenen özür dilemişti, lakin kaçışı üzerindeki şüphe bulutu dağılmamıştı. Acaba bu kaçış daha büyük bir fesadın parçası mıydı? Peter'in hayatı ve tacı tehlikede miydi? Evvelce verdiği koşulsuz affetme sözünü yutan Çar, bu rezil kaçışa o veya bu şekilde iştirak eden herkesin isimlerini talep etmişti. Ve insan avı başladı. Alexis'in verdiği isimlerin bir kısmı derhal idam edildi. Diğerlerinin burunları ve dilleri kesildi. Hatta birkaçı; can verene değin gergeflerle çekildiler, kor demirlerle dağlandılar, çekiçle kemikleri kırıldı veya kazıklara

oturtuldular.

Alexis, bu kıyımdan kurtulduğu için kendini şanslı addediyordu. Ama erken rehavete kapılmıştı. Peter, onu devirmek için yapılan fesadın bu kadarla kaldığına inanmıyordu. Her şeyi anlatması için Alexis'i o meşhur Rus işkencesi ile sorguladı: Eti kemikten ayıran Rus kırbacı. On beş ila yirmi beş darbe ortalamaydı. Daha fazlası ölüme götürüyordu.

Sorgunun ilk günü yirmi beş kırbaç yemiş, fakat farklı bir isim telaffuz etmemişti. (İşin aslı dalga geçercesine Çar'ın ve Avusturya İmparatoru'nun isimlerini hain olarak vermişti.) Daha sonraki günlerde yediği on beş kırbaçtan sonra yıllar evvel günah çıkarmak için gittiği bir papaza söylediklerini itiraf etti. Öyle ki babasının ölümünü dilemişti. Geçen birkaç günün sonunda kendini öldürmüştü. Babasının evlat katili olarak elini kana bulamasına razı gelmemişti. Böylesi bir özveri, evden kaçan birinin ödemiş olduğu en büyük bedel olmalıydı.[1]

[1] *Büyük Peter, kendini evladını katleden tek Rus hükümdarı değildir. 1581 yılında Korkunç İvan, adaşı olan oğlunu demirden bir sopa ile döve döve öldürmüştü.*

5

Biz Aşağılanmış Değiliz Bizzat Aşağılığız

Kraliçe Viktorya, Britanya tarihinde gelmiş geçmiş en çok tahtta kalan hükümdardır. Böylesi uzun bir zaman tahtta kalması en çok da en büyük oğlu ve geleceğin kralı VII. Edward için kötü olmuştur. Hatta Kraliçe daha sağken oğlunun siyasette faal olmasını bizzat engellemiştir.

Viktorya, sıcak kalpli bir annecik asla olmadı. Evlatlarına karşı özel bir sevgi beslemiyordu. Hatta kundaktaki bebeklerine bile. Viktorya nazarında onlar küçük iğrenç yaratıklardı. Bir keresinde bunu şöyle itiraf etmişti: "Büyüyüp serpilene kadar onlara karşı en ufak bir yakınlık veya sıcaklık hissetmiyorum. Bebekler, bet suratlı pislik şeyler. En güzel denileni dahi giysisizken bir ucube. Koca bir gövde, kurbağa misali eciş bücüş kollar ve bacaklar..."

Viktorya en başından beri Prens Edward'a karşı özel bir husumet besliyordu. Lord Grenville'in aktardığına göre "Hükümdarımızın varisine duyduğu nefret doğuştan gelir ve asla dinmez." Keza Lord Clarendon'a göre Kraliçe'nin oğlu olan Galler Prensi'ne duyduğu kin, "bir saplantı gibidir. Onunla konuşurken anlamsızca celallenen Kraliçe, onu odada görmeye bile tahammül edemez."

Genç Prens, annesinin olması için zorladığının tam aksine girişken ve eğlenceyi seven biriydi. Kraliçe'nin en büyük korkusu oğlunun, Hanover kökenli uçarı amcalarına[1] benzemesiydi. Kraliçe, oğlunu tabiatındaki eğlence sevdasını bastırması için çok sıkı bir terbiyeye tabi tuttu. Böylesi bir baskıcı düzen isyan eden Edward, anacığı nezdinde daha tatlı olmamıştı elbet. Kraliçe onu eleştiri sağanağına tutuyordu. 1858 yılında kızı Vicky'ye şunları yazmıştı: "İliklerime kadar çaresiz-

[1] *VI. George ve IV. William da çok sayıdaki amcalarından ikisidir.*

lik içindeyim. Düzenli bir aymazlık ve tembellik silsilesi. Kalbimi kırıyor olması umurunda bile değil. Ona karşı çok doluyum."

Viktorya, içinde bulunduğu durumu şöyle betimliyordu: "Eza ve acı bir hayal kırıklığı ve tabii bizi bu hale getiren sebeplerin yarattığı gelecek endişesi." Oğlunun varlığı bile onu huzursuz ediyormuş gibi görünüyordu. "Yakışıklı mı, tahayyül bile edemiyorum. Lanet olası küçücük bir kafa ve çok yakışırmış gibi koca bir çene." Bu çok manidar bir aşağılamaydı, zira Kraliçe, Edward'ın şahsında kendini tarif ediyor gibiydi, hatta şunu da ikrar etmişti: "Benim karikatürüm adeta."

Anne ve oğul arasındaki uçurum, Viktorya'nın kocası Prens Albert'in ölümü üzerine gözle görünür ölçüde derinleşmişti. Viktorya, kocasına delicesine bağlıydı ve ölümünden Edward'ı sorumlu tutuyordu. Bir evlada kendini özel hissettirmek için mükemmel bir yol. Kısa zaman öncesinde Edward, bir oyuncu bayanla yakalanmış ve ahlaki hususlarda aşırı hassas olan Albert oğlunun mevzu bahis olduğu böylesi bir rezaletten ötürü çok müteessir olmuştu ve iddia odur ki bu sebepten dolayı da çarçabuk ölmüştü. Viktorya, âşık olduğu adamın kederden değil basitçe karahummadan vefat ettiğine asla ikna olmuyordu. Öylesine bir karanlığa gömülmüştü ki oğluna her baktığında tiksinmeden başka bir şey duyumsayamıyordu. Oğlu ise sahip olduğu şefkatli ve iyi yürekli tabiatı neticesinde annesinin zalimane ithamlarını görmezden geliyor ve ona bağlılığını sürdürüyordu.

Viktorya'nın bu saplantılı ruh hali ve kendi kendini dış dünyadan tecrit etmesi uzun yıllar alan bir sürece yayılır. Kraliçe kırış kırış olacak kadar yaşlandığı dönemlerde dahi Galler Prensi'ni yönetimden uzak tutmuştur. Kraliçe, haksız bir şeklide oğlunun hiçbir liyakati olmadığını düşünmektedir. Kızına yazdığı mektupta şöyle demektedir: "Önümüzdeki kış mevta olsam ne olacak? Düşündükçe ürperiyor, tasavvur dahi edemiyorum... O asla müstakbel mevkii için yeterli olamayacak." Bulunduğu bir başka ortamda da şunları dile getirmişti: "Sık sık benden önce ölmesi için dua ediyorum, öyle ki neler olabileceğini tahmin dahi edebiliyor değilim." Devlete ait belgeler de titizlikle Edward'dan saklanıyordu. Gelecekteki görevi için en küçük bir tecrübe kazanma

olanağını haiz değildi. Bir defasında, cebinden çıkardığı bir anahtarı gösteren küçük kardeşi Leopold şunları söylemişti: "Bu, Kraliçe'ye ait belgelerin saklandığı dolabın anahtarı ve Galler Prensi bundan edinmeye hak sahibi değil."

Edward yüce gönüllüydü, lakin annesinin onu böylesine değersiz görmesine içerliyordu. "Kraliçe için varlığım dahi söz konusu değil. Sözlerim ona vız geliyor, tırıs gidiyor. Kardeşlerim ise her konuda söz sahibi." Kraliçe onu dışarladıkça o da kumarla ve kadınlarla avunuyordu. Bu durum da Viktorya'nın onun değersiz olduğu hakkındaki fikirlerini pekiştiriyordu.

Edward'ın hiçbir kararına saygı duymayan Kraliçe, oğlu evlendikten sonra dahi hususi hayatına müdahil oluyordu. Lord Stanley'in aktardıklarına göre 1863 yılı Londra'sında, Prens ve Prenses'in hayatındaki her ayrıntıya karışan Kraliçe'nin dedikoduları ile ortalık çalkalanıyordu. "Misal, özel merasimler haricinde karı kocanın dışarıda yemek yemeleri yasaktı. Her şeyi geç, Malborough Köşkü'nde (çiftin Londra'daki evleri) olan biten her şey dakika dakika Windsor'a haber ediliyordu."

Tüm yaşananların ağırbaşlılık ve tebessümle üstesinden gelen Prens her daim saygılı ve sadık bir evlat oldu. Tahtta kaldığı dönem olan 1901-1910 yıllarında annesinin tüm vesveselerini boşa çıkardı. Namını çok soylu bir mecrada kazandı. Lakabı "Barış Getiren Edward"dı. Öyle ki ustaca eylemleriyle Avrupa'yı savaştan uzak tutmayı başarmıştı. Annesi ağır çuvallamıştı. O, iyi bir Kral'dı.

Kısım V
Soylu Kan Davaları

"Türk gibi gaddar ol, kardeşlerini tahttan uzak tut." Alexander Pope, "An Essay On Man" adlı kitabında; kendi kardeşlerinin kalplerini ve ciğerlerini söken, doğunun krallarına ithafen bunları söylemişti. Keza Avrupa'nın batısında da durum pek farklı değildi. Taht, güç demekti ve hükümdarlar, zamanlarının büyük bölümünü akrabalarını defetmek için harcarlardı. Akrabalık bağı, sorundan başka bir şey değildi.

III. Richard: Tarihin en şeytani amcası

1

Saraylı Akbabalar

Kraliyet aileleri arasındaki taht kavgaları, Britanya tarihinde her daim yer bulmuştur. Büyük Fatih William bile ancak 1066'da, kendi ailesi içindeki sürtüşmelerden zar zor sıyrılarak ada üzerindeki hükümdarlık hakkını ilan edebilmiştir. Oğlu I. Henry, tutsak olan diğer bir oğlu Normandiya Dükü Robert ve 1100 yılında netameli şekilde bir av kazasına kurban giden üçüncü oğlu II. William. Hepsinin akıbetini bu tür çatışmalar belirlemiştir. Yıllar sonra dahi iki torunu Stephen ve Matilda, aralarındaki taht mücadelesi sonucu Krallığı kanlı bir iç savaşa sürüklemişlerdi ve bu çatışma ortamı ancak Matilda'nın oğlu II. Henry'nin tahta çıkması ile son bulmuştu. Hatta zavallı Henry bile tamahkâr evlatlarının çıkardığı çok sayıda isyanla uğraşmak zorunda kalmıştı. Tabii oğulların başlattığı tüm bu ayaklanmaların arkasındaki şer odağı anne Aquitaneli Eleanor'du. Kendisinin, Henry ile arasında geçen şiddetli çekişmelerin sonucunda uzun bir mahkûmiyet hayatı olmuştu. Henry'ye güttüğü kinin bir sebebi de elbette buydu. Neticesinde bu sevgi dolu aile babalarını ölüme sürükleyecekti.

İngiltere ve Fransa'nın büyük bölümünü de içine alan engin topraklara hükmeden II. Henry, hâlihazırda hayatta kalmayı başarabilmişken ülkeyi oğulları arasında pay etmeye karar vermişti. Hatta kendisi aynı unvanı taşırken, en büyük oğlu Küçük Henry'yi bizzat taç giydirerek İngiltere Kralı ilan etmişti. Fakat eğer bu tavizlerin, oğullarını memnun edeceğini ve geçici de olsa ülkeye sulh sağlayacağını ümit etmişse çokça yanılmıştı. Sadece unvanlar yetmezdi. Her biri tüm iktidarın kendi ellerinde olmasını istiyordu. Babalarının bu erkten feragat etmeyeceğini düşündüklerinden tekrar ayaklandılar. Hem babalarına hem de kendi kendilerine karşı: Kalleşçe ve kahpece.

O dönem, Westminster'deki taht odasının duvarında bir kilim asılıy-

dı. Kilimin üzerinde canlandırılan sahnede; dört yavru kartal, annelerini didikliyor ve aralarından biri de annenin ensesine çıkarak gözünü oymaya çalışıyordur. Söylentiye göre Kral Henry bu kilimle benzeşim kurarak şunları söylemişti: "Dört yavru kartal, bana ölene dek eza vermekten usanmayan dört oğlumdur. En fazla sevdiğim, şefkatle bağrıma bastığım küçük oğlum ise zamanı geldiğinde en hazin darbeyi vuracak olandır." Sahiden öyle de olmuştur.

O malum dördüncü yavru kartal, Henry'nin çok sevdiği en genç oğlunda vücut bulmuştur. Bu oğul, sonrasında Magna Carta ile hatırlanacak olan Kral John'dur. Kral Henry, John'u toprak paylaşımında da her daim kayırmıştı. (Ama sonrasında abileri bu tarzda bir toprak paylaşımına izin vermemişlerdi. Bu sebepten ötürü de adının başına "Yurtsuz" lakabı eklenmişti). John ise minnettarlığını, abisi Richard'ın (Aslan Yürekli) tertiplediği son başkaldırı dalgasına iştirak ederek göstermişti.

Hiç olmazsa Richard'ın bazı haklı gerekçeleri vardı. Öyle ki hiç de azımsanamayacak ölçekteki söylentilere göre Henry, oğlu Richard'ın nişanlısı ile defalarca birlikte olmuştu. Fakat John'un ihaneti için hiçbir sebep yoktu. Kral, sevgili oğlunun çevirdiği dolapları fark etmiş ve adını hainler sıralamasının başına yazdırmıştı. Ama nihayetinde Henry yenildi. Bir zamanların mağrur hükümdarı çaresizlik içinde hayata gözlerini yumdu. John'un, babasının ölümü ve abisi I. Richard'ın Haçlı Seferi'ne katılması üzerine edindiği yeni amacı abisinin saltanatını ele geçirmek oldu. Bu girişimleri Robin Hood efsanesine dahi konu olmuştu.

Aile içi çatışma geleneği uzun zaman böyle sürüp gitti. II. Edward'ın boşanmış olduğu eşi Kraliçe İsabella, aşığı ile birlikte eski kocasının krallığına baskın düzenlemiş ve Kral'ın dehşet şekilde katledilmesine sebebiyet vermişti.[1] Oğlu III. Edward'ın zürriyeti ise otuz yıldan uzun süren ve "Güller Savaşı" olarak bilinen kanlı iç savaşın müsebbipleri olacaklardı.

[1] *Hiç de şerefli olmayan ölümlerden biri. (Kısım IX)*

2

Her Tacın Bir Dikeni Vardır

Güller Savaşı, 15. yy'ın sonlarında hanedan kökenli iki ailenin arasında geçen kanlı çatışmalara atıf yapan hayal ürünü bir isimdir. Beyaz gülü temsil eden York ve kırmızı gülü temsil eden Lancaster sülaleleri İngiltere'nin yönetimini elde etmek için kıyasıya savaşmışlardır. Üç kral, bir Galler Prensi ve sayısız soylu katledilmiş, idam edilmiş yahut savaş meydanında can vermiştir.

Uzun bir zamana yayılan bu kederli günler silsilesi Shakespeare'in de çokça ilgisini çekmiş ve oyunlarının yarısını bu mevzu üzerine biçimlendirmişti. 14. yy'ın sonlarında III. Edward'ın Lancaster krallarından biri olan torunu IV. Henry, kuzeni II. Richard'ın elinden cebren tahtı almış ve onu da katletmişti. Katliam, akrabalık tanımıyordu. Zaten bir süredir Lancaster Hanedanı için işler tıkırında değildi. IV. Henry de birçok isyanla baş etmek zorunda kalmıştı. Lakin oğlu V. Henry sulh yoluyla kral olmuştu ve pek çok zaferle birlikte Fransızlar'ı Agincourt'da mağlup eden, Yüzyıl Savaşları'nın kahramanı olarak tarihe geçecekti. İngiltere'yi tekrardan Avrupa'nın etkin bir gücü haline getiren Kral, genç yaşta ölecek ve yerine çok daha mülayim olan oğlu geçecekti.

VI. Henry 1422 yılında tahta çıktığında bir yaşında bile değildi. Müşfik ve mütedeyyin bir adam olarak yetişti. Biraz da saftirik. Giyim kuşamı da tepeden tırnağa mütevazı ve sadeydi. Ayrıca kan ve savaştan tiksinirdi. Meşhur erkek lisesi Eton'u ve Cambridge King's College'i kuran kişi olarak bugün bile ona saygı duyulur. İyi adamdı vesselam, lakin olağanüstü kifayetsiz bir kraldı.

Ortaçağ dünyasında bir hükümdar, demir yumruğu ile kargaşayı bastırmalıydı. Henry ise tek dişi kalmış canavar misali bu zalim dünyanın tam da göbeğindeydi. Papa II. Pius, onun hakkında çok isabetli bir tespit yapmıştı, "bir kadından daha ürkekti ve cin fikirlilikten nasibini

almamıştı." Cinselliğin zikredilmesinden dahi hicap duyan ve oğlunun Kutsal Ruh tarafından dünyaya getirildiğine inanan Henry, derebeyleri üzerinde tahakküm kurabilecek biri gibi görünmüyordu.

Etrafına hücum eden açgözlü ve yakışıksız yardakçılar, kasasını boşaltıyor ve İngiltere'yi kargaşanın, borç batağının ve çürümüşlüğün pençesine bırakıyorlardı. Aynı zamanda Fransa Kralı unvanını da taşıyan Henry'nin krallığı döneminde ortaya çıkan Fransız halk kahramanı Joan of Arc'ın muazzam çabaları neticesinde İngiliz kuvvetleri ülkenin kuzeyinden atılabilmişti. Daha sonrasında konu üzerinde tetkiklerde bulunan kişiler, bu zafiyetin Kral'ın içinde bulunduğu ilerlemiş bir akıl hastalığının da katkılarıyla gerçekleşmiş olabileceğini öngörmüşlerdi.

İngiltere'nin çürüyüp gittiği ve Fransa'nın, Henry'nin kadın kılıklı tavırlarıyla elden uçtuğu bu dönemde, Kral'ın kuzeni olan York Dükü Richard öne çıkmaktaydı. III. Edward ile iki koldan akrabalığı olan York Dükü, taht üzerinde Henry'den daha çok hak sahibi olduğunu iddia ediyordu ve ülkenin içinde olduğu çalkantılı süreci fırsat bilen Richard çirkin bir iç çatışmanın fitilini ateşledi.

Henry'nin delilik belirtilerinden muzdarip olduğu bir dönemde Richard, Krallığın başında olmakla vazifelendirildi. Ancak Kral'ın nispeten iyileşmesi üzerine yönetim üzerindeki etkinliği elinden alındı. İktidarı isteyen Richard, Henry ve onun çok sevdiği kuzeni Somerset Dükü'nü devirmek üzere 1455'te harekete geçti. St. Albans'taki çatışmada Somerset katledildi ve Kral da boynuna giren bir okla yaralandı. Bu, Güller Savaşı'nı başlatan hadisedir. York sülalesi bununla da kalmayacaktı, Henry'nin ortadan kaldırılması henüz gerçekleşmemişti.

Mülayim Kral'ın her şeyden daha çok dilediği şey, barış ve uzlaşıydı. Velâkin Fransız asıllı Kraliçe Margaret, York'u topyekûn yok etmek istiyordu. Kraliçe, mizacı gereği her daim bildiğini okurdu. O sıralar Londra gelişen olaylarla çalkalanıyordu. Hem York tarafı hem de Lancaster tarafı orta yolu bulmak için çabaladılar. Hatta Kral, aile birliğini sağlamak maksadıyla "sevgi günü" törenleri tertipledi. Barış girişimlerini destekler gibi görünse de Kraliçe, York Hanesi'ni yok etmeye

yeminliydi. St. Paul Katedrali'ndeki törende, ezeli düşmanları ile yan yanaydı, ama içten içe onlara diş biliyordu.

Margaret, York'un tahtı ele geçirmek gibi bir niyeti olduğundan emindi. Öfke dolu Kraliçe, şüpheleri üzerine büyük bir ordu kurdu ve 1459'daki Ludlow Savaşı'nda York'u mağlup edip, kocasının kuzenini de İrlanda'ya kaçmaya zorladı. Akabinde de onu vatan haini olarak yaftaladı.

Birtakım İngiliz soyluları, St. Alban'da yapılan sefilce katliamları görmezden geldiler ve karşı tarafı destekler mahiyette "Şeytanlar Meclisi" olarak bilinen birliği kurdular. Haklı yahut haksız, York Dükü arkasındaki desteğe güvenerek İrlanda'dan geri döndü ve topladığı kuvvetler ile Northumberland'de Kral'ın birliklerini yok etti. Londra'ya getirilen Kral artık bir esirdi. Dük York, kente gire girmez taht hakkını talep etti. Fakat Kral hayatında ilk kez dik bir duruş sergiledi ve "Şeytan Meclisi"nde kendini savundu: "Benim babam bir kraldı (V. Henry); keza onun babası da bir kraldı (IV. Henry); tacı kırk yıldır taşımaktayım, ta bebekliğimden beri. Her biriniz benim hükümranlığıma bağlılık yemini ettiniz. Atalarınız da benim atalarıma. Şimdi, buna nasıl karşı gelebilirsiniz?"

Hiç kimse kutsanmış bir Kral'ı tahtından indirmeye hazırlıklı değilse de York, iktidarı ele geçirmişti. Nihayetinde meclis şu hususta mutabakata vardı; Dük, babası Kral Henry'nin tek oğlu olması münasebetiyle taht üzerinde birinci elden hak sahibiydi. Bizim Kraliçe ise tam anlamıyla çılgına dönmüştü. Tekrardan kuvvetlerini bir araya getiren Margaret, 1460'daki Wakefield Savaşı'nda York'un ordusunu darmadağın etti ve Richard'ı da öldürdü. Kellesi, üzerine konan kâğıttan bir taçla birlikte York şehri girişinde teşhir edildi. Ortaçağ tarzı bir mizah anlayışı...

Muzaffer Lancaster birlikleri ikinci St. Alban Muharebesi'nde York'tan geri kalanları da yok etti. Kral Henry ailesini yeniden bir araya toplamıştı. Artık savaşlara bile güle oynaya gidiyordu. Margaret cephesinde de işler benzer seyirdeydi. Kraliçe, Dük'ün yedi yaşındaki oğluna

(Galler Prensi) bir savaş sonrası eğlence aracı gibi muamele ediyordu. Küçük çocuk, York önderlerinin yargılanmasını ve idam edilmesini izlemeye zorlanmıştı. Lakin Kraliçe'nin böylesi eğlencelere ayıracak pek zamanı yoktu. Zira Richard'ın on yedi yaşında olan oğlu ve varisi Edward etrafına adam toplamaktaydı. Pek tabii babasının kesik başından arta kalanlar onu gülümsetmemişti.

Londra ahalisi, Kral'ın ordusundaki firari askerlerin yaptıkları talanlardan pek bir muzdaripti. Kraliyet ailesine ve Lancaster ordusuna şehrin kapılarını açmamışlardı. Oysa kendini Kral IV. Edward olarak ilan eden Richard'ın oğlunu buyur etmişlerdi. Edward'ın ilk icraatı epey sert bir bildiri yayınlamak oldu. "Kendine Kral Altıncı Henry diyen hasmımızın döneminde, asalet timsali İngiltere'mizin temel değerlerinden yoksun bir yönetim hâkimdi. Bereket, barış, adalet, dirayet ve dürüstlük yerini saygısızlık, iç savaş, büyük sıkıntılar, şeytani fikirler, masumların katli, kanunların tahrif edilmesi, bölücülük, isyanlar, hayat pahalılığı, cinayet, tecavüz ve gayriahlâkî yaşama bıraktı." Bir yüzyıl içinde taht, ikinci kez zorla gasp ediliyordu. Ve bu son olmayacaktı.

Edward artık hükümdardı, amma velâkin Henry halen daha hayattaydı. Yeni Kral, eskisini kuzeye kadar takip etti ve Towton'da iki ordu karşı karşıya geldi. Buradaki muharebe, çok uzun süre devam eden bu aile içi kan davasının en şiddetli çarpışmalarına sahne oldu. Anılarını kaleme alan biri şunları yazmıştı: "Bu seferki çok çetin bir savaş. Mevziler düştükçe direniş, can havliyle daha da bir haşin hale geliyor." Lime lime olmuş yahut oklarla delik deşik edilmiş cesetler yağan karın altında parıldıyorlardı. Katledilenlerin içinde esir alınır alınmaz kafaları uçurulmuş kırk iki adet Lancaster şövalyesi de vardı.

Taze Kral, Towton'dan galip bir savaşçı olarak çıkmıştı. İri kıyım vücuduna giyindiği altın varak zırh ve üzerine mücevherler bezenmiş miğfer tacı ile en civcivli anında savaş meydanında arzı endam eyleyen Kral, askerleri için ilham kaynağı olmuştu. Henry ise olağan olduğu üzere o geceyi dua ederek geçirmiş ve ağır mağlubiyetin ardından ertesi gün ailesi ve yanlarına alabildikleri eşyaları ile birlikte İskoçya'ya kaçmıştı.

Resmi olarak kral olan Henry, gölgeler arasında dolaşıp kayıp yurdunu arayan bir hayalet gibiydi. Oradan oraya kaçarken, 1465 yılında sığındığı bir keşişin ihaneti neticesinde yakalandı. O günleri gören birinin aktardığı gibi, "Azılı düşmanlarının ve fakat kendi vatandaşlarının kanlı ellerine düşmüştü." İyice aşağılanması için ayakları ata bağlanmış, başına samandan bir şapka geçirilmiş, elinde çanla kasaba kasaba gezdirilerek hapsedileceği Londra Kulesi'ne götürülmüştü. Bu arada Edward'a yaltaklanmak isteyen meclis, çıkardığı yasa ile "Zorba Henry"yi vatan haini ilan etmişti.

Lancaster direnişi, resmi Kraliçe Margaret'ın şahsında halen devam etmekteydi. Yine de York idaresi için her şey yolunda gözüküyordu. Ancak Güller Savaşı'nın bitimi çok uzaktaydı. Kral Edward tacı takmıştı ama asıl şükran duyması gereken kişi "Kral Yapan" lakaplı başka bir akrabasıydı, Earl Warwick. Warwick, tüm İngiltere'deki en güçlü ikinci kişiydi. Asıl sorun ise birinci adam olmak için yanıp tutuşmasıydı. Çok tuhaf bir hadisenin ekseninde, Kral ve kudretli kulu karşı karşıya gelecekti. Ailesinin mazisine bakıldığında Edward'ın, krallık makamının Henry'ye iadesine hiç de şaşırmaması gerekiyordu, kanımca.

Edward'a kral olması sürecinde destek veren akrabaların bir bir Warwick'in saflarına geçiyor olmaları aralarındaki ilişkileri daha da bozdu. Külliyen düşman olmalarını sağlayan hadise ise Kral'ın Leydi Elizabeth Woodville ile evlenmesi oldu. Warwick'in yeni Kraliçe'ye karşı çıkışındaki birincil sebep, Leydi'nin etrafındaki avam ve sonradan görme akrabalarıydı. İzdivaç sonrasında Kral'ın desteğini alan bu kişiler büyük maddi kazançlar sağlamışlar ve idarede kilit mevkilere yükselmişlerdi. Kudretli Kont bu zıpçıktıların varlığından tedirgin olmuştu ve tepkisi de o ölçüde hiddetliydi.

İlk hamlesi, 1469 yılında Kent şehrinde başlayan ayaklanmayı desteklemek oldu. Ayaklanmanın nedeni Kraliçe'nin malum akrabalarına karşı duyulan hoşnutsuzluktu. Kraliçe'nin babası ve erkek kardeşi isyanın ilk kurbanlarıydı. Herhangi bir yargılamaya tabi tutulmadan Warwick'in emriyle kafaları kesildi. Bu eylem kuzeni Edward'a üstü kapalı bir gözdağıydı. İçlerinde Edward'ın öz kardeşi Clarance

Dükü'nün de olduğu Warwick destekçileri isyanı daha da körüklediler ve bir noktada Kral'ın da eli kolu bağlandı. Edward, kalleş akrabalar ile münasebet kurmaması ve savaş ilan etmekten vazgeçmesi için zorlandı. Yine de Edward, 1470 yılının baharında tebliğ ettiği bildiride Warwick ve Clarance'ı, "asi ve vatan haini" olarak ilan etti. Fakat o senenin sonbaharında tacını kaybedecekti.

Warwick, Edward üzerinde istediği tarzda bir tahakküm kuramayacağını idrak etmişti. Şu da malumdu ki İngiliz halkı, müttefiki Claranse'ı asla hükümdarları olarak görmeyeceklerdi. Eğer iktidarı eline geçirmek istiyorsa tek seçeneği, ebleh Henry'yi tekrardan kral yapmaktı. Fransa'ya giden Warwick resmi manada düşmanı olan Kraliçe Margaret ile sulh anlaşması yaptı ve Henry'ye sadakat yemini etti. Böylelikle de Henry, İngiltere'ye geri döndü. Edward'ın, Warwick Londra'yı kuşatmadan önce kaçması için çok az bir zamanı vardı. "Kral Yapan", dokuz sene evvel tahta oturttuğu aynı kişiyi tahttan indirmek için harekete geçmişti.

Serseme dönmüş haldeki Henry apar topar Londra Kulesi'nden çıkarıldı. Kuledeyken ona bir kraliyet mensubuna davranıldığı gibi davranılmamıştı. Tam anlamıyla bir mahkûm gibi görünüyor ve kokuyordu. Görgü tanıklarından birinin ifadesine göre, "Tepeden tırnağa giydirildi. Had safhada hürmet görüyordu. Bu şekilde Westminster Sarayı'na getirildi." Her zamanki gibi sade ve gösterişsizdi. Aynı halktan birinin günlüğünde bahsettiği gibi "taç takan bir dana kadar sessizdi." Henry, eski işini geri almıştı, lakin bu sefer Warwick'in kuklası olacaktı.

Kral Henry'nin, Kral Edward'ın topladığı ordu ile İngiltere'ye yürüyeceği 1471 yılına kadar, tekrardan elde ettiği tahtının tadını çıkarmak için pek az vakti oldu. Barnet Savaşı'nda Warwick öldürüldü. Kraliçe Margaret ise birkaç hafta sonraki Tewkesbury Muharebesi'nde mağlup edildi ve Lancaster sülalesinin son umudu olan on yedi yaşındaki oğlu Edward katledildi. Mahkûm yeniden mahpus damlarındaydı. Ve orada da sessiz sedasız katledildi. Lancaster soyunun kuruduğuna dair kimselerin bir şüphesi kalmaması için cesedi, Londra sokaklarında alenen teşhir edildi.

Böylece Güller Savaşı bir süreliğine duruldu. Savaşacak kimse kalmamıştı ve York Hanedanı düzenli bir şekilde taht devir teslimini yapmaktaydı. Clarence Dükü evvelce idam edilmişti ama Kral'ın bir erkek kardeşi daha vardı. Lancaster ile olan çatışmalarda Edward'a çokça yardımı dokunan Gloucester Dükü Richard. Amma velâkin Richard bir kardeşten ziyade bir amca olarak rüştünü ispat edecekti.

1483 yılında IV. Edward'ın öldükten sonra hukuken yerine varisi V. Edward geçmeliydi. Sevgili amcası sağ olsun asla tacını giyemedi.

IV. Edward'ın koruyucu kulu sıfatını taşıyan Richard Amca, mefta kralın on üç yaşındaki oğlunun haklarını elinden alıp onu Londra Kulesi'ne kapattı. Koruyucu, öz yeğenlerini piç olarak tasdikletip kendisi de Kral III. Richard olarak tahta geçti.

Zindandaki yeğenlerden bir daha asla haber alınamadı. III. Richard yanlıları itiraz ediyor olsalar da[1] çoğu tarihçinin hemfikir olduğu nokta, Richard'ın yeğenlerini katletmiş olduğudur. Hatta bazıları, çocukların uykularında boğularak öldürüldüklerini bile iddia etmektedir. Bu dönem, İngilizler'in midesinin kaldıramayacağı iğrençliklerin vuku bulduğu karanlık bir çağdır. Winston Churchill, ünlü eseri "İngilizce Konuşan Halkların Tarihi" isimli kitabında aynen şöyle yazmıştı: "Richard'ın günahları, ülkenin üstüne kasvet ve huzursuzluk bulutları

[1] *Bu yanlılar içinde en ateşli taraftar grubuna sahip olanlardan birisi de "III. Richard Derneği" dir. Onlara göre Richard, tarihin haksızlık ettiği krallardan biridir. Bilhassa da Shakspeare ve Sir Thomas More'un onun hakkında yazdıkları, bu kötü intiba üzerinde çok etkili olmuştur. Şairin, hakkındaki "şişedeki örümcek" benzetmesindeki şeytani atıfların tam aksine, Richardçılar için o, Ortaçağ'ın oyuncak ayıcığı gibi sevimlidir. "Tek bildiğim şudur ki eğer onbeşinci yüzyılda yaşamış olsa idim, gidip Richard'dan bir fincan şeker isterdim.", şeklindeki bu iddialı ifade, malum dernek bünyesindeki gazeteye yazı yazan bir kişiye aittir. Thomas More taraftarlarına göre ise o, bir Tudor Devri yalakasından başka bir şey değildi. İşin aslı ne More, iddia edildiği gibi kraliyet karşıtı olduğu için kellesini kaybetti ne de Richard, şeytanlığının bir alameti olarak beden değiştirirdi. Bunlar barizdir ki edebiyatın cilveleridir. Tüm bunlar bir yana, şu bir gerçek ki Richard, iktidarını kuvvetlendirmek adına çok insanın kanına girmiştir ve yine onun saltanatı döneminde küçücük yeğenleri sonsuza dek ortadan kaybolmuşlardır.*

çöktürmüştü. Günahkar kralın idaresi süresince en ufak bir faydalı iş yapılmamış yahut en küçük bir başarı dahi elde edilememişti."

Lanetli amcanın saltanatının ikinci yılında, Güller Savaşı tekrardan hortlayıvermişti. 1485 yılında, Lancaster hanedanının varisi Henry, Bosworth Meydanı'nda III. Richard'ın ordularını yenmiş ve kralı da öldürmüştü. Böylelikle York soylu krallar devri de sona erdi. Henry, IV. Edward'ın kızı Elizabeth ile evlenerek Lancaster ve York Hanedanları'nı birleştirdi ve bu sayede yıllardır süregelen kan davası sona erdirmek istedi. İki ailenin birleşmesi ile artık Tudor Hanedanı tarih sahnesine çıkmış oldu. 1487 yılında son kez, beyhude bir York saldırısı gerçekleşti ve bu çatışma ile birlikte de Güller Savaşı da sona erdi. Mamafih bu savaşın bıraktığı kan ve gözyaşı, sonraki yüzyıla da miras kalacaktı. VII. Henry, çok yakınındaki bazı Yorklu akrabaları tarafından ani bir şekilde öldürüldü. Bu kişilerden birisi Perkin Warbeck idi. Bir kayıkçının oğlu olan Warbeck'in iddiası göre o, III. Richard'ın Londra Kulesi'nde katlettiği yeğenlerinden biriydi. Pesky, huzur kaçıran bir sahtekar konumundan ciddi bir tehdit konumuna çıkmıştı. Cüretkarca büründüğü kişilik birçok Avrupa ülkesinin, York kökenlilerin ve de bilhassa ölü oğlanın teyzesinin desteğine mazhar olmuştu. Kendisini IV. Richard olan ilan eden Warbeck, bir isyan dalgasını başlatamadan yakalanmış ve asılmıştı.

Güller Savaşı sonrasındaki saltanat döneminde VIII. Henry, çok sayıdaki evlilikleri boyunca yılmaksızın bir erkek babası olmaya çalışmıştı. Bu varis, kargaşayı sonlandıracak ve barışı getirecekti. Henry nihai amacına ulaştıktan sonra bile hâlâ çok tehlikeli bir Yorklu hasmı vardı: Salisbury Kontesi Margaret. Gerçi Kral zamanında, altmış dokuz yaşındaki bu akrabasına bir anne hürmeti göstermişti, fakat artık müsamaha gösterebileceği bir durum kalmamıştı. Henry, 1541 yılında kontesin idamına hükmetti. Lakin bu böyle kolay olmayacaktı. Celladın baltasından kaçan kontes, idam sehpasından kaçmaya çalıştı. Sıcak takibin sonucunda yakalanan yaşlı bayan nihayet öldürülebildi. Tudor Hanedanı artık güven içindeydi ve hanedan mensupları gönül rahatlığıyla birbirlerinin gözünü oyabilirlerdi.

3

Tudorgillerde Bir Sorun Var

VIII. Henry'nin çocuklarının hiçbirinin birbiriyle bir yakınlığı yoktu. Üç farklı anne ve onların korkunç biçimde kaybedilmesi duygusu birbirlerine karşı bağlılık hissetmelerini güçleştiriyordu. Bilakis birbirlerinin amansız düşmanları haline gelmişlerdi. Henry'nin üçüncü karısından olan en genç oğlu, VI. Edward olarak 1547'de onun yerini almıştı. Tahta geçtiğinde sadece dokuz yaşındaydı, fakat adeta büyümüş de küçülmüştü. Klasik müzikte ustaydı ve çok sayıda lisana hâkimdi. Bunun yanında kız kardeşleri Mary ve Elizabeth'i tahttan uzak tutmak için bilfiil ter dökmüş şefkatsiz bir pislikti.

Genç yaşına karşın rahle-i tedrisattan geçmiş yobaz bir dindardı. VIII. Henry, yaptığı izdivacın meşruiyeti hususunda Roma Kilisesi ile ihtilafa düşmüş ve kendini bu kiliseden azad etmişti. Fakat yeni kurulan İngiliz Kilisesi'nin öğretilerinin ve ayinlerinin özünde Katolik inançlar hâkimdi. Katı şekilde Protestan olan Edward ve onunla aynı görüşteki danışmanları eski dine ait kalıntıların bir aydınlanma devrimi ile topyekûn yok edilmeleri gerektiğini düşünüyorlardı. Tek bir sorun vardı ki genç Kral hastaydı.

Edward şunu çok iyi biliyordu ki o öldüğünde yerine varisi olarak Mary geçecekti. Katolik olan kız kardeşi onun aydınlanma girişimlerini derhal sonlandıracak ve tekrardan Roma Kilisesi'ne tabi olacaktı. Tehditler kifayet etmedi, ama kız kardeşinin de bir şekil Protestan olmaya ikna edilmesi gerekiyordu. Çaresiz kalan ve bu inatçılığın öcünü almak isteyen Kral, kız kardeşinin tahta çıkmasını ebediyen engellemeye kalktı.

Verem yüzünden ölmekte olan Edward kendinden sonraki varisin ismini açıkladı. Mary ve Elizabeth, hükmün gayrihukuki olduğunu beyan ederek karşı çıktılarsa da küçük ve sevimli kardeş, kız kardeşlerinin ve-

ledizina olduklarını ve VIII. Henry'nin arzuladığının tam tersine onların tahta varis olamayacaklarını, onlar yerine kuzen Leydi Jane Grey'in tahta çıkması gerektiğini resmen ilan etti. İki kız kardeşin doğuştan sahibi olduğu haklarını ellerinden alıp usulce durumu kabullenmelerini emretti.

Ama ne yazık ki hiç şansı yoktu.

1553'te on altı yaşındaki ölümünün hemen ertesinde Mary, hakkı olan tahtın iadesini talep etti. Sadece dokuz gün tahtta kalabilen zavallı Jane'in boynu vuruldu. Ancak benim en çok şaşırdığım Kraliçe Mary'nin kız kardeşi Elizabeth'e duyduğu nefret hisleridir. Yeni Kraliçe, İngiltere tarihinin ilk tartışmasız kadın hükümdarı olmuştur, artık istediğini elde etmiştir, lakin yetmez. Zaferinin kutlandığı geçit törenine iştirak etmesi için Elizabeth'i Londra'ya çağırır. İçine dert olmuş yaraların zehrini akıtmak için çok erken gibidir, ancak Mary ona ve annesi Aragonlu Katherine'e yapılan insafsızlıkları asla hazmedememiş, Elizabeth'in annesi Anne Boleyn'den intikamını almak için sabırla beklemiştir.

Gerçi annesi Katherine'in ayağını kaydırıp, VIII. Henry'nin ikinci eşi olurken Elizabeth herhangi bir şey yapabilmek için çok çok küçüktür. Ama Mary, yarı kız kardeşinin yüzünde Anne Boleyn'e ait izler görür ve ona gıcık olur. Keza yıllardır defaatle Elizabeth'in yüzünün çok yakışıklı bir adam olan Mark Smeaton'u andırdığına dikkat çekmiştir. Bu bir iltifat değildi. Zira Smeaton, Anne Boleyn'in âşıklarından biri olmak iddiasıyla idam edilmişti. Mary'nin açık iddiası şuydu ki Elizabeth ile onun arasında aslında kan bağı yoktu. İşin aslı Elizabeth, Mary'den çok daha fazla Henry'ye benziyordu.

Fuhuş konulu babalık iddialarının ötesinde Mary, Elizabeth'e güvenmiyor ve onun İngiliz halkı üzerindeki çekim gücünden, daha da ötesi Protestan oluşunun getirdiği artılardan korkuyordu. Ondaki doğuştan kardeş düşmanlığı İspanya Büyükelçisi tarafından kasten alevlendiriliyordu. Çünkü Elizabeth'in kraliçe olması durumunda Katolik İspanya üzerindeki olası tesirinden ürkülüyordu. Büyükelçi Kraliçe'yi şöyle

uyarmıştı: "Zorlama olmadan kabul ettirilen kavramların ve bu şekilde önüne geçilemeyen fikirlerin tehlikeleri idrak edilmeli." Mary açıkça uyarılıyordu.

Elizabeth, Mary'nin siyasetini biçimlendiren tarafgir Katolik inancının onu korku duyulan bir hasım haline getirdiğinin ayırdına varabilecek kadar kurnazdı. Kraliçe, "Kanlı Mary" unvanını bedavaya kazanmamıştı. Yüzlerce Protestan onun saltanatı döneminde kazıklara bağlanarak yakılmıştı. İnsanı delip geçen bakışları, erkeksi ses tınısı ve taviz vermez duruşu ile ürkünç bir hanımdı. Bilgece davranan Elizabeth oyunu gördü ve kendini kiliseye vakfetti.

Kardeşinin mezhebini değiştirmesi karşısında coşkuya kapılan Mary onu mücevhere boğdu. Tabii Elizabeth'in ne kadar samimi olduğuna dair bir emare henüz yoktu. Bu oyun pek uzun sürmedi. Elizabeth, kilise müdavimi olmayı pek beceremiyor veyahut istemiyordu. Daha ziyade dört yaşındaki kuduruk bir çocuk gibiydi. Bir belgeye göre ilk kilise ayininde herkesin duyacağı gibi bağırarak karnının ağrıdığından yana dem vurmuştu. Mary'nin düşmanlığı, böylesi bir itikat riyakârlığı karşısında daha da perçinlenmişti. Saldırı yakınlardaydı.

Elizabeth itaat ediyor gibi göründüğünden Kraliçe ona karşı eyleme geçemiyordu. O da Meclis'e bir önerge sundu. Buna göre Henry'nin Anne Boleyn ile olan evliliği hükümsüz olacak ve bu sayede Elizabeth de hukuken taht üzerinde hak iddia edemeyecekti. Lakin bu yeni bir şey değildi. Erkek kardeşi ve babasının da aralarında olduğu İngiliz halkının çoğu o veya bu şekilde Anne Boleyn'in kızının bir veledizina olduğunu zaten dillendiriyorlardı. Mary, kız kardeşini alaşağı etmek için başka bir şeyler bulmalıydı. Hayatının geri kalanını bu işle uğraşarak geçirdi.

Saltanattaki beşinci yılının dolmak üzere olduğu sıralarda Kraliçemiz, en talihsiz kararlarından birini uygulamaya koydu. Gelecekte İspanya Kralı olacak olan kuzeni II. Philip ile nişanlandı. İngilizler bir elden yönetilme arzusundaydılar ve yabancıların bu saltanata dâhil olmaları hususunda isteksizdiler. Halkın içindeki yabancı düşmanlığını

önemsemeyen Mary, İngiltere'ye birlikte yönetmek üzere Philip'i de beraberinde getirmeye karar verdi. Etrafındakiler Mary'yi, kapıdaki evliliği üzerine yapılan kışkırtmaların merkezindeki ismin Elizabeth olduğuna ikna ettiler. Bunun üzerine Kraliçe, Elizabeth'e tehditvari bir mektup yolladı. Kraliçe mektubunda, kardeşinin niyetinde olduğu fesadın farkında olduğunu ve yaramazlıklarına devam etmesi halinde onu fazlasıyla üzeceğini belirtiyordu.

Daha öncesinde sarayı terk etmek için izin alamamış olan Elizabeth, Thomas Wyatt tarafından tertiplenen ayaklanmanın başkente ulaşması üzerine Londra'ya geri çağrıldı. İsyanın arkasındaki güç olmakla suçlanıyordu, zira bu durum onun tahta çıkma şansını arttırıyordu. Ancak onun aleyhine hiçbir delil bulunamadı. Mary ise onun masumiyetini zedeleyecek uyduruk bir bahane bulmaya çalışıyordu. Elizabeth, yıllar önce annesinin idam edildiği Londra Kulesi'ne kapatıldı. Başına gelebileceklerden endişelenen Elizabeth, kız kardeşine bir şeyler yazabilmesi için yalvardı. Hayatının, masumiyetini tasdik etmesine bağlı olduğunu çok iyi bilen Prenses içinde bulunduğu durumun Kraliçe'ye karşı düzenlenmiş bir fesadın neticesi olduğunu savundu. Yeminler içerek şunları söyledi: "Ülke için bir şekilde tehlikeli olabilecek yahut sizin zatı şahsınıza zarar verebilecek en ufak bir girişim ya da nasihatte dahi bulunmadım. Zaten böylesi bir eyleme asla razı gelemem."

Elizabeth, bu tarz teminatların Mary için pek az şey ifade ettiğini çok iyi biliyordu. Öyle ki Kraliçe onun melanet dolu bir kâfir olduğuna kendini ikna etmişti. Dolayısıyla da değişik bir yöntem izlemeye karar verdi. Elizabeth, Mary'ye çok zaman önce birlikte tanık oldukları hüzünlü bir olayı ima ederek verdiği sözü anımsattı. Ülke dışına gönderilmeden evvel bu sözü alan Elizabeth, sorgulanmadan veya kanıt gösterilmeden katiyen cezalandırılmayacaktı.

Erkek kardeşleri VI. Edward'ın saltanatı döneminde Kral'ın amcası olan ve genç Kral'ın adı altında ülkeyi idare eden Koruyucu Lord Thomas Seymour'un savunma yapmasına dahi izin verilmeden başı uçurulmuştu. Kraliçe'nin kararları arkasındaki baskın unsurlardan birinin de onu saf dışı etmek isteyen aşırı tutucu Katolik danışmanlar oldu-

ğunu düşünen Elizabeth, Kraliçesine şunları yazmıştı: "Bizzat kendim Prens'in adaletine sığınan çok sayıda mağdur insana şahit olmuştum. Tanrı'ya duam odur ki şeytan, bir kardeşi diğerine karşı dolduramasın. Her şeyin dışında şunu da iletmeliyim ki danışmanların tutanakları gerçeği yansıtmamaktadır." Mary, kardeşinin müdafaası karşısında hiç istifini bozmadı. Tersine emredildiği gibi Kule'ye gönderilmektense böylesi gözü kara mektupları yazması için zaman tanınmış olmasından ötürü öfkelenmişti.

Kraliçe'nin buyruğu ancak bir sonraki gün yerine getirilmiş, bardaktan boşalırcasına yağan yağmurun altında Elizabeth'in Kule'ye nakli gerçekleşmişti. Bu ürkütücü yapı yüzyıllar boyu sayısız işkence, ölüm ve idama sahne olmuş dehşet bir yerdi. Fakat Elizabeth burada geçirdiği eza dolu günlerin ona kazandırdığı sezgi ve içgüdülerin kendi kraliçeliği döneminde çok faydasını görecekti. İlkin onu taşıyan kayığı terk etmek istemeyen Prenses sonrasında yumuşar gibi olmuş, ancak hemen sonrasında şöyle haykırmıştı: "Burası, bir mahkûm olan şahsıma ait ve hatta bu merdivenler de." Sonra kendini basamaklara attı ve sicim gibi yağan yağmurun altında oturmaya başladı. Tüm ısrarlara rağmen kıpırdamıyordu: "Berbat bir yerde olmaktansa burada oturmayı yeğlerim."

O sahnede yer alanlardan bazıları şerefli Tudor prensesinin böylesine rencide edilmesinden esef duymuşlardı. Lakin Elizabeth yaptıklarının, içinde bulunduğu kederin değil adaletsizliğe olan tavrının emareleri olduğunu açıklıkla belirtmişti. Anı yaşayan biri şunları belirtmişti: "Prenses kendi hakikatinin farkındaydı. Kimse onun için gözyaşı dökmeyecekti. " Ve Elizabeth başı dik, marur bir şekilde zindana tıkıldı.

Kraliçe Mary hüsran içindeydi. Çünkü elinde kafi bir gerekçe olmadan sonsuza kadar kardeşini orada tutamazdı. En basitinden elinde hiçbir delili yoktu. Ama kraliçe pes etmiyordu. Gönülsüzce de olsa Elizabeth'i salıvermesi gerekecekti ve bu sebepten kuledeki günlerini, kızkardeşine zehir etmeye kararlıydı. Elizabeth'e sık sık çiçek getiren beş yaşında küçük bir oğlan vardı. Bu masum ve zarif davranış bile kraliçenin gözüne batmış ve de oğlanın bir daha prensese çiçek götürmesi yasak edilmişti. Küçük çocuk üzüntünü şöyle dile getirmişti: "Leydim,

artık size çiçek veremeyeceğim."

Evet, Elizabeth salıverildi. Lakin kraliçeye ait bir malikanede gözetim altında yaşamasına hükmedilmişti. Böylesi bir yaşantı, bazı zamanlar kuledekinden bile beter olabiliyordu. İşgüzarlıkta hevesli bir muhafız, Elizabeth'in günlük sıradan işlerine dahi tahdit koymaktaydı. Halinden usanan Elizabeth, Mary'ye çok sert bir mektup yazdı. Mektubunda ona, Majesteleri yahut Zatı Alileri gibi yüceltici sıfatlar kullanmak yerine "Sen" diye hitap ediyordu. Mary ise cevap mektubunda kardeşine dair duyduğu şüpheleri yineleyip, ona "hak ettiğinden çok daha hoşgörülü ve lütufkar davrandığını" belirtmişti. Ve bir daha asla böylesi sinir bozucu ve sahtekar mektuplarla rahatsız edilmek istemediğini de ekledi.

Mary, Elizabeth'i alaşağı etmek için bunca uğraş vermesine rağmen gitgide mücadeleyi kaybetmekteydi. Keza yüzlerce Protestanı kazıklara bağlayarak yakması ile de halk nezdindeki itibarı dibe vurmuştu. Kocası Philip'in gazıyla Fransa'ya açtığı amaçsız savaş da cabası. Calais sürecinin sonunda İngiltere, Kıta Avrupası üzerindeki hakimiyet hayallerini de yitirmiş oldu. Bu olay, ulusun dimağında derin tesirler bıraktı. Mary de bunun istisnası değildi. Üstüne üstlük kardeşinin taht üzerindeki emellerini sonsuza dek bitireceğini düşündüğü bebeğine de düşük yapmıştı.

Diğer tarafta Elizabeth ise halkın gözünde gitgide yücelmekteydi. Kraliçe, acı gerçekle yüzleşmek durumundaydı. Elizabeth'in yükselişini durdurabilmesinin imkanı yoktu. Hayatı boyunca yaşadığı sıkıntılardan kalbi burkulmuş olan Kraliçe I. Mary, büyük bir hızla hastalığın pençesine düştü. Fakat Elizabeth'in kaçınılmaz zaferini görecek kadar da uzun yaşadı. Bedbaht kraliçe, 1558 yılında, kırk iki yaşında iken hayat gözlerini yumdu. Elizabeth, duyduğu haberler karşısında duygu seline boğuldu ve dizleri üzerine çöküp, Latince şöyle haykırdı: "Bu Efendimiz'in lütfu. Bu günleri görmek de nasip oldu." Ve malum cenazede bir damla gözyaşı akmadı.

Bir yüzyıl sonra, yine bir kızkardeş çifti benzer mevzuda gırtlak gırtlağa gireceklerdi.

4

Kardeş Kardeşi Vurur mu?

II. Mary ve kız kardeşi, yani geleceğin kraliçesi, Kraliçe Anne arasındaki çekişme, I. Mary ve I. Elizabeth arasındaki gibi ölümcül olmamakla birlikte neredeyse o ölçüde hiddetliydi. İşin garibi Mary ve Anne, babaları II. James'i devirdiklerinden beri pek bir sıkı fıkıydılar. "Şanlı İhtilal" (1688) olarak bilinen bu olayın akabinde Kral James, Krallığını terk edip Fransa'ya kaçmak zorunda kalmıştı. Ne tebaası ne de Protestan olan kızları, Kral'ın baskıcı Katolik istidatlarını kaldırabilmişledi. Ardından daha taht soğumamışken Mary ve Hollandalı kocası William, Saltanat Naipliği için hak iddiasında bulundular. Anne'nin ise duruma hiçbir itirazı yoktu. Hatta Mary'nin William'dan önce ölmesi durumunda hakkı olan haleflikten bile vazgeçmişti.

Fakat sonrasında ortalık pisleşti. Mary, kız kardeşine emirler yağdırıyor, "kraliçelik" yapıyordu. Anne bunu kabul edemezdi. Çok sayıdaki kavgalardan ilki Anne'in harcırahı ile ilişkili olarak başladı. Anne ve Marlborough Düşesi Sarah Churchill'in başı çektiği arkadaşlarının gider kalemleri, Kral ve Kraliçe'den önce meclisin dikkatini çekmişti. Mary, konuyu kız kardeşine açtığında fazlasıyla lakayt yanıtlar aldı. Sinirlenen Mary ise amirane bir şekilde şunları söyledi: "Karar ver! Arkadaşların mı, yoksa ben ve Kralın mı?"

Ve böylelikle bir kavga daha başlamış oldu. Mary, Anne'in ikamet ettiği yerden keyfekeder muhafızlarını çekti ve bu işin neticesinde de Anne soyuldu. Mevzua Kral III. William da müdahil olmuştu. Kral, biricik karısının yaptıklarının arkasında duruyordu. Zaten iri kıyım baldızından tiksiniyor ve kocası Danimarkalı Prens George'a bir sidikliye

davranılacağından ancak bir tık daha iyi davranıyordu. Anne, intikam hisleri ve Sarah Churchill'in dehlemeleri ile kasten William ve Mary'i adam yerine koymuyordu. Kendi arkadaş meclislerinde Kral'dan "Hollandalı döl israfı" olarak bahsediyor ve bulabildiği her fırsatta kız kardeşine hakaret yağdırıyordu. Bu gibi eften püften olaylar kısa zaman zarfında berbat bir hal alacaktı.

Gitgide alevlenen bu hadiselerin göbeğindeki isim Malborough Düşesi Sarah Churchill'di. Kız kardeşler arasına nifak sokma huyu zaten yeterince geçerli bir sebepken, bir de Anne'in gider kalemlerinde büyük pay sahibi olması Sarah'ı müsamaha gösterilemeyecek bir noktaya getirmişti. Sarah'ın kocası, yani Malborough Dükü (Bu çift Winston Churchill'in atalarıdır), Kral James'in tahttan indirildiği Şanlı İhtilal'deki mühim bir önderdi. Amma velâkin Dük'ün adaletinin, devrik Kral lehinde çark ettiğine dair emareler fark edilmekteydi. Dük, sürgündeki Kral'la yazışmaktaydı. Bu durum açıkça William ve Mary'ye karşı yapılmış bir eylem niteliği arz ediyordu. Kraliçe nazarında, Anne'in böyle bir adamın karısı ile arkadaşlık yürütmesi küçük düşürücüydü. E tabii ortada bir ihanet durumu mevzu bahis değilse. Mary, kız kardeşinden Sarah ile olan dostluğunu sonlandırmasını istedi. Ancak Anne'in cevabı her zamanki gibi hayırdı.

1692 yılının başında günlüğüne yazdıklarında Mary şöyle diyordu: "Bu yıl, ailemle ilgili türlü sıkıntılar yaşadım. Bunlar ne vakit biter, sadece Tanrı bilir." Sarah'ın da müstesna yardımlarıyla birlikte kardeşler arasındaki uçurum gitgide açılıyordu. Dük'ün, tescilli bir vatan haini olarak ülkeden atıldığı o gecenin arefesinde Mary ve Anne çok ciddi bir kavgaya tutuşmuşlardı. Anne, meclis yoluyla elde ettiği geliri Sarah ile paylaşıyordu ve Kraliçe'ye göre ihanetle suçlanan bir adamın karısına halkın parasından yedirmesi doğru değildi. Derhal bu gidişata son vermesi istendiğinde Anne bir kez daha bunu reddetti.

Anne sanki hiçbir şey olmamış gibi yüzsüzce Sarah ile birlikte sarayda boy gösteriyordu. Bu pişkinlik karşısında Kraliçe, kardeşine çok tehditkâr bir mektup yolladı. Üstüne basa basa Sarah ile olan ilişkisini kesmesi gerektiğini vurguladı; "Neresinden bakarsan bak, onu buraya

saraya getirmen yapılabilecek en saçma hareket."

Anne, mektubun üstten bakan tavrından rahatsızdı. Mektubu Sarah'a da okutmuştu. Sonraki tarihlerde Sarah yazılanların içeriğinden şöyle bahsedecekti: "Adeta kardeşi ile olan farkını, onun Danimarka Prensesi kendisinin ise İngiltere Kraliçesi olduğunu vurgulamak ister gibiydi." Anne ise kendi sert mektubunu yazmaya karar verdi ve alaycı bir üslupla şunları yazdı: "Senin nezdinde benim şu anki konumum sana karşı yükümlülük arz ediyor. Şu ana dek buyurduklarından hakkındaki fikrimi soruyor isen, lütufkârlığına ziyadesiyle müteşekkirim. Şunu dürüstçe itiraf etmeliyim ki böylesi bir muamelenin altında yatan niyet, beni daha sonra yaşayabileceğim her türlü sıkıntıya karşı hazırlamak olmalıdır. Zira beni Sarah'tan ayırmaktan daha büyük bir ıstırap tahayyül edemiyorum."

Kraliçe, kendi dostu Frances Apsley'e[1] olan bağlılığını düşününce kardeşine hak vermedi değil. Lakin konu bu değildi. Ona kısa ama öz bir yanıt gönderdi. O andan itibaren Sarah'ın Anne'de kalması yasaklanmıştı. Sarah, daha sonraki güncelerinde bu konu hakkında da yorum yapmaktan geri durmamıştı. Ona göre arkadaşı sahip olduğu tüm haklardan soyutlanmıştı; "kendi evinde bir kapatma haline gelmişti." İşler daha da bir çetrefilleşmişti. "Tüm bu hengâmenin içinde Tanrı'nın elini gördüm. O an kavradım ki anlaşmazlıklarımız, İhtilal esnasında yaptığımız haksızlıkların neticesinde bize verilmiş olan bir cezaydı."

Kardeşler arasındaki husumet yine de yumuşamadı, ama Mary son bir kez kardeşini ziyaret etti. Anne, daha önce de çok kez olduğu gibi ölü olarak dünyaya getirdiği bebeğini yeni doğurmuştu. Ancak Mary, acılı anneyi teselli edeceğine, tekrardan Sarah mevzusunu açtı. Anne'in öfkeden beti benzi attı ve bu tarihten sonra kız kardeşler bir daha asla bir araya gelmediler.

1702 yılında eniştesi III. William'ın ölümünün sonrasında Anne, Kraliçe oldu. Gut, aşırı şişmanlık ve benzeri birçok hastalıktan muzda-

[1] *Mary'nin Frances'e olan sevdası Kısım I Bölüm 3'te anlatılmıştır.*

ripti. Bu haliyle hiçbir zaman zinde bir görüntü sergilememişti. On yedi kez hamile kalmış olması da sağlığına bir katkı getirmedi. Maalesef ki yavrularının çoğu ölü doğdu veyahut pek uzun yaşayamadı. O öldüğünde hiçbirisi sağ değildi. Neticede Stuart Hanedanı'nın soyu kurumuş oldu ve 1714'te Anne öldüğünde yerine yabancı biri tahta geçti.

5

Babasına Bak Oğlunu Al

Anne'in resmi olarak en yakın akrabası, gülünç denecek kadar küçük bir yer olan Hanover Dukalığı'ndan uzak bir kuzendi.[1] İngilizce bile bilmeyen bu Prensçik, Britanya'yı yönetmek üzere acilen getirtildi: Kral I. George. Bu cihetle Hanover soyu hükümdarlığa kurulmuştu. Bu hanedan beş nesil boyu düzenli olarak babadan oğula geçerek devam etmişti. Gerçi her baba oğlunu, her oğul da babasını hor görüyordu.[2]

I. George ve oğlu George arasındaki husumetin ortaya çıkışı, yıllar öncesine babanın ufak Alman hükümdarlığını yönettiği ve oğlanın da küçük bir çocuk olduğu dönemlerdeki seviyesiz bir gönül ilişkisine dayanır. Yaşlı George'un güzel fakat pervasız karısı Sophia Dorothea, Philip von Königsmark isimli İsveçli bir subay ile yatakta yakalanır. Bu birlikteliğin gün yüzüne çıkması ile Königsmark esrarengiz biçimde ortadan kaybolur. Dedikodulara göre George, onu lime lime eder ve parçalarını Hanover'deki sarayının döşemelerinin altında yakar. Dorothy'nin akıbeti ise görece daha kötüdür. George, önce karısını boşar, ardından da onu hayatının geri kalanını geçireceği bir yere kapattırır. Sonrasında yaşayacağı esaret altındaki otuz iki yıl boyunca Dorothy, çocuklarını dahi bir daha göremez.

[1] *Kraliçe Anne'in, James Edward Stuart isimli bir kardeşi de vardı. "Yaşlı Davacı" lakaplı bu kardeş, II. James'in Modenalı Mary'den olma evladıydı, fakat Katolik olması münasebetiyle Britanya tacı üzerindeki hakları elinden alınmıştı. Bununla birlikte onu tahta geçmesi hususunda destekleyenler de yok değildi. Misal; Fransa Kralı XIV. Louis, II. James'in sürgündeki ölümü üzerine "Yaşlı Davacı"yı doğrudan Kral III. James olarak ilan etmişti. Elde edemese de tahta geçmek adına sayısız girişimde bulundu. Keza her iki oğlu da: "Genç Davacı" ve "Tontiş Prens Charlie". Stuart kaybetmişti ve fakat yabancı topraklardan gelen Hanover Hanedanı bu güne değin saltanatta kaldı.*

[2] *Kısım 1, Bölüm 3'te bahsi geçen kişiler de buna dahildir.*

Genç George ise annesine reva görülenler yüzünden bunalıma girmişti. Söylentiye göre bir keresinde annesinin kapalı tutulduğu kalenin hendeğinden yüzerek onu kurtarmak için beyhude bir girişimde bulunmuştu. Babasını sırf bu sebepten asla affetmedi ve ondan nefret ederek büyüdü. Gerçi hisleri karşılıklıydı. I. George İngiltere Kralı olduğunda oğlu da Galler Prensi idi ve her bulduğu fırsatta babasının siyasi işlerini baltalamaya gayret sarf ediyordu. Hatta meclis çatısı altında kendine ait muhalif bir parti kurmuştu. Bu yaptıkları elbette ki babası nazarında onu sevimli hale getirmiyordu.

Baba oğul ilişkileri, Prens George'un saraydan kovulması ile tam anlamıyla bir savaşa dönüştü. Prens, kralın himayesi altındaki öz evlatlarını dahi görmekten men edildi ve de kral tebası dahilindeki "istenmeyen kişi" ilan edildi. Galler Prensi, kendisine ait Leicester'da muhalif bir saray bina etti. Karşıt görüşlülerden müteşekkil dost meclislerinin en sevilen eğlencesi, kralın ebleklikleri ile dalga geçilen şakalardı. Bilhassa da kralın, çirkin kadınlara duyduğu merakla ilgili olanlar.

Baba oğulun biraraya geldikleri ortamlar, korku dolu sahnelere gebeydi. Hatta bir keresinde Kral George, prensin tutuklanması emrini vermiş, fakat sonuç alınamamış olması ile birlikte aradaki düşmanlık da artmıştı. Bazı rivayetlere göre prens, babasının ölümünü beklemekten usanmış ve de annesini kurtarma çabasına girişmişti. Ama böyle olamadı. Sophia Dorothea, eski kocasından bir yıl önce, yani 1726 yılında vefat etti. Babası öldüğünde ise prens, duyduklarının hakikat olduğuna inanamamış, kırık Alman aksanı ile "Bu, koca bir yalan!", demişti. Öyle veya böyle tek düşmanı olan babası artık yoktu.

Kral II. George ile oğlu Frederick arasındaki ilişkiler bir nebze olsun daha yumuşaktı. Ama yalnızca bir nebze. I. George sağ iken torununun Prusya Prensesi Wilhelmina ile evlenmesini arzu ediyordu. Lakin II.George tahta geçer geçmez bu eşleşmeyi bozdu. Sebebini, kendince şöyle izah etmişti: "Benim yarım akıllı eblek oğlum ile o çılgın kadının birlikteliği soyumuzun selahiyetine fayda getirmeyecekti."

Prens Frederick'in de babasına hiç saygısı yoktu: "O; dik kafalı,

kendine aşık ve hasis bir amir sadece. Üstelik deli gibi seks düşkünü." Daha önce babasının olduğu gibi o da birtakım çevrelerin alay konusu olmuştu. Kral Gorge, ayrıca ağır bir takıntı hastasıydı. Onun döneminde saray tamamiyle sabit ve sıkıcı bir yer halini almıştı. Lord Hervey vaziyeti şöyle özetlemişti: "Tek bir at bile önceden belirlenmemiş bir alana hareket edemezdi." Tabi tüm bunlar, Frederick'e ait sarayın değişmez eğlence konularıydı.

Oğlunu baltalamak adına George, birtakım kısıtlamalar getirdi. Ve tıpkı babasının da ona yaptığı gibi Frederick veya karısı ile münasebet kurmak krala hakaret etmekle eşdeğer tutulacaktı. Fakat gene de Londra ahalisinin nezdinde Galler Prensi krala göre daha muteberdi. Öfkeden kuduran kral, "Aman Tanrım, şöhret her daim midemi bulandırmıştır, ancak Frederick yüzünden istifrağ edeceğim."[3], diyerek kendi hislerine tercüman olmuştu. Hatta öz oğlu Frederick'in cenazesinde (1751) bulunmayı bile zul adletmişti.

Frederick'in erken vefatı münasebetiyle II. George'dan sonra taht, 1760 yılında torunu III. George'a devroldu. Ülkenin Amerika müstemlekelerini kaybeden kral, bunun yanında Hanover ailesinin baba-oğul kavgası geleneğini ise başarıyla devam ettirdi. Hele bir de delilik belirtileri göstermeye başladıktan sonra namus bekçiliği mesleğini daha da bir benimsedi.

En büyük oğlu olan geleceğin IV. George'u, kralın bayağı keyfini kaçırmıştı. Aklı salim iken kral çok kere oğlunu paylamıştı. Zira aşırı içiyor, kumar oynuyor ve zamparalığın dibine vuruyordu. Ancak delilik iyiden iyiye kendini gösterdikçe kral da öfke patlamaları yaşamaya başladı. Bu öfke patlamalarından biri yaşanırken tüm aile Windsor Kalesi'nde akşam yemeğindeydi. Sohbetin ortasında birden deliren George ayağa kalktı, oğlunun ensesinden yakalayıp yaka paça dışarı, karşı duvara fırlatıverdi. Yaşadıkları karşısında gözyaşlarına boğulan Prens George, bu hastalık durumunu lehine çevirmeyi başardı.

[3] *Bazı kaynaklar, bu konuşmayı Frederick'in annesi Kraliçe Caroline'e ait olduğunu söyler.*

Sadık evladı, tüm Londra'da babasının delirme nöbetlerine dair dedikoduları yaydı. Kralın hastalığı süreklilik arzetmeye başlayınca, küçük George olaya balıklama atladı ve kendi saltanatına giden yolu hazırlamaya başladı. Lakin III. George maalesef onu hayal kırıklığına uğrattı. O da oğlunu, tahta kurulmak için sabırsızlıkla bekleyen bir akbaba gibi göstermeye gayret etti. Ve en sonunda oğul George ödülüne kavuştu. (1810)

Hiç oğlu kalmayan IV. George, artık bir Hanover geleneği haline dönen baba-oğul kavgasını mecburen kızı Charlotte'a yönlendirdi.[4] Ancak kızı da doğum sırasında öldü ve geriye tek bir varis bile kalmadı. Şans, Kent Dükü Edward'dan yanaydı. Keza bu kişi Kraliçe Viktorya'nın babası olacaktı. (1819)

[4] *Kısım III, Bölüm 6'ya bakınız.*

6

Aramız Biraz Limoni

IV. George'un ölümünün ardından yerine kardeşi IV. William geçmişti. Ondan sonraki sıra ise Victoria'ya aitti. Fakat Victoria'nın annesi, William'ın sevişme düşkünü azgın bir davar olduğunu düşünüyordu ve kızının onun yakınlarında bile olmasına tahammül edemiyor, ısrarla Kral'dan uzak tutmaya çalışıyordu. Tüm bu çaba, Kral'ın ise umrunda bile değildi. Hatta daha ötesi Windsor Kalesi'ndeki kalabalık bir misafir toplantısında alenen Victoria'yı aşağılamıştı:

"Krallığa dair yetkilerimi, bu genç bayana (Victoria'yı kastediyor.) kişisel tecrübelerine ve taht üzerindeki miras hakkına binaen, emanet etmekten memnuniyet duyabilirdim. Amma velâkin etrafı şeytani yardakçılarla dolu, adab-ı muaşeretten bihaber yanımdaki bu kişiye (Victoria'nın annesi) değil.

Şu hususta hiç tereddüdüm yok ki bu insan adice ve devamlı surette beni müteessir ediyor. Fakat böylesi hürmet dışı davranışlara müsamaha göstermemeye karar verdim. Diğer pek çok şeyle birlikte, bilhassa bu genç bayanı sarayımdan uzak tutmakta karar kıldım. Her daim arzı endam eylediği bu misafir odasından onu men ediyor, böylesi bir ortamın bir daha asla oluşmayacağını temin ediyorum.

Bu bayan şunu bilmelidir ki Kral benim ve o, mevkiim münasebetiyle bana hürmet etmek zorunda. Fakat ileride lüzum gördüğüm ve emrettiğim takdirde, bir prenses olarak etkinliklere icabet etmek de onun vazifesi."

Kraliçe Victoria aradan geçen yirmi yılın sonrasında, o berbat sahneyi tekrar yâd ederek, en büyük kızına anlattığı zaman şunları söylemişti: "Yaşadıklarımı anlatmaya kelimeler kifayetsiz kalır. Tam manasıyla diken üstündeydim. Safi bir çocuk olarak terbiyeli olmaya çalışıyor,

bir yandan da yediğim azarı hazmetmeye çalışıyordum. Of! Öylesine iğrenç bir andı ki Windsor'a karşı duyduğum dehşet hissinden hâlâ kurtulamadım." Böylesi bir aile içi gerilim dahi Kraliçe'yi alt üst etmeye yetmişti. Peki ya torunlarının (Kayzer II. Wilhelm, Almanya ve Kral II. George, Britanya) iki düşman taraf olduğu küçücük anlaşmazlığa, yani I. Dünya Savaşı'na tanık olmak zorunda kalsaydı, nasıl bir haleti ruhiye içinde olurdu acaba?

7

Bonapartlar Meydan Muharebesi

Britanyalı kraliyet aileleri, yüzyılları kendi içlerinde dalaşarak geçirirlerken, denizin karşı tarafındaki kadim düşmanları da benzer telâşeler içindeydiler. Fransa'daki durum hep şu olmuştu, Valois Valois'ye karşı yahut Bourbon Bourbon'a karşı. Neden sonra Bonapartlar, belki de en işlevsiz olanları, gelir ve hepsini derler toplar.

Napoleon için her şey alışılmışın dışında iyi gitmektedir. Başarı olarak görünen sözde askeri zaferler, İhtilal sonrası Fransa'sında onu bir kahraman haline getirmiştir. Devasa kibirli küçücük bir Korsikalı kendini kral ilan etmişti. 1804'te ise imparator olarak taç giydi. Zaten başlı başına bir olay olan asabi ailesi de kraliyet bünyesinde faaliyet göstermeye başlamıştı. Gelişen olaylar neticesinde Bonapartlar'ın her biri, kendi hikâyesindeki kahramanı oynamıştır.

Bonapart ailesinin mensupları erkleri sayesinde değil, ağabeylerinin kurduğu düzene karşı başlattıkları isyanlar ile varlık göstermişlerdir. Napoleon, kendi ailesi yüzünden sefil durumlara düşmüştür. Madam Desvaisnes katıldığı taç giyme törenindeki izlenimlerini şöyle aktarmıştır: "İmparator, oldukça mutsuzdu. Tüm ailesi, kasten ona işkence yapmak için uğraşan birtakım iblis gibiydi." İmparator'un eli, kardeşlerinin doyumsuzluğu ile zayıflamıştı. Sırf durulsunlar diye onlara unvanlar verdi ve çokça, ama gerçekten çokça nakit para akıttı. İstediğini alamasa da asla verdiklerini geri almadı. Fakat cömertliğini kardeşleri üzerinde tahakküm kurmak için kullandı.

Babasız kalmış olan ailenin reisi durumundaki büyük ağabey Joseph, kardeşinin bu ani yükselişini özellikle yadırgıyordu. Bir sorun oldu-

Şunda ona gelinirdi ve onun sözü yasaydı. Hiç kimseye boyun eğmeyen Napoleon ona maaş bağlamıştı. Şanı böylesine büyümeden ve kalbi kabuk bağlamadan önceki Napoleon, pek de adet olunmadık biçimde aşırı duygusal bir mektupta abisine şunları yazmıştı: "Yazgı, senin için nasıl bir akıbete hükmetmiş olursa olsun, dostum, çok iyi biliyorsun ki sana böylesine kıymet veren ve senin mutluluğun için içtenlikle çabalayan benim gibi bir dost daha bulamazsın... Uzun seneler birlikte yaşadık. Öylesine yakındık ki adeta gönüllerimiz bir olmuştu. Ve benim sana nasıl da düşkün olduğumu herkesten daha iyi biliyorsun. Hayatım boyunca da çok nadiren bu tarzda bir şeyler yazacak hissiyatta oldum."

Bonapart kardeşler arasındaki bu sıcacık muhabbet pek yakında yok olup gidecekti. Joseph kıskançlıkla yoğrulacak ve kardeşinin onu gölgede bırakmasını, aileyi ve dahası tüm Avrupa'yı idare etmesini hazmedemeyecekti. Birtakım unvanları kaybetmiş olsa da Napoleon onu çok daha kazançlı mevkilere getirmişti. O ise teselli armağanları ile tatmin olmuyordu.

İmparator, yeni kurduğu hanedanlığa ailesinin de iştirakini arzu ediyordu. Fakat aldığı bir karar Napoleon'u, abisi Joseph'ten ebediyete kadar koparacaktı. Napoleon, yeğeni daha çocuk yaştayken onu tahtının varisi olarak bildirmişti. Tabii ki Joseph, bu hakkın kendisinde olduğunu düşünüyordu. Napoleon'un bir resmine kurşun sıkarken hiddetle şunları söylemişti: "Eğer kardeşim bu mevkii bana layık görmüyor ve ona yakışanı yapmıyorsa. Feragat etmeli biri; arzularından, tutkularından. Hiçbir şey veyahut muhtemel bir iktidar için. Ve tüm bunlara katlanmak için ki her şey beyhude, ya deli olmalı ya da dalavereci."

Napolen'un taç takma merasiminden birkaç ay önce patlak veren dehşet bir hadise. Joseph, ailenin en yaşlı ferdi olarak hakları için yaygara koparıyor ve Napoleon da bu haddini bilmezlik karşısında öfkeden deliriyordu. "Ne cüretle bana haklarından ve menfaatlerinden bahsedebilir? Bunu bana, kardeşine nasıl reva görür. Üstelik yalnızca kıskançlık ve gıpta hislerini tatmin etmek için. Hem de bu hassas dönemimde. Bunu asla unutmayacağım. Söyledikleri, kapatmasını beceren azmış birinin sözleri gibi. Neyse ki benim sevgili kadınım yarattığım saltanat.

Onu elde edebilmek için çok uzun yollar aştım. Kadınımın ırzına geçilmesine ve hatta ona yan gözle bakılmasına dahi katiyen tahammülüm olamaz."

Danışmanlarından birisi Joseph hakkında fikir beyan etmeye kalktığında Napoleon tekrardan celallendi: "Belli ki unutuyorsun. Kardeşlerim ben olmadan bir hiçler. Şu anda kudretliler, zira onları ben bu mertebeye yükselttim... Fransa'da, devletine nice hizmetler vermiş binlerce adam var. Hakikatle yüzleşmeli. Saltanat, Joseph'in kaderinde yoktu. Benden daha yaşlı, ama ben ondan daha sağlıklıyım ve daha uzun yaşayacağım. Kaldı ki içinde doğduğu toplumsal sınıf, hükümdar olacağı gibi bir yanılgının içine düşürecek kadar yüksek seviyeli değildi. O da aynı benim gibi alelade bir aileden geliyordu. Ben, kendi kabiliyetlerim sayesinde buralara geldim. O ise doğduğu günden bu yana en ufak bir ilerleme kat etmedi. Fransa'ya hükmedecek kişi ya soylu bir aileden gelmeli... yahut da herkesin içinden sıyrılabilecek kadar becerikli olmalı... Hülasa, bizim çocuklarımız soylu olarak doğacaklarından, taht hakkı da onlara devredilmelidir."

Joseph ve Napoleon arasındaki münakaşa taç giyme törenine dek şiddeti azalmadan devam etti. Joseph kardeşini, merasime karşı eylem yapmakla tehdit ediyordu. Bu tehdit gerilimi daha da tırmandırdı. Napoleon onu şöyle uyarmıştı: "Taç töreninde olay çıkarırsan, o dakikadan itibaren benim düşmanımsın demektir. Öyle bir durumda ne yapmayı düşünüyorsun. Bana karşı koyacak bir ordun var mı? Sen bir hiçsin ve ben seni yok ederim." Napoleon, kendini Notre Dame Katedrali'ne götürecek olan saltanat arabasında otururken Joseph çıkageldi ve asık bir suratla kardeşine ters ters baktı. İmparator'un, ona Napoli Krallığı'nı layık görmesinden beri öfkesi dinmemişti. Hatta sonrasında İspanya Kralı unvanı almış olsa bile.

Gerçi Joseph, Napoleon'un İspanya seferini eksik tasarlanmış bir hezimet ve uçuk miktarda para ve can kaybı olarak görüyordu. Zaten İspanya tacını da istemiyordu. Ancak diğer üç kardeşin de kendine has nedenlerden ötürü tacı reddetmesi üzerine istemeye istemeye de olsa nispeten sakin Napoli diyarını bırakıp, Fransız baskısı altında had

nulluda asabileşmiş olan İspanya'ya gitmeyi kabul etti. Lakin tek bir koşulla: İmparator, Napoli'nin idaresini aile haricindeki birine vermeyecekti. Joseph'in İspanya'ya gitmesinin hemen ertesinde Napoleon, sıklıkla yaptığı gibi sözünden caydı ve Napoli'nin denetimini kayınbiraderi Joachim Murat'a devretti.

Joseph, bu hıyanet karşısında çılgına döndü, ama daha da fazla endişelenmesi gereken bir mevzu vardı. Madrid şehri, gaddar Fransız yönetimine karşı ayaklanmıştı. Ve hatta buraya intikal eden taze Kral'ın şehre gelmesi ile sıvışması bir olmuştu. Napoleon onu, "Bir posta müfettişi gibi harp ediyorsun, bir general gibi değil." diyerek azarladı. Joseph'e rütbesi, İmparator ve ordusu adına iade edilmiş olsa bile yetkin bir kral olmasına izin verilmedi. Joseph'in indinde, asli olarak yapılması gereken İspanya içindeki Fransa ve düzen karşıtlığının giderilmesiydi. Napoleon, Joseph'in İspanya'ya müsamaha gösterilmesi yönündeki bu görüşünü kabul etmedi. Bu hususiaki görüşünü de alaycı bir tavırla dile getirdi: "Joseph halen daha kendini benim büyüğüm ve ailemizin reisi sanıyor. Bundan daha saçma sapan bir şey olabilir mi?"

Abisinin öğüdünü dikkate almak yerine Napoleon, birliklerini İspanya'yı ezip geçmek üzere harekete geçirdi. Ayriyeten de hükümet üzerindeki nüfuzunu da kullanarak Joseph'i, görüntüden ibaret bir kukla kral haline getirdi. Joseph, karısına yazdığı mektupta duygularını şöyle dile getiriyordu: "Eğer gayesi İspanya'dan bıkmamı sağlamak ise hedefine ulaştı. Beni, büyük bir ülkenin idarecisi olarak bıraktığı bu can sıkıcı vaziyet kabul edilebilir bir şey değildir. Ne yapmak istediğini tam manasıyla anlamak istiyorum. Beni küçük düşürmek niyetindeyse burada kalmamın bir anlamı yok. Bir takım aşağılık adamların (Fransız ve diğer uyruklardan memurlar) bana vasilik etmelerini kabullenemem. Asla güvenmediğim adamların eyaletlerimi yönetmesini kabullenemem. Sadece taç takan bir kralcık olmayı da kabullenemem. Zira bir erkek olarak kendimi ispat etmek için bir taca gereksinim duymuyorum. Sahip olduğum erdemler, bu tarz zırvalıklara tevessül etmeden de kendimi mükemmel hissetmemi sağlıyor."

Joseph, Paris'e gider ve kardeşi ile yüzleşir. İspanya için daha çok

mali destek, kendisi için de siyasi ve askeri hürriyet talep eder. Napoleon onun bir şekil gönlünü hoş eder ve "muhteşem krallığına" geri gönderir. Fakat yalnızca dört gün sonra açıkladığı bildiride, Avrupa İmparatorluğu'ndaki krallıkları yönetmekte olan tüm Bonapartlar'ın (Ki bunlar üç kişidir.) krallıklarının düşürüldüğünü ve bunların artık sıradan Fransız prensleri olduklarını beyan eder. Joseph'in durumu ise daha değişmemiştir, zira İspanya'yı hakkıyla yönetmekle yükümlüdür. İspanyol Cortez ise fermana derhal itiraz eder ve şu duyuruyu yapar: "Joseph, Fransız güdümündeki basiretsiz bir oyuncaktan çok daha fazlasıdır. Ve bu durum, kendilerini ülkelerinin özgürlüğüne ve şerefine adamış İspanyollara reva görülen saygısızlığın bir emaresidir."

İspanyolları hizaya getirmek için yapılan müdahaleler ve eşzamanlı olarak başlatılan Rusya seferi de fecaate dönüştü. Napoleon, İspanya'dan çekilmeyi kafasına koymuştu, ancak fikirlerinden Joseph'e asla bahsetmemişti. Bahsetmek bir yana anlamsız biçimde onu, İspanyol asilere karşı askeri harekâtla vazifelendirmişti. Napoleon'un aklınca tasarladığı bu dalavere, yüz binlerce hayata mal oldu ve fakat önceden amaçlanmış olan Fransız birliklerinin geri çekilişine de hiçbir fayda sağlamadı. Napoleon, bir kez ve bir kez daha abisini satmıştı, hatta İspanya'daki kayıplar için Joseph'i suçlayacak kadar da arsız ve pişkindi. Ama her şeye rağmen Joseph, o hazin sona kadar kardeşine sadık kaldı.

Diğer kardeşler içinse aynısını söylemek mümkün değildir.

Taç takma törenine götüren o malum at arabasında Joseph'in yanında oturan kardeş Louis'di. Joseph'in İmparator'a karşı hissettiklerine kırgınlık dersek, Louis'in içinde bulunduğu haletiruhiyeye, ancak bir meczubun erişebileceği nispetteki nefretten aklını yitirmişlik diyebiliriz. İşin aslı kuvvetle muhtemel Louis'in, bel soğukluğu hastalığının çok ilerlemiş bir safhasında olmasından mütevellit akli melekelerindeki tahribat olmuştu. Joseph gibi o da gözde oğlunun başarısı karşısında hiddetlenmişti.

Napoleon'un, kendisi yerine oğlunu varis tayin edeceğini duyan Louis, "Hayır, buna asla razı gelmeyeceğim! Taht üzerindeki hakkımdan

feragat etmekten ve öz oğlum önünde boyun eğmektense Fransa'yı terk etmeyi yeğlerim... Haydi, görelim bakalım, göz göre göre oğlumu benden çalmaya cüret edebilecek misiniz?" diye feryat etmişti.

Louis, Napoleon'un Josephine'den doğma üvey kızı Hortense ile evliydi. Ona göre Hortense ile evlendirilmesi bile onu iktidardan uzak tutmak için çevrilen dolapların bir parçasıydı. Öyle ki bu şekilde tüm öfkesini Hortense'ye yönlendirecek ve başka bir şeyle meşgul olacak dermanı kalmayacaktı. Karısından hiç haz etmiyordu ve annesi ile görüşmekten men etmişti. Onu eve kapattı ve başına yirmi dört saat onu gözetleyen muhbirler koydu. Onu tehdit etmekten geri kalmıyordu: "Annen için beni harcarsan, sana yemin ederim ki bunu ödetirim. Seni oğlundan ayırırım, öylesine metruk ve bilinmeyen bir yere kapatırım ki hiçbir insan evladı seni kurtaramaz. Beni ve ailemizi hor gören zihniyetinin bedelini hayatının geri kalanıyla ödersin. Yapacaklarımdan kardeşim dahi haberdar olmaz. Ondan medet umma. Onun kudreti, seni gazabımdan korumaya yetmez."

1806 yılında Napoleon, Louis'nin Hollanda Kralı olmasını münasip gördü ve bu ülkeyi doğrudan İmparatorluğa katmaktansa özerk bir yönetim olarak bıraktı. Ancak Kral Louis'nin yönetim üzerindeki etkinlik durumu, Joseph İspanya'sının bir aksi gibiydi. Tek fark, burada işin içine bir de ruh hastalığı eklenmişti. Louis, kendini gerçek bir Flaman olarak tahayyül ediyor ve Flamanca'yı rezil etmesine rağmen bu lisanı konuşmakta ısrar ediyordu. Napoleon'un Hollanda'da vazifelendirmiş olduğu çoğu idareciyi görevlerinden azletti ve geriye kalanları da Fransız vatandaşlığından vazgeçip Flamanca konuşmaları için zorladı.

Kocasının meczupluklarından sakınan Hortense, kendini Paris'te güvenceye almıştı. Bu esnada bir erkek çocuk dünyaya getirdi (1808), fakat bu çocuğun resmi babasının Louis olmasını istemiyordu. Napoleon ise kardeşini çiğnemek pahasına Hortense'i destekledi ve çocuğu kendi nüfusuna geçirdi. Kardeşler arasındaki husumet büyüyordu ve iki yıl sonra Napoleon, Louis'i düşürüp Hollanda'yı kendi için aldığında ipler koptu.

İmparator, tüm Avrupa'daki savaşlarına kaynak sağlamak için bu ülkenin kaynaklarını insafsızca sömürüyordu. Üstüne üstlük bunu yapmadığı için Louis'i basiretsizlikle itham ediyordu. Britanya'nın Hollanda üzerine yaptığı bir saldırı, kardeşini tahttan uzaklaştırmak için ihtiyaç duyduğu bahaneyi sunmuştu. Genç Bonaparte feragat etmekte isteksizdi, lakin Napoleon'un arzularının önüne geçilemezdi. Louis ise sanki bir seçeneği varmışçasına şu teklifte bulundu: "Majesteleri buyruklarını bir şartla kabul ederim. Oğluma ait müstakbel mevki bana bahşedilirse."

İmparator ise böylesi bir şart koşmayı elbette reddetti: "Hiçbir surette onun veliahtlığını kabul etmiyorum. İngiliz taarruzları ile hükümdarlığı harap oluyorken acizce kendisini düşünürse, o saatten sonra Hollanda diye bir şey de kalmayacaktır."

Konu hakkında bu kadar malumat yeterli zannımca.

Napoleon'un taç takma töreninde boy gösteren kardeşleri yalnızca Joseph ve Louis'dir. Lucien Bonaparte orada değildi, zira ağabeyini gücendirdiğinden dolayı sürgüne gönderilmişti. Lucien, İmparator'un yükselişi döneminde ona yarenlik etmişti. Bu hizmetlerinin bir karşılığı olarak da ona İçişleri Bakanlığı gibi kaymak tabaka bir görev bahşedildi.

Çekici, nazik ve bir Bonaparte'ın olabileceği kadar muhteris olan Lucien, Fransa hazinesini kendisi ve kapatmasının harcamaları için hunharca tüketmişti. Fransız halkının çoğu fakirlikle cebelleşirken Napoleon, ailesine bolca maddiyat akıtmıştı. Lucien, bulunduğu mevki için yetkin biri de değildi ve bakanlığı darmaduman etmişti. Ancak asıl sorun bu değildi. Napoleon'u hasmane davranışlara sürükleyen şey kardeşinin iktidar hırsıydı.

Lucien, kendisini Napoleon'un daha ılımlı bir hali olarak pazarlıyordu. İddiasına göre İmparator'un mutlak baskınlığını törpüleyip, halkın yönetime olan bağlılığını pekiştirecekti. Hatta hükümet kaynaklarını kullanarak "Sezar, Cromwell, Monck ve Bonaparte Arasındaki Benzerlikler" adında bir kitapçık bastırdı. Buna göre Napoleon aşırı saplantılı

biriydi. Artık bu kadarı da çok fazlaydı. Lucien, yine de lütufkâr davranılarak İspanya Büyükelçiliği'ne atandı.

İşler sarpa sarıyordu. Kral IV. Carlos, Fransa ile mutlak barışı temin edeceği sözü mukabilinde Lucien'e müthiş bir rüşvet vermişti. Lucien ise Kral'dan arakladıkları ile birlikte Fransa'ya kaçtı. Fakat Napoleon'un icazeti alınmadan yapılan bu akit geçersiz sayılabilirdi ve aldıklarını geri vermesinin istenmesinden çekiniyordu. Tarihçi Louis Madelin şunları aktarmıştı: "Lucien'in kat'i anlamda ahlaki değerlerden yoksun olması, onu kudurmuşçasına ihtirasa sürüklemişti. Zenginliğe duyduğu açlık neticesinde katışıksız bir hırsız olmuştu." Napoleon içinse esas ters olan durum oydu ki Lucien, kapatması Alexandrine Joubethon'u hamile bırakmış ve karısı yapmıştı. Bu olay Lucien ve Napoleon arasındaki ipleri kopardı.

Napoleon'un büyük hanedanlığına, Lucien'in evlendiği bu kevaşe kadın pek tabidir ki münasip düşmüyordu. Napoleon, "İhanet, düpedüz ihanet!" diyerek çemkiriyordu. Akabinde Lucien ve karısı, bir daha dönmemek üzere İtalya'ya sürgüne gönderildiler. Aradan yıllar geçti, Napoleon artık İmparator'du. Bu evlilik hususunda da acımasızca ayrılıktan yanaydı. Ama Lucien inatla karısından ayrılmayı reddetti. Napoleon'un ayırma girişimlerinden birine cevaben şunları yazmıştı: "Bana dört evlat vermiş bir kadını boşamam için haysiyetimi ayaklar altına almam gerekir. İmparatorluk tebaası dâhilinde ağabeyime hizmette bulunacağım bir vazife elbet vardır. Aile bağlarımızın, karım ve çocuklarımın ehemmiyet arz etmediği bir göreve atanarak kardeşime olan sadakatimi kanıtlamama niçin izin verilmiyor?"

İmparator ise bunu şöyle yanıtlar: "Öyle olsun! Yaşamasına ve dilediği gibi ölmesine izin verin. Siyasetin bana direttiği minvalde ne yapmam gerektiğini biliyorum. Lucien, merhametim için bana yalvardı. Merhametim onun evlatlarının tanımını da içermekte ve hatta bitik bir adamın artığından kurtarmayı da (Alexandrine'in ilk kocası). Yalnız önerdiği şey maalesef çok saçma. Lucien, hanedan mensubu bir prens olarak İmparatorluk hizmetinde uygun bir görev edinebilir. Daha aşağısını değil. Evlatları da aynı şekilde hanemin hakiki prensleri olarak

hizmette bulunabilirler. Lakin Lucien bunu kabul edemez. Öyle olsun. Her şey sil baştan. Şu andan sonra da ailemin bu mevzu hakkında konuşmasını yasaklıyorum."

En küçük kardeş Jerome'nin, karısı hakkında "amenna" alabilmesi için görünürde Lucien'den çok daha fazla şansı vardı. Lakin kaybedecek de çok daha fazla şeyi vardı. Bir baş belası olan on dokuz yaşındaki Jerome, 1803 yılında Baltimore'da tanıştığı Elizabeth Patterson isimli Amerikalı bir kızla evlenmişti. Napoleon da vaziyet karşısında şöyle bir buyruk yayınladı: "O kız, Fransa topraklarına ayak basamaz. Ve fakat kardeşim ülkesine yalnız dönerse kabahatini görmezden gelebilirim."

Bir kez daha Napoleon'un, kardeşlerini Avrupa'nın en asil ailelerinden gelinlerle evlendirerek bir Bonaparte hanedanı oluşturma tasarısı bozuluyordu. Napoleon'un bu konuda kimseye müsamahası yoktu, ama diğer taraftan Jerome, yeni zevcesiyle tanışınca ağabeyinin yumuşayacağına inanıyordu. Taç giyme töreninde Fransa'da olmak için yelken açtılar, ancak fırtınada gemileri battı ve töreni kaçırdılar.

Napoleon ise bu esnada onların birlikteliklerini hükümsüz kılmakla meşguldü. Jerome ve eşi nihayet Avrupa'ya ulaştıklarında öğrendiler ki hamile olan Elizabeth, İmparator'un emrine göre Avrupa topraklarına ayak basamazdı. Celallenen Jerome, kardeşiyle yüzleşmek üzere Elizabeth'i kıyıda bırakarak yola çıktı. Giderken yazdığı mektupta şunlar yazılıydı: "Müsterih ol. Kocan asla senden vazgeçmeyecek. Hayatımı, senin ve yavrumuz için vermeye hazırım."

Elizabeth bir daha asla onu göremedi.

Napoleon, Jerome'yi can damarından vurmuştu. Öyle ki eğer karısından vazgeçmezse borç batağında boğulacak, tüm rütbe ve haklardan azledilecek ve de vatansız bir serseri olarak yaşamak zorunda kalacaktı. O güne dek zevk-i sefa içinde yaşamış olan Jerome olayı kavramıştı. Kararının mükâfatını da misliyle aldı. Unvanca yükselmiş ve harçlığı artmıştı. Hatta küçük kardeşi için Napoleon, birkaç adet Alman eyaletini birleştirerek Westphalia Krallığı'nı kurmuştu.

Toy Bonaparte, bu yeni Krallığı kendine ait bir oyun bahçesi bel-

ledi ve aşırı hevesleri için gerek duyduğu her türlü kaynağı müsrifçe heba etti. Napoleon, kardeşlerinin hükümdar olduğu toprakları, askeri ihtiyaçları doğrultusunda sömürmeyi kendinde hak görüyordu. Ancak Jerome'nin durumu onu ürkütmüştü, zira o geriye sömürülecek bir şey bırakmıyordu. Westphalia halkı her iki Bonaparte'ın da baskılarına artık dayanamayarak ayaklandılar. Napoleon da ani bir harekâtla "bahtsız" kardeşini kurtardı. Napoleon, "Senin Krallığında kolluk kuvvetleri, maliye yahut herhangi bir örgütlenme yok. Hükümdarlıklar, tek parmağını bile kıpırdatmadan, sefa âlemlerinde yaşayarak yönetilemezler. Umuyorum ki sana karşı yapılan bu isyan bir şeyleri kavramana vesile olmuştur." diyerek Jerome'yi azarladı. Yazıktır ki Jerome, yaşadıklarından hiç ders almamıştı.

Jerome'nin bölgesi olan Westphalia, Ruslar ile İmparatorluk merkezi arasındaki bir güvenlik bölgesiydi. İmparatorluğun çöküşe geçtiği ve Ruslar'ın gittikçe yaklaştığı, tam da Napoleon kardeşine en çok ihtiyaç duyduğu esnada ise Jerome toz olmuştu. Gelişmeler karşısında Napoleon ricat etmek mecburiyetinde kaldı. Bu sırada bir de suikast girişimi atlattı. Küçük kardeşi ise tüm gevşekliğiyle şunları söylüyordu: "İmparator, tüm sorunlarımızın kaynağı olduğu halde ölümden kurtulabildi."

Napoleon, genel anlamda çekişmelerini üç erkek kardeşi ile yaşamış olsa da en büyük garezi Bonaparte kadınlarınaydı. Annesi ve üç kız kardeşi. Ailenin hanımağası Letizia Bonaparte (Ona Madam Mere derlerdi) taç takma merasimine iştirak etmeyip, onun yerine İtalya'da sürgünde olan oğlunun yanında bulunmayı tercih etmişti. Kız kardeşleri ise törendeydiler, fakat hepsi de tıpkı kardeşleri Joseph ve Louis gibi durumdan şikâyetçilerdi. Napoleon'un karısı Josephine'in konum itibariyle onlardan üstte olması da cabası. Josephine İmparatoriçe, onlarsa basit prenseslerdi ve İmparatoriçe'ye hizmet etmekle mükelleftiler. Büyük hakaret!

İşin hakikati dirlikten yoksun bu aileyi bir araya getiren yegâne şey Josephine'e, ya da Madam Mere'in deyimiyle "Kaltak"a, duydukları nefretti. En mesut oldukları an ise terfi aldıkları değil, Napoleon'un erkek evlat sahibi olmak arzusu sebebiyle karısından boşandığını ilan

ettiği andı.

Napoleon, en büyük sıkıntıyı isterik kız kardeşi Caroline ile yaşamıştı. "Tüm ailem içinde bana en çok benzeyen Caroline'dir." Napoleon'un bu sözleri niçin geçinemediklerini açıklar mahiyettedir. Caroline, Napoleon'un tüm emirlerine ve Joachim Murat (Murat, Josephine ile birlikte olarak İmparator'u boynuzlatmıştı.) ile evlenmesi isteğine karşı çıkmıştı. Her şeye rağmen Napoleon, bu çifti Napoli Kralı ve Kraliçesi yapmayı başardı. Ancak Napoleon'un bahtı dönüp tüm kalelerden saldırıya maruz kaldığında Caroline ve Murat da düşman unsurları onun aleyhine kullanarak ihanet çemberine dâhil oldular. Napoleon, Elbe'ye sürgüne gidince de rahat bir nefes almış oldular.

Kısım VI
Tuhaf Saltanatlar

Doğumun rastlantısallığı veya fethin gücü, Avrupa tahtlarını; gerçekten de tuhaf karakterlerin zengin tasnifine terk etti. Bazıları akıl hastası idiler, diğerleri ise sadece öyle göründüler ama hepsi herhangi bir yolla etraflarındaki insanların huzurunu kaçırarak ve onları korkutarak hüküm sürdüler...

Muhteşem Peter Rusya'nın saç-sakal problemini dilim dilim eder.

1

Öfke, Öfke...

II. Henry ideal bir monark için adeta bir modeldi: güçlü, akıllı, mantıklı ve adil. Birçok tarihçi, bu 12. yy kralını Anglosakson Hukuk Sistemi'nin babası olarak kabul etmektedirler. Ancak Henry'nin ciddi bir kusuru bulunmaktadır: Kör edici öfkesi, onun kraliyet asaletinin azalmasına yol açmaktadır.

Hıyanetle ünlü ailesinin yanı sıra[1]; Kral Henry, devletin ve kilisenin sahip olduğu nispi haklar üzerine Canterbury Başpiskoposu Thomas Becket ile girdiği öldürücü tartışma ile de hatırlanmaktadır. Thomas Becket'in aşılamaz inatçılığı üzerine Kral Henry acı bir feryat ile haykırıyordu: "Kimse beni bu kavgacı rahipten kurtarmayacak mı?" Bu sözler üzerine Kral'ı hoşnut etmek isteyen birtakım şövalyeler, kelimenin tam anlamı ile başpiskoposu kendi katedralinde katlettiler. Henry'nin olay karşısındaki hoşnutsuzluğunun bir sonucu olarak, tam da olaydan duyduğu pişmanlık sonucu karalar bağlarken, Thomas Becket hemen ve acilen aziz ilan edildi.

Kraliyet öfkesinin en bilindik örneği bu olsa da, en iyi tasvir katiyen bu örnek değildir. Henry; Kral'a yaraşır bir yas içine girdiği bu örnekte, daha sonrasında İskoç Kralı William ile girişeceği ve kendini madara ederek neticelenecek çatışmasına nazaran daha pozitif görünmektedir. Bu sahne John of Salisbury'nin yazdığı bir mektup sayesinde korunmayı başarmıştır: "Duydum ki, Kral Caen'da İskoç Kralı meselesi hakkında geçen şiddetli bir tartışmada, Richard du Hommet'in bir parça olsun İskoç Kralı'nın tarafında olduğu görünen sözleri üstüne küfürlü bir şekilde konuşmaya başlamış ve onu vatan haini ilan etmiş. Ve Kral o alışıldık öfkesine ulaşmış, kafasındaki başlığını fırlatmış, kemerini

[1] *Henry'nin aile ilişkilerine Kısım I Bölüm 5'te değinilmiştir.*

çözdükten sonra pelerin ve kıyafetlerini çıkarmış, kanepenin üzerinde duran ipekten bir örtüyü kaparak muhtemelen bir gübre yığınının üzerine oturmuş ve saman çöplerini çiğnemeye başlamış..."

2

Sığ Bir Gen Havuzunda Yüzmek

Deli Juana, henüz yeni vücut bulan İspanya İmparatorluğu'nu Yakışıklı Philip[1] ile felaketler getirecek birlikteliğine taşırken, böylece Habsburg Kraliyet Ailesi de kuvvetini önemli derecede büyütüyordu. Ancak o aynı zamanda kalıcı bir akıl hastalığı mirasının da başlatıcısı oldu. Ve lakabı "yakışıklı" olan Philip de sonradan mutasyona uğrayarak "Habsburg dudağı" olarak bilinen grotesk biçiminde bir yüz deformasyonuna sebebiyet verecek geni taşıdı. Böylece Juana ve Philip, nesiller boyu kronik ve ardı arkası gelmeyen bu akraba evliliklerinin ve nesilden nesle yayılacak genetik ucube görüntünün tohumlarını beraber ektiler.

Ebeveynlerinin bu zavallı evliliklerinin ilk varisi ve kurbanı İmparator V. Charles (V. Karl, I. Carlos ya da Şarlken) oldu. V. Charles, babası Philip'ten Avusturya, Belçika, Hollanda, Lüksemburg ve Kutsal Roma İmparatorlukları sıfatlarının yanı sıra, çoğu zaman kapalı tutması imkânsız olan fena halde uzun bir alt çene mirasına sahip olmuştur. Öyle ki; söylentilere bakılacak olursa, Kralını ilk defa görmesiyle beraber afallamış bir İspanyol köylüsü, "Majesteleri, çenenizi kapalı tutun, bu ülkenin sinekleri fazlasıyla küstahlar!" diye haykırmıştır. Kral Charles, bu rahatsızlık verici özelliğini Fransız Kralı'nı bir toplantıya davet etmek üzere kaleme aldığı bir mektubunda kabul etmektedir. Evet, ağzının sürekli askıda bir şekilde açık olduğu doğruydu, "ancak insanları ısırmak için değil" diyerek güvence veriyordu Fransız Kralı'na. Annesi Juana'dan ise; İspanyol Krallığı mirasının yanında, onu tüm tahtlarından uzaklaşarak sessizce emekliliğe götürecek olan saplantılı düşüncelere dalma melankolisini de edinmiştir.

[1] *Kısım I Bölüm 3*

V. Charles, 1556 yılında tahttan feragat etmeden önce, iktidarını elinde tuttuğu uçsuz bucaksız büyüklükteki topraklarını iki parçaya böldü. Buna göre, İspanya ve onun tüm kapsadığı alanların iktidarı oğlu II. Philip'e geçerken; Avusturya mülkü, Kutsal Roma İmparatorluğu sıfatını da içerecek şekilde kardeşi Ferdinand'a geçti. Bu zamandan sonra, gelecek uzun yıllar boyunca Habsburg Kraliyet Ailesi'nin bu iki kolu yan yana hüküm sürdüler. Bir başka evlilik ile de aralarındaki ilişkiyi sürdürmeye devam ettiler.

Bu sefer İspanya tarafında, tahtından devirmek üzere İngiliz Kraliçesi I. Elizabeth'in üzerine "talihsiz armadayı" gönderen dini fanatik II. Philip, kuzeni olan Portekiz Prensesi Maria Manuella of Portugal ile evlendi ve Habsburg Kraliyet Ailesi'nin en değerli üyelerinden biri olan Don Carlos da bu evliliğin bir ürünü oldu. Don Carlos'un kambur yapılı, güvercin göğse sahip, vücudunun sağ tarafı sol tarafından daha az gelişmiş olan bu bükümlü yaradılışı onun dengesiz zihnine (aklına) de yansıdı. Onun zalimlik dolu ve tuhaf hareketleri adeta fıkra gibiydiler.

Çocukken, tavşanların canlı canlı kızartılmasını izlemekten ve kraliyet ahırındaki tüm atların gözlerinden birini kör etmekten keyif almaktaydı. Onatlı yaşında kafasından geçirdiği bir rahatsızlık sonrası, doktorların kafatasında delik açarak aldıkları bir parça ile buradaki sıvıyı dengelemek müdahalesine gitmeleri her şeyi daha da kötü bir hale getirdi. Yarı zekâlı bir hale gelmesi (half-lobotomized) ile birlikte Madrid sokaklarında gezinen, genç kızlara saldıran ve saygın kadınlara müstehcen küfürler eden bir hal aldı. Kafasındaki bu bozulma, onun daha öncekinden de adi ve kaba bir hal almasına vesile oldu. Bir keresinde, bir çizmeci yanlış ölçüleri kullandığı için; sipariş edilen ayakkabıyı parçalara böldürüp suda kaynattırdıktan sonra bu talihsiz adama zorla yedirtmiştir.

Tüm bu olanlar, Kral Philip için çok fazlaydı ve böylece o an için sahip olduğu tek erkek çocuğunu, yani tek varisini kilit altına aldırdı. "Prens'in hayatı ve davranışları hakkında açık sözlülükle konuşmak isterim" diye yazıyordu Kral Philip kız kardeşine. "...Gayri kanuni ahlaksızlıklar ve yarattığı kargaşaların ulaştığı derece, işte bu sebeple ar-

tık onu, hareketlerini değiştirmeye ikna etmekten vazgeçtim." Her şey (tüm çabalar) koca bir hiçti. Kral, oğlunu hapis altına alma noktasında kendini böylece haklı çıkarıyordu.

Don Carlos en nihayetinde hapis altında tutulduğu sırada babasını varissiz bırakarak deli saçması bir şekilde öldü. Ortaya çıkan bu durumu düzeltebilmek adına, II. Philip 21 yaşındaki yeğeni Avusturya Prensesi Anna ile evlendi. Bu dördüncü evliliğinden[2] yine Avusturyalı kuzeni ile evlenecek olan oğlu III. Philip dünyaya geldi. III. Philip'in kuzeniyle olan bu evliliğinden dünyaya gelen IV. Philip tıpkı kendinden öncekiler gibi Avusturyalı yeğeni ile evlendi ve bu birliktelikten de İspanyol Habsburg Hanedanlığı'nın son kralı II. Carlos[3] dünyaya geldi.

Adeta kötücül güçler toplanarak Kraliyet'e karşı bir komplo kurduğundan dolayı aciz, sakat ve ümitsizce aklından problemli olduğuna inanıldığından "Büyülü Carlos" olarak adlandırıldı. Hiç kimsenin akraba evliliklerinin bu zehirli etkileri hakkında bir fikri yoktu. Önceki büyük büyük anne ve babaları direkt olarak Deli Juana ve Yakışıklı Philiph'in soyundan geliyordu ve neredeyse kendi kendisinin ilk kuzeni olabilirdi. Ama bu derece karma karışık olan bu tablo kimsenin merakını cezbetmedi. "Yaradılışı çok zayıf ve yaşının [35] çok ötesinde" diye yazıyordu İngiliz Büyükelçi 1696 yılında. "Açlıktan gözü dönmüş bir midesi var, alt çenesi çok dışarıda durduğundan, iki sıra halindeki dişleri birbirlerine denk gelemediğinden tüm yiyecekleri bütün olarak yutuyor. Bunu telafi edebilmek için olağanüstü geniş bir boğaza sahip, böylece tavuk eti ve ciğeri bütün olarak yutulabiliyor. Ama yine de faydasız ve boşuna, zayıf midesinin bunları sindirebilmesi aynı şekilde mümkün değil."

Kral'ın bu yarı canlı cenaze hali, dağılan İspanya İmparatorluğu'nun

[2] *İlk karısı Maria of Portugal'a ek olarak Philip 1558'deki ölümüne kadar tahtını paylaştığı Kanlı Mary I ve Henry II ile Katerina de Medici'nin kızı Valois Hanedanına mensup Elizabeth ile de evlenmiştir.*

[3] *İngiliz Charles II ile karışmaması için Charles II burada İspanyolca versiyonu olarak Carlos olarak yazılmıştır.*

idaresi ve artık bitme noktasına gelen hanedanlığın durumuyla dahi meşgul değildi. Carlos günlerini soyunun çürüyen kalıntıları etrafında geçirmeyi tercih etmekte ve ara sıra da tabutlarını açtırarak yaptığı işten daha çok keyif almaktaydı. Ve Carlos nihayet insaflı bir şekilde çocuksuz olarak 1700 yılında vefat ettiğinde İspanyol Habsburglarının çatırdayan sonu geliyor ve ardından da İspanyol Veraset Savaşları başlıyordu.[4]

Habsburgların Avusturya kolu bu sırada İspanya'dan kalan tüm uyruklar arasına karışmaya devam etti ve iki ülkede daha söz sahibi oldu. Ancak 19. yy'ın sonunda imparatorlukları dağılıyordu ve İmparator Francis Joseph olağanüstü tuhaf bir aile trajedisi dizisiyle yüzleşti. Eşi Elizabeth anarşistler tarafından 1898 yılında bıçaklanarak öldürüldü, Meksika'ya imparator sıfatıyla yönetici olarak gönderdiği kardeşi Maximilian 1867 yılında orada idam mangası tarafından kurşuna dizildi ve hem yeğeni hem de varisi olan Arşidük Franz Ferdinand 1914 yılında Saraybosna'da suikasta kurban gitti. Bu suikast aynı zamanda Birinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesine neden olacak kıvılcımı da ateşliyordu.

Kimi zaman "Kederlerin İmparatoru" olarak da adlandırılan Francis Joseph'in yüzleştiği bu trajediler, kimileri tarafından oğlu 1848 Macaristan ayaklanmasına katıldığı için öldürülen Kontes Carolyn Korolyi'nin lanetine atfedildi. Çünkü Kontes "cennet ve cehennemden ailesinin kökünün kazındığını izleyerek, sevdiklerinin acısıyla kahrolarak, çocuklarının kıyımlarıyla enkaz haline gelerek İmparator'un mutluluğunu mahvetmelerini" lanetini etmişti. Bir lanet daha vardır ki bu Francis Joseph için en yıkıcı kayıptır: Deli Juana'nın laneti. Onun kanı, İmparator'un 1889'da intihar eden ve kaybı İmparatorluğun en büyük yıkımına sebebiyet veren melankolik oğlu Rudolf'un kanına çok güçlü karışmıştır.

Soğuk ve ilgisiz babasının otokratik yönetimi altında ufalanan Rudolf, böylece hafifmeşrepliğe ve uyuşturucu kullanımına itildi, bu da

[4] *Savaş Fransız Bourbon Kralı Philip V'in İspanyol tahtına yükseleşiyle sonlandı.*

onun kırılgan akıl sağlığının daha da kötüye gitmesine neden oldu. Babasına karşı git gide soğuması ve ondan uzaklaşması, bu süreç içinde dengesiz hareketlerinin de artmasını beraberinde getirdi. Ancak tüm bunlar Veliaht Prens'in yayılmış imparatorluk içinde yüzyıllardır hüküm süren monarşinin altını oyma yolunda emekleyen liberalizm ile ilişkiye girmekten geri durmasına yardımcı olmamıştır. Öyle ki; Rudolf'un Macaristan özgürlük hareketinin içinde olduğu dahi iddia edilmiştir.[5]

Ancak İmparatorluk için hazırlanan bu tek Veliaht'ın bu şok edici intiharı gerçekleştirmek için hiçbir sebebi yoktu. 30 Ocak 1889'da Arşidük Rudolf Mayerling'deki Av Köşkü'nde ölü bulundu. Kendisini başından vurmuştu. Silahı kendisine çevirmeden birkaç saat önce yanında bulunan on sekiz yaşındaki sevgilisi Marie Vetsera'yı da vurmuştu.

Marie her ne kadar hayatını ona adamış olsa da, aslında hakkında hiçbir şey bilmediği bu deli-dengesiz Prens'e mezara giden yolda refakat etti. Cesedi ölümünden sonra iki gün boyunca, Kraliyet Ailesi bu olayın bir intihar vakası olduğuna yönelik bilgi bozukluklarına dayalı bir komplo yaratma çabasında olduğundan elbise dolabında tutuldu. Resmi olarak Rudolf'un tek başına olduğu bir esnada kalp krizinden vefat ettiği bildirildi. Trajedi etrafındaki tüm bilgiler yok edildi.

Deli Yuana ve Yakışıklı Philip'ten beri gelen bu genetik uzantı, kadim Habsburg monarşisinin Birinci Dünya Savaşı'nda bozguna uğrayarak çöküşünü beraberinde getiren 1918 yılında nihai sona ulaşmıştır.

[5] *Avusturya-Macaristan ikili monarşisi 1867 yılında kuruldu ve 1918 yılında Habsburg Monarşisi'nin sonuyla son buldu.*

3

Versay Güzeli

Eğer XIV. Louis Fransa'nın "güneş kralı" ise, kardeşi Orleans Dükü Philip de kesinlikle drag queen (baş zenne)dir. Daima "mösyö" olarak refere edilen Dük, kendini büyüleyici bir şekilde sergilemekten, Versay'ın altın varaklı hollerinde zarif bir şekilde yürümekten ve tüm sevimli erkek çocuklarına öpücükler yollamaktan hoşlanırdı. "Mösyö, kısa ve şişko göbekliydi" diye yazıyordu mahkeme gözlemcisi Saint Simon ve devam ediyordu: "...ve yüksek topuklu ayakkabılar giyerek uzun bacaklara sahipmiş gibi görünüyordu. Yüzükler, bilezikler ve her yere iliştirilmiş mücevherler; simsiyah, uzun ve fırfırlı peruğu, iliştirilebilinecek her yere koyulmuş şeritler, kurdeleler ve her çeşit parfüm ile beraber daima bir kadın gibi giyiniyordu." Kısaca, kadife terliklerdeki zayıf bir ışıktı.

Aleksandre Duma'nın Demir Maskeli Adam adlı klasik hikâyesinde, XIV. Louis'nin çok benzeyen bir kardeşi, asla bir tehdit oluşturamaması için yüzü gizlenerek kilit altında tutulur. Gerçekte Louis ve Philip ikiz değillerdi ve sadece birazcık benziyorlardı. İkincisi onu tasvir eden bir yazarın yazdığı zayıf bir yansımadan ibaretti. Mösyö veya diğeri hiçbir zaman hapsedilmedi. Hiçbir zaman demir bir maske ile etkisizleştirilmedi, ancak sabit bir şekilde genç bir adam iken daima sapkın ilgilerine yöneldi ve erkeksi nesnelerini büyük kardeşi Louis'ye bıraktı.

Homoseksüellerden nefret eden Kral, kardeşi için bu durumu kabullendi. Mösyö'ye mahkemece en üst ayrıcalıklar tanındı ve Louis daima kardeşine karşı sevecen bir tutum takındı. Daima kardeşinin bitmek bilmeyen gevezeliğinden eğlenir gibi görünen Kral, kardeşinin periyodik öfke nöbetlerini dahi tolere etti. Fakat bu lütuf daima bir ima içermekteydi. "Şimdi çalışma zamanı" diye belirtiyordu Kral, krala ait işlere başladığında. Ve devam ediyordu: "Git ve eğlenmene bak kardeşim!"

Ve bunun ardından Mösyö'nün gününü, peruklarına ait ekipmanlar, dedikodu dolu gece toplantıları veya diğer ciddiyetsiz, hafifmeşrep birçok uğraştan herhangi biri işgal ediyordu.

Frapan görüntüsü ve feminen hareketlerine rağmen Mösyö cesur bir savaşçı olduğunu ispatladı. Kırmızılar giyinmiş, mücevherler takınmış bir halde harika şekildeki saç modeliyle liderlik ettiği askeri birliklerinin başında korkusuzca savaştı. Karısı onu, "Güneşten veya barutun kara dumanından, kurşundan korktuğundan daha çok korkardı," diye tasvir ediyordu.

4

Korkunç Bir Şey: Üstün Zekâ

Büyük Petro (Deli Petro) kuvvetli saltanatı döneminde, tahtından inerek arzulu bir öğrenci olarak eğitim alanında Avrupa gezileri yapmak istediği zaman bu fırsata sahipti. Gereksiz bilgilendirmeler ve seremonilerden kurtulmasını sağlayacak şekilde kimliğini gizleyerek yapmayı tercih ettiği bu keşif seyahatlerinden çok geniş kapsamlı beceri ve bilgilerle dönen Çar, sonrasında bu edinimleri başarılı uygulamalara dönüştürdü. Gemi inşasını öğrenmesinin ardından örneğin Rus donanmasının inşasında bizzat kişisel olarak çalışan Çar, sonrasında St. Petersburg'u bataklık halinden modern bir Avrupa başkentine dönüştürdü.

Petro dünya hakkında yoğun bir merak sahibiyken, çağdışı Krallığı, Ortaçağa ait bir halsizlik içindeydi ve İmparatorluk insanların çoğunu muhtemelen cahil ve taşralı birer ahmak olarak görmeyi tercih ediyordu. Çünkü bu hâkimiyet için çok daha kolaydı. Petro ise etrafındaki insanların da kendisinde olan öğrenme hırsını paylaşmalarını istemekte ancak buna karşın insanların bu konudaki isteksizlikleriyle yüzleşmekteydi. Bir keresinde, Hollanda'da bir anatomi dersinde bir kadavra parçalara ayrılırken etrafındaki arkadaşlarının hassas iniltiler çıkardığını duydu. Bu zayıflık karşısında sinirlenen Petro, her birine kadavraya yaklaşmalarını ve ona doğru eğilerek her birinin vücuttan bir parçayı ısırmalarını emreder.

Seyahatlerinde elde ettiği edinimleri uygulamaya geçirmeyi çok seviyordu. Ameliyat ve dişçilik de bunlardan bazılarıydı. Petro tarafından 1724 yılında kurulan, büyük bir saygınlığa sahip olan Rusya Bilimler Akademisi'nin koleksiyonunda sağlıklı bir görünüme sahip sıra sıra dişler düzgünce tanımlanmış ve monte edilmiştir. Bunların hepsini Petro bizzat kendisi çekmiştir. Daima cerrahi enstrümanlarla dolu bir çantayı yanında taşımıştır. Öyle ki; hastalanan bir hizmetkâr veya saray

maiyetine ait bir kimse; Çar derhal başucunda ameliyata hazır bir şekilde görünecek korkusuyla acılar içinde bu durumu saklamaya çalışırmış.

1698 yılında yine bir yurtdışı seyahatinden Rusya'ya döndüğünde erkek görüntüsüne ait çehreyi modernize etmeyi kararlaştırdı. Saç, sakal ve bıyık daima Rus dini inancı ve izzeti nefsinin geleneksel sembollerini oluşturmuştur. İlk defa Petro'nun atası olan Korkunç İvan "Sakalları kesmek şehit kanlarının arınmasını engelleyen büyük bir günahtır" diye deklare ediyordu. Çünkü bu, "Tanrı tarafından yaratılmış insana ait bir görüntünün bozulması" idi. Petro'ya göre ise sakal; Rusya'ya özgü barbarlığı simgeleyen ve krallığı Avrupa'da gülünç bir hale düşüren uygarlık dışı ve gülünç bir süslenme şekliydi. Hoş geldin partisinin ardından keskin bir ustura saraya ulaştı. Çar konuklarının sakallarını kestikten sonra buz kesilen grup, çocukluklarından beri ilk defa pürüzsüz bir cilde sahip bir şekilde saraydan ayrıldılar.

Geri dönüşünün onuruna verilen bir partide, Petro bir saray soytarısını elinde bir usturayla salona gönderdi. Yıllardır beslenen yoğun, sert sakallara sahip birçok yüz sert ve kötü bir tıraş sonrası oyularak kanlar içinde kaldı. Ancak hiç kimse, aksi halde Çar'ın bizzat kendisini tokatlayacağının bilincinde olarak şikâyette bulunmadı. Çok geçmeden de tüm Rusya çapında sakalı yasaklayan buyruk tebliğ edildi. Kanunun uygulanabilmesi için de memurlar; kendilerine karşı gelenleri, her kim ve hangi önemde olursa olsun yok edebilme hakkıyla donatıldılar. Ancak sonra tıraş ile ilgili geleneklerin ağına düşmüş bu kimselere acıyan Petro, sakallarını kesmek istemeyenlere ödeyecekleri bir vergi karşılığı izin vermiştir. Buna göre, bu kimselere yakalarına iliştirilmek üzere bronzdan bir madalyon verilmiş ve bu madalyon verginin ödendiğini temsil etmiştir. Ancak madalyona da sahip olunsa, Çar'ın karşısına sakal ile gelmek yine de iyi bir fikir değildi. Onlara üzülen bir vakanüvise göre, Petro için "karşısına sakal ile gidenlerin sakallarını, yüzlerinin bir parçası da beraberinde gidecek şekilde kökünden kazıtmak veya gelişigüzel usturayla kestirtmek keyifli bir eğlenceydi."

Petro'nun Batı tutkusundan olumsuz olarak etkilenen tek unsur sakallı Ruslar değildi. Birçok ev sahibi onu sıklıkla baş belası bir misa-

fir olarak bulurdu. Çok içen Çar ve refakatindekiler partiler yapmayı çok sevmekte ve genellikle de günümüz olgunlaşmamış çocukları (frat boys) gibi ortalığı kırıp dökmekteydiler. İngiliz yazar John Evelyn bunu, Çar'a kiraya verdiği ihtişamlı şekilde donatılmış evini üç ay sonra bütünüyle yerle bir edilmiş halde bulduğunda keşfetti. Pencereler paramparça edilmiş, tablolar yırtılmış, mobilyalar odun olarak kullanılmış, kuş tüyü yataklar, çarşaflar ve örtüler doğranmış... Evelyn'in gurur duyduğu ve büyük keyif aldığı çimleri ve bahçesi "adeta demirden çizmeler giyen bir alay asker üstünden geçmişcesine" toz ve çamur ile çiğnenmiş haldeydi. Komşuların gördüklerini belirttiği üzere sarhoş Çar, etrafı özenle çitlenmiş olan arazide -Rusya'da pek bilinmeyen bir zımbırtı olan- el arabasının içinde gezinmekteydi.

Yurtdışında böylesine yıkıcı olan Petro, evde ise meraklı kabinesinin çok titiz koruması altındaydı. Etraftakilerin ağızlarından bizzat çektiği dişlere ek olarak, koleksiyon Çar'ın büyüleyici bulduğu çok geniş çeşitlilikte parçaları içermektedir. Bunlardan biri de, üç gayri meşru çocuğunu öldürdüğü için idam edilen Kraliçe nedimesi Marie Hamilton'ın alkol içinde korunan başıdır. Hilkat garibesi insanlara kafayı takan Petro biçimsiz şekilde doğmuş bebeklerin kalıntılarını korumuş ve ayakta yaklaşık iki buçuk metre uzunluğa sahip devasa iskelet kalıntısına değin ilginç şeylerin kendisine gönderilmesini teşvik etmiştir. Petro'nun koleksiyonundaki genetik anormallikler sadece ölülerden oluşmuyordu. Birçok soylu gibi o da ufak yapılı insanları, cüceleri seviyor ve onları bütünüyle eğlenceli, gülünç buluyordu. Eğlencesinde onların değişmez bir yeri bulunmaktaydı. Öyle ki, ziyafetlerde devasa pastalar bulunur ve Petro'nun gülümsemesiyle inleyen salonda pastadan kestiği bir dilimle beraber pastanın içinden cüceler çıkardı. Özellikle onları saray soytarıları tarafından özenle hazırlanan törenlerin taklitlerini yaparken izlemekten büyük keyif alırdı.

1710 yılında yeğeninin düğününden iki gün sonra, iki cücenin aynı seviyedeki resmi bir törenle evlenmesi onaylandı. Hanover Sefiri Friedrich Christian Weber o sahneyi şöyle tasvir etmektedir: "Çok küçük bir cüce tören alayının en başında mareşal olarak... seremoninin lideri ve

idarecisi olarak yürüdü. Onu tertemiz giyimli gelin ve damat takip etti. Artlarından kendisine eşlik eden bakanlar, prensler, boyarlar, üst rütbeli memurlar ve diğerleriyle beraber Çar geldi. Sonra her iki cinsten tüm cüceler çiftler halinde yürüdü. Yetmiş iki cüce de çiftler halindeydi...

Çar, Rus adetlerine uygun olarak lütuf gösterip gelinin başındaki şeridi memnuniyetle aldı. Seremoni bitti ve topluluk Prens Menshikov'un sarayına gitti. ... Salonun ortasında yeni evli çift ve her biri az çok Alman modasına benzer görkemli bir şekilde giyinmiş diğer cüceler için birkaç ufak masa duruyordu. ...

Akşam yemeğinden sonra cüceler akşam on bir buçuğa kadar sürecek olan ve Rus tarzına az çok benzer danslarını icra etmeye başladılar. Çar'ın ve topluluğun geri kalanının; sahip oldukları boyutlarıyla bile gülümseme yaratabilen bu pigmelerin komik hoplama zıplamalarından, tuhaf yüz buruşturmalarından ve garip tavırlarından ne denli keyif aldıklarını hayal etmek çok kolaydı. ... Eğlence sona erdikten sonra yeni evli çift Çar'ın sarayına götürüldü ve orada bizzat onun odasında yatırıldılar."

5

Saçmalayan Britanya

Britanya'yı neredeyse otuz yıl boyunca özenle yönettikten sonra III. George 1788 yılında rahatsız edici bir değişiklik karşısında zayıf düştü. Öncelikle gitgide donuk bir hal alan Kral'ın hareketleri tuhaflaştı ve görevine sadakatle bağlı olan Monark yavaşça bilincini kaybeder bir hal aldı. Tüm bunlar bir ekim sabahı Kral'ın sanki biri midesini yumruklamış ve bağırsaklarını sökmüşçesine bir karın ağrısı ile uyanmasıyla başladı. Eklemleri iltihaplanan Kral zar zor hareket ediyordu ve kolları adi bir döküntü yığınıyla kaplanmıştı. Kralın doktoru Sir George Baker bu semptomları, "Kral'ın birkaç saat çimlerde yürümesinin ardından ıslanan çoraplarını değiştirmeden St. James'e gitmesine ve geceleyin akşam yemeği için dört büyük armut yemesine" yordu. Sir George, bugünün herhangi iyi bir doktoru gibi bağırsak temizleyici kullanılmasını tavsiye etti.

Birkaç gün sonra Kral'ın durumu iyiye gitmemişti. Gözlerinin beyazı dehşet verici bir sarıya dönmüş ve idrarı kahverengi bir renk almıştı. En kötüsü ise, akli dengesinin bozulduğunun belirgin işaretlerini veriyordu. Üç saat boyunca doktoruna sayıp söven Kral sıkça kendini tekrarladı ve Sir George'un dediği gibi "ruhsal bilincin kaybolmasının eşiğinde çalkantılar" sergiliyordu.

Görevli personel, Kral'ın hareketlerinde tespit edilebilen değişiklikleri not etmeye başladı. Kraliçe Charlotte'un kıyafetlerinin bakımından sorumlu olan Fanny Burney (romancı) bir akşam yemeğinde Windsor Sarayı'nda ansızın ona rastladı. Fanny Burney, bu rastlantıda George'u şöyle kaydetmektedir: "Tek kelimeyle açıklanamayacak acayip telaşlı bir tutumla; hızlı hızlı, boğuk bir sesle, ciddi ancak çabuk bitirmek istercesine ve sert şekilde konuşuyordu... Bu beni fazlasıyla korkutmuştu."

Semptomların ortaya çıkmasından haftalar sonra, Kral George

Windsor'da bir konsere katıldı. Müziği zar zor duyuyor, bütün performans boyunca durmaksızın konuşuyor ve sık sık konuları değiştiriyor, bir kalkıp bir oturduğu yerde aralıksız şekilde oturma şeklini değiştiriyordu. Bir gün önce şapelde gerçekleştirilen ibadet sırasında seremoninin tam ortasında aniden ayağa kalkan George, kollarını etrafında bulunan eşiyle kızlarına doğru uzattı ve yüksek bir sesle haykırdı: "Sinirli olmak nedir nasıldır biliyorsun. Ama hiç böyle, bu kadar kötü oldun mu?"

Bu noktada Kral, halen aklını kaybettiğinin farkında olacak kadar bilinç sahibiydi. "Bunlar beni gut hastası olduğuma inandırmak istiyorlar." diyerek her gün bir başka yemeğin bıraktırılmasından şikâyette bulundu: "Ama eğer bu gut olsaydı, hiçbir acı çekmeden bunlardan nasıl vazgeçebilirdim ki?" Artık kontrol edemediği tıpkı bir bebek gibi geveleyerek konuşma biçiminin farkında olan Kral George hizmetkârlarına kendisine yüksek sesle okumalarını buyurarak, kendisi de gevelemeye devam etti. York Dükü olan oğlunun omuzlarında gözyaşlarına boğulan Kral durumundan oldukça ıstırap duyuyordu. "Tanrı'dan dilerim ki, deli olmaktansa ölmeyi tercih ederim" diye ağladı.

Kral George'un iyi bir öngörüyle kendi kendine koyduğu bu teşhisin doğruluğu, izleyen haftalarda gitgide daha kötü bir hal alan hareketlerinde görüldü. Bu süreç Kral'ın Windsor Sarayı'nda yenilen bir akşam yemeğinde en büyük oğlu Galler Prensi'ni yakasından yakalayarak sandalyesinden çekip duvara fırlattığı baskın ve şiddetli saldırı ile iyice ayyuka çıktı. Kral'ın bu hoş olmayan son aile içi manzarasının ardından yaptığı incelemeler sonucunda Sir George Baker; Kral'ın "bütünüyle akıl kaybı içinde ve her zaman olduğundan çok daha fazla tedirgin" olduğuna karar verdi. Kraliçe Charlotte; "gözleri kuşüzümü gibi pelteleşti, yüzündeki damarlar şişti, sesi tüyler ürperticiydi; sık sık bitkin düşene dek, ağzından köpükler gele gele konuştu..." sözleriyle anlatıyordu Kral'ın durumunu. Kral zar zor işitilebilen bir tonda, boğuk bir sesle kendi kendine mırıldandı: "Sinirliyim, ama hasta değil, ancak sinirli. Eğer benimle ilgili olanı bilmek istiyorsanız, ben sinirliyim!"

Aslında III. George'un problemlerinden en küçüğü ve önemsizi si-

nirleriyle alakalı olanıydı. Şiddetli akşam yemeği hadisesinden sonra akıl durumu daha da kötü bir hal aldı. Hâlâ aralıksız ve tutarsızca konuşuyordu; öyle ki, on dokuz saat boyunca sadece çok nadiren kesintilere uğrayan bir şekilde saçma sapan konuştu. Normal hayatında daima erdemlilik taslayan ve kötü söz duyduğunda dahi utanan Kral'ın gevelemeleri gitgide küfürlü sözlerle daha da ağırlaşıyordu.

Olmayan insanlara emirler yağdırıyordu. Bir seferinde Londra'yı su bastığına inanarak derhal yatının getirilmesini emretti. Teleskopla bakındığı bir vakit, Alman ecdadının ana yurdu olan Hanover'i görebildiğini iddia etti. Tamamen hayali sebeplerle mahkemelere mektuplar yazan Kral, kendisine yakınlaşan herkesi, hatta en düşük seviyeli hizmetkârları dahi fütursuzca ve hesapsızca onurlandırdı. Haftalarca tıraş olmayı reddettikten sonra, yumuşayarak yüzünün yalnızca bir tarafının kesilmesine müsaade etti.

Kral George açık şekilde iyi değildi, ancak doktoru ne yapması gerektiğini bilmiyordu. Bu sebeple bir dizi doktor çağrıldıysa da hepsi aynı şaşkınlıklarla sarayı terk ettiler. Ve sonra eski bir papaz olan, sonrasında ise Oxford Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde tıp okumuş olan Francis Willis geldi. Onun tedavisinin de eziyetten bir farkı yoktu. Doktor ve hasta Aralık 1788'de, Kral'ın esrarengiz hastalığı ortaya çıktıktan iki ay sonra tanıştılar ve tedaviye başladılar. George bu yeni doktoru daha en başından sevmedi. Bir de Willis doktor olmadan önce bir papaz olduğunu açıkladığında, Kral sinirden küplere bindi ve daha da telaşlı bir şekilde; "Bunun için üzgünüm ama hem her şeyden çok önemsediğim profesyonellikten uzaksın, hem de aşırı derecede tiksindiğim bir dine inanmışsın!" diyerek tepkisini ortaya koydu.

Bunun üzerine Willis; "Sir, Kurtarıcı Mesih'in bizzat kendisi hastalıkları iyileştirebilendir" diye Kral'ın sözlerine itiraz etti.

"Evet, evet" dedi sinirli bir şekilde cevap olarak Kral; " fakat o bunun için yılda 700£ almıyor!"

Willis derhal Kral'ın "kesin bir akıl hastalığı"nın pençesinde olduğuna karar verdi ve bunu kendi tedavi metoduyla zorla kırmaya girişti.

Hedef kesin ve tam teslimiyetti. Buna göre Kral yemeğini reddedecek olur veya yine huzursuz, rahatsız bir hale gelirse; derhal ya deli gömleği giydirilecek, ya da yatağına bağlanacaktır. Daha sonraları, Kral'ın ince bir hiciv ile "taç giydirme sandalyesi" diye adlandırdığı özel yapım bir sandalye, böyle durumlarda onu kontrol altında tutabilmek için kullanıldı. Bir defasında, George o korkunç zımbırtıya bağlı bir haldeyken Willis onu susturmak ve ev hanımına yönelik sarf ettiği kaba, yakışıksız sözler için onu ihtar etmek için ağzına mendil tıkıştırdı. Kral George'un kafasındaki ruhsal açıdan sağlıklı olmayan huyları tersine çevirebilmek için Willis, Kral'ın tüm vücuduna su toplamasına neden olan yara lapası uyguluyordu. Bir dizi ilaç karşı koymasına rağmen zorla yutturuluyor ve bazıları midesini bulandırıp, onu rahatsız ettikçe Kral ölmek için dua ediyordu.

Willis'in bu tedavilerine rağmen Kral yeniden sağlığına kavuşmaya başladı. Ve 23 Nisan 1789'da St. Paul Katedrali'nde bir şükran töreni düzenlendi. Kamu binaları Kral şerefine dekore edildi ve "Tanrı Kral'ı Koru" sesleriyle alkışlar caddelerde yankılandı. Krallığın insanların nefret ettiği büyük oğluna geçmesinin böylece önüne geçilmiş olması Kral III. George'u her zamankinden daha da popüler bir konuma taşıdı.

Kral'ı bir köşeye iten; Amerikan kolonilerinin harap edici kaybı veya Fransa'da meydana gelen ve monarşinin tüm kurumlarını tehdit eden devrim olabilirdi. Ancak birçok tarihçi, porfiri olarak bilinen ender rastlanır bir kalıtsal kan bozukluğunun da kralın bu tuhaf hareketlerine sebep teşkil ettiğine inanmaktadır. Şiddetli karın ağrılarına ek olarak, kol ve bacaklarda güçsüzlük, idrarda koyulaşma; Kral'da görülen tüm bu semptomların işaret ettiği bu hastalık, akıl karışıklıklarına neden olarak konuşma bozukluğu, halüsinasyonlar, histeri semptomları, paranoya ve şizofreniye yol açmaktadır.

Kralın hastalığının sebebi her ne ise, Kral 1801 ve 1804 yılında iki defa daha çeşitli sürelerce benzer ıstırabı çekti. Ve 1810 yılında yetmiş yaşını biraz aştığında kalıcı akıl hastalığı Kral'da yerleşik bir hal aldı. Böylece en büyük oğlu uzun yıllardır can atarak beklediği Kraliyet Saltanatını elde ederken, yaşlı Kral da ömrünün geri kalanını tamamlamak

üzere Windsor Sarayı'nın küçük, sıradan bir odasına hapsediliyordu. Gözleri neredeyse görmeyen, upuzun beyaz sakallara sahip yaşlı bir adamın herkesten izole odasında paytak paytak yürümesi acı bir görüntüydü. Akıl sağlığı yerinde olmayan bu yaşlı adamın bir zamanlar Britanya Kralı olduğunu gösteren tek hatırlatıcı nesne, hâlâ göğsünde iğneli halde duran yıldız şeklindeki Dizbağı Nişanı'ydı. Ve nihayet 1820 yılında seksen bir yaşındayken bakımsız ve unutulmuş bir halde vefat etti.

6

Hukuk Bir Yalan

Uzun ve ihtişamlı bir saltanat döneminin sonuna yaklaşırken, Büyük Katerina'yı yalnızca iki şey korkutabilmişti: Boş kalmış bir yatak ve yarı deli olan oğlu Paul'ün Rusya tahtına çıkacak olması. İmparatoriçe bu korkulardan ilkini tutku dolu gecelerle tamamen ve kolayca sonlandırırken, derinliği çok daha fazla olan ikinci korkusunu yok edebilmek bu kadar kolay değildi.

Her ne kadar Katherina'nın küçük görülen kocası III. Petro'dan olmadığı tahmin edilse de (daha çok ilgisiz bırakılmış bir eş olarak Katerina'nın tutku dolu gecelerde yatağını paylaştığı Serge Saltykov'un çocuğu olduğu düşünülür)[1], Paul öldürülen Çar'ın tüm kötü ve çirkin karakteristik özelliklerini göstererek babasının bizzat ölen Çar olduğu kanaatini yaratmaktadır. Fransız Maslahatgüzarı, Prens daha henüz küçük bir çocukken, "Bu genç Prens fena ve tehlikeli eğilimlere sahip olduğunun kanıtlarını vermektedir" diye bilgi veriyor ve naklediyordu: "Daha birkaç gün önce babasının öldürüldüğünü ve tahtın yasal varisinin kendisi olmasına rağmen iktidarın neden annesine verildiğini soruyordu. Ve son olarak da, büyüdüğünde tüm bunların sebeplerinin dibine kadar ulaşacağını ekledi."

Katherina'nın hüküm sürdüğü yıllarda, içinde fırtınalar kopan, buldog suratlı oğlu kendi kini içinde kaynamak zorundaydı. Fakat büyüdükçe nominal babası olduğu öne sürülen III. Petro'nun kişiliğini yansıtan ölçüsüz zalimlik işaretlerini sergilemeye başladı. Hayranı olduğu ve "kibirli, kendini beğenmiş, gerektiğinde şiddet kullanmaktan çekinmeyen" diyerek tasvir ettiği Prusya Kralı Büyük Friedrich'in bu özelliklerini sonrasında Rusya tahtını korumanın zorlukları içinde biz-

[1] *Kısım III Bölüm 4*

zat kendisi de paylaşacaktır.

Büyük Katerina, tahtın geleceğini oğlunu atlayarak torunu I. Alexander lehinde olacak ve böylece oğlunun asla tahta geçmemesini garanti altına alacak şekilde akdedecek metni yürürlüğe sokmak için gizlice uğraştı. Fakat ne yazık ki, annesi ölüm yatağında son nefesini verdiği sırada, Paul bu belgeyi bulur ve hemen yakarak yok eder. Böylece 1796 yılında Katherina'nın ölümünün ardından 42 yaşında Çar ilan edildi.

40 yılı aşkın süredir gerekli iktidara sahip olmadan beklemek zorunda kalan bu hiddet, tahta büyük bir intikamla çıktı. Önceki Çariçe'nin oğlundan yana olan tüm korkularının hepsi doğru çıktı. Babası olduğuna inandığı adamın onurunu toparlamak için III. Petro'nun cesedinin kalıntılarını mezarından çıkartıp, bir tabut içinde annesinin mezarının yanına naklettirdi. Böylece öldürüldükten 34 yıl sonra, daha hayatta iken dahi isteksizce beraber olan çift ölümde de tekrar bir araya geldiler. Bu ironi Paul'ü mutlu ediyordu. Geçmişteki hataları telafi edebilmek için, Paul eski Çar'ın cenazesine sorumluluk gösterilmesini emretti ve tabutu bizzat kendi taşıdı. Yine bu sırada annesinin kör olmuşçasına âşık olduğu adamın, Potemkin'in, mezarını da buldurup yeniden açtırtan Paul, sonrasında bu mezarı ortadan kaldırttı.

Bu meseleleri hallettikten sonra Paul, sürekli değişen istikrarsız dikkatini başka konulara yöneltti. Kendini en ufak detaylara kadar hayatıyla ilgili her şeyi kontrol etmeye adadı. Yargı üstüne olan telaşını tüm Rusların hayati kurallarını tesis ederek ortaya koydu. Özellikle dış görünüş ve kıyafet ile ilgilendi. Herkesin saçlarını boyatmasını ve kafanın alna doğru olan ön bölümünün açık bırakılmasını emretti. Yuvarlak şapka, zayıf renkler ve kuyruklu fraklar tamamen yasaklanırken; terziler, şapkacılar, ayakkabıcılar Çar'ın tasdik ettiği modelleri yapmak zorunda bırakıldı. Moda suçu işleyenler tutuklandılar, para ve hatta hapis cezalarına maruz kaldılar.

Tüm Rus halkının sosyal hayatları benzer şekilde disiplin altına alındı. Paul, insanların ne okuyabileceklerini, nerelere seyahat edebileceklerini ve hatta nasıl eğlenebileceklerini bir liste halinde belirledi.

Cenaze, düğün, konser ve diğer sosyal etkinlikler için davranış kuralları belirlendi. Parti vermek isteyen biri, izin almak zorunda kılındı. Öyle ki; izin alınmış bir organizasyonda dahi "sadakat, edep ve ağırbaşlılık" gibi gerekli görülen standartları temin etmekle görevlendirilmiş bir polis memuru gözlemlerde bulunuyordu.

Paul'ün oğlu iktidarının zirvesinde olduğu bir dönemde bu durumu, "Babam ortak akıl, sağduyu noktasında bir savaş ilan etti", diye tasvir ediyor "asla son bulmayacak keskin bir kararlılıkla" diye de ekliyordu. Bu birçok Rus tarafından dile getirilen ortak bir düşünceydi. Paul'un bu delice kuralları yürürlüğe girdikten dört sene sonra 1801 yılında Çar bir suikast sonucu öldürülünce Rus halkı yeniden barışa kavuşmuş oldu.

7

Onun Gözleri

Görünüşte Gregory Rasputin'in Rus hanedan ailesine çokça tavsiyelerde bulunduğu pek belli olmazdı. Bir domuz gibi pis bir yaşama sahip, yağcı, alkolik bir köylü olarak bir çeşit sürüngenden ibaretti. Bazıları bu "deli keşiş"in büyüsünün gözlerinde saklı olduğunu söylüyordu. Öyle ki, Fransız Büyükelçisi Maurice Paleologue "Donuk mavi gözleri fevkalade parlak, derin ve çekiciydi. Bakışları; baktığı yeri delip geçen ama şefkatli, saf-sade ama şeytani, uzaklardan bakar gibi ama yoğundu. Samimi bir sohbet içindeyken, talebeleri adeta mıknatısla ona doğru çekiliyordu" sözleriyle anlatmaktadır. Başbakan Vladamir Kokovtsov ise daha az etkilenmişti: "Rasputin çalışma odama gelip bir sandalyeye oturduğunda gözlerindeki antipatik ifadeyle adeta çarpıldım. Çok derin ve bir birine yakın gözleri uzun bir süre beni kendisine kilitledi ve Rasputin gözlerini hiç bir yere çevirmeden durarak adeta hipnotik bir etki bırakan egzersizini deniyordu. Çaylar servis edildiğinde Rasputin bir avuç dolusu bisküvi alarak çayına daldırdı ve keskin bakışlarını yeniden üzerime sabitledi. Bu hipnotizma girişimlerinden yoruldum ve gözlerini üzerime dikerek yapmaya çalıştığı bu şeyin başarısız olduğunu, gözlerinin üzerimde en ufak bir etki dahi göstermediğini birçok kelimelerle kendisine söyledim."

Rasputin'in baştan çıkaran bakışlarına karşı bağışıklığı olduğu anlaşılan Kokovtsov'un aksine Çar II. Nikolay ve özellikle eşi Aleksandra, Sibirya'nın bu göz alabildiğince tuhaf karakterinden adeta büyülendiler. Rasputin, kendisini bir tanrı gibi yokluk içinde yapayalnız yaşayan ve tükenmiş ruhları rahatlatmak için hizmet gören starets (Rus Ortodoks Kilisesi'nde saygın liderlik ve öğretmenliği barındıran bir rütbe) mevkiinde sunmuştur. Rasputin'in etkisindeki güce inanmış olan İmparatoriçe Aleksandra, onun iyileştirme yeteneği ile kutsandığına ikna

olmuştur. Buna, anne tarafından büyük büyük annesi İngiliz Kraliçesi Victoria'dan miras olarak aldığı acı verici rahatsızlık hemofili yüzünden hayati bir tehlike altında bulunan oğlu Alexis üstünde yaptıklarını gördüğünde inanmıştı. "Tanrı senin gözyaşlarını ve dualarını gördü" diye yazıyordu sahtekâr keşiş, kaza geçirerek düşme sonucu berbat bir durumda olan Çareviç'in (Çar'ın oğlu) hayatını kurtarmak üzere kendisinin müdahale etmesini isteyen İmparatoriçe'ye cevap olarak, "Acı çekme!" diye devam etti Rasputin, Aleksandra'ya yazdığı notta: "Ufaklık ölmeyecek! Doktorların daha çok sinir bozmalarına izin verme." Bunun üzerine ertesi gün Alexis'in kanamasının durmasının akabinde İmparatoriçe artık Rasputin'in en sadık müridi olmuştu bile. Böylece Rus hanedanı ile fazlasıyla güçlü bir samimiyet kuran Rasputin, bir yandan Alexis ile ilgisi devam ettirirken, diğer yandan da İmparatorluğun yönetiminde her geçen gün artan bir etkiye sahip oldu. "Anne" diye seslendiği İmparatoriçe Aleksandra en büyük destekçisi olduğu gibi, kocasını Rasputin'in fikirleri ve önerileri ile abluka altına alıyordu. Böylece İmparatoriçe kurtarıcı mesihinin karanlık tarafını görmeyi reddetti.

Rasputin her zaman kadınlar için muazzam bir şehvete sahip olmuş ve dünya nimetlerinden elini eteğini çekmiş bir yaşam tarzını benimsemesine rağmen gerektiğinde güç kullanarak da tatminkârlık yaratmakta tereddüt etmemiştir. Adı, Rusçada aslen "ahlaksız, safahat düşkünü" anlamlarına gelmektedir. Bunu henüz genç yaşlarında yerel kasabasında öğrendikten sonra da değiştirmek için hiçbir çaba göstermedi. Gücünün ve etkisinin saray halkı içinde yayılmasının ardından cinsel yaşamı da değişti. Soysal çevre olarak üst tabakaya mensup birçok kadın, yalnızca olağanüstü aurası veya taht ile iletişime geçebilmek için değil, aynı zamanda yıkanmayan bir köylü yabaniyle beraber olmanın orijinalliği için de onu misafir etmek istemekteydi. Sekreteri Simanovich "Birçok teklifler aldı" diye yazıyordu. Rasputin başarının verdiği heyecanla Çar'ın kız kardeşini dahi yatağa atmayı deniyor ve doğru olmamasına rağmen Çar'ın kızının bekâretini bozduğuyla övünüyordu.

Bu aşağılık şöhretine rağmen İmparatoriçe onun hakkında söylenen

bütün kötü sözlere inanmayı reddetti. "Azizler her zaman lekelenmiş ve iftiraya uğramışlardır" diyordu İmparatoriçe ve ekliyordu "Ondan nefret ediyorlar çünkü biz onu çok seviyoruz." Oğlunun ölümcül hemofili hastalığını kontrol altına alan ve böylece tüm güvenini kazanan bu adamın bir sahtekâr olduğuna ve yönetim üstündeki bu etkisinin er ya da geç bir devrimle sonuçlanacak kırgınlıklara yol açtığına yönelik hiçbir şey onu inandıramadı.

Bir Duma (Rus meclisi) üyesi olan Basil Shulgin, daha sonraları "Rasputin ikiyüzlünün tekiydi" diye yazdı ve devam etti: "Kraliyet ailesine göre, o yüzünü alçakgönüllülükle Tanrıya dönmüş bir starets olarak görünüyor ve İmparatoriçe, Tanrı'nın ruhunun bu adamda tezahür ettiğine inanıyor. Ancak ülkenin geri kalanına göre, o Tobolsk'tan (Rusya'da bir yerleşim yeri) gelmiş, alkolik, yüzünü dahi yıkamayan, sadece şehvet düşkünü, sevimsiz bir pisliğin teki. Burada önemli bir nokta bulunmaktadır. Ülke böylesi bir adamın Çar'ın kanatları altında barındırılmasına fazlasıyla öfke beslemektedir. Ve bu büyük bir şaşkınlık ile beraber keskin bir gücenme hissini de ortaya çıkarmaktadır. Neden tüm bu insanlar hiddetlendirilmektedir? Kutsal bir adam çıkageldi ve ümitsiz bir hastalığa sahip olan tahtın mutsuz ve basiretsiz hayatını ölümle sonlandırmak üzere olan mirasçısına dua etti. Çar ve Çariçe acı içinde ve öfkeliler. Peki, nasıl oldu da böylesi bir fırtınaya olabildi? Adam hiçbir şey yapmadı ama her şey iyi döndü. Ölümden haber getiren bu nitelik onu taht ile ulus arasında konumlandırdı... Adamın sahip olduğu ve ne Çar, ne de insanlar tarafından anlaşılamayan ikiliği yüzünden hiçbir taraf diğerini anlayamadı. Böylece Çar ve halk birbirlerini bir uçurumun köşesine çektiler."

Artan memnuniyetsizliğe rağmen Aleksandra onu kendi tarafına aldı ve onun tavsiyelerine kulak asarak "Bizim Arkadaşlarımızın" Çar'a karşı yerine getirmesi gereken görevlerin icralarının ortadan kaybolmasına neden oldu. Başbakanlar Rasputin'in sürekli değişen heveslerine göre değişti ve Rusya 1914 yılında savaşa girdiğinde, kendisinden nefret eden Rus Orduları Başkumandanı Grand Dük Nicholas'ın düşüşünde de yine Rasputin etkiliydi. "Grand Dük kasten ordu için-

de yaltaklanarak Çar'ın kudretini gölgeliyor ve böylece bir gün tahtta hak iddia edebilecek" sözleriyle Rasputin İmparatoriçe'yi düşmanına karşı zehirledi ve ekledi: "Grand Dük'ün harp meydanlarında başarılı olması mümkün değil çünkü Tanrı onu kutsamadı. Tanrı sırtını bana, yani Tanrı'nın ta kendisine dönen bir adamı nasıl olur da kutsar? Eğer yetecek gücü olsa her ihtimalde beni öldürecektir. Peki ya sonra, Çar, Çariçe ve Çareviç'e ne olacak?"

Yayılan Rasputin düşmanlığı ve nefretinin korkusuyla hanedan ailesinin büyük kısmı, İmparatoriçe'yi Rasputin sevdasından ayırmayı diler hale geldiler. Ancak o, sayısız ifadeye, şikâyete rağmen Rasputin'e olan sevgisini değiştirmedi. Çar'ın suikasta uğramış olan amcası Serge'nin eşi ve aynı zamanda İmparatoriçe'nin de kız kardeşi olan Elizabeth araya girmeye çalıştığında onu da soğuk bir şekilde susturdu. "Belki de hiç gelmemek en iyisiydi" dedi, Elizabeth bulunduğu yeri terk etmeye hazırlanırken. Ve "Evet" diyerek karşılık verdi İmparatoriçe. Bu olaydan sonra iki kız kardeş bir daha hiçbir zaman görüşmediler. Ancak halen daha asil sınıf içinden kolayca reddedilemeyecek bir kişi bulunmaktaydı. Çar'ın yeğeni ile evli ve Rusya'nın en zengin adamı olan Prens Felix Yussoupov, Rasputin'in öldürülmesini istedi. Onun bu çabaları da korkunç bir "yanlışlıklar komedyası" ile neticelendi.

Rasputin'i bir şekilde sarayına getirttikten sonra Yussoupov içine bir insanı aniden öldürecek bir zehir katılmış olan kekleri Rasputin'e ikram ederek bunları yemesini sağladı. Ama böyle olmadı. Aksine, Rasputin kekleri daha rahat yiyebilmek için şarap rica etti. Getirilen şaraba yine zehir katıldı. Zehirli şaraptan iki kadeh içtikten sonra Rasputin hâlâ ayaktaydı ve Yussoupov'dan gitar çalarak onun için şarkı söylemesini rica ediyordu. Rasputin'in neşe dolu alkışlarla eşlik ettiği sırada, bir şarkı üstüne bir diğerini söyleyen hüsrana uğramış katil, bu beklenmedik durum karşısında "başım döndü" diyecektir. Avını iki saat kadar eğlendirdikten sonra Yussoupov'un artık gözü dönmüştü. İzin isteyerek telaşlı bir şekilde üst kata çıkan Prens, burada suikastı beraber planladığı işbirlikçi dostlarıyla görüştü. Ve içlerinden birisinin bu işin artık bitirilebilmesi için Prens'e silahını uzattığı sırada, alt katta bulunan

Rasputin halen şarap rica ediyordu. Ev sahibi tekrardan Rasputin'in yanına döndüğünde, ölüme meydan okuyan keşiş biraz seks yapmak için çingeneleri ziyaret etmeyi önerdi. "Tanrı bir düşünce, oysaki insanlık etten kemikten" dedi Rasputin göz kırparak. Yussoupov ise bunun yerine, onu gösterişli bir çarmıhta görmeyi isterdi. Tam bu sırada Rasputin'in, "Haçın bulunduğu yerdense, parlamentoyu daha çok sevdiğini" belirten sözlerini Yussoupov "Çarmıhta dua ederken çok daha iyi görünüyorsun" sözleriyle cevapladı ve silahını çıkararak Rasputin'i arkadan vurdu. Rasputin büyük bir çığlıkla yerde duran beyaz ayı postu halının üstüne düşerken, Prens'in sesini duyan arkadaşları da aşağıya koşuyorlardı. Bunlardan, keklerin içinde bir orduyu öldürmeye yetecek kadar zehir olduğunu Yussoupov'a söyleyen doktor olan bir tanesi Rasputin'in nabzını kontrol ettikten sonra öldüğünü ilan etti.

Fakat çok geçmeden Rasputin'in yüzü seğirmeye başladı ve arkasından da gözleri ansızın açılıverdi. "Gözleri gördüm, engerek yılanının gözleri gibi yemyeşil iki göz şeytani bir nefretle bana bakıyorlardı" diye kaydetti Yussoupov o anı anılarında. Ağzı köpüren Rasputin ansızın ayakları üstüne sıçradı ve katilinin boğazına yapıştı. Dehşete düşen Yussoupov bir yandan Rasputin'in ellerinden kurtularak üst kata koşarken, diğer yandan da arkasından koşarak kendisini kovalayan Rasputin'i vurmaları için arkadaşlarına haykırıyordu. Katillerden bir diğeri olan Vladimir Purishkevich, Yussoupov'un arkasından koşan şeyi gördüğünde şaşkına döndü. "Yarım saat önce aşağıdaki mahzende ölüsü yatan Rasputin zemini karla kaplı iç avluda demir kapıya doğru hızlı hızlı koşuyordu" diye ölümsüzleştirdi Purishkevich bu anı anılarında ve ekledi: "Gözlerime inanamadım. Ama gecenin sessizliğini yırtarcasına acı bir feryatla gerçeğe döndüm. 'Felix! Felix! Her şeyi İmparatoriçe'ye anlatacağım!' diye haykıran gerçekten de Rasputin'in ta kendisi idi. Birkaç saniye içinde demir kapıya ulaşacaktı. Ateş ettim. Gece bu sefer de ateş sesi ile yankılandı. Iskaladım. Sonra tekrar ateş ettim. Kendime çok kızdım. Çünkü Rasputin kapıya varmak üzereydi. Son kalan tüm gücümle dişlerimi kenetlemiş bir halde sol elimle kendimi atışa odakladım. Ardından üçüncü defa ateş ettim. Mermi omzuna

isabet etti. Durdu. Dördüncü defa ateş ettim ve muhtemelen kafasından vurdum. Koşarak yanına gittim ve tüm gücümle şakaklarını tekmelemeye başladım. Karların üstüne düştü. Ayağa kalkmayı denedi ama sadece dişlerini gıcırdatabiliyordu."

Olay yerine dönen Yussoupov, Rasputin'i yere serilmiş ancak halen canlı halde görünce, bu sefer de elindeki sopa ile ona darbeler indirmeye başladı. Sonunda vücut tamamen hareketsiz şekilde yere serildi. Sonra katiller onu Neva Nehri'nin buz gibi sularına attılar. Üç gün sonra cesedi bulunduğunda ciğerleri suyla doluydu. Yani Rasputin aslında suda boğulmuştu. Cesedi berbat çirkindi. Fakat koruması altında oluğu Çar, Çariçe ve Hanedan'ın diğer mensupları da çok geçmeden tüyler ürpertici bir şekilde öldürüldüler.[1]

[1] *Kısım IX Bölüm 2'ye bakınız.*

Kısım VII
Roma'dayken...

Birinci yüzyılın Roma imparatorları Avrupa'nın ilk gerçek monarklarıydı. Bu mega-krallar, Avrupa'nın bağımsız krallıkları henüz belirmeden önce bu yıllarda kıtanın çok büyük bir kısmını yönetiyorlardı. Tüm Avrupa tarihine yayılan hanedanlık skandallarının bulandırıcılığı onlara değin uzanmaktadır. Bu çok feci ikonlar; cinayet, düşkünlük ve her tür ahlaksızlığı, gelecekteki tüm hanedanlıkların kötü davranışları için bir şablon teşkil edecek hayli çürümüş bir marifet halinde yüceltmiştir. Neyse ki Suetonius gibi bu adi göterişliğin sağlıklı şekilde farkına varabilen kimi antik çağ tarihçileri, tüm bu rezillikleri gelecek nesiller için düzgün şekilde kayıt altına alabilmişlerdir.

Neron bazı gladyatör eğlencelerinde yer aldı

1

Tiberius'un Öfkesi

Seks ve şiddet, iktidarı döneminde İsa'nın çarmıha gerildiği Tiberius Ceasar'dan asla ayrı düşünülemez. M.S. 14'te başlayan hükümdarlığı ilk yıllarında bilgelik dolu ve ılımlıydı. Ancak sonra bir şey oldu ve yaşlanan hükümdar Roma'yı terk ederek ömrünün geri kalanını Capri Adası'nda geçirmeye razı oldu. Ve burada doyumsuz cinsel iştahı ve ölüm saçan taşkınlıkları ile kötü bir şöhret edindi.

Hayvani arzular daha da ileri bir şekilde kategorize edilecek olursa, aşağılık sürüngenlere ait nitelikler iğrenç ve tehlikeli eğilimler sergileyen Tiberius için en uygunu olacaktır. Asla genç bir erkek gibi yakışıklı olmadı. Çok yaşlıymışçasına grotesk şekilde büyüdü ve çürümüşçesine tiksinç bir koku saçan iltihap dolu kabartılarla kaplandı. Ve kişiliği de, bu dış görünüşünün ve kokusunun bir yansıması halini aldı.

Suetonius; Tiberius'un Capri Adası'nda zevk-sefa sarayları inşa ettirdiğini ve İmparatorluğun dört yanından erkek ve kız çocuklarını, birer cinsel oyuncak olarak ona hizmet vermeleri için buralara getirip yerleştirdiğini not etmiştir. Tiberius, bu çocukların gruplar halinde kimi zaman bizzat kendisinin biçimlendirdiği pornografik sanat eseri kapsamında çiftleşmesini izlemekten eşsiz bir zevk duymaktaydı. Tiberius'un "minnows" (daha çok yem olarak kullanılan küçük bir balık) diye seslendiği bir grup erkek çocuğu onu yüzerken izliyor, sonra tıpkı bir balığa atılan yem misali sübyancı İmparator'un bacakları arasına atılıyordu.

Bir defasında, tanrılara kurban verildiği bir vakit, İmparator kurban çocuklardan birinden hoşlandı ve devam eden seremoni esnasında bu çocukla abisine tapınağın arkasında tecavüz etti. Çocukların karşı koymaları karşısında ise her aşağılık aşığın yaptığını yaparak çocukların ayaklarını kırdı. Bir diğer kurban ise bir kız çocuğuydu. Çirkin, pis ve

yaşlı İmparator tarafından zorla yatağa atılmasının ardından baş kaldıran bu kız çocuğu; söylendiğine göre "leş ağızlı, kıl yumağı, kokuşmuş yaşlı adam" diye haykırıp lanetler okuyarak eve koşmuş ve sonrasında da kendisini hançerleyerek öldürmüştür.

Tiberius'un emrinde ölmek, onun ile cinsel münasebete girmekten muhtemelen daha az kötüydü, ama asla daha fazla değil. Tiberius, Capri'de yaptırttığı bu zevk-sefa saraylarının yanı sıra, özenle donatılmış işkence odaları, zindanlar ve infaz mahalleri de inşa ettirdi. Bu şeytani yerlere getirilmiş olan kimselere artık tanrılar dahi bir yardımda bulunamazlardı. Kendi rızası ile gönüllü bir şekilde sürgün hayatı yaşasa dahi, hiç kimse onun bu yaygın ve rastgele yaptırttığı idamlardan kendisini tamamen güvende hissedemezdi. Öyle ki, Roma'daki senatörden, Capri'deki çocuğa kadar herkesin; tüm güçleri elinde tutan İmparator'un saçma sapan öfkesinin olumsuzluklarına maruz kalma düşüncesi karşısında dizlerinin bağı çözülmekteydi. Kurbanların bedenleri; Kapitol'den (hükümet binası) Forum'a (mahkeme binası) giden Gemonian Basamakları'nda çürümek üzere terk edilmekte veyahut da birbirlerine kancalanmış şekilde Tiber Nehri'ne getirilerek nehre atılmaktaydı. Tiberius, Capri Adası'nda falezlerin üzerine otururak hâlihazırda iğrenç şekilde işkencelere mağruz bırakılan veya öldürülüp atılmış mahkûm ruhları izlemekten büyük keyif almaktaydı. Bir grup asker, suçları sadece görevlerinde başarısızlık olan aşağıdaki mahkûmları kürek ve kayık kancaları ile dövmekle görevlendirilmişti.

Tiberius'a göre ölüm, oldukça hafif bir ceza idi. Onun için asıl keyif, o noktaya kadar gelinen vakitte kaydedilen "yavaş süreç"tir. Carnulus adındaki bir adam, işkencelere dayanmaktansa zehir içmeyi tercih ettiğinde; onun için bekleyen Tiberius'un çığlığı duyuldu: "Carnulus kurtuldu!" İşkence altındaki bir başka mahkûm acısına son verilmesi için yalvardığında, Tiberius bu haykırışı duymuyor ve gülerek cevap veriyordu: "Hayır, henüz eskisi gibi arkadaş değiliz tekrar." İmparator'un özel olarak eğlenceli bulduğu bir işkence vardı. Buna göre müstakbel kurbana bir aldatmaca ile yüksek miktarda şarap içirildikten sonra, Tiberius aniden mahkûmun genital bölgesine sıkı sıkıya bir kordon bağ-

lanmasını emrediyor ve böylece organ tıkanarak mahkûmun idrarını dışarı atması imkânsız kılınıyordu.

İmparatorun korkunç zulmünden bizzat kendi aile üyeleri de nasiplerini aldılar. Bir askeri kahraman olarak herkesçe çok sevilen evlatlık oğlu Germanicus'un gizlice zehirlenmesinin azmettiricisi olduğu hemen hemen kesindir. Halk bu cinayetle birlikte artık çileden çıktı. Bu cinayetin arkasında Germanicus'un ölümü ve dul eşi "Yaşlı Agrippina" ile çocuklarının sürgünü sayesinde konumunu daha da sağlamlaştırarak güç kazanan Tiberius'un olduğuna yönelik genel kanaat hâkimdi.

Bu cinayetin ardından Tiberius, Agrippina ile adeta sadist bir kedi gibi oynadı ve böylece Agrippina'ya ona yapabileceklerini düşündürerek bütünüyle bir paranoyanın içine itti. Bir davette ona elma uzattığında, Agrippina elmanın zehirli olduğuna inanarak reddetti. Bunun üzerine Tiberius Agrippina'nın bu güven eksikliğini bahane ederek kırbaçlanıp dövülmesini ve sürgün edilmesini sağladı. Dayak çok ağırdı ve Agrippina bir gözünü bunun neticesinde kaybetti. Kendini açlıktan öldürerek bu ıstıraba bir son vermek istediğinde ise, Tiberius onu zorla beslenmeye tabi tuttu. Ama bir süre sonra er ya da geç kendini öldürmeyi becerdiğinde dahi, Tiberius onunla olan ilişkisini bitirmedi. Agrippina'nın geçmişi hakkında iftiralarda bulunarak konuyu Senato'ya getirdi. Ve buradan çıkarttığı bir karar ile onun doğum gününü "kötü kehanet günü" ilan ettirdi. Ve tüm bunların ardından da, istese onu boğdurup Gemonian Basamakları'ndan aşağı attırabileceğinden ancak bunu yaptırmadığını öne sürerek "bağışlayıcılığı"yla böbürlendi. Hatta kendi ılımlılığını öven bir beyanname dahi yayınlattı.

Tiberius'un iki torunu (babaları olan Germanicus, Tiberius tarafından evlatlık edilerek varis ilan edildiği için üvey torunları) da annelerinden daha şanslı değillerdi. İmparator kızgındı ve yanlış raporlarında teşviki ile aradaki dargınlığı ihanetin delili olarak kullanarak intikam almak üzere yüzünü çocuklara döndü. Çocuklar "vatan haini" ilan edilerek açlıktan ölmeye mahkûm edildiler. Birisi intihar etti, diğeri ise Tacitus ve Suetonius'un bildirdiği üzere maruz bırakıldığı açlık yüzünden hapishanedeki yatak döşeğinin dolgusunu yemeye dahi çalışmıştır.

Bir araya getirilerek yakılmalarını (dini gereklilikten) imkânsız kılmak için her iki kardeşin cansız bedeni de parçalara ayrılmıştır.

Nasıl olmuşsa bir şekilde bu acımasız gazaptan kurtularak hayatta kalmayı başaran üçüncü torun bununla da yetinmeyerek Tiberius'un tahtının varislerinden biri olmayı başarmıştır. Yaygın inanca göre, Gaius ya da bugün daha bilinen ismiyle Caligula'nın varis olarak atanması İmparator'un M.S. 37 yılındaki öldürülme sürecini hızlandırmıştır. Tiberius'un ölüm haberi, insafsız günahkârlığından dolayı kendinden nefret eden Roma vatandaşları arasında coşkulu bir rahatlamayı beraberinde getirdi. "Tiber'e Tiberius ile birlikte" diye haykırdılar. Ancak tedbirsiz halk yığınları, yeni İmparator'un zalimliğinin boyutları hakkında henüz bir ipucu sahibi değilken bu kadar erken sevinmemeliydi. Tiberius'un bu konuda iyi bir fikri vardı: "Roma'nın koynunda yılan beslemişim" diyordu bir seferinde halefi hakkında yaptığı bir konuşmada...

2

Aman Tanrım

Tiberius'un bir yılan olduğunu düşünen halk, Caligula'yı azametli bir oyuncak ayı gibi tasvir ediyordu. Nihayetinde o, Germenlere boyun eğdiren ve sonrasında saygı değer bir şehit olan asil ve kahraman Germanicus'un oğluydu. Genç bir delikanlıyken "Yıldız", "Bebek", "Evcil Hayvan" gibi şirin isimler verdikleri ve sevgi dolu bir şekilde hatırladıkları bu adama adeta ulusal bir hazine muamelesi yaptılar. Caligula ismi çok güzel olmasına rağmen, Latincede "küçük postallar veya postalcıklar" anlamına gelmekteydi ve bu ismi babasının askerleri o henüz daha ufacık bir çocukken kışlaya geldiğinde vermişler.

İnsanlar M.S. 37 yılında onun tahta yükselişine çok sevindiler. Ancak "Postalcıklar" ilk izlenimin nasıl da çok büyük yanlış yargılara ulaştırabileceğini çok yakında gösterecekti. Öyle ki zalimlikte Tiberius'u o kadar geçecekti ki, kıyaslanıldıklarında ölü İmparator bir adada inzivaya çekilmiş, zararsız biri olarak görülecekti. Her ikisi de geniş ölçekli işkenceler ve idamlardan keyif alıyorlardı ancak Caligula kelimenin tam anlamıyla bu konuda gerçek bir duayen oldu. Onun öldürmek için en iyi metodu, kurbanın vücudunda küçük küçük sayısız yara ve acı meydana getirerek bu sayısız küçük yaraların birikerek öldürücü etkiyi göstermesini beklemekti. Deli İmparator bu metodunu "Daima ölüyor gibi hissetsin" sözleriyle ifade etmekteydi.

Caligula için yemek zamanı adına en iyi eğlence güzel bir işkence seansıydı. Hizmetine her an ihtiyaç duyduğunda erişebilmek için de, daima bir cellâdı yanında mevcut bulundururdu. Bir gün bir ziyafet esnasında; Caligula'nın ansızın kahkaha krizine boğulmasıyla masadaki konuklar biraz telaşlandılar. İmparator'un gülümsemesine sebep olan eğlenceli şeyi kendileriyle paylaşıp paylamayacağını meraklı yüz ifadeleriyle kibarca ortaya koyduklarında, karşılaştıkları tehditkâr cevap

adeta masadaki üzümleri boğazlarına tıkadı. "Ne düşünüyorsunuz?" diye haykırdı İmparator ve ekledi: "Bir anda, başımı sallayarak vereceğim tek bir işareti takiben ansızın kafalarınızın kesileceği geldi aklıma."

Caligula'nın zevk aldığı bir diğer işkence de, ailelere çocuklarının idamlarını izletmekti. Bir baba hastalığını bahane ederek affını istediğinde, İmparator hasta adamı alıp getirmek için cömertçe bir tahtırevan göndermiş ancak eğlencesinden ödün vermemiştir. Bir seferinde İmparator, gücünün sınırlarını "Şunu aklına kazı! Ben dilediğim kişiye istediğim gibi davranabilirim!" sözleriyle ifade etmiştir.

Şiddet içeren eğlenceler Caligula'ya daima bir haz veriyor ve kendisini gladyatör eşleşmelerinin ve vahşi hayvan şovlarının büyük efendisi olarak ortaya koyuyordu. Birçok organizasyonu bizzat düzenledi ve hatta kimilerine kendi de dâhil oldu. Öyle ki, kimi zaman; dövüşün sonunda gladyatörlerden biri dizlerinin üzerine düştüğünde, Caligula arenanın ortasına kadar koşarak yerdeki gladyatörü bizzat kendi hançeriyle öldürürdü. Ve sonra da büyük bir gururla kendisi için şan ve şeref dolu zaferini ilan ederdi. Bir başka örnek olarak, vahşi hayvanların içine atılmış bir adamın çığlık çığlığa hiçbir suç işlemediğini ve masum olduğunu haykırdığı örnek verilebilir. Bu haykırışın üzerine Caligula adamı sonuna kadar dinleyecekmişçesine karşısına getirtti. Ancak aksine olayı dinlemek yerine adamın dilini kestirten İmparator, sonrasında adamı tekrardan planlandığı gibi vahşi hayvanların arasına attırttı.

Bu tip organizasyonlarda geleneksel şiddet onun canını sıkardı. Dolayısıyla o da, durumu daha eğlenceli bir hale getirebilmek için yaşlı bir hayvana karşı yaşlı bir adam veya engelli kimseler arasında eşleştirmeler yaparak alternatif müsabakalar düzenledi. Ancak mesele eğlenceye geldiğinde fazlasıyla alçakgönüllüydü. Vahşi hayvanları beslemek için kasaptan gelen etleri çok pahalı bulduğundan, bunun yerine suçluları bu görev için doğratmaya karar verdi.

Ancak tüm bunların hiçbiri Caligula'nın dindar bir adam olmadığını gösteremez. Doğrusu dindardı da. Öyle ki; kendini tanrı ilan edecek kadar. Diğer tüm Roma İmparatorları kendilerini tanrı olarak ilan et-

mek için en azından ölümlerini beklerlerken, Caligula teknik ayrıntıları atlayarak henüz hayattayken kendisini tanrı ilan etti. Tüm diğer tanrıların heykellerinin kafalarını kaldırtarak, yerlerine kendi putunu koydurttu. Buna ek olarak verdiği bir emir ile bahçesinde birebir boyutlarıyla altından yapılmış ve her gün birbirinin aynı olan kıyafetler giydirilen heykelinin eşlik ettiği bir tapınak kuruldu. Ve Caligula'nın tapınağı, zengin kurbanları ve rahip olarak hizmet vermek isteyen vatandaşlar arasında yaşanan acımasız rekabetleriyle Roma'nın ibadet mekânı haline geldi.

Bu ilahi aldatmaca ile birlikte İmparator sık sık diğer tanrı dostlarıyla diyaloglar içinde bulunuyor, Ay Tanrıçası'nı kendisine katılarak onunla beraber olmaya davet ediyor veya kudretli Jupiter Tanrısı'nın heykeline gizli sırlar fısıldıyordu. Bir defasında onu tehdit ederken işitilmiştir: "Beni cennete yükseltmezsen, seni cehennemin dibine atarım!" Jupiter'i kendi mekânına koymasının ardından Caligula; tanrının bir ev istediğini, kendi sarayının Jupiter'in tapınağı ile Capitol'de birleştirilmesini emrettiğini ve böylece tanrıların bundan böyle birbirlerine çok daha yakın olabileceklerini duyurdu.

Kendisine göre, Caligula kıskanç bir tanrı değildi. Şan ve şerefini kız kardeşi Drusilla ile paylaşıyor; bir yemin edileceği, bir ant içileceği veyahut bir rahip vaaz vereceği zaman kendi ismi ile birlikte onun isminin de anılmasını emrediyordu. Onun, kız kardeşi ile ilgili bu cömertliğinin kaynağı onunla yatıyor olması gerçeğinde gizlidir. Drusilla'yı kocasından çalarak ona kendi karısı gibi davrandı. Ve çok tehlikeli bir hastalığa yakalandığı bir vakit, sahip olduğu tüm varlığı ona miras bırakarak, onu tahtın varisi olarak atamak istedi. Kader, kısmet, heyhat Caligula'yı bağışladı, fakat Drusilla'yı onun yerine aldı. Onun için olduğundan daha da fazla deli olmak pek mümkün değil ise de, onu kaybetmenin kederi ile adeta çığırından çıktı ve İmparatorluk'ta yas ilan etti. Bu süreç boyunca; gülmek, duş almak, hatta birinin ailesiyle beraber yemek yemesi dahi ölüm ceza ile cezalandırıldı ve Caligula, Drusilla'nın tanrıçalığı için yemin etti. Kimi sebeplerden diğer iki kız kardeşi Drusilla ile aynı cazibeye sahip değillerdi. Tabii ki onlarla da yatmıştı ancak arkadaş-

larına da aynısını yapabilmeleri için izin veriyor, sonrasında da onları zina yapmakla ve kocalarını aldatmakla suçluyordu.

Kız kardeşlerini kırıp geçmiyordu, çünkü diğer insanların eşleri düğünden önce ilk olarak ona servis ediliyordu. Caligula, "Ellerinizi eşlerimden uzak tutun!" diye uyarıyordu karşısında oturan damadı kutlama töreninde. Sonrasında gelini alıp sarayına götürüyor ve kendisi evleniyordu. Bir hafta içinde de sıkılarak boşanıyordu. Hemen akabinde gözlerini başka kadına dikiyor, fakat o ilişki de bir öncekinden uzun sürmüyordu. Ayrıldıktan sonra ise, başka bir adamla uyumayı dahi yasaklıyordu.

Caligula ile beraber olan kadınlar için onun kollarında huzurlu olabilmek çok zor olmalıdır. "Ve bu güzeller güzeli boyun ben buyurduğum an kesilecek" diye cilveleşiyordu beraber olduğu kadınları boyunlarından öperken. Caesonia isimli kadına olan aşkı yine hazindir. Ne genç, ne de güzel olmamasına, hatta sürtüğün teki olmasına rağmen Caligula vuruldu. O derece ki, onu arkadaşlarına çırılçıplak sergiliyordu. Ancak bu mutluluğuna rağmen Caesonia'yı karısı sıfatıyla onurlandırmayı ta ki ondan bir çocuk sahibi olana değin reddetti. Bu kız çocuğuyla birlikte Caesonia onu buna muhtaç etti.

Bu kısa süreli ailevi uyuma rağmen bütün aile ölüme mahkûm edildi. Önceleri "Küçük Postallara" tapınan insanlar, onun nasıl bir piç/puşt (bastard) olduğunu keşfettiler. Yorgun ve bıkkın bu insanlar yüzlerini bu adama çevirdiler. Heyecan dolu bir şekilde yeni İmparator olarak göklere çıkardıkları o ilk günlerin ardından geçen dört yıldan daha az bir vakit sonra, M.S. 41 yılında Caligula bir suikast ile öldürüldü. Caesonia da daha henüz bebek olan kızı ile beraber kafaları tuğla duvarlara vurula vurula öldürüldü. Tüm bu olanlardan sonra hiç kimse bu ailenin üretkenliğinin devam etmesini görmek istemiyordu.

3

Ben Claudius![1] Yoksa Değil miyim?

Eğer Suetonius'a inanıyorsanız; Caligula'nın amcası ve mirasçısı olan Claudius da, en az yeğeni Caligula kadar aptal, kaçık ve de acımasız bir zalimdi. Bu çirkin, görgüsüz sersem bizzat annesi tarafından, "Doğası tam olarak tamamlanmamış ancak ne yazık ki eksik olarak da olsa doğmuş bir canavar" olarak tasvir edilmektedir. Öyle ki Antonia'nın annesi, herhangi birinin aptallığını vurgulamak istediğinde "Bu benim oğlum Claudius'tan bile daha budala" sözleriyle övünmüştür.

Ailenin diğer fertleri de yine benzer fikirlere sahiptiler. Kız kardeşi Livilla, birisinden kardeşinin İmparatorluk tahtına çıkacağını tahmin ettiğini duyduğunda, dizlerinin üzerine çökerek yüksek sesle Roma'yı böyle korkunç bir talihsizlikten koruması için tanrılara dua etmiştir. Claudius öylesine bir soytarı olarak kabul ediliyordu ki, Caligula tüm aile bireylerini katliama tabi tuttuğu sırada onu sırf eğlenmek için canlı bırakmıştı.

Aslında Claudius, tahta çıkmadan önce hiç kimseden birinci sınıf bir saygı görmediği zor dönemler yaşadı. Yatkınlığı olduğu üzere akşam yemeğinden sonra uyuyakaldığında, toplanan misafirler onu zeytin ve hurma çekirdeği yağmuruna tutarlardı. Sonraları, tüm bu hareketlerinin ve hakkındaki söylentilerin zalim kuzeninin iktidarı zamanında hayatta kalabilmek için ortaya atılan düzmeceler olduğunu öne sürerek aptallığını örtbas etmeyi denedi. Birkaç kişi ikna olduysa da, Claudius hakkında o dönem yazılmış bir biyografi kitabının yazarı kitabını "Bir Ahmağın Güce Yükselişi" olarak adlandırıyordu. Claudius, 50 yaşını geçtiği bir dönemde imparator ilan edildiğini duyduğu anda kitabın yazarını kesinlikle haklı çıkarmıştır. Bu olağanüstü bir durum değildi.

[1] *Robert Graves'in onunla ilgili yazdığı romanının ismi*

Caligula'nın suikast sonucu öldürüldüğünün haberini aldığında, korkudan sinmiş bir şekilde perdenin arkasına saklanıyordu. Perdenin altından dışarı uzanan ayaklar gören muhafız, arkasında kimin olduğunu görmek için perdeyi diğer tarafa doğru çektiğinde, Claudius merhamet dilenmek için yere eğilip muhafızın dizlerine kapandı. Onu hükümdar ilan eden beyanname ile yeniden güven tazelemekten uzaktı ve yeğenini öldüren güçler tarafından pekâlâ kendisi de öldürülebilirdi. Fakat kalabalıkların monarşi için ilahiler okuyarak tezahüratta bulunduklarını duyduğunda, ancak o zaman rahatlayabildi ve nihayet kaslarını gevşetti.

Claudius'un müthiş bir cömertlik ve dostane tutum sergilediği kısa bir cicim ayının ardından bir şeyler çirkinleşmeye başladı. Yeni İmparator temel olarak olumsuz davranışlar sergileyen bir avanaktı ve içindeki şiddet dolu çocuk çok yakında bir intikamla ortaya çıktı. Selefleri gibi ölümle sonuçlanan işkencelere, idamlara ve dövüşlere kumanda etmekten daima müthiş bir zevk almıştır. İmparator tarafından ortaya koyulan saçma sapan yeni ilave kurallar gladyatör müsabakalarına dâhil olmuştur. Örneğin, kazara yere düşen dövüşçünün boğazının kesilmesini emretmiş ve böylece Claudius ölümün şiddetini herkesin önünde gözlemlemiştir. Planlı bir toplu idam esnasında direklere sabitlenmiş şekilde öldürülmeye hazır bekleyen bir grup mahkûmu öldürmesi için bir cellât bulunamadığında Claudius çok şiddetli bir şekilde hiddetlenmiştir. Kan dökme hırsını tatmin etme fırsatını kaybetmemekte kararlı olan Claudius bölge dışından bir cellât getirilmesini emretmiş ve hiçbir şey yapmaksızın oturarak cellâdın varışını beklemişti.

Aptallığı, ortaya koyduğu zulmün şiddetinde hiçbir suretle bir azalmaya yol açmadı. Eşlerinden birini zina, çok eşlilik ve vatana ihanet suçlamalarıyla idam ettirdi. Ancak üstünden kısa bir süre geçtikten sonra, bu idamı unutmuş olacak ki, bir akşam yemeği sırasında bu eşinin nerde olduğunu soruyordu. Yine bir başka sefer, zar oynamak için birkaç kişiyi çağırttı. Emrine amade bir şekilde huzuruna çıkmayan bu davetlileri jet hızlıyla yayınlattığı bir bildiri ile tembel ilan ederken, davet edilmiş bu kimselerin hâlihazırda kendi emriyle idam edildiklerinin farkında bile değildi.

Gaddarlığına rağmen veya belki de gaddarlığı yüzünden, tahtında asla rahat bir nefes alarak oturamadı. Bir gün öldürüleceğine olan kesin inancı, onu bir yandan muazzam bir korkaklığa iterken, diğer yandan da vahşi bir paranoyaklığın içine gömdü. Ona göre herkes, hatta kendi aile bireyleri dahi her an onu öldürmek için bir tehdit olabilirdi. Claudius'un bu paranoyası, onu yönlendirme etkisine sahip birçok insan için sevmedikleri insanlardan kurtulmanın bir aracı oldu.

Hain eşi Messalina ve sekreteri Narcissus, düşman kabul ettikleri Appius Silanus'u ortadan kaldırmak istediklerinde, daha önce başkaları için de uygulanmış bir planı devreye soktular. Buna göre Narcissus, gördüğü korkunç bir rüyada Appius'un İmparator'u öldürdüğünü söyleyerek Claudius'u uyaracaktır. Bu kuşku bir kere Claudius'a aşılandıktan sonra aynı gece, Messelina sanki bir kâbustan uyanmış gibi davranacak, dona kalmış bir ifade ile gördüğü çok benzer bir rüyadan yine Claudius'a bahsedecekti. Plan bununla da sınırlı değildi. İkili tüm bunları sahnelemeden önce de Appius'un İmparator huzuruna çağırılmasını düzenlediler. Böylece Appius saraya ulaştığında, bu sahnenin tıpkı rüyalarındaki sahnede olduğu gibi Appius'un kendisini öldürmek için saraya geldiği an olduğunu Claudius'a söyleyeceklerdi. Sürpriz olmayan bir şekilde kurgu işledi, Appius sürüklenerek çıkartılarak idama gönderildi.

Claudius hayatı için öylesine korkuya kapılmıştı ki, ortaya çıkan birkaç fırsatta hiç çekinmeden tahttan feragat etmeyi denedi. Bir defasında, bıçak taşıyan bir adamın tutuklanmasının ardından, bunun bir suikast girişimi olduğuna inanarak panik içinde senatoyu toplantıya çağırdı. İmparator gözlerinden yaşlar boşalarak, yüksek bir sesle hiçbir yerde güvende olamadığını haykırdı. Bu olaydan sonra İmparator, korkuları tekrardan dinene kadar bir müddet halk arasında görülmedi. Yine kendisinin öldürülerek tahtın Messelina'nın sevgilisine verileceğine yönelik bir başka entrikayı işittikten sonra da; dehşete kapılmış şekilde, sürekli "Hâlâ İmparator muyum?" cümlesini tekrar ederek muhafız karargâhına kaçtı.

Ve en nihayetinde tüm korkuları onu haklı çıkardı. Böylece tehlike

saçan eşi Messelina'yı idama gönderdi ama bir diğerinin onun yerini alması çok sürmedi. Bu seferki kadın, Caligula'nın kız kardeşi ve Claudius'un da öz yeğeni olan Genç Agrippina idi. Yıllardır gücü ele almak için çaba harcayan Agrippina, nihayet İmparator üzerinde kurduğu sağlam hâkimiyet ile bunu başardı. Onun İmparator üzerinde tesis ettiği nüfuz; Claudius'u kendi çocuğu olan Neron'u evlat edinmeye ve Messelina'dan olan öz oğlu Britannicus'u ise reddederek mirasından mahrum etmeye ikna edecek kadar kuvvetliydi. Sonrasında ise, M.S. 54 yılında Agrippina, Claudius'u zehirleyerek öldürdü.

4

Bir Erkek Evlat Annesini Sevmeli, Ama...

Claudius'un domuza benzer halefi Neron, kadınlarla birtakım tuhaf ve çirkin deneyimlere sahipti. Her ne kadar Roma yanarken lir çaldığı söylentileri doğru olmasa da; bu onun vahşi, sadist, cinsel sapıklıklarla dolu sapkınlıklara sahip olmasıyla alakalıdır. Onu bizzat kendi karnından dünyaya getirdiği ve selefinin ölümünü düzenleyerek ona Ceasar olma yolunu açtığı için, Neron'un kalbinde Genç Aggripina'ya saygı ve düşkünlük beslediğini düşünebilirsiniz.

Fakat Agrippina fazla ileri gitmişti. Onun annesiydi, ancak söylentilere göre bununla yetinmemiş ve sevgilisi de olmuştu. Bu ikili rolün getirisi ile de her işe burnunu sokarak çok fazla dırdır etmekteydi. Neron bu dırdırlara sonunda dayanamadı. Suetonius'a göre; Neron annesi ve sevgilisi olan Agrippina'yı tüm onur ve güçten mahrum bırakarak İmparatorluk Sarayından kovdu. Taşındıktan sonra da evine bir sürü insan göndererek; hem bir dizi davalar açtırarak eziyet etti, hem de penceresinden içeri aşağılayıcı şekilde çığlıklar attırdı.

Ve sonrasında onu öldürmeye karar verdi.

Üç defa zehirlemeyi denedi ama sanki Agrippina'da panzehir varmışçasına başarısız oldu. Daha sonra yatak odasının tavanını zayıflatarak, gece uyuduğu esnada üzerine çökmesini planladı. Bu sefer de kim olduğu bilinmeyen biri, Agrippina'yı önceden uyararak kurtardı. Bu başarısızlıktan sonra da, Agrippina'nın gezinti halinde olduğu bir sırada teknesinin parçalanarak batırılacağı bir sabotaj düzenlendi. Bu defa Neron, annesini hiçbir şeyden şüphelendirmemek için ona güverte iskelesine kadar eşlik etti ve gemiye binmeden önce boynundan öptü. Plan işlemişti. Ama annesi gemi enkazından karaya kadar yüzerek çıkmayı başardı. Ve bunun üzerine artık son olarak Neron, annesini hançerleyerek öldürmesinin ardından sevince boğuldu.

Neron'un diğer ilişkileri de annesiyle olandan daha iyi olmadı. İlk karısı Octavia'yı, artık ondan sıkıldığı için birkaç defa boğmaya çalıştı. Sonrasında basitçe boşadıktan sonra idam ettirdi. Boşandıktan on iki gün sonra, kendine yer açabilmek için ölüme göndereceği en zengin Roma şövalyesinin karısı olan Poppaea Salina ile evlendi. Aslında ona çok bağlanmıştı ve üstüne düşüyordu. Ancak Poppaea bir baş belası olduğunu, kendisinde şikâyet edip söylenmeye yönelik ilk cesareti bulduğunda kanıtladı. Neron'un yarışlardan eve geç döndüğü bir vakit söylenmeye başlayan Poppaea, İmparator tarafından ölüme gönderildi. Üstelik bu sırada Popaea hamileydi de. Önceki örnekleri dikkate alan Claudius'un kızı Antonia bir sonraki Bayan Neron olmayı reddetti. Fakat bu sefer de, isyana teşebbüs suçlamasıyla cezalandırıldı ve özetle o da idam edildi.

Kadınlar! Herkesin, özellikle de genç bir erkeğin boşluğunu bütünüyle doldurabilmesi için en çok ihtiyaç duyduğu varlıklar. Bir defasında da Neron, ergenlik çağındaki bir erkek çocuğunu karısı olarak alabilmek için hadım ettirtti. Üstüne çeyiz ve gelin duvağının da olduğu bir düğün töreni düzenlettirdi. Sonrasında da İmparator, İmparatoriçe kıyafetleri içindeki bu genç delikanlıya Roma sokaklarında kavalyelik etti. Kadın veya erkek olsun, Neron'un keşfettiği garip bir oyuna katılanlar yeterince şanslı sayılmazlardı. Bu oyunun kurallarına göre, oynak İmparator vahşi hayvan kılığına giriyor ve sonrasında da bir kafes içinde etrafta dolaştırılıyordu. Kafesin kapısı ansızın açıldığında da, kafesten fırlayarak kazıklara bağlanmış oyun arkadaşlarının yanına koşuyor ve onların edep yerlerine saldırıyordu.

Nihayet, Roma'nın sapkınlıkları ile bilinen vatandaşları bile Neron'un saçmalıklarına daha fazla dayanamadı. Neron intihar etmeye itildi. Zalim, canavar ruhlu kişiliği ve deliliğine rağmen, İmparator Neron yine de biraz olsun itibara sahipti. O bütün taklitçileri Roma'dan sürmüştü.

5

Tehlikelerle Geçen Bir Yıl

Neron'un M.S. 68'deki ölümünü Galba, Otho ve Vitellius iktidarlarında geçen iç savaş izledi. Ancak üç imparator da bir yılın içinde geldikleri gibi gittiler.

Yedi aylık iktidarı boyunca Galba'nın ününün en büyük iddiası, hayatını fena şekilde haysiyetsiz bir ölümle noktalamak oldu. Roma İmparatorlarının alışıldık şekildeki sonuna uygun olarak öldürülmesinin ardından, sıradan bir er tarafından Galba'nın kafası kesildi. Saçsız, sakalsız bir başa sahip olması, ölü İmparator'un kafasının taşınmasını zorlaştırırken; kafayı yeni İmparator Otho'ya taşıyan asker, tamamen doğaçlama bir şekilde başparmağını kesik başın ağzına sokarak bu zorluğun üstesinden geldi.

Otho aldığı kesik başı toplanan kalabalığa bıraktı ve baş bir mızrağın ucuna geçirildikten sonra hakaret dolu tezahüratlarla bu dehşet verici avın günahkâr kutlaması yapıldı. Bir keresinde Galba, güçlü-kuvvetli görüntüsü üstüne gelen bir iltifata Homer'den alıntıladığı "Şu ana dek gücümden hiçbir şey kaybetmedim!" diye cevap vermiş ve bu cevabı onu küçük düşüren tezahüratlara ilham kaynağı olmuştu. Başına üşüşmüş kalabalık, şimdi bu sözleri hatırlayarak cevap veriyordu: "Galba, Galba Aşk Tanrısı Galba! Gücünün keyfini sürmeye devam et!"

Vitellius'un iktidara el koymak üzere olması; Otho'nun, muhtemelen kendisi başa gelmeden önceki tüm antik dönemin en iç acısı sahnesinin kışkırtıcısı olarak saygınlık elde edeceği Galba suikastını gerçekleştirmesini tetikledi. Otho, İmparator Neron'un döneminde hem baş destekçisi, hem de örneğin Neron'un annesinin öldürülmesi olayında olduğu gibi birçok önemli cinayetin düzenleyicisiydi. Tahtla olan bu sıkı bağları sayesinde Otho, Neron'un gazabından sıyrılmayı başarmıştır. Yoksa aşağı satırlarda anlatılacak olan nasıl açıklanabilirdi?

Otho, Neron'un kendisine ait kılmak için kocasından çaldığı Poppaea Sabina'yı gözetim altında tutmak ile görevlendirildi. Ancak o, Poppaea'ya delicesine âşık olarak onu İmparator'dan çalmaya karar verdi. Normal bir zamanda bu ölümcül bir hata olmalıydı. Ancak o kimi sebeplerden dolayı cezalandırılmadı. Rakip aşığın ölüm emrini vermek yerine Neron, Otho ve Poppaea'nın bulunduğu odanın kitli kapısının arkasında dikildi ancak kızı için merhamet göstererek olayı görmezden geldi. Galba gibi Otho'nun da imparatorluğu uzun sürmedi ve iç savaşta taht için rakibi olan Vitellius'a yenilmesinin ardından kendini hançerleyerek yaşamına son verdi.

Hepsi M.S. 69 yılında iktidar sahnesinden çekilecek olan bu saman alevi gibi yanıp sönen üç imparatorun sonuncusu Vitellius profesyonel anlamda dalkavuk olan bir aileden gelmektedir. Öyle ki; art arda hüküm sürmüş olan dört imparator ile sahip olduğu dudak temasıyla (ki birinde kelimenin tam anlamıyla temas söz konusu) muazzam derecede övünüyordu. Suetonius'a göre; Vitellius, kendisi gibi yalaka ve dalkavuk olan babasının kamusal terfileri için çocukluk ve ergenlik dönemini Tiberius'un erkek fahişe kadrosunda geçirdi. İki tekerli araba yarışlarındaki hünerlerine hayran kalan Caligula döneminde asıl süksesini yapan Vitellius, Claudius'un da zar oynamaktan en çok keyif aldığı kişiydi. Claudius'tan sonra iktidara gelen Neron da, kendisine adeta kalbinden bir parça gibi hizmet veren Vitellius'un taraftarıydı.

Kendini müzikal anlamda fazlasıyla beğenen Neron daima müzikal anlamda yarışmalar yapmaya hevesli olmuş ve bunun için de alçak gönüllü kişiler gerekmiştir. Böylesi bir ihtiyaçta yaşlı Vitellius'tan iyisi olabilir miydi ki! Neron sıkılarak tiyatroyu terk edip gözden kaybolduğunda, Vitellius izleyicileri İmparator'u da oyunun içine katılmaya davet etmek üzere harekete geçirirdi. Sonrasında sokağa çıkarak gözden kaybolmuş olan Neron'u bulur ve isteksiz görünen İmparator'a oyuna katılması için insanlar adına yalvarırdı.

Tahtı Otho'dan aldıktan sonra, Vitellius sahip olduğu açgözlülük ile gözden düştü. Kendisinden önceki devirden sadakat dolu şekilde kalmış paraları çoğaltmaktansa ense keyfi için harcamayı tercih etmesi burada

önemlidir. En önemli keyiflerinden bir tanesi; Roma İmparatorluğu'nun dört yanından toplanmış turna balığı, emaye dalgası, sülün, tavus kuşu beyni, flamingo dili ve bufa balığı spermi gibi özellikle balıkların erkek üreme organlarından oluşan çeşitleri yükleterek getirtmekti. Ancak Vitellius bu kurbanlık yemeklerden hiç yemez, onları sunaklara adar veya da bir gün önceden kalan yarım yamalak yenmiş yemeklerin kalıntılarını bir çırpıda yer bitirirdi.

Kendinden önceki iki selefi gibi Vitellius'un da iktidarı oldukça kısa sürdü. Halefi olacak Vespasian'ın kuvvetlerinden kaçmaya çalışırken, bir kapıcı kulübesinde yatak ve minderiyle sıkış tıkış bir halde, adeta saklanmış bir köpek gibi yakalandı. Sarayı yağmalayan isyancılar tarafından yakalanıp sürüklene sürüklene çıkarıldığında, ilk olarak İmparator olduğunu reddetmeyi denedi, fakat kısa sürede gerçek ortaya çıktı. Akabinde elleri arkasından bağlandı ve bir ilmik boğazına geçirildi. Kendisini yuhalayan kalabalığın arasından, yarı çıplak bir halde Forum'a kadar sürüklenerek getirildiğinde kalan kıyafetleri de lime lime olmuştu. İnsanlar bir yandan dışkı fırlatırken, diğer yandan da acı bir ses ile "açgözlü" ve benzer hakaretleri haykırdılar. Son olarak, askerler tarafından birkaç kılıç darbesi ile işkence edildikten sonra, en son örneği Caligula'da yaşandığı gibi öldürüldükten sonra cesedi götürülüp Tiber Nehri'ne atıldı.

Yaklaşık bir asırlık Kraliyet günahkârlığının ardından, alışılmadık bir şey oldu ve Flavian Hanedanlığı ile birlikte Roma'ya rasyonel kurallar geldi. Suetonius; İmparator Vespasian ile oğlu ve varisi olan Titus'u övgü dolu şekilde şu sözlerle aktarmaktadır: "Yaptıklarından utanmaları gereken hiçbir şey yoktur!" Bu yükselen onay bir çeşit dönemin artık son bulduğunu işaret etmekteydi. Mutlaka ki Batıda da, Roma İmparatorluğu'nda da önce başlamış ve ancak birkaç yüz yıl sonrasında son bulacak dehşet saçan iktidarlar vardı. Ancak en berbatı son bulmuştu. Ta ki Papalık tam anlamıyla yerleşip, Rönesans'ı doğuran skandalları ortaya koyana kadar...

Kısım VIII
Papalığın Ahlaki Çöküntüsü

Her şey Roma İmparatorluğu'nun alçalması ve düşmesi ile son bulmadı. Her ne kadar kötü imparatorlar er ya da geç Roma'yı ölüme sürüklemiş olsalar da, bir biri ardına gelen kokuşmuş Papalar da bu mirası devam ettirdi. Thomas Hobbes şöyle yazıyordu: "Papalık, mezarı üzerinde boş boş oturan Roma İmparatorluğu'nun hayaletinden başka bir şey değildir."

Papalar; yüz yıllar boyunca sadece Hıristiyanların dünyadaki temsilcisi olmak iddiası ile değil, aynı zamanda kralların da efendisi olmak iddiası ile nihai efendiler olarak hüküm sürdüler. Gregory VII 11. yy'da, "Tüm prensler Papa'nın ayaklarını öpmek zorundadır", diye buyuruyordu. Papalık otoritesinin kendi otoriteleri üzerindeki bu tecavüzüne monarkların çoğu sinirlense de; kendilerine karşı kötü bir hareket geldiğinde, ancak küçük bir kısmı açıktan açığa düşman cephede yer alabilmiştir.

Gregory VII: Tüm prensler benim ayaklarımı öpmek mecburiyetindedir.

1

Öyle Değil Sevgili John

Yüzlerce erkek -ve bir efsanevi kadın- Aziz Petrus'un tahtına geçti bugüne kadar. Ancak sadece kutsanmış birkaçı Yüce Liderlik Gururuna erişti. XXIII. John, 20. yy'da yaşamış çeşitli yüce papalardan biri olarak gerçekten de kutsal ve iyi, hatta belki de en iyi papa idi. Ama ondan önce yirmi iki tane John daha gelmişti.[1] Ve bunların birçoğu ne yazık ki onun gibi iyi değillerdi. Örneğin bunlardan bir tanesi 10. yy'da yaşayan ve düşmanlarının gözlerinin oyulması emrini çirkin bir adet haline getiren XIII. John; bir diğeri bir dizi zavallı ve alçakgönüllü Fransisken papazı, İsa ve havarilerinin fakirlik içinde yaşadıkları "sapkınlığını(!)" benimsedikleri için kazıklara bağlı şekilde yaktıran XXII. John ve korsanlık, cinayet, tecavüz, fiil-i livata ve ensest suçlamalarıyla, 1415 yılında görevden indirilen XXIII. John, ancak orijinal XXIII. John... Anlaşılan o ki, diğer suçlamalar ahlak uğruna düşürülmüştür.

Belki de en kötü John ise, henüz on sekiz yaşında tahta gelen XII. John idi. Bu kötü "çocuk Papa", insanlar arasında bekli de çok zekice olan bir takma isimle, "Hıristiyan Caligula" olarak adlandırıldı. Roma'nın mutlak hâkimlerinden biri olan babası II. Alberic'in ısrarlarıyla seçilen John, her türlü ahlaksızlık biçimlerine alışkın olan bezgin Romalıları bile sarsacak bir hayat biçimini hızlıca benimsedi. Daha henüz delikanlılığında elde ettiği bu limitsiz güç ile Lateran Sarayı'ndaki konutunu adeta bir fuhuş evine çevirdi. Dahası; hacıların bağışları ve hatta içlerinde Aziz Petrus'un ayinlerde kullandığı altın tasın da bulunduğu bağışlanmış çok değerli hediyeler ile ardı arkası kesilmeyen sevgililerinin bir sonrakinin kim olacağının üstüne kumar oynuyordu.

[1] *Papalığın tarihi sıralamasında John XX diye bir Papa yoktur. Ancak 15. yüzyılda sonradan itibarsızlaştırılmış bir başka John XXIII adlı Papa vardır.*

Öyle ki; kadınlar, genç Papa'nın ağına düşecekleri korkusu ile John ve ahbaplarının etrafta sinsice ve tetikte bir halde gezindikleri söylenerek, Lateran Sarayı Kilisesi hakkında uyarılıyorlardı.

Roma'nın insanları da, John'a karşı harekete geçmek konusunda kendi aralarında ayrılıyordu. Ancak John, İtalya boyunca yayılmış Papalık hazinesine el koymak isteyen İtalya Kralı Beregnar'dan gelen tehlikeyle sarsıldı. Çaresiz Papa, Hun istilasını paramparça eden kudretli Alman Kralı Saksonyalı Otto'ya başvurdu. Destek karşılığında istenilen kutsama ile Roma'nın koruyucusu ve Hıristiyan Âleminin İmparatoru sıfatlarını taşıyacak olan taç John tarafından memnuniyetle verilince Otto Roma'ya gelerek, Berengar'ın kuvvetlerini püskürttü.

Papa ve İmparator arasındaki bu yeni ilişki ile Otto, işlediği tüm günahkâr eylemler hakkında John'u azarlama fırsatını da eline geçirdi. Fakat bu sert öğütlerden hoşlanmayan John, tıpkı küstah bir çocuk gibi davranarak, Otto Almanya'ya döner dönmez İmparatorluk tacını tekrardan eski düşmanı olan Berengar'a önerir. Söylemeye gerek yoktur ki, Otto bu durumdan büyük bir hoşnutsuzluk duyarak, hain Papa ile yüzleşmek üzere tekrardan Roma'ya yöneldi. John, dehşet içinde Aziz Petrus'un hazinelerinden kalan her şeyi çalarak Tivoli'ye kaçtı.

Onun yokluğunda Otto, Piskoposlar Meclisini (Sinod) bu sıkıntılı duruma bir çözüm bulmak için toplantıya çağırdı. Üyeler yemin ederek toplandılar ve Papa'nın görevini kötüye kullandığını gösteren kesin ve gerçek kanıtlar sunuldu. Suçlamalar baş döndürücü ve dudak uçuklatıcıydı. Buna göre Papa, içlerinde kendi babasının metresi de dâhil olmak üzere çok uzun bir liste dolusu kadınla cinsel birliktelik kurmuş, papazlık atamaları için rüşvet almış, ruhani liderlik vazifelerini yerine getirmemiş ve de bir Kardinali hadım ettirtmişti!

Papa orada olmadığı ve kendini itham edenlerle yüzleşerek suçlamalar karşısında kendini savunamadığı için pişman olan Otto bir mektup yazarak Tivoli'den dönmesi için Papa'ya baskı yapar. Mektubunda şöyle seslenmektedir: "Rahip sınıfından olsun olmasın herkes seni cinayet, yalan yemin, kutsala karşı içlenen suçlar, iki kız kardeşin de

dâhil akrabalarınla cinsel ilişkiye girmek ve tıpkı bir pagan gibi Jupiter, Venüs ve diğer iblislere yakarmakla suçluyor." John suçlamalardan etkilenmediği gibi Otto'nun dönmesi talebini de reddederek kesinkes sırtını dönmüştür. Cevap mektubunda şöyle sesleniyordu: "Tüm Piskoposlara! Duyuyoruz ki bir başkasını Papa yapmak istiyorsunuz. Eğer bunu yapacak olursanız, sizi Ulu Tanrı adına aforoz edeceğim. Ve böylece papazları atamak veya ayin yapmak gibi bir gücünüz artık kalmayacak!" Bunun üzerine Piskoposlar Meclisi Tivoli'ye özel bir temsilci göndererek John'a, eğer dönmezse piskoposların değil, bizzat kendisinin aforoz edileceği mesajını ilettiler. Papa bu teklifi de tekrardan reddettikten sonra sonuç olarak görevden alındı.

Otto, VIII. Leo olarak tahta çıkan yeni bir papayı göreve seçtirdi ancak Roma'da kalarak onu koruyamazdı. John'a olanlardan ziyade, Roma halkı yabancı bir imparatorun gelerek Romalıların kendi Papasını indirip, yerine ise Romalıların seçmediği bir Papa'yı getirmeye cüret edebilmesine çok sinirlendi. Otto'nun ayrılışından kısa bir süre sonra John geri döndü ve kendisine karşı aleyhte tanıklık eden piskoposlardan çok hızlı bir şekilde intikamını aldı. Birisinin dili, burnu ve parmakları kesildi; bir diğeri kırbaçlandı ve üçüncü bir piskoposun da eli lime lime doğrandı. John kendisi Roma'ya dönene kadar kaçmış olan Leo'yu dinden aforoz etti.

Neyse ki kıskanç bir koca, İmparator Otto'yu tekrardan istediği düzeni kurabilmek için Roma üstüne yeni bir sefer yapmaktan kurtardı. Şöyle ki; karısını Papa ile yatakta basan sinirli koca, John'u çok ağır bir şekilde dövüyor ve John ikinci defa çıktığı tahtı üç yıl sonra ölümüyle bırakıyordu.[2]

[2] *Diğer kaynaklar genç Papa'nın seks esnasında geçirdiği bir felç sonucu öldüğünü kaydetmektedir.*

2

Mezara Giden Yol

XII. John; piskoposların güçlü Roma ailelerinin kaprisleri doğrultusunda hüküm sürdükleri ve utanç verici şekilde cinayet, tecavüz, yağma olaylarına karıştıkları Papalık tarihinin en kötü dönemlerinden birinde hüküm sürdü. M.S. 872 ile 1012 arasında tahta çıkan Papalardan üçü -hatta kimisi bir diğer Papa tarafından- vahşice öldürüldüler. Diğerleri günahları nedeniyle görevlerinden alındı ve bazıları canlarını kurtarabilmek için Roma'yı terk edip kaçtılar. Papalardan biri olan VIII. Stephen, burnu, dudakları ve kulakları kesilerek yüzünü kamusal alanda bir daha asla göstermeyeceği korkunç bir şekilde sakat bırakıldı. Papa Formosus'un istismarlarına ise, M.S. 897 yılında halefi VI. Stephen döneminde, artık Formosus çoktan ölmüş olmasına rağmen hiçbir piskopos tahammül edemedi.

Büyük olasılıkla iktidara gelmiş en çılgın papa olan Stephen, Formosus'un cesedinin mezardan çıkarılarak hakkındaki suçlamalar kapsamında yargılanmasını emretti ve ancak dokuz ay sonra tekrar yerine gömüldü. Kadavra Meclisi olarak bilinen bu meclis; ne olmuştu da ölü Papa'nın çürümüş bedenini papalık merasim kıyafetleri ile yeniden giydirmiş, Papa Stephen'ın yönettiği duruşmada hakkındaki suçlamalarla ilgili soruların yöneltilebilmesi için düşmesini engelleyecek destekler yapılmış bir halde yeniden tahtına oturtmuşlardı?

Formosus, Papalığa ait yaptığı tüm eylemlerin ve Ruhban Sınıfı atamalarının hiç olmamış ve geçersiz sayılmasını beraberinde getirecek şekilde "yalan yemin ve diğer suçlamalardan" suçlu bulundu. Yemin etmesine ve kutsamasına yarayan sağ elindeki üç parmak kesildikten sonra Formosus'un cesedi Tiber Nehri'ne atıldı. Sonrasında Stephen, Papa Formosus tarafından atanan tüm Ruhban Sınıfına birer mektup ibraz ederek yapılan tüm atamaların geçersiz kılındığını buyurdu. Ve

bundan sadece birkaç ay sonra da VI. Stephen'ın bizzat kendisi, Formosus taraftarlarınca görevden alınarak, önce hapsedildi ve sonrasında da boğularak öldürüldü.

Akabinde Formosus'un daha da çürüyüp harap olmuş cesedi Tiber Nehri'nden bir balık gibi çıkarılarak adam gibi bir kabre defnedildi. Papalığa ilişkin yaptığı tüm eylemler, bir öncekilerin yerine gelen ve ona derinden sadakatle bağlı piskoposlar tarafından yeniden yürürlüğü sokuldu. Ama asıl çetin sınav daha verilmemişti. Formosus şimdi de; kendinden önceki Papa V. Leo ve onun düşmanı olan Anti-Papa[1] Christopfer'ı öldürerek M.S. 904 yılında tahta çıkan Papa III. Sergius ile mücadele etmek zorundaydı.

Sergius; VI. Stephen döneminde toplanan Kadavra Meclisi'nin aldığı kararlara katılarak, Meclis'in Formosus hakkındaki suçlamalarını yeniden teyit ederek, Formosus'un bütün eylemlerini tekrardan geçersiz kıldı. Bununla yetinmeyen Sergius, Formosus'un cesedinin mezarından tekrar çıkartılarak başının vurulmasını emretti. Kilise adına yaptığı bu önemli çalışmaya ek olarak, III. Sergius on beş yaşındaki metresi Marozia ile yatmaya başlayarak "Kadın Papa" efsanesine olan katkısını da ortaya koyacaktır.

[1] *Anti-Papalar Papalık iddiaları kilise tarafından reddedilen, Papalık tarihinde fırtınalı periyotlarda meydana çıkan ve hak iddiasındakilerin hangisinin haklı hangisinin haksız olduğunu ayırmanın güç olduğu kişilerdir. 39 Anti Papa kaydedilmiştir. Bunlardan kimileri XXIII. John gibi orijinal, gerçekten tanınmış Papalarla aynı isimle anılmıştır.*

3

Kutsal Kadın mı?

Yüzyıllar boyunca insanlar 9. yy'da Aziz Petrus'un tahtının Papa John adında erkek kılığına girmiş bir kadın papa tarafından işgal edildiğine inandılar. Ancak bu hikâyede geçen kahramanın sırrı, bir gün hamile kalıp bir erkek çocuk dünyaya getirmesinin hemen ardından oracıkta ölmesiyle son bulur. Bu olaydan sonra da, tahta gelecek olan yeni papaların benzeri din dışı olaylardan kaçınabilmek adına birtakım zahmetlere katlandıkları söylenegelir.

Ancak bu öne sürülen Papa John efsanesi ya da hicvi, 17. yy'da Fransız bir Kalvinist olan David Blondel tarafından çürütülmekle kalmadı; dahası hikâyenin doğru şeklinin papalığı 10. yy'a denk gelen ve "Fahişeler İktidarı" olarak adlandırılan bir dönem boyunca neredeyse tamamen idare eden, güçlü Theophylact ailesine mesup anne-kız iki kadından kaynaklandığı ortaya koyuldu.

Papa III. Sergius ile ilişkisi döneminde Marozia (anne-kızdan kız olanı), Papa'nın daha sonradan Papa XI. John olarak tahta çıkacak olan "piç oğlunu" dünyaya getirdi. Marozia'nın annesi olan Theodora ise Bologna Piskoposu ile yatmaktaydı. Onun nispeten daha düşük dereceli statüsünden hoşnut olmayan Theodora, sevgilisini daha üst mevkilere getirmek için kimi entrikalara kalkıştı. Cremona Piskoposu Liutprand şöyle yazıyordu: "Bir fahişeden farksız olarak Theodora, ilk göz ağrısı olduğu kişiyle yatmanın sağladığı fırsatları onu piskoposluktan vazgeçirerek yanında götürüp Roma Papası yapmak için bir baskı aracı olarak kullanıyor. Aman Tanrım! Ne korkunç bir günah!" Bunu takiben, işte o Piskopos M.S. 914 yılında Papa X. John olarak tahta çıktı.

Bu III. Sergius'un ölümünün üç yıl sonrasıydı. Ölü Papa'nın artık, kızı Marozia'nın hizmetine ihtiyacı kalmadığının farkında olan Theodora, kızını geleceği parlak bir paralı asker olan Alberic ile evlendirdi.

Theodora ve sevgilisi Papa X. John, Alberic'in askeri becerilerini kendi güçlerini sağlamlaştırmak için yararlı buldukları bir sırada; Alberic, belki de karısının zorlamalarıyla olacak gücü zamanla kendisi için ele geçirmeyi denedi. Sonuç olarak öldürüldü ve Papa John, Marozia'ya kocasının cesedine bakarak ders çıkarmasını emretti. Evet, bu bir müddet için ihmal edilmiş bir dersti. Ancak Papa'nın sevgilisi ve koruyucusu Theodora'nın M.S. 928'deki ölümünün hemen ardından Marozia intikamının peşine düştü. Tuscany Lordu olan ikinci kocası Guy'ın yardımlarıyla Papa X. John'u tahtından indirerek boğularak öldürüleceği hapse gönderdi. Böylece anne tarafından tahta çıkarılan Papa, o annenin kızı tarafından ortadan kaldırılıyordu.

Marozia III. Sergius'tan olan "piç oğlu" için Papalık hırsına kapılmıştı ancak çocuk henüz ne yazık ki çok gençti. Ancak o günlerin gevşek standartları sayesinde, iki adet daha önemsiz dini rütbeyi alabilirdi ki oğlunun yarınlardaki papalık tahtını sağlama almak adına tam da öyle yaptı. Ve M.S. 931 yılında yirmi yaşına geldiğinde, Papa XI. John olarak hüküm sürmeye layık görüldü.

Bu hırsını başarıyla tatmin eden Marozia, sonraki hedef olarak hâlihazırda evli bulunduğu Guy'ın yarı-kardeşi olan İtalya Kralı Hugo ile evlenmeyi kararlaştırdı. Bu karmaşık ilişki ağının düğümünü Kilise tahtında oturan oğlu büyük bir görev sorumluluğu ile gerekli olan affı hayata geçirerek bizzat çözdü. Ardından da annesinin Hugo ile yaptığı üçüncü evliliğinin törenine yine kendisi başkanlık etti. Tek bir problemin dışından her şey mükemmeldi. Papa olan oğlunun dışında Marozia'nın ilk eşi Alberic'ten Alberic Jr. adında bir oğlu daha vardı. Ailesinin muhteşem servetinden mahrum bırakılmış olmanın acısıyla Roma'ya saldıran Alberic Jr.; yarı-kardeşi olan Papa John'u dört yıl sonra öleceği zindana attırdı. Öfkesi dinmeyen Alberic Jr. bununla yetinmeyerek annesini de hapsettirdi. Gelecek yarım yüzyılı Papalık Kalesi Castle Sant'Angelo'nun karanlık bir hücresinde kalarak geçirecek olan Marozia, böylece oğlu Alberic Jr'dan olan adı kötüye çıkmış torunu XII. John'nun tahta çıkışını da kaldığı bu hücrede gördü.

4

Kralların Kralı

VII. Gregory; seleflerinin karanlık yüzyılına dönüp baktığında, utanca boğulmalıydı. Ama boğulmadı. Bunun yerine, Papalık makamını daha önce hiç iddia edilmediği kadar göklere çıkardı. "Roma Kilisesi asla yanılgıya düşmedi, sonsuza kadar da düşmeyecek!" diye küstahça haykırıyordu 1073 yılında tahta çıkan cüce Papa! III. Sergius ve XII. John vakaları hiç var olmamışçasına, Gregory "Papa; sorgusuz sualsiz, bir aziz olarak Peter'e layık şekilde doğruca seçilir" diyordu.

Gregory, kendisini mevcut tüm kralların üstünde konumlandırarak, Papa'nın her bir kralı istediğinde tahtından indirebileceğini ilan etti. Hıristiyanlık âleminin yalnızca tek bir patronu vardı, o da bizzat kendisi idi. Gregory; "Yönetici ve kralların; insanüstü varlıklarmışçasına hâkimiyet kurmak için kör bir açgözlülükle tahammül edilemez küstahlıklar sergilediklerini ve şeytanın telkin ettiği tanrıtanımazlık, kibir, hırsızlık, kahpelik, cinayet gibi tüm suçlardan türediklerini kim bilmez ki? Hıristiyanlığın Papazlarının; kralların, prenslerin ve her türlü sadakatin babası ve liderleri olduklarından kim kuşku duyabilir?" diye haykırdı.

Papalık uzun yıllar boyunca Almanya ve Kuzey İtalya'da hüküm süren Kutsal Roma İmparatorları tarafından yönlendirildi ve istekleri yerine getirilmediğinde de Papalar tahtlarından indirildi. Adaşı olan VI. Gregory'nin, İmparator III. Henry tarafından sürgüne gönderilmesinin ardından kendi üstünlüğünü ilan eden Gregory, bu küstah kralları dize getirmeyi kararlaştırdı. Ve işe, Kilise'nin işlerine burnunu sokmakla suçladığı IV. Henry ile başladı. Papalığın eşi benzeri görüşmemiş güç gösterisi olarak Gregory, İmparator'u tahtından indirdi: "Her şeye kadir olan Tanrı'nın tarafında olarak, IV. Henry'ye Almanya ve İtalya Krallıklarını yönetmeyi yasaklıyorum. Tanrı adına onun tüm halkını ettikleri veya etmeleri gereken yeminlerden dolayı bağışlıyorum ve ona kral

gibi hizmet etmeye devam eden herkesi aforoz ediyorum!"

Henry'yi de şaşırtacak şekilde bu buyruk vassallar arasında hızla bir etki yarattı ve vassallar ona olan tabiiyetlerinden vazgeçmeye başladılar. Nasıl küçük düşürüleceğini idrak edememiş bir halde, IV. Henry derhal Papa ile bir uyuşma sağlamak zorunda olduğunu gördü. Parma dışında bir kalede Gregory, bütün kraliyet nişanları sökülmüş olan İmparator'a çırılçıplak soyunmasını emrederek gururunu kırdı. IV. Henry sert kışın tam ortasında, çırılçıplak vücudu kaba dokunmuş yün bir tuniğe sarılmış titrer bir halde kendisi ile konuşmaya dahi tenezzül etmeyen Papa'nın peşinde bir yandan diğer yana atılıyordu. Tahtından olan Kral; bir elinde katırtırnağı, diğer elinde makas ile birlikte, yenilgiyi ve küçük düşmüşlük karşısındaki iyi niyetini sembolize eder bir halde üç gün boyunca soğuk ve karların içinde Papa'nın merhamet göstermesini bekledi.

Machiavelli, IV. Henry için; "O ruhani silahın keskin hücumunun saygınlık onursuzluğunu kazanan ilk prensti" diye yazıyordu. Ancak son olmadı. Er ya da geç IV. Henry, Papa'ya karşı galip gelerek onu önce tahtından indirip, ardından da sürgüne gönderdi. Papalığın, krallar üstündeki hâkimiyet emsali yeniden belirlendi. Ancak yıllar sonra 1606'da Gregory tüm bu girişimleri nedeniyle aziz ilan edildi.

5

Suçu Sabit Innocent

VII. Gregory'nin hâkimiyetinden bir asır sonra III. Innocent en yüksek seviyedeki bir monarşik Papalık anlayışını benimsedi. Söylendiği üzere, yoksulların Yüce Azizi Francis Asisi'ye ahbap domuzları sayesinde domuz ahırında kök salacağını öne sürdüğü üzere, çok zengin bir hâkimiyetle donatılmış olan Papa; kendisini sadece Hıristiyan Âleminin değil, tüm dünyanın hâkimi ve yöneticisi olarak ilan etti.

İngiltere Kralı John; İngiliz Kilisesi'nin başpiskoposunun atamasını da içeren birkaç konuda kendisine kafa tutma cüretini gösterdiğinde, Innocent bu kaba Kral'ı aforoz ederek onu tahtından mahrum bıraktı. Ayrıca İngiltere'yi de altı yıl sürecek bir yasaklama altına koydu. Buna göre, İngiliz Kilisesi kapatıldı, bebekler vaftiz edilmedi, ölüler törensiz bir şekilde yakıldı ve insanlar kutsal avuntudan mahrum bırakıldılar.

Krallığının tahammül ettiği bu durumdan başlangıçta kilise arazilerini ve gelirlerini kendi eline almak gibi kimi yararlar sağlasa da, Kral John aforoz edilmiş bir kralın bilhassa kolay incinebilir bir konumda olduğu gerçeği ile Kral II. Philip'in Papa'nın teşvik ve hayır duası ile İngiltere'nin fethine hazırlanmasıyla yüzleşti. Tahtının böylesi bir tehlikeye girmesi ile birlikte John, Papa'ya itaat ettiğini bildirdi. 1213 yılında Krallığını; "Tanrı'ya, onun Lordu olan Papa Innocent'e ve onun Katolik ardıllarına" teslim eden bir belgeyi imzaladı. Bu anlaşma John'u sıradan bir vassal haline getirmenin yanında, John'u Innocent'in bu yeni etki alanından yönetme imtiyazını alabilmek için fahiş bir senelik vergi ödemeye mahkûm etti.

Ancak iki yıl sonra John Magna Carta'ya İngiliz istiklalini ilan eden mührünü basarken, Papa bu duruma fazlasıyla içerledi. İngiliz baronları nasıl oluyor da onun krallığına ilişmeye cüret edebiliyorlardı? Magna Carta'yı "ahlaki kanunlara aykırı" olduğu gerekçesi ile kınamadan

önce Papa Innocent, "Aziz Peter'in deyimiyle bu aşağılamayı cezasız bırakamayız." diye kükredi. Onun belirlediği Kral, yalnızca Papa'ya karşı sorumluydu, bu ahmak İngilizlere değil... Papalık buyruğunda Innocent, "Tanrı'nın krallıkları birleştirmek veya onları yerle bir etmek, başlarına kral koymak veya baştaki kralın kökünü kazımak için kendisine verdiği sınırsız güç ve otorite bütünlüğüne" dayanarak Magna Carta'yı hükümsüz kıldığını ve John'u bu sözleşmenin gereklerini yerine getirmekten bağışladığını ilan etti. Üstüne, "benzeri ihanet dolu, günahkâr hak taleplerini sürdürmeye devam edenler için" aforoz mekanizmasının hazır beklediğini de ekledi.

Kral'ı aşağılamak ve soyluları tehdit etmenin yanı sıra III. Innocent, Hıristiyan tahammülsüzlüğünün en ölüm saçan dönemine başkanlık etmiştir. Bu ölümlerin hedefinde, kâfirler ve tanrıtanımaz insanlar bulunuyordu. Hıristiyanlar; Papa II. Urban'ın Müslümanları kutsal topraklardan atmak için 1095 yılında düzenlediği ilk Haçlı Seferi'nden beri Müslüman katliyle anılıyorlardı. Kudüs bu tehlikeli girişimle geri alınırken tam 70 bin insan kılıçtan geçirildi. Onun halefi olan papalar; kitleleri bu kutsal akınlara katılmaya, cennette ayrıcalıklı bir yer ve bu dünyada işledikleri tüm günahlardan otomatik olarak affedilme vaatleriyle kandırdılar.

III. Innocent de bu geleneği 1202 yılında 4. Haçlı Seferi'ni düzenleyerek devam ettirdi. Bu risk dolu macera, Konstantinopolis'in yağmalanması ve yaşlı Aya Sofya Katedrali'nin tahrip edilmesi ile noktalandı. Kralların mezarları kirletildi, kutsal emanetler çalındı ve rahibeler de dâhil olmak üzere kadınlar tecavüzlere uğrayıp öldürüldüler. Rum Ortodoks Kilisesi, Roma Kilisesi'nden bir asır önce Roma'nın bakış açısı yüzünden ayrılmıştı ve bu şekilde günü gösterilmiş oldu.

Haçlı Seferlerinin çocukları, İnnocent iktidarı döneminde kâfirlere karşı bir hareketin doğmasına ilham verdiler. İman dolu binlerce it heriften onlarcası, Kudüs'ün özgürlüğü amacıyla Avrupa çapında denetimden uzak ve geniş bir birlik kurmaya kalkıştılar. Stephen adında bir Fransız'ın çobanlığındaki 30 bin kişilik ilk grup daha Fransa'yı terk edemeden adı kötüye çıkmış bir tüccarlar çetesinin kurbanı oldular ve

Kuzey Afrika'daki köle pazarlarına gönderildiler. Alpleri ve sonrasında İtalya'yı aşan 20 bin kişilik ikinci grup da bunun ardından esir edildiler. Bir kısmı öldürüldü, diğerleri ise satıldılar. Innocent hayatta kalmayı başaran birkaç kişiyi, merhamet dolu bir şekilde Haçlı Seferi yemininden bağışlayarak salıverdi.

Fakat Müslümanlara karşı Haçlı Seferleri yeni bir şey değildi, kaldı ki Innocent yine Hıristiyan olan hemcinslerine karşı da savaş ilan eden ilk Papa idi. Katharlar veya Albigeoisler olarak bilinen; Fransa'nın güneydoğu köşesinde Hıristiyanlık doktrinini daha farklı bir şekilde benimseyen iyi yapılandırılmış bir tarikat bu katliamlara hedef oldu.[1] Bunlardan nefret eden Innocent, bu tarikatın kökünü kazımak istedi. Innocent, "Kâfirlere ölüm!" diye haykırarak Katharlar karşısındaki kutsal savaşı resmen başlattı. Müslümanlarla savaşan Haçlı Seferi katılımcılarına verilen benzer "günah affı" sözleri bu sefer de Katharları imha edecek olan savaşçılara verildi. Papa tarafından teşvik edilen hevesli komutanlar grotesk katliamına kalkıştılar.

Papa'nın ordusu ilk olarak Katharların kalesi olan Beziers kasabasına saldırdı. Başlangıçta Katolikler, aksi halde öldürülme tehdidiyle tanrıtanımaz kâfirleri teslim etmekle uyarıldılar. Çoğu buna karşı koyarak Kathar tarikatına üye akrabalarını yaşlı kilisenin sığınağına getirdiler. Sonrasında Papa'nın emri geldi: "Hepsini öldürün! Tanrı size sahip çıkacak!" Bu emrin ardından binlerce Katolik ve Kathar, dışarıda kasabaları yok edildiği bir sırada, Mary Magdalena Kilisesi'nin içinde bir araya toplandı. Kilisenin kapıları kırılarak açılıp, Papalık askerleri içeri girdiğinde, iki rahip kutsal ayinlerini yapıyorlardı. Kutsal bir hizmet icra eden rahipler de dâhil hiç kimsenin canı bağışlanmadı.

Beziers'in harabeye çevrilmesiyle, Papalık elçisi hâkim manzarayı şöyle aktarıyordu: "Yüce Efendimiz! Bugün yaş ve cinsiyetlerine bakılmaksızın 20 bin vatandaş kılıçtan geçirildi." Temizlik barbarlığı ile büsbütün çileden çıkmış ve gücenmekten çok uzak olan Innocent, bu

[1] *Katharlar sahip oldukları keskin ahlak kodlarıyla hayatın ikiliğine inanan sofulardır. Onlara göre iyi ve kötü daha yaratılıştan ayrılmıştır.*

haberle sevince boğuldu ve daha fazlasının öldürülmesi için emirlerini sürdürdü. Bunu takiben Brom kasabasındaki Katharlar kılıçtan geçirildiler ve gözleri oyuldu. Gözleri oyularak kör edilen ve kanlar içinde kalan bir tanesinin can çekişir bir halde kabareye girmesine izin verilerek, oradaki insanlar bu şekilde tehdit edildi.

Ve sonra sıra Minerve kasabasına geldi. 140 Kathar dini lideri kasabadan çıkarılarak çayırlık bir alana getirildi. Orada, ölülerin yakılması için oluşturulmuş korkunç bir odun yığınağı onları beklemekteydi. Papa'ya sadık bir vakanüvis şöyle aktarmaktadır: "Kendi insanlarımızın aynı kaderi paylaşması için bir sebep yoktu. Ancak onlar dik kafalılıklarının sonucu olarak tamamen hür iradeleri ile kendilerini bu sonun içine attılar." Böylece "Kâfirlerin Yakılması Geleneği" başladı.

Aslında İnnocent için bir ironi yoktu, şimdi o da en zalim Roma imparatorlarından dahi daha fazla Hıristiyan'ın ölümünden sorumluydu. Üstelik bu sonuçtan da fazlasıyla mutluydu. Hizmetindeki bir şövalyeye yazdığı mektupta şöyle seslenmekteydi: "Şükürler olsun ki Tanrı kendi yolunda çaba gösterene merhametlice davrandığı gibi, Ortodoks inançları için çabalayan ötekileri de en büyük baş belası düşman olarak ateşe verdi!"

6

Ateşi Hisset

III. Innocent'in yeğeni olan Papa IX. Gregory, 1232 yılında Engizisyon'u kurarak, amcasının tanrıtanımaz kâfirler için başlattığı zulmü kilisenin resmi bir işine dönüştürdü. IX. Gregory; "Kâfirleri öldürmek her Katolik'in görevidir" diye ilan etti. Merhametsiz engizitör lejyonları, bu terör kampanyasını gelecek yüzyıllar boyunca klasik kilise öğretisine muhalif olan veya onu sorgulayan herkes için kullandılar.

Katolikler, aforoz korkusuyla aralarında bulunan her türlü sapkın fikirleri ifşa etmeye cesaretlendirildiler. Çocuklar ailelerine, anneler çocuklarına karşı tanıklık ettiler. Birine karşı kin besleyen bir kimse, bu şekilde bir suçlamayla düşmanını kolayca ortadan kaldırabilmekteydi. Papalık engizitörleri suçlamaları büyük bir ketumlukla cevaplamadan önce, sanıklar sürüklendi. Savunma tanıklarına müsaade edilmediği gibi kovuşturma tanıkları da isimsiz kalırdı. Aklananların sayısı çok azdı ve bir temyiz makamı mevcut değildi. Mahkûm edilen kişiler, yakılarak öldürülmek üzere seküler makamlara teslim edildiler.

IX. Gregory, acemi engizisyon kurumu iyi bir başlangıç yapsın diye tüm mahkeme sonuçlarını yıllık açık toplantılarda bizzat kendi tebliğ etti. İspanyol Engizisyonu'nun adı kötüye çıkmış infazcısı Tomas de Torquemada gibi, Papalık'ın geniş çaplı kutsal ölümlerinin habercisi olan Peter Seila ve William Arnald isimli ilk iki tam zamanlı engizitörü de bizzat kendi atadı. Robert le Bourge adlı bir diğer engizitör ise, yerel Piskoposun kendi Piskoposluk bölgesi içinde sapkınlıklar yapmaya izinli olduğu Fransa'nın Champagne yerleşim birimine kimi suçlamalar hakkında araştırmalar yapmak üzere gitti. Bütün kasaba yargılandı ve Piskopos da dâhil 180 insan yakılarak ölüme mahkûm edildi. Gregory'nin 1241 yılındaki ölümünden kısa süre sonra Papa IV. Innocent işkence ve zulüm kullanımını onaylayarak Engizisyon'a ken-

di damgasını vurdu. Buna göre artık günah çıkarma seansları da inatçı kâfirlerin suçlarını ortaya çıkarmada kullanılabilecekti. Yine, on dört yaşından ufak erkek çocukları ve on iki yaşından ufak kız çocukları muaf olmak kaydı ile tanıklar da işkenceye alınabilecekti. Papa insani bir tutumla, işkence esnasında sakat bırakma ve öldürmeleri yasaklasa da kimi hatalar elbette ki gerçekleşti. Ayrıca işkence kullanımı, ancak yoruma açık bir konu söz konusu olduğunda şart koşuldu. İşkencenin süresi ise haftalarca da sürebilmekteydi. Ölüm kitabı olarak bilinen engizitör kılavuzu yine onun zamanında yazıldı. Ancak bu kitap bir çeşit mahkeme içtihadı özelliği taşımamaktaydı:

"Kişinin suçu, kendi günah çıkarma seansındaki itiraflarından da sabit görülebileceği gibi, kişi itiraf etmese de tanık beyanlarından da suç kanıtlanabilir. Kişi hakkında yapılan tüm suçlamaları kabul ediyorsa, şüphesiz tüm bu suçlamalardan suçlu bulunacaktır. Ancak kişi hakkındaki suçlamaların yalnızca bir parçasını itiraf ediyorsa, kabul ettiği kadarıyla ortaya koyduğu suça meyilli olma özelliğinden dolayı diğer suçlamalardan da zan altında olmaya devam ederek yine tüm suçlamalar hakkında suçlu olduğu düşünülebilir...

Cismani işkence, her zaman için ruhani pişmanlığın en faydalı ve etkili aracı olarak görüşmüştür. Bu sebeple en etkin ve duruma uygun işkence yönteminin seçimi şahsın yaş, cinsiyet ve bünyesi göz önünde tutulacak şekilde Engizisyon Mahkemelerine bırakılmıştır...

Fakat kullanılan tüm metotlara rağmen, bedbaht zavallı hâlâ suçlamaları reddetmeyi sürdürüyorsa, bu kişi şeytanın bir kurbanı olarak görülebilir. Ve böyle olduğu takdirde; ne Tanrı'nın hizmetkârlarından bu kimselere merhamet göstermeleri beklenmeli, ne de Kutsal Ana Kilise'nin şefkat göstererek olanları görmezden gelmesi. O cehennem azabının lanetli çocuğu. Ona kahrolası ruhunu teslim etmesi için izin verin."

7

Zorba Papalık

Kardinal Benedict Gaetani aslında özel bir din adamı olmasa da, bu papa olmasını engellemiyordu ki bu göreve gelmeyi delicesine istiyordu. Papalık tahtı dünyadaki en muhteşem kuvvetti ve Gatani onunla beraber elde edilebilecek bütün bu gücü ve zenginliği elde etmeye kararlıydı. Papa IV. Nicholas'ın 1292 yılındaki ölümünden sonra da, bu görev için şansını denedi.

Tam da bu zamanda Roma'nın iki büyük ailesi olan Orsini ve Colonna aileleri arasındaki sertliği git gide artan rekabet, sıradaki Papayı seçmek için toplanacak olan Kardinaller Koleji'nde de keskin bir bölünme olarak yansımasını buldu. Böylece kardinallerin yarısı Orsinilerden, diğer yarısı ise Colonnalardan çıkacak yeni bir papa istemekteydi. Bu noktada seçimler umutsuzca kilitlendi ve aylar sürecek olan, yeni papanın bir türlü seçilemediği bir döneme girildi.

Benedict Gaetani; Orsini veya Colonna taraftarı olmaktansa, kendisini alternatif bir papa adayı olarak konumlandırdı. Kardinal olarak sırasını beklediği bir sırada aralarında giriştikleri söz düelloları; onu, kardinalleri son ihtimal olarak kendisine dönerek üzerinde anlaşmaya varacaklarına ikna etti. Ama sonrasında olanlar onu hayretler içinde bıraktı. Kardinallerden bir tanesi, şaka yollu bir şekilde bu ayrılıktan vazgeçmeyi ve hep beraber inzivaya çekilmiş münzevi bir kişilik olarak nam salmış olan Peter Morone'u papa olarak seçmeyi önerdi. Teklifin şaka yollu yapılıp yapılmadığına aldırış etmeksizin bu fikir, bir diğer papa konusunda kesinlikle rahatsızlık duyan diğer kardinaller arasında da hızla tutulmaya başladı. Ve ağır ağır Peter'in yaşadığı dağ mağarasına çıkarak, şaşkına dönmüş yeni Papa'ya kendisini Papa seçtiklerini ilan ettiler.

Dünyevi papaların uzun yıllar boyunca zengin Roma ailelerinden se-

çildiği uzun bir geçmiş sonrasında, birçok insanın Kusal Ruh'un artık bu yeni seçilmiş basit ve kutsi insanın ellerinde olduğuna inandığı sırada bunu kabul etmeyen tek kişi Benedict Gaetani oldu. Almayı hak ettiğini düşündüğü makamın reddedilmesiyle birlikte, Gaetani sergilenen bu sulu komediyle adeta çılgına döndü. Buna rağmen başka bir tercihe sahip olmadığının farkında olarak ortaya çıkan duruma razı oldu. Fakat elbette ki bir planı vardı.

Tahta çıktığında V. Celestine ismini alan Peter Morone, etrafında döndürülen ve insani iyiliği reddeden Papalık politikalarının tam ortasında ve onun bir parçası olmaya açık şekilde karşıydı. Hıristiyan âlemini yönetmektense, bir mağarada yaşamını sürdürmeye alışmıştı. Bu kafa karışıklığı ile birlikte yeni Papa; kendini yönlendirerek ona Papalık görevinde yardımcı olmaya fazlaca istekli, eğitimli bir hukukçu olan Gaetani'ye yöneldi. Bazı rivayetlere göre Gaetani, Celestine'in odasına gizli bir geçit yaptırdı ve ardından da geceleri Papa uyuduğu sırada buradan içeriye doğru "Celestine, Celestine! Sana verilen idari görevden vazgeç. Onlar senin için çok fazlalar." diye fısıldadı. Tanrı'nın sesi olduğuna inandığı bu fısıltılardan kıvanç duyan V. Celestine de buna karşılık olarak görevinden istifa etti. Böylece Benedict Gaetani de sıradaki papa olarak seçildi ve Papa VIII. Boniface olarak tahta çıktı.

Papa Boniface, tahtının keyfini sürmeden önce selefinin işini bitirmek zorundaydı. Artık yalnızca tekrardan eskisi gibi Peter Morone olmayı planlayan eski Papa Celestine, feragatten sonra dahi geniş çaplı desteğini sürdürdüğünden, Papa Boniface etrafındaki bu sadakati kaybetmemiş selefinin hakkından gelmeden kendi sadakatini sağlayamazdı. Böylece mağarasındaki emekli hayatına dönerek, huzur içinde sessizce dua etmekten başka bir isteği olmayan Peter tutuklanarak hapsedildi. Ve birkaç ay sonra da, hapsedildiği leş gibi bir hücrede hayatını kaybetti.

Peter'in taraftarları, kahramanları sefil bir hücrede çürümeye terk edildiğinde "ona Tanrı zannederek erguvan renginde, altınlarla donatılmış Papalık tahtını kime bıraktığı" hakikatini ortaya koydular. Tutsak edilmesinin ardından Peter, dikkat çekecek derecede önemli bir keha-

nette bulundu: "Tıpkı bir tilki gibi kapak attın Boniface! Bir aslan gibi hükmedecek ve bir köpek gibi öleceksin!"

Boniface bu söylenenleri önemsemiyordu. Rakibini yolundan atmanın başarısı ile yeni Papa, dünyadaki en büyük kral olmanın keyifli hayatını sürmeye artık hazırdı. Bu rolü; en kaliteli mor kaftanları giyip, tüm Roma'da heykellerini diktirerek kesinlikle çok iyi oynadı. Sahip olduğu imparatorluk kibri, kendisi ile temasa geçmeye çalışan herkesten yabancılaşmasını beraberinde getirdi. Aragon Krallığı'nın elçisi Gerald Albalato, "Kardinallerin hepsi onun ölümünü arzuluyordu ve hepsi onun kötülüklerinden bezgin düşmüşlerdi" diye bildiriyor ve ekliyordu: "Kardinal Lanbulf, ölümün böylesi bir adamla yaşamaktan daha iyi olduğunu söylüyor. Sadece dil ve gözden ibaret, geri kalanı ise tamamıyla çürümüş. Daha fazla yaşamayacaktır!"

Kendini beğenmişlik noktasında selefleri ile büsbütün bir rekabet içinde olan VII. Gregory, III. Innocent, VIII. Boniface çizgisindeki Ortaçağın son papaları, Papalık egemenliğinin mutlaklığını iddia ettiler. "Romalı Papalar zengin birer kaynak ve adaletin membalarıdır. İşte bu, mevcut otorite karşısındaki kör boyun eğişin niçin kurtarılmaya ihtiyacı olduğunun sebebidir." diye buyurdu. Ancak Papa, hiçbir dini ve ahlaki temele dayanmayan ahlaksızca yalanlarını sürdürebiliyordu: "Biz, topyekûn her canlının kurtuluşu için Roma Papalığı'na boyun eğmesinin gerekliliğini bildirdik, ilan ettik ve açıkladık!" Şahsen söylemek zorunda oldukları kendi resmi bildirilerinin alenen karşıtlarını ortaya koymaktaydı:

"Niçin birbirine sürtünmekten öteye geçip, bir kadın veya genç bir erkekle yatmak yasaktır?" diyerek cinsel ahlak konusundaki gerçek düşüncelerini ortaya döken Papa, ruhun ölümsüzlüğü ile ilgili hakiki hislerini de eğer Papa olmasa kendisini yanarak ölüme götürecek olan sözlerle ifade etmektedir: "İnsanın ölümden sonra yaşama umudu, şu masada duran fırında kızarmış ördek eti kadardır!"

Ruhsal kurtuluş, Boniface'in ajandasında zengin olmak kadar yüksek bir nokta teşkil etmemekteydi. İspanyol bir diplomat, onu çok iyi

özetlemektedir: "Bu Papa yalnızca üç şeyle alakadardır: Uzun bir yaşam, zengin bir yaşam ve iyi bir gelir bağladığı ailesi..." Bunlardan en azından son iki tanesini başarmasının ardından, Papa Boniface Kilise tahtını bütün Roma çapında topraklar ve şehirler elde etmek için kullandı. Aklındaki düş, Roma'nın hiçbir büyük ailesinin rekabet edemeyeceği bir Gaetani Hanedanlığı kurmaktı. Geatanilerin bu büyümesi, mal varlıkları ve eskiden kalma birçok imtiyazları insafsızca çiğnenen Colonnaların zararına gelişti. Ardından gelen çatışma, Boniface'in tamamen aşağılanması ve Papalık İmparatorluğu'nun son bulmasıyla neticelendi.

Her şey cüretkâr bir soygunculukla başladı. Klanın genç üyelerinden Stephen Colonna, Papa'nın ailesi adına daha fazla toprak alabilmek için kullanmayı planladığı bir vagon dolusu altına zorla el koydu. Colonna ailesine mensup iki kardinal bu haberi aldıklarında, derhal huzura çıkarak af dilediler. Boniface'in cevabı akla yatkın gözükecek şekilde ganimetin geri dönmesi talebi oldu. Fakat Colonnaların tüm Roma çapında sahip oldukları mülklerinin Papalık garnizonlarınca kontrol altına alınmasına yönelik bir diğer talebi basbayağı zorbalıktı.

Colonnalar bu talebe baş eğmek yerine savaş ilan etmeyi tercih ettiler. Bütün Roma çapında dağıtılan broşürlerle Boniface'in papalığının meşruluğunu tartışmaya açan aile, Boniface'i makamı münzevi kişiliğe sahip olan bir önceki Papa V. Celestine'den çalmakla suçladı. Buna karşılık olarak Papa bu suçlamalara meydan okuyarak "dört nesil sonrasına değin" tüm klanı aforoz ettiğini ilan etti. Bu basit bir ruhani silah değildi. Aforoz aynı zamanda bir insanın hukuki korumadan muaf olduğu anlamına gelmekteydi ki, bu da bu konumdaki bir kişinin mallarının ve canının, onlara konmak isteyenlerin av sahasında olduğunu ifade etmekteydi. Hatta bunun yapılması kutsanmış bir erdem olarak sayılıyordu.

Boniface bununla da yetinmeyerek daha da ileri gitti ve Colonnalara karşı kutsal bir Haçlı Seferberliği ilan etti. Papa'nın kendi faydasını sağlamak amacıyla aileyi yok etmek ve mülklerini ve şehirlerini tarumar etmek yönündeki bu açık çabası yeteri kadar destekçinin

katılımını sağladı. Antik şehir Palestrina'da toplanan klanın tamamı, toplanan kuvvetin bölgeye gelmesi ile teslim bayrağını çekti. Aslında Palestrina'nın aşılmaz duvarlarının arkasında süresizce dayanmaları mümkündü. Ancak Boniface, onları dışarı çıkma konusunda ikna etmede başarılı oldu. Bu, şehri basitçe teslim ederek ona boyun eğmeleri durumunda, hepsinin affedileceğine yönelik bir oyundu.

Kendilerini Papa'dan önce aşağı bırakan ailenin liderleri, Papa'nın ayaklarına kapanarak af dilediler. Ancak Boniface'in onlarla olan işi henüz bitmemişti. Papa, son darbe olarak tam manasıyla Dante'nin İnferno adlı eserindekine benzer bir anlaşma önerdi. (Böylece Boniface, diğer bazı papalar ile beraber cehennemin sekizinci katındaki yerini sağlamlaştırıyordu.) Papa, Palestrina şehrinin tamamının yok edilmesini emretti. Julios Caesar'ın sarayı dâhil, şehirde bulunan sayısız paha biçilmez antikalardan ve heybetli tarihten geriye hiçbir şey bırakılmadı. Papa eliyle oluşturulan dalga sonucu her yer yerle bir edildi ve arkada onarılamaz bir kuraklık bırakabilmek için de her yere tuz döküldü. VIII. Boniface kazanmıştı veya en azından öyle olduğunu düşünüyordu. Ancak Colonnalar intikamlarını Fransa Kralı IV. Philip'in yardımlarıyla aldılar.

Papa ve Kral Philip arasındaki anlaşmazlık tamamen para ile alakalıydı. Zira her ikisinin de paraya fazlasıyla ihtiyacı vardı. IV. Philip feodal bölünmelerin meydana geldiği Krallığını elinde tutmak; Papa ise giderek genişleyen toprak zenginliğini fonlayabilmek için paraya ihtiyaç duymaktaydılar. Papa, Fransız Kralı'nı her ikisinin de nakit ihtiyaçları için şiddetle muhtaç oldukları Fransa Kilisesi'nin parasını yağmalamaktan vazgeçmeye zorladı ve buna karşı Fransız Kralı'nın meydan okumasına sert tepki gösterdi: "Seleflerimiz üç Fransız Kralı'nı tahttan indirdiler. Bil ki seni de gerektiği takdirde, tıpkı bir seyis gibi indiririz!"

Ancak Papa'nın farkına varamadığı, Papalık makamının kralları kontrol altında tutabildiği dönemin hızlıca sonuna gelindiğiydi. Philip, Boniface'in tehditleri ve emirleri karşısında uysalca boyun eğmek yerine, Papa'yı cezai olarak mahkûm edecek bir konsül topladı ve buraya gizlice para aktardı. 1306 yılının Eylül ayında, bir grup silahlı adam

Papa'nın doğum yeri olan ve sık sık dinlenmek için inzivaya çekildiği Anagni Kasabası'na girdi. Colonna ailesinin üst düzey bir üyesi tarafından kurulan çete Papa'nın sarayında fırtınalar estirirken, Boniface kendisine ulaşılana değin tahtında bir kral gibi oturdu.

Kibirli ve küstah Papa tarafından ailesi katledilmiş olan öfkeli Colonna, ezeli düşmanına bir kama ile saldırmak üzere öne atıldı. Ancak son anda, şüphesiz kutsala karşı işlenen saygısızlığın kutsal olanın gazabını çekecek olmasından korkan bir refakatçisi tarafından engellendi. Bonafice'in hayatı kurtarılmıştı ancak itibarı için aynı şey söz konusu olmadı. Colonna ve arkadaşları, Papa'nın bütün dini kıyafetlerini soyarak zincirlenmiş bir halde saraydan çıkardılar. Üç gün boyunca hapiste tutulan Papa'nın bu süre içinde aklını kaybettiği söylendi. Ve nihayet Gaetani ailesinin gücünün de devreye girmesi ile beraber serbest bırakıldı. Ancak Boniface artık eskiden olduğu gibi değildi. Ortaçağın son kudretli Papası, kırgınlık ve çaresizlik içinde bir ay sonra hayatını kaybetti.

8

Gerçek Papa ile Hoşnutluk Yükselir mi?

VIII. Boniface'in ezilişinin ardından, lider artık Kral IV. Philip'in ta kendisi idi. V. Clement ismini alan, gerçekte ise onun bir kuklasından ibaret olan Fransız bir Papa ile Babil Esareti olarak bilinen şeyi başlattı. Papalık en eski zamanlardan kalma merkezi olan ve aynı zamanda ilk Papa Aziz Peter'in de kabrinin bulunduğu Roma'dan, Fransa'nın takviye edilmiş şehri Avignon'a taşındı.

Bir yüzyıla yakın bir zaman zarfı boyunca birbirini izleyecek olan Papalar, Ren Nehri'nin kıyısında bulunan ve en gelişmiş işkence odalarına sahip bu ihtişamlı Papalık Sarayı'nda hüküm sürdüler. Büyük bilgin Petrarch, burada bulunan mahkemeleri "dünyanın utanç kaynağı" olarak tasvir etmektedir. Belki o, Papa XII. Benedict'nin kız kardeşi ile yatmasından dolayı abartıyordu. Her şeye rağmen Avignon, Roma'dan daha beter değildi.

Nihayet Kutsal Şehir (Roma) Papalık'ı yeniden evine çağırıyor ve 1378'den 1417 yılına dek sürecek olan Büyük Batı Bölünmesine öncülük ediyordu. Geri dönen kardinaller, İtalyan bir papa seçme noktasında Romalı çeteler tarafından terörize edildiler. Çetelerin hiddetini kıramayacaklarını anlayan kardinaller de, Papa VI. Urban adıyla 1378 yılında tahta çıkacak olan Bartolemeo Prignano ismi üzerinde hızlıca uzlaştılar. Ancak o iyi bir tercih değildi.

Kardinallerin seçtiği bu adam içki problemine düşen bir deli yarattı. Yeni Papa, Papalık kıyafetlerini üzerine geçirdikten kısa süre sonra, "Hiçbir şey yapamıyorum, istediğim hiçbir şeyi kesinlikle yapamıyorum" diye haykırdı. Kendi buyruğu ile verilen yetki, kendisine karşı başkaldıran altı kardinale işkence uygulanmasını ve sonrasında bunların öldürülmelerini de içermekteydi. Ancak Papa'nın kalıcı bir akıl hastalığına sahip olduğunu anlayan kilisenin prensleri onun yerine geçecek

olan VII. Clement'i papa olarak seçtiler.[1] Ve Clement'i de yanlarına alan Fransız kardinaller hızla Avignon'a kaçtılar. Ancak tek problem, Urban'ın Roma tahtından kaynak ayırma gibi bir niyetinin olmamasıydı. Bunun yerine, kendi kardinallerini atayarak hüküm sürmeye devam etmeyi tercih etti.

Artık, biri Fransa'da diğer ise İtalya'da bulunan, gerektiği gibi seçilmiş iki Papa ve iki adet Kardinaller Heyeti mevcuttu. Büyük Bölünme ile Hıristiyanlık âlemi iki ayrı sadakat makamına bölündü. Fransa ve İskoçya resmen VII. Clement'e bağlılığını bildirirken; İngiltere, Almanya ve merkez Avrupa'nın diğer krallıkları VI. Urban'a biat ettiler. Öyle ki azizler dahi taraf seçtiler. Aziz Katherina Sienna, Urban'ı desteklerken; Aziz Vincent Ferrar, Clement ile beraber gitti. Bu daima daha beter bir hal alan kargaşa haliydi.

VI. Urban 1389 yılında hayatını kaybettikten sonra Roma tarafı IX. Boniface'ı papa olarak seçti. IX. Boniface da hiç beklemeden VII. Clement'i aforoz etti. Bu sırada Clement de öldü ve yeni bir Avignon Papası iş başına geldi. Papa'nın Anti-Papa'ya karşı olduğu iki kutuplu bu durum, nihayet iki taraftaki kardinallerin bir noktada uzlaşacağı güne kadar gitti. Ve nihayet 1409 yılında bir araya gelerek Roma tarafının Papası XII. Gregory ile Avignon tarafının Papası XIII. Benedict eş zamanlı olarak tahtlarından indirildiler. Birleşerek iki heyetli yapıya son veren kardinaller hep beraberce Papa V. Alexander'i seçerek papa ilan ettiler. Tek pürüz ise, iki eski Papa'nın da emekliye ayrılmak gibi bir niyeti yoktu. O halde şimdi de üç Papa birden vardı.

Bu durum son olarak 1417 yılında Konstanz Konsülü'nde, bütün Papaların V. Martin lehinde tahtlarından feragat etmeleriyle çözüldü. Artık Papalık için kendini yenileme, güç toplama ve Rönesans ile yüzleşme zamanı idi.

[1] *Bu Clement VII artık bir Anti-Papa olarak görülür. Resmen tanınan Clement VII ise ondan 200 yıl sonra hükmeden ve Henry VIII'in Aragonlu Catherine ile evlenmesini reddeden Papadır. Benedict XIII ve Alexander V bu bölümde listelenen diğer Anti-Papalardır.*

9

Çifte Bela

15. yy Avrupa'sının kasıp kavuran kültürel ve bilgisel yeniden doğuşu, Papalık'ın tümüyle boşta kalmasına sebep olmadı. Yine birçok Papa, Karanlık Çağ alışkanlıklarını terk etmekte bir hayli zorlandı. Örneğin IV. Sixtus, ihtişam dolu Sistine Şapeli'ni görevlendirerek, tam da bu dönemde İspanyol Engizisyonu'nu kutsadı ve katil Torquemeda'nın başına yaptıklarından dolayı onu kutsayabilmek adına yağ sürdü. Yine onun yeğeni II. Julius, henüz tamamen zırhla kaplanmamış bir halde düşmanlarını katlediyorken, Michelangelo ve Raphael'i himayesi altına aldı. Julius savaş meydanlarında, "Şimdi en büyük taşşak kimde görün bakalım. Fransa Kralı mı yoksa Papa mı!" diye haykırıyordu.

VIII. Innocent, gayrimeşru çocuklarını açıklıkla kabul eden ilk Papa olduğunda, Papalık'ı modernizasyona hazırlar gibi görüldü. Bu kabul öncesi Papa'nın piçleri, gerçeklerin üzeri örtülür şekilde yeğenleri olarak tanıtılıyordu. Ancak hiçbir şart altında İnnocent, Rönesans'ın modern çocuğu olarak görünemezdi, aksine bu görüntüsünü belki de tarihin en yıkıcı kitabı olabilecek olanına onay mührünü vererek yok etti.

Onun yayımladığı Papalık Fetvası olan Summis Desiderantes Affectibus, cadı ve büyücülere uygulanacak olan zulme yeni bir hayat verirken; yine bu dönemde bizzat önsözünü kendi yazdığı Malleus Maleficarum veya The Witches Hammer gibi cadı ve büyücüleri keşfetmeyi, onlara uygulanacak cezaları öğretmeyi amaçlayan el kitapları da bizzat kilisenin en ünlü engizitörleri olan Heinrich Kraemer ve Johann Sprenger tarafından kaleme alındı.

Innocent; "Katolik inancından vazgeçen erkekler ve kadınlar, kendilerini incubi ve succubi (şeytani formdaki erkek ve dişi çift) şeytanlığına bırakmışlardır... Ve bunlar büyücülük, cincilik, ruh çağırıcılığı ve bütün diğer lanetlenmiş kabahatleri işleyerek henüz infant çağlarında,

hatta ana rahmindeki çocukları katlederler... Yine bunlar erkekleri cinsel ilişkiye girmekten, kadınları ise gebe kalmaktan muhrum bırakırlar. Ve bu yüzden, ne erkekler karılarıyla birlikte olabilir, ne de kadınlar kocalarını eve alırlar." cümleleriyle durumu anlatmaktadır.

The Witches Hammer isimli kitap, yüzyıllar boyu binlerce kişinin işkence görmesinde ve yakılarak öldürülmesinde başrol oynamamış olsaydı, tarihe ahmaklık ve manyaklığın en gülünç çalışması olarak geçebilirdi. Kitabın hatırlanmaya değer bir pasajı "Dominiken Kilisesi'nin namuslu yaşantısı ve bilgeliğiyle nam salmış Kutsal Babası" ile ilgilidir.

Rahip şöyle anlatmaktadır: "Bir gün, bir günah çıkarma seansını dinlerken, genç bir adam bana geldi ve günah çıkarma seansı boyunca kederli bir şekilde bana uzvunu kaybettiğinden bahsetti. Buna hayret etsem de, her şeye kolayca inanmanın gamsızlığın en önemli belirtisi olduğu bilgeliğini taşıdığımdan beri, derhal inanmayı reddeden biri olarak bu genç adam kıyafetlerini çıkararak bu yeri bana gösterdiğinde, düşüncelerimdeki haklılığımın kanıtını bir kez daha gördüm. Sonra en akıllıca tavsiyeyi kullanarak, kendisine herhangi birinin büyü yapmış olabileceğinden şüphelenip şüphelenmediğini sordum. Ve genç adam şüphelendiği birinin olduğunu ancak adeta bir solucan gibi yaşayarak ortada görünmediğini söyledi. Bunun üzerine ona, 'sana, olabildiğince yakın bir zamanda onu bularak, kibar sözler ve iltifatlarınla olanca çaba ile gönlünü almanı tavsiye ederim' dedim ve o da böyle yaptı. Birkaç gün sonra teşekkür etmek için tekrardan geldiğinde, bambaşka biri olduğunu ve bütünüyle iyileştiğini belirtti. Onun bu sözlerine inanmıştım, ama bir kez daha yine de gözümle delilleri gördüm."

VIII. Innocent, cadı ve büyücü avcılığı üzerine ateşli savunuculuğunun ardından hayatının sonuna doğru, yaptığı tüm hataları ve sebep olduğu tüm acıları fark edeceği şekilde bir aydınlanma yaşadı. Söylentilere göre 1492 yılında ölmeden hemen önce, kendisinden sonra onun başarabildiğinden çok daha iyi olabilecek bir Papa'nın tahta gelmesi için dua etti. Ancak yerine Rodrigo Borgia tahta çıktığında, bu duası karşılıksız kalıyordu.

10

Para Kutsal Olan Her Şeyi Satın Alabilir

15. yy'ın Borgia klanı, en iyi şekilde prototip bir mafya ailesi olarak nitelendirilebilirdi. Tıpkı Gambino veya Genoveseler gibi onlar da, kendi çıkarlarını önde tutar, canları ne isterse elde edebilmek için haksız kazanılmış zenginlikleri kullanır ve göz kırpmadan adam öldürürlerdi. Elbette dini ikiyüzlülük de onlardaydı. Birkaç gangster kilise ayinini özlediğinde, Rodrigo Borgia Papa oluverdi. Tıpkı VI. Alexander gibi en üst düzey bir mafya babasıymışçasına hüküm süren Borgia'nın iktidarı; Papalık tarihinin cinayet, aç gözlülük ve azgın cinsel ilişkilerle damgalanmış en kötü şöhretli dönemlerinden biridir. Ancak onun tahta yükselişi, Alexander'ın inişli çıkışlı iktidarının meyvesi olarak kurulmuş en korkunç Papazlar Meclisi sayesinde oldu.

Rodrigo Borgia, başlangıçta "Büyük Papa Rönesansı" için potansiyel taşıdığının işaretlerini verdi. Öyle ki, söylentilere göre; akranı bir çocuğu bıçakla öldürerek ilk cinayetini işlediğinde daha sadece on iki yaşındaydı. Amcası olan Papa III. Callistrus, Rodrigo'nun Kilise'deki yerini; onu ilk olarak henüz yirmi beş yaşında iken kardinal, bir sene sonrasında ise Vatikan Baş Hâkim Yardımcısı yaparak garanti altına aldı. Amca Cal tarafından temin edilen bu göreve şükürler olsun ki, Rodrigo çok kısa sürede zengin bir adam oluverdi.

Bir çağdaşı hakkında şu satırları yazıyordu: "Aşırı derecede refah içindeydi. Ve krallar, prensler ve komutanlar ile kurduğu ilişkilerde fazlasıyla baskın. Kendisi için Sant'Angelo ve Campo di Fiori arasında çok güzel ve konforlu bir saray inşa ettirdi. Gelirinin kaynağı; Valencia, Portus, Kartegena ve diğer Piskopoluk vazifeleri ile İtalya ve İspanya'daki manastır vakıflarından, yani Vatikan'da edindiği makamlardan

gelen gelirlerdi. Sofra takımları ve kıyafetleri ipekler ve altınlarla süslü; kitapları ise tamamı krallara ve hatta ancak Papa'ya yaraşır kalitedeydi. Son olarak yine ihtişamlı asma yatağa, atları ve benzeri şeyleri için altın, gümüş ve ipekten süs eşyalarına ve en kaliteli altın sikkelere sahip olduğundan bahsetmek zorundayım."

Rodrigo Borgia'nın paraları, nihayet kendini papa seçtirmek için işe koyulduğunda [Papalık vazifesini satın almak için] işe yaradı. Bir yandan da, bir Kilise Prensi olarak metresi Vannozza de'Canatei ile yaşadığı lüks yaşam tarzına iyiden iyiye alışmıştı. Önceki ilişkilerinden olan çocuklarına ek olarak; Vanozza sonraki yirmi yıl içinde dört tane daha gayrimeşru çocuk vererek onu usandırdı. Tüm bu çocuklardan Cesare ve Lucrezia Borgia isimli iki tanesi, tıpkı babaları gibi kötü bir şöhrete sahip olurlardı.

Dini vecibeler gereği cinsel ilişkiden tamamen uzakta kalması gereken Rodrigo; Vanozzaya'ya çok âşık olsa da tek eşlilikten kaçınıyordu. Onun abartılı cinsel hayatı, amcası Papa Callistus'un göz yumması sayesinde bu rahatlığına kavuştu. Ancak Callistus'un 1452 yılındaki ölümünün ardından makama gelen halefi II. Pius daha olumsuz bir görüşe sahipti. Hiçbir pişmanlık duymadan iki öz çocuk babası olsa da, Pius buna rağmen Kardinal Borgia'nın davranışlarından dolayı şaşkınlığa uğramadı.

Ayrıntılarıyla beraber özel bir geceden haber alan Papa, Rodrigo'ya şöyle yazıyordu: "Sevgili Oğlum! Dört gün önce, Sierra'nın kendi tamamıyla dünyevi düşkünlüklere vermiş bazı kadınlarının Giovanni di Bichis'in bahçesinde bir araya geldiğini ve senin ise sorumlu olduğun yüksek vazifelerin gereklerine tamamen kayıtsız şekilde on yedinci saatten yirmi ikinci saate kadar onlarla beraber olduğunu işittik. Birçok ahlaksız danın icra edildiğini duyduk. Cinselliğin cazibesinin her bir türlüsü yasaklanmışken, sen büsbütün dünyevi biçimde davranıyorsun. Utancım orada olan her şeyden bahsetmemi engelliyor. Öyle ki, sadece onların yaptıkları değil, senin onlardan altta kalmayan aşağılık pozisyonun içinde... Arzularının özgür kalabilmesi, o genç kadınların babaları, eşleri, kardeşleri ve yakınlarınca kabul görmedi... Bütün Si-

enna bu cümbüşü konuşuyor... Öfkemiz kelimelerin çok ötesinde... Bir kardinal eleştirilemeyecek kadar mükemmel olmalıdır."

Bu cümbüşlerin ortasında Kardinal Borgia muhteşem bir zenginlik biriktirmeye devam etti. En tiksindirici olanları dâhil tüm suçlar için temin ettiği af ve bağışlamalardan çok büyük servet edindi. Kızını öldüren bir babayı bir ücret karşılığı bağışlaması üzerine yapılan protestolara; "Tanrı bir günahkâr mutlaka ki ölmelidir diye buyurmaz, aksine yaşamalı ve ödemelidir!" sözleriyle sert şekilde cevap verdi.

Borgia artık papalığı elde etmeyi deneyecek paradan daha fazlasına sahipti. Artık papalar zengin ve güçlü Roma aileleri veya Hıristiyan imparatorlar tarafından makama yükseltilmeseler de papaları seçen bir avuç kardinal fazlasıyla rüşvet seven kişilerdi. IV. Sixtus'un ölümünün ardından yeni Papa'yı tayin etmek üzere toplanan Kardinaller Meclisi'nde Borgia, gıpta edilen tacı Büyük Cadı Avcısı III. Innocent'e kaptırdı. Innocent 1492 yılında ölükten sonra ise, Borgia dünyanın o nihai tahtını hileyle elde edemeyeceğine inanarak neredeyse kendini süreçten mahrum bıraktı.

Yarış adeta başabaş geçti ancak Borgia çok büyük bir servetin sahibiydi. Öyle ki; Borgia, Sistine Şapeli'ni dolduracak kadar çuvallar dolusu altına sahip olmakla bile böbürleniyordu. Amcası III. Callistus gibi İspanyol olan Borgia; nefret edilen bir yabancıydı fakat para Romalı dik başlı kardinallerin çoğunu yola getirdi.

Israrcı bir rakibi öyle ya da böyle ayakta kalabildi. Çok büyük bir servete sahip olan Kardinal Ascario Sforza isimli bu rakip, Milano Düklüğü soyundan gelmekte ve bu aile tarafından desteklenmekteydi. Sforza'yı bir kenara çeken Borgia, açık açık bu yarıştan çekilmek için ne istediğini sordu. Bunun üzerine Sforza büyük getirisi olan Mahkeme Başkan Yardımcılığı (vice chancellor) ve büyük miktarda keş para karşılığında yarıştan çekilmeye razı oldu. Hemen ertesi günü de bir tekne dolusu külçe altın Sforza'nın evinin yoluna doğru yola çıktı. Artık Borgia'nın tek bir oya ihtiyacı vardı ve bu da Venedik Kardinali'nden satın alındı. Fakat bu ücret, Borgia'nın diğer oylar için harcadığı pa-

ralar göze alındığında çok düşük bir miktardı ama yine de doksan altı yaşındaki bu Kardinal'in geri kalan ömründe harcayabileceğinden çok daha fazlaydı.

Seçimler yapıldı ve beklendiği gibi Borgia kazandı. Yeni ismi ile VI. Alexander, ihtişamlı Papalık kıyafetlerini kuşanırken, "Ben Papa'yım, ben Papa'yım" diye haykırıyor ve keyfini açıkça ortaya koyuyordu. Gelecekte X. Leo ismi ile Papa olacak olan Giovanni di Medici ise, "Öyle ki, dünyanın daha önce hiç görmediği kadar vahşi olan bir kurdun pençeleri altındayız. Ya biz kaçacağız, ya da o bizi hiç şüphe yok ki mahvedecek," diyerek bu durumu değerlendiriyordu.

Paganlıkla dolu aşırı derecede ahlaksız bir taç giydirme töreninin ardından VI. Aleksander yeni görevine başladı. İlk iş olarak uzun süreli metresi Vanozza'yı; daha genç ve taze olan on altı yaşındaki Giulia Franese ile değiştirdi. Bu sırada Papa ise 60'ına basıyordu. Hemen akabinde Giulia, "Papa'nin fahişesi" olarak adlandırıldı ve halk kitlelerinin kıs kıs gülücüklerle "Hristiyanlığın gelini" dedikleri bu kadın; sahip olduğu bu yeni pozisyon sayesinde büyük bir güç kazanarak III. Paul ismiyle geleceğin Papa'sı olacak kardeşini önemli bir kardinallik mertebesine yerleştirebildi.

Makam elde etmek genellikle pahalı bir şeydi ve VI. Aleksander hazinesini ikide bir yeni kardinaller yaratarak genişletmekteydi. Ödeme yapıldıktan sonra Papa'nın; büyük paralar ödeyerek bu makamları elde edenleri, bu makamların yeni kişiler için uygun bir hale gelmesi için zehirlettiği bilinmektedir. (Buna tek istisna, henüz onlu yaşlarında makamını karşılıksız elde eden oğlu Cesare'dır.) İronik şekilde Papa VI. Aleksander, muhtemelen başka biri için hazırlanmış ölümcül bir zehirli iksirin kurbanı olarak yaşamını yitirdi. Onun, 1503 yılında 73 yaşındayken meydana gelen bu garip ölümü bizzat yardımcısı John Burchard tarafından kayıtlara geçirildi.

Yatağında uzandığı bir sırada; yutkunamadığı gibi, yüzü dut rengine dönmüş ve derisi soyulmaya başlamıştı. Bağırsaklarından boşalan kana, karın bölgesindeki yağların sıvılaşması eşlik etti. Saatler süren

ızdırabın ardından Papa hayatını kaybetti. Ama kaydedilen bu rezalet henüz bir başlangıçtı. Papa'nın kararmış cesedi hızla çürümeye başladı, yine bu arada dili şişerek çenesini zorlayarak dışarı uzandı ve Burchard'a göre tıpkı ateşin üstündeki bir güğümde meydana geldiği gibi bir köpürme buna eşlik etti. Oldukça fazla şekilde şişen ve en geniş şekilde uzayan ceset sonunda patlaklar verdi ve her delikten kükürtlü gazlar yayıldı. Venedik Büyükelçisi'nin dile getirdiği gibi; bu onun o güne değin gördüğü "İnsanlığın bir benzerini kaydetmediği, en çirkin, en canavarca ve korkunç ölü vücuttu." Aynı şey; artık reformlar için tam zamanı gelmiş olan kilise için de söylenebilirdi.

11

Bana "Müsamaha" Göster

Papa X. Leo, kendi etrafında aşınıp duran tüm kilise değerlerini reddetti. O, eğlenmekle çok fazla meşguldü. Papalık seçimlerini kazandığı 1513 yılını sonrası kuzenine, "Şimdi gerçekten çok eğleniyorum" diye yazdı. Ve hakikaten de çok eğlendi. Bu savurgan ev sahibi, yemekler, şaraplar ve akşam yemeği sonrası eğlenceleri için muazzam paralar harcadı. X. Leo; Floransa devlet adamı Francesco Guicciardini'nin dediği gibi, "Edepten bahsedilemeyecek bu zevki sefadan memnun olan genç insan topluluklarını daima çok sevdi." Belki de bu, Papa X. Leo'nun neden asla "yeğenlerinin" olmadığını anlatmaktadır.

O, sanatın büyük efendisiydi, dönemin bir tarihçisi bu konuda onun için; "eğer bu sanatsal becerilerini dinin en ufak bilgeliğine kadar enjekte edebilseydi, gelmiş geçmiş en iyi Papa bile olabilirdi" sözlerini kullanmaktadır. Ancak Leo'nun ruhaniliği üzerine yapılan bu değerlendirme tamamen adil değildir. Buna karşın, kendisine karşı komplo kuran kardinaller dahil hiçbir Hıristiyan'ı idam ettiremeyecek kadar hassas olmasıyla bilindi. Yine en büyük dini görevde bulunduğu bir esnada, bir Müslüman'ı işe aldı.

Leo, kendi Papalığını abideleştirmek için kimi inşa planlarını bizzat kendisi büyük bir özenle hazırladı. Tüm bunların en önemlisi, selefi II. Julius tarafından yerle bir edilen St. Peter Kilisesi'ni yeniden inşası idi. Bu kilise dünyanın en büyük ve kudretli kilisesi olacaktı. Ancak onun tüm bu hırs ve arzuları çok büyük çapta sürekli bir nakit girişini gerektirmekteydi ki, Leo bunun için her zaman yetersizdi. Bu durumun üstesinden gelebilmek ve hazineyi doldurabilmek için de, çok eski bir Papalık imtiyazı olan "müsamaha" üzerinde karar kıldı.

Bir Alman papazı olan Martin Luther'i deli eden bu kavram, bedelini Papa'ya ödeyerek direk cennete girme hakkını satın almaları anlamına

gelmekteydi. Papalığın görevi kötüye kullanmasına karşı cesur bir eylem olarak Luther, kendi kaleme aldığı "Müsamaha Hakkında 95 Tez" adlı bildirgesini eline aldığı bir çekiç yardımı ile 1517 yılında Wittemberg Katedraline çiviledi. Luther, "Papa'nın serveti, diğer insanlarınkini fersah fersah aşar" diye belirtiyor ve "Niçin St. Peter Kilisesi'ni gariban Hıristiyanların paraları yerine kendi parası ile inşa ettirmiyor?" diye soruyordu. X. Leo Luther'in Papalık'a karşı temsil ettiği bu tehlikenin farkına vardı ve onu aforoz ettikten sonra protesto olarak kuklasının yakılmasını emretti. Sonuç olarak, X. Leo kilisenin reformu hakkında hiç bir şey yapmadan ölürken ve muhalefet tarafından yürütülen aydınlanma devam etti...

12

Getto'da

Krallar ve halk tabakalarının benzer şekilde Roma'yı kolektif güçlere vermeyi istedikleri bir dönemde; Leo'nun aksine IV. Paul Vatikan tahtına keyif sürmek üzere oturmamaktaydı. Yetmiş dokuz yaşında seçilen bu rezil huylu, küfürbaz Papa; zaten herhangi şekilde bir keyif sürmek için çok yaşlıydı. Bu da onun seçilmesindeki amacı ortaya koymaktaydı. Kısacası bu Papa; keyif sürmek yerine, Papalık'ın olağanüstü güçlerini yeniden öne sürmek üzere acımasız ve gerici biri olarak belirlendi.

Paul işe küçük bir ev temizliği ile başladı. Michelangelo'un Sistine Şapeli'nde yarattığı çıplak insan figürlerinden nefret eden Paul, derhal bunlara kıyafet giydirilmesini emretti. Bu işi yapan sanatçı Daniele da Volterra, sonraları "Pantoloncu" olarak nam saldı. Reformasyon karşındaki öfkesi, Roma engizisyonunu yeniden alevlendirerek Hıristiyanlık alemini silip süpürmek oldu. Sık sık kendi sapkınlıklarının etkisinde olan Papa, kendisine veya kendi otoritesine karşı meydan okuyan herkese hodri meydan dedi. Azize dönüşmüş muhteşem asker Ignatius Loyola bile, Paul'ün bu düşünceleri karşısında iliklerine kadar titredi.

Ortodoksluğu muhafaza etme gayretleri içinde Papa, sonraları XX. yüzyıla değin etkisini sürdürecek ve düşünce sınırlarının kontrolünü sağlayacak olan Yasaklı Kitaplar İndeksini hazırlattı. Listenin en başlarında Hollandalı bilgin Erasmus'un eserleri ve Latince yazılmamış olan İnciller bulunmaktaydı. Zaman içinde bu listeye; Boccaccio'dan, bir yüzyıl sonra dünyanın güneş etrafında döndüğünü öne sürmeye cüret ettiği için Papa VIII. Urban'ın zulmüne uğrayan Galileo'ya değin birçok başka yazar da eklendi.

Paul IV. muhalefetten nefret ettiğinden daha fazla nefreti Yahudilere beslemekteydi. Papalık, hiçbir zaman hoşgörünün bir modeli haline gelmezken; Paul, Yahudileri öldürülen Hıristiyanlardan dolayı lanet-

leyerek benzeri görülmemiş vahşilikte bir zulme tabi tuttu. Dört yüzyıl önce adeta bir Nazi ön uygulaması gibi, Roma'nın tüm Yahudileri gettolarda toplandılar ve sahip oldukları toprakları saçma sapan düşük miktarlar karşılığı Hıristiyanlara satmaya zorlandılar. Dahası Yahudilere onları Hıristiyanlardan ayıracak olan sarı bir başlık giymelerini emrederek, Yahudilerin Hıristiyanlarla evlenmesini ve Yahudilere doktor tayin edilmesini yasakladı. Yahudi sinagogları yıkıldı ve kutsal metinleri yakıldı.

1559 yılında ölümünün ardından sevinçten sağa sola koşan ve şehirdeki tüm heykellerini paramparça eden coşkulu kalabalıklara ve yüzyılın en hakir Papası olarak görülmesine rağmen, onun bıraktığı hoşgörüsüzlük mirası yüz yıllarca sürdü. Öyle ki, ancak 19. yy'da önemli bir Papa'nın göreve gelerek, o güne değin ekilmiş tüm nefret ve adaletsizlikleri telafi etmeye başladı. Bu asil ve sevgili Papa, bir duasında şunları yazıyordu: "Habil'in işareti alnımızı lekeledi. Kardeşimiz Kabil yüzyıllar boyu kanlar içinde elini uzattığında, biz bizimkini geri çektik. Senin Aşkını unuttuğumuz için gözyaşı döküyoruz. Onları Yahudi oldukları için yalan yere lanetlediğimizden dolayı bizleri affet Yüce İsa! Bizi; onların bedeninde, Seni ikinci defa çarmıha gerdiğimiz için bağışla! Ne yaptığımızı bilmediğimiz için bizleri affet!"

Kısım IX
Mağrur Olma Ey Ölüm

"Tanrı aşkına, toprağa oturmamıza izin ver.
Ve kralların ölümleri hakkında hüzünlü öyküler anlat."

- Richard II, Perde III, Sahne II (Shakespeare)

Her şey gelir geçer, malum. Lakin Ölüm Meleği, kralların ruhları için geldiğinde, sanki daha da bir tuhaflaşmakta. Bu dünya yalan dünya, her canlı ölümü tadacak. Bununla birlikte şu açık ki ölüm, kraliyet mensupları söz konusu olduğunda şeytani ölçüde yaratıcı olabilmektedir. Mukadderatın yaratıcı zekasını bir yana koyalım, mevzu bahis durumlarda ilginç fırsatlar da adeta altın tepside ona sunulmaktadır.

Edward II aslında dehşet bir sonla karşılaştı.

1

Zor Durum

Geçen milenyuma dönüp bakıldığında, hayatı korkunç bir savaştan bir diğerine olağanüstü zaferler içinde geçen Fatih William etkileyici bir figürdür. Kendisini halen "Piç William" diye çağıranlardan dolayı William, genç yaşta Normandiya Dükü olarak gayri-meşruluğa karşı başkaldırdı. Üstünlük sağlayan tehlikeli akrabalıklar, kıpırdanan soylulara boyun eğdirme ve komşu ülkelerin topraklar üzerindeki hırslarını kontrol atına almakla beraber Dük William gücünü pekiştirdi ve tüm dikkatini Britanya üzerinde topladı. William, 1066 yılında İngiliz Kralı Harold'ı Hasting Muharebesi'nde kolayca bozguna uğrattıktan sonra Britanya'yı o güne dek yöneten tüm krallar arasında Britanya'nın ilk uzak mesafeli (Britanya dışından yöneten) kralı oldu. Ancak 21 yıl sonra gerçekleşecek ölümünün ardından hiçbir şey yolunda gitmedi.

1087 yılında son nefesini vermesiyle birlikte, hızla davul gibi şişmiş bir cesede dönüşen naaşı, hayatta olduğu dönemde asla tahmin dahi edemeyeceği ama kaderine yazılmış bir dizi onur kırıcı davranışa maruz kaldı. Aslında bu aşağılama William son nefesini vermeden hemen önce, ölümüne yol açan yara ile başladı. Savaşçı kral, Fransa'da savaştığı bir dönemde bir düşman baltası veya kılıcı ile yere düşmedi. Aksine kendi atı ateşli şekilde şaha kalktığında bizzat kendi semerinin boynuzu ile kazıklandı. Tarih, kralın neresinden yaralandığını kaydetmemektedir. Bunu sadece tahmin edebiliriz...

Izdırap içindeki kral uşakları tarafından birkaç gün sonra vefat edeceği Saint-Gevais Manastırına alındı. Refakatçileri, hükümdarlarının ölümleriyle birlikte kendi çıkarlarını güvence altına yarışına girişerek hükümdarın cansız bedenini hizmetçilere terk ettiler. Fatih William artık talan edilmeye çok uygundu. Fırsatı kaçırmadılar ve aç gözlü çalışanlar onun sahip olduğu her şeyi dışarı taşımaya başladılar; hatta kıya-

fetlerini bile... Ve ölü kral yerde neredeyse çıplak bir halde terk edildi.

Norman vakanüvis Ordericus Vitalis, tüm bu iğrenç hadiseleri bir jenerasyon sonra kayıt altına almıştır: "Daha çok yakın bir zamanda yüz binden fazla silahlanmış adamın kul köle şekilde boyun eğdiği, milletlerin karşısında titreyerek başını öne eğdiği bu kudretli prens; şimdi kendi hizmetçileri tarafından, kendisine ait olmayan bir evde soyuluyor ve günün ilk ışıklarından itibaren ertesi gecenin tümü boyunca çıplak bir zeminde terk ediliyor."

Ve çile henüz bitmedi. Nihayet Kral William'ın cesedi bir grup papaz tarafından toplanarak bir cenaze merasimi düzenlendi. Cesedi tabuta koyma vakti geldiğinde, bir araya gelenler cesedin tabuta sığmaması ile adeta şaşkına döndüler. William tabuta tıkış tıkış bir şekilde sıkıştırılmak zorundaydı. Zafer dolu günlerinin ardından biraz fazla şişmanlamış olan William'ı oraya sıkıştırmak zordu. Kilise aniden iğrenç bir koku ile doldu. Ordericus Vitalis hikayeyi şöyle sonlandırmaktadır: "Nefis yiyeceklerle yağlanıp şişmiş olan karnı utanç verici şekilde patladı ve bu olay, gerek alçak gönüllü, hesaplı gerek ise düşüncesiz, hesapsız insanlara et yığını bir görkemin sonu hakkında bir ders verdi."

2

Hanedanın Baş Belası

Uzun, kuvvetli ve altın sarısı saçları ile II. Edward her santimetre karesi ile ideal bir Ortaçağ Kralının görkemine sahipti. Parfüme bulanmış erkek aşıklarına duyduğu tutku, karısı ve devlet işlerine duyduğu açık aşağılama da olmasa tablo tamamlanmış olacaktı. Bu şekliyle İngiliz kral; vaktinin büyük kısmını maço babası I. Edward'ın kendi saltanatı döneminde, oğlu ile münasebetsiz hareketler içinde olması sebebiyle ülkeden sürdüğü Piers Gaveston adlı birine yılışmakla geçiriyordu.

1307 yılında tahta çıktığında Gaveston'a toprak, ünvanlar ve cinsel ikramlar yağdıran II. Edward, kraliçesi olan Fransız Isabella ile İngiltere'nin en güçlü ileri gelenlerini uzaklaştırmayı başarır. Zaten Isabella'nın, Edward bütün evlilik hediyelerini Gaveston'a verdiğinden ve daha en başından beri Gaveston'ın yatağını onunkine değişmeyeceğini belli ettiğinden beri hoşnut olması mümkün değildi. Ve soylular ise, kendileriyle dalga geçen yeni türedilere zenginlik ve onur bahşeden kralın kendilerini dışlamasını birazdan daha fazla rahatsız edici buldular.

Usanmış baronlar, Gaveston'u kraldan zorla alarak başını kestiler. Ama azgın bir su yılanı gibi, sarayda ansızın yeni favoriler türedi. Artık İsabella için gına gelmişti. Ana yurdu Fransa'ya kaçan İsabella burada Roger Mortimer adlı yeni bir sevgili edindikten sonra, dik başlı kocasının krallığını ele geçirebilmek için bir ordu topladı.

Eylül 1326'da hiçbir direnme ile karşılaşmadan İngiltere'ye ulaştılar. Kral oğlu III. Edward lehine tahtından feragat etmeye zorlandıktan sonra açlık içinde can vereceği Berkeley Sarayı'nın zindanına hapsedildi. İsabella ve Mortimer Edward'ın, vücudundan geriye bir iz bırakmayacak herhangi bir şekilde öldürülmesini istediler. Bu doğrultuda Edward kızdırılmış demir maşa izlerini de içeren barbar bir ölümle yüzleşti.

3

Mezarında Ters Dönmüş

VIII. Henry'nin altı karısından sonuncusu olaran Katherine Parr; tehlike dolu, maymun iştahlı, yaşlı kraldan daha uzun bir ömre sahip olarak yeterince şanslı idi. Öyle ki, sonrasında önceki kocasının da üvey kardeşi ve hayatının aşkı olan Thomas Seymour ile evlenme şansına bile kavuşmuştur. Otuz dokuz yaşındaki dul kraliçe için hayat tam bir mutluluk iken, bu mutluluk kısa bir süre sonra 1547 yılında tek kız çocuğunu doğurduğunda aniden kesildi. Sudely Şatosu'nun küçük kilisesine gömülen dul kraliçe, gelecek yüzyıllar boyunca asla huzur içinde yatamadı.

Kilise, Katherine Parr'ın yıllardır bakımsızlığa yüz tutan mezarından geriye kalanları topluyor ve 1700 yılında ise başka bir yere nakledilen mezar ile kraliçeden geri kalanların yerini tam olarak kimse bilmiyordu. Daha sonraları 1782 yılında, Sudely Şatosu'nun o zamanki sahibi olan John Lucas adlı bir adam, kraliçenin tabutunu eski kilişenin molozları arasında şans eseri buldu. Kraliyete ait bu ölüye duyması gereken saygıyı aşan karşı konulmaz ve hastalıklı merakının sonucu, Lucas tabutu açtı. Ve içinde ölümünün ardında 200 yıldan fazla zaman geçmesine rağmen kraliçenin hiç bozulmamış şekilde, tamamen korunmuş bedenini buldu.

İlk durumunda olduğu gibi duran kadavra bunca yıla rağmen tazeliğinden hiç birşey kaybetmemişti. Bir yıl sonra ise insanlar, ondan çıkan tiksindirici bir kokudan şikayet ediyorlardı. Sonraki gezilerin önüne geçmek için taş bir levha mezarının başına dikildi. Ancak bundan on yıl sonra Kraliçe Katherine yeniden rahatsız edildi. Bir grup sarhoş adam, onun kendisine layık bir defin törenine ihtiyacı olduğuna karar vererek mezarı açmak üzere kabrin bulunduğu alana geldiler. Bu kalabalık, ne

yazık ki kraliçenin cansız bedenini yukarıdan aşağı doğru fırlattılar.

19. yy'ın başlarında, zehirli sarmaşıklarla kaplı mezarı yeniden keşfedildi. Bu sefer sonsuza kadar mühürlü bir şekilde kapatıldı. Sudely Şatosu'nun restore edilen kilisesine mermer bir heykeli yapılan kraliçenin anısına bir de sunak adandı. Ölümünün ardından yaklaşık üç yüzyıl sonra, Kraliçe Katherine artık huzura ermişti.

4

Üçüncü Çarpışma

İskoç Kraliçesi Mary başını derde sokma konusunda gerçek bir hüner sahibiydi. Sadece yakışıklı olduğu için bir aptalla evlendi ve daha sonra evlendiği adamın cinayetinde baş şüpheli konumundaki aşığı ile kaçtı.[1] Tahttan feragat ettikten ve iğrendiği İskoç tebaasından kaçtıktan sonra, kuzeni I. Elizabeth tarafından İngiltere'de yaklaşık 20 yıl boyunca tutsak edildi. Bu süre zarfında kendisini serbest bırakarak İngiliz tahtına oturtmayı hedefleyen dörtten fazla komploya dâhil oldu ve bunlardan biri kaderini tayin etti. Görünen o ki İskoç Kraliçesi kötü kararlar alma konusunda tam bir dâhiydi. Çünkü Mary hayatını ne kadar berbat bir hale soktuysa da, tecrübesiz bir cellâdın onunla hazırladığı berbatlıkla karşılaştırılamazdı.

Kraliçe Elizabeth kuzeninin ölüm fermanını imzaladıktan sonra olaylar hızla gelişti. Hiçbir danışmanı, akrabası olan bir monarşi üyesinin idamı konusunda ümitsiz olan ancak daha sonra sıkça yaptığı gibi fikrini değiştiren İngiliz Kraliçesi'ni istemiyordu. 8 Şubat 1587 sabahı İskoç Kraliçesi Mary Fotheringhay Şatosu'nun Büyük Salonu'na getirildi. Gözleri karşıya bakar, sırtı bükülmemiş ve kafası yukarıda bir halde ölüme gideceği siyah kumaş kaplı darağacına giden merdivenlerin başında durdu. Bir zamanlar ışıldayan bakışları yaşlılık ve mahkûmiyet yıllarıyla beraber solmuştu ancak hâlâ kraliyet asaletini yayıyordu.

Platforma yaklaşırken, 44 yaşındaki Kraliçe idam fermanının sesli okunacağı bir sandalyeye oturtuldu. Büyük Salon'a bakarken ölümüne tanıklık etmek için toplanan kalabalığı gördü. 100'den fazla insan gözlerini bu ibret gösterisine dikmişti. Yanı başında tamamen siyahlar giyinmiş, mesleğinin temel aracı yerde duran kapüşonlu cellât

[1] *Mary'nin Henry Stuart ve Lord Darnley ile olan perişan evlilikleri için bkz: Kısım III Bölüm 3*

bulunmaktaydı.

Az sonra kafasının düşeceği alan ile göz göze geldiğinde, Mary Katolik Dünyası'nın bir şehidi olacağı için kendiyle gurur duyuyordu. Aniden, kalabalığın içinden bir adam anın sessizliğini bölerek "Ben Peterbrough Başpiskoposu'yum" diye bağırdı. "Gerçek inancı kucaklamak için henüz çok geç değil. Evet! Reforme edilmiş dini, bir din ki..." Mary geriye yaslanarak sakince araya girdi: "İyi Bay Piskopos, kendinizi bu konuda daha fazla zahmete sokmayın. Ben bu din ile doğdum, bu din ile yaşadım ve bu din ile ölmeye de hazırım."

Bu sırada Piskopos öğüdünü sürdürdü. Mary başını çevirdi ve sesli bir şekilde Latince dua etti. Cellât ileri adım attı ve Mary'nin önünde diz çöktü. Nezaket gereği "affet beni" dedi. "Seni ve bütün dünyayı tüm kalbimle affediyorum" diyerek nazikçe cevap verdi Mary. "Umarım ki bu ölüm bütün ıstıraplarıma bir son verecek."

Dileklere dayanan düşünceler.

Ayağa kalkılırken, baltayı hazırlayan cellât Kraliçe'ye soyunmasında yardım etmeyi teklif etti. Nazikçe reddederken, Mary yardım etmek için bekleyen hanımlara döndü. Altında canlı bir kızıllık barındıran cübbesinin düğmelerini çözdüler. Başörtüsü ve baş giysisi çıkarılarak bir tabureye kondu. Kenarları altın işlemeli mendilini çıkarıp, elleri gözlerini bağlarken elleri titrediği için yardım etmek zorunda kaldığı hanımlardan birine verdi. Daha sonra birileri Kraliçe'yi platforma doğru yaklaştırarak, başını koyacağı yerin önünde diz çökmesine yardımcı oldular. Başını el yordamıyla soğuk oduna koydu ve boynunu iyice yerleştirdi. Cellât baltasını kaldırıp hızlıca indirdiği süre zarfında Latince "Tanrım! Ruhumu senin ellerine emanet ediyorum" diye fısıldadı.

KÜT!

Kurbandan gelen bir inilti duyuldu. Bu korkunun üstüne, cellât Kraliçe'nin kafatasını sıyırarak hedefini ıskaladı. "Yüce İsa!" diye mırıldandığı duyuldu balta bir kez daha havaya kalkarken. Bu sefer balta başını gövdesinden kesin bir şekilde ayırdı. Kızgın ve bezgin cellât geriye kalan eti de parçalara ayırdı. Gövdesi sırtüstü yatık halde kan

fışkırtırken kafası yuvarlandı. "Yaşasın Kraliçe Elizabeth" diye haykırdı cellât, kopan kafayı saçlarından kaldırıp kalabalığa gösterirken. Aniden, kafa düşüp yuvarlandı ve cellatın elinde sadece kızıl bir peruk kaldı. Gri saçlı, aniden yaşlı görünen ve dudakları hâlâ hareket eden kafa ile aniden yüz yüze gelen izleyicilerin soluğu kesilmiş haldeydi.

Zaman ayırmayı hak eden bir ayrıcalık olarak ölen Kraliçe'nin jartiyerini çıkarmak için elbisesini kaldıran cellât, elbise yığınının içinden aniden çıkan bir köpek ile irkildi. Mary'nin hayvanı Geddon, elbisenin içine saklanmıştı. Küçük köpek cesede hücum etti ve çevresinde dolanmaya başladı, kafası karışık ve çıldırmış bir halde havlamaya başladı. Mary ile daha önce konuşmuş olan Protestan Piskopos platforma seğirtti ve köpeğin kafasını kan gölüne bastırarak soktu. "Köpeğin Kraliçe'nin kanını içişini kehanet eden John Knox'un ne dediğini hatırlayın!" diye acı acı bağırdı. "İç, seni it!" Ancak Geddon direndi ve dişlerini kana gömmek yerine Piskopos'un eline geçirdi.

Mary'nin kafası Fotheringhay Şatosu'nda bir kadife yastığın üzerinde sergilendi. Haçı, dua kitabı, kana bulanmış elbiseleri, idam sehpası kendisinin ölmeden önce dokunduğu her şey gibi, namı kirlenen Kraliçe'nin bütün izlerini unuttturmak üzere sarayın avlusunda yakıldı.

5

Felaket Reçetesi

1685 yılında II. Charles muhtemelen ufak bir felç geçirdikten sonra 12 hekim, İngiliz Kralı'nın vücudundaki zehirden kurtulmasını sağlayacak bir yol bulmaları için saraya davet edildi. Kanının dörtte birini vücuttan aldılar. Güçlü sağaltıcıları vücuduna enjekte ederek onu ilaçlara boğdular. Ancak Charles, şaşırtıcı olmayan bir şekilde hasta kalmaya devam etti.

Bu sürede doktorlar tedaviye devam ettiler. Takip eden günlerde, Kral'ın kafa derisini tıraş edip yanan demirlerle tutuşturdular, burnunu aksırık tozuyla doldurdular ve önce vücudunu alçı ile kaplayıp daha sonra bunu da çıkardılar. Charles boğaz ağrısı, vücut ağrıları ve soğuk soğuk terlemekten şikâyet etmeye başlayınca ayaklarını reçine ve güvercin dışkısıyla ovaladılar.

Kral'ın durumu hızla kötüleşiyordu. Doktorlar ellerinden gelen her şeyi deniyorlardı. Modern uygulayıcılara ait olan en gelişmiş tekniklerin uygulandığı bir zamandı. Kötü düşüncelerden kurtulması için Kral'ın kafasına delikler dahi açtılar. Ancak hiçbiri işe yaramadı. "Güleç Kral" tedavinin başlamasından 5 gün sonra, ölmesi uzun sürdüğü için özür dileyerek ve kendisini kurtarmak için var güçleriyle çalışan hekimlere minnet ederek son nefesini verdi.

6

Ayrılık Bakışı

II. Charles öldüğünde birçok piç bırakmıştı ancak tahtı devam ettirecek meşru bir varisi yoktu. Ancak bu durum en büyük oğlu Monmouth Dükü James'i tahtı silah zoruyla ele geçirmeye çalışmaktan alıkoymadı. Ancak bu girişim tam bir fiyaskoyla sonuçlandı ve Dükün amcası II. James tarafından kolaylıkla bastırıldı. II. James hırslı yeğeninin kafasının kesilmesini emretti. Bundan sonra olanlar ise Londra Kulesi'nde Yeoman Warders tarafından sıkça anlatılan karşı konulamaz bir hikâye haline geldi.

Dük öldürüldükten sonra birileri fark etti ki kendisinden kalan resmi bir portresi bulunmuyordu. Hain bir piç olmasına rağmen hâlâ Kral'ın oğluydu ve bir resminin saklanması uygun olanıydı. Kesik kafasıyla bir ressama poz vermesi oldukça zor olacaktı. Ancak imkânsız değildi. Tek gereken biraz maharetti. Kesik başı daha sonra oturtulması için konumlandırılacak olan gövdesine geri dikildi. Şu da unutulmamalı ki bazı otoriteler kesik başla ilgili bu hikâyeyi tümden yalanlamaktadır, ama o zaman geriye eğlenceli olan ne kalır ki?

7

İçin İçini Yiyor

Fransa Kralı öldüğünde, görece çok sıkı bir otopsiye tabi tutuldu. Vücudunun boğazından kalçalarına dek kesilmesinin ardından iç organları çıkarıldı ve muhafaza edildi. Bu ritüel çok da kötü değildi. Her şeye rağmen, bu eski Mısır'dan kalma eski bir geleneğin parçasıydı. Ne var ki XIV. Louis üzerinde ise bu yöntem garip bir hal aldı. Çoğu Fransız kralının kalbi sonsuza dek saklanmak üzere altın kaplamalı bir küpün içine konurken, Güneş Kral'ınki garip bir İngiliz'in midesinde yer buldu. Ya da hikâye böyle rivayet ediyor.

Suçu Fransız Devrimi'ne atmak gerekiyor. Tabii ki XIV. Louis bu modern kalkışma başlamadan on yıllar önce ölmüştü ancak bir kraliyet ailesi mensubuydu ve torunlarından XVI. Louis giyotinle tanıştığı zaman görmüştü ki Kraliyete mensup olmak her zaman iyi sonuçlar doğurmuyordu. Ölü bir Kraliyet mensubu olsanız bile. Kızgın kalabalık St. Denis Katedrali'nde 50 yıldan beri yatmakta olan Kral'ın cesedine saldırdılar ve mumyalanmış kalbini çaldılar.[1]

Kalp daha sonra Lord Harcourt adında bir İngiliz asilzadesine satıldı. Lord Harcourt da daha sonra kalbi Rev. William Buckland isimli Westminster Piskoposu'na sattı. Piskopos ölünce kalp miras olarak oğlu Francis Buckland'a kaldı. Arkadaşları tarafından Frank olarak çağırılan bu kişi, bilimsel düşünen ancak biraz da olsa garip biriydi. Birleşik Krallık Hayvanları İklime Alıştırma Topluluğu'nun kurucuları arasındaydı ve bu topluluğun amacı ulusal gıda arzını arttırmak için ülkeye egzotik hayvanlar ithal etmek ve yetiştirmekti. Bir süre Buckland kanguru ve devekuşu yemekle tatmin oldu ancak daha sonra damağı daha maceracı bir hale geldi. Organik olan herhangi bir şey işe yarar-

[1] *Louis XIV'ün cazibe merkezi Versay'daki kariyeri Kısım II Bölüm 2'de konu edinmiştir.*

dı. Ve bu noktada XIV. Louis'in kalbi devreye girdi. Anlatılana göre, Buckland kurutulmuş kalbi bir akşam yemeği için hazırladı. "Bugüne dek çok fazla garip şey yedim" diye hatırlattı ona ürkmüş bir misafiri, "ancak bir kralın kalbini hiç yememiştim."

Birkaç lokmanın ardından Kral'ın kalbi adeta bir gurme atıştırmalığı olmuştu.

8

Kraliyet Sifonu

II. George hiçbir zaman çok saygı duyulan bir kral olmadı. Cesur bir savaşçı olmasına rağmen -aslında askerlerini savaş meydanına süren son Britanya monarkıydı- doğuştan Alman olan Kral etrafını saran absürtlük ağını dağıtmayı başaramadı. Kendisinin sebep olduğu üzere, halkı sert aksanına, baskıcı yönetimine ve ağzından salyalar akarcasına çapkın oluşuna gülüyordu.[1] 1760 yılındaki ölümü bile asaletten yoksundu. Zavallı George tuvalette kasılırken öldü.

[1] *George II'nin aşk hayatının ayrıntıları için bkz: Kısım I Bölüm 3*

Yine George II'nin oğlu Frederick ile olan hoşnutsuz ilişkileri için bkz: Kısım V Bölüm 5

9

Bilindik Son

Marie Antoinette'nin yozlaşmış bir şekilde şaşaaya duyduğu ilgiye dayalı ünü tamamen hak edilmemiş değildi. Her ne kadar ekmek kıtlığına dair kendisine gelen bilgileri "o zaman pasta yesinler" diyerek görmezden gelmemiş olsa da, savurgan hayat tarzı etrafını saran zavallı yoksullukla hiç yüzyüze gelmemişti. Şişkin ve pudralanmış Kraliçe gamsız bir şekilde mutsuzluğu görmezden geldi, buna karşılık kendisini gösterişli kutlamalar, savurgan harcamalar ve absürt modadan oluşan bir çemberin içine gömdü.

"Kraliçe tatlı bir kadın" diye yazmıştır 1777 yılında Fransa'yı ziyaret eden kardeşi Avusturya İmparatoru II. Joseph. "Ancak kafası boş, avantajlarını kullanmaktan yoksun, günlerini bazıları hoş görülebilir olan ancak kendisini esas düşünmesi gereken konulardan tamamen uzaklaştıran ve böylece tehlike arz eden aşırılıklardan aşırılıklara koşarak harcıyor."

Belki de olay büyük saçtı. Yığınlarca saç. Yapımına saatler harcanan, santimetrelerce yükseklere ulaşan, hatta meyveler, mücevherler, tüyler ve heykelciklerle bezenen saç modelleri Kraliçe'nin avare varlığını özetler görünüyordu. Bu boş yığını taşıyan kafası devrim çılgınlığının acı bağırışları arasında kopacaktı, ancak herkesin gözü önünde idam edilişinden önce zorlandığı alçaltıcı durum, Fransa'nın fazlasıyla şımarık Kraliçesi'nin önceki yaşam tarzına tam bir zıtlık gösteriyordu. Oysaki bir zamanlar kendisini Versay'ın ışıltısı ve lüks yaşantısı içinde her kaprisine katlanan yalaka asilzadeler ile eğlendirirdi. Şimdi ise rutubetten tavanı akan ve şöminenin yokluğunda buz kesmesine neden olan karartılmış bir hücrede tutuluyordu. Zengin elbiseler ve bezemelerin hepsi gitmiş, geriye sadece yıpranmış siyah bir elbise kalmıştı. Çocuklarından, dahası geceleyin bir mum ışığından bile mahrum bırakılan

önceki Kraliçe -şimdi mahkûm 280 olarak bilinmekteydi- yalnız başına küçücük, kirli bir kümeste hastalık ve derin endişelerle boğuşuyordu.

Hücresinden alınarak tam bir parodi olan Devrim Mahkemesi'ne çıkarıldı. Herhangi bir gerçeklik aranmadan, "Avusturyalı Fahişe" (mahkeme onu böyle adlandırıyordu) cinayet, ihanet ve hatta kendi oğullarıyla ensest ilişkiye girmek gibi absürt suçlamalara muhatap oldu. Ancak burası tam da aklı havada ve şımarık Kraliçe'nin cesaretini kanıtladığı yer oldu. Kendisini dibe çekmeye çalışan bu gösteriye baskın çıkmak için, mahkemeye asalet ve şeref ile seslendi.

Davanın tanıklarından biri şöyle not etmiştir: "Dürüst izleyicilerin gözlerinde üzüntüyü görebilirdiniz ve de erkek ve kadınlardan oluşan kalabalığın gözlerindeki çılgınlığı." Bir çılgınlık ki birden çok kere acıma ve hayranlık duygusuna yol açtı. İddia makamı ve hâkimler Kraliçe'nin asil kararlılığı karşısında oluşan istemsiz kafa karışıklıklarını yahut sinirlerini saklamakta başarılı olamadılar.

Önceden hazırlanmış hüküm 9 ay önce aynı kaderi yaşayan kocası XVI. Louis gibi ölümdü.[1] Sabık Kraliçe giyotinle infazını beklemek üzere berbat haldeki hücresine geri getirildi. 16 Ekim 1793'te, belirlendiği gibi, çocuklarına elveda dileklerini iletti ve dua kitabına şunları yazdı: "Tanrım bana merhamet et! Gözümde sana akıtacak yaş kalmadı, zavallı çocuklarım Allahaısmarladık, Allahaısmarladık!"

Sonrasında gün ortasında yapılacak infaz için kendisini hazırlaması gerekti. Kraliçeyken Marie Antoinette alçakgönüllülük zırhının arkasında bulunan banyosuna gitmeden önce günün elbiselerini seçmesini sağlayan gösterişli bir heyete sahipti. Şimdi ise kendisiyle ilgilenmesi için sadece bir kadın vardı. Ağır bir şekilde kanarken, kadından soyunup kirli iç çamaşırlarını değiştirirken önünde durmasını rica etti. "Muhafız anında bize gelirdi" diye anımsadı kadın "ve kafalığın hemen yanında üstünü değiştirişini izlerdi. Atkısını omuzlarını kaplayacak şe-

[1] *Louis XVI'nın idamı alçaltıcı bir halk merasimiydi. Giyotin vurulduktan sonra kralın koparılan kafası bir görgü tanığının ifadelerine göre genç bir muhafız tarafından alınarak "en acımasız ve çirkin hareketler" eşliğinde bir darağacında sergilendi.*

kilde örter ve nazik bir ses ile genç adama 'ahlak adına bayım, çamaşırımı kendi başıma değiştirmeme izin verin.'" Mahkûmun her hareketini izleme emri almış olan muhafız başını çevirmeyi reddedince sabık Kraliçe lekeli iç eteğini olabildiğince gösterişsiz bir şekilde çıkarmak zorunda kaldı ve eteği duvardaki bir çatlağın içine tıkıştırdı.

Az sonra gitme zamanı geldi. XVI. Louis'nin kafasını kesen cellâdın oğlu olan cellât, Kraliçe'nin ellerini bağlamak ve saçlarını kesmek için geldi. Kocasına yapıldığı gibi kendisinin de idamın yapılacağı alana bir faytonla getirileceğini ummuştu, ancak hücresinden çıktığında sıradan suçluları ölüme taşıyan sıradan bir at arabasının kendisini beklediğini gördü. Bağırsaklarının çözüldüğünü hisseden sabık Fransa Kraliçesi hapishane duvarına karşı rahatlamak için ellerinin çözülmesini rica etmek durumunda kaldı.

At arabasını arkasında Devrim Meydanı'na doğru yol alırken yol kenarına dizilmiş kalabalığın yuhalamalarına sabırla katlandı. Her yerde bir kutlama havası vardı. Giyotinin bulunduğu meydanda "Dul Capet"in kafasını kaybedişine tanıklık etmek için idam alanının etrafını saran kalabalığa meyve ve şarap satan insanlar bulunuyordu. Bu korkunç gösterinin ortasında, kırpık beyaz saçlarıyla yaşadığı yılların sayısından daha yaşlı görünen Marie Antoinette sakin ve asil bir şekilde duruyordu. Darağacına çıkmaya çalışırken cellâdın ayağına bastı ve nazikçe özür diledi. "Afedersiniz bayım, isteyerek olmadı." Daha sonra kafasını kopartacak olan makineye bağlandı ve ahşap yakalık boğazından geçirildi. Bir anda kafa koparıldı ve herkesin görebilmesi için havaya kaldırıldı. Kalabalık onayını kükreyerek sundu.

10

Çalıntı Penis Olayı

Bir adam öldüğünde belirli ölçüde bir saygıyı hak eder, ama Napoleon Bonaparte, öyle görünüyor ki, bu saygıyı birkaç santim kısa yaşayanlardan. Eğer bir New York hastanesindeki küçük ve buruşuk objenin kaynağı gerçek ise, Küçük İmparator vücudunun çok önemli bir parçasından yoksun bir şekilde gömülmüş olabilir.

Yıllar boyutu serçe parmak kadar olan kayıp üyeyi olumsuz yönde etkilerken, başlamak için elde pek de bir şey yoktu. "Üreme organları küçük ve körelmiş vaziyettedir." diye yazmıştı 1821 yılında Napoleon'un otopsisinde görev alan bir hekim. Otopsiden sonra Napoleon'un tüm Avrupa'yı savaşa sokmak suçundan İngiliz gözetiminde kalması için sürgün edildiği St. Helena adasında Vignali adında Korsikalı bir rahip, İmparator'un penisini çabuk bir bıçak darbesiyle çaldı. Yazıldığına göre "İşte! Aldım onu!" dedi.

Tarihin bu kurutulmuş küçük parçasını bugün kasketinin içinde taşıyan New York'lu ürolog ve Napoleon kolleksiyoncusu John Lattimer'e göre din adamının motivasyonu son derece açıktı. Napoleon, Korsikalı yoldaşına karşı ağzı bozuk ve aşağılayıcı davranıyordu ki bu durum kötü bir İmparator için çok tipikti ve Vignali'yi sinirden kudurttu.

"Korsikalılar çok duygusaldır" diyor Lattimer ve ekliyor: "Vignali otopsiden sonra intikamını almak için yeterli zamana sahipti." Lattimer'e göre tropikal sıcaklıkla otopsiden kaynaklanan kötü koku dayanılmaz bir hal alabilmektedir. Cesedin yeniden dikilmesinin ardından süreci yürüten İngiliz uzmanlar kendilerini dışarıya atmaktan memnuniyet duyarken, Vignali'ye İmparator'u hadım etmek için yeterli zamanı vermiş olabilirler.

Lattimer sahip olduğu nesnenin gerçekliği konusunda hiç şüphe duymuyor. İzleri Vignali'ye kadar giden Napoleonana isimli koleksiyonun

bir parçasıydı. "Bugüne dek gerçekliğine şüphe getirecek herhangi bir şey görmedim" diyor. "Sahipliğin devamı sürecinde kesin boşluklar yok."

Doktor, Napoleon'un en özel parçasına, onu elde ettiği 1970'lerin başından beri derin bir saygı ile bakıyor. Onu hiçbir şekilde sergilemiyor yahut fotoğrafının çekilmesine izin vermiyor. Hatta parçayı Napoleon'un gömülü olduğu Paris'teki Invalid Müzesi'ne geri vermeyi dahi teklif etmiş ancak şu ana dek resmi bir cevap alamamış. Washington Post'un da etkili bir biçimde belirttiği gibi, belki de Fransızlar asil miraslarının gösterişli bir kalıt yerine hadım edilmiş bir kalıttan türediğini kabul etmek konusunda o kadar da istekli değildirler.

11

Aşırı Ölümler

Bolşevikler 1918 yılında Çar II. Nikola ve ailesini öldürerek 300 yıllık Romanov egemenliğine son verdiler ancak, özellikle bunu yapış yöntemleri konusunda kendileriyle gurur duymadılar. Ölümlerin birçok detayı aile üyelerinden bazılarının katliamdan kurtulup yaşadığına dair dedikodulara yol açacak şekilde on yıllar boyunca utanç verici devlet sırları olarak korundular. Romantik efsaneler ve zeki sahtekârlar gerçeği karanlığa gömmeyi başardılar. Ancak komünist rejimin çöküşü ve Sovyetler Birliği'nin çözülmesiyle birlikte bütün resim ortaya çıkmaya başladı. Baş cellât Yakov Yurovsky'nin uzun zamandır saklanan raporları, Romanovların kemiklerinin bulunması ve adli bilimlerdeki büyük ilerlemeler bir bütün olarak bu cinayetlerin ne kadar çirkin olduğunu gösterme amacına hizmet ettiler. 16-17 Ekim 1918 gecesi, görevini terk etmiş İmparator ve ailesi, 78 gündür tutsak oldukları Ekaterinburg'daki konutta giyinip hızlıca bodrumda toplanmaları konusunda uyarıldılar. Hükümleri verilmiş olan aileye yol boyunca çirkin ve alaycı duvar yazıları eşlik etti. Nikola, sadece hemofiliden dolayı kötürüm olan 13 yaşındaki oğlu Alexis'i taşıyordu. Çar'ı dertli karısı İmparatoriçe Alexandra ve 4 güzel kızı takip ediyordu: 22 yaşındaki Olga, 21 yaşındaki Tatiana, 19 yaşındaki Marie ve köpeğini kucağında taşıyan 17 yaşındaki Anastasia. Aileye mahkûmiyetleri süresince de eşlik eden Kraliyet'in 4 sadık hizmetçisi eşlik ediyordu. Nikola'nın şahsi doktoru Dr. Botkin, uşağı Alouzy Trupp, Alexandra'nın hizmetçisi Anna Demidova ve aşçı Ivan Kharitonov.

Önceden belirlenmiş odaya ulaştıklarında, hiçbir şeyden şüphe etmezken, mahkûm grubu fotoğrafları çekilmek üzere bir duvara karşı sıraya dizilme talimatını aldılar. Ancak bir fotoğrafçı yerine odaya 12 silahlı adam giriş yaptı. Baş cellât Yurovsky, Çar'ın önünde durdu ve

bir parça kâğıttan bir şeyler okudu. "Alman akrabalarınızın Sovyet Rusya'ya saldırılarını devam ettirmeleri gerçeği göz önüne alınarak" dedi, "Ural Yürütme Komitesi idamınıza karar verdi."

Buz kesilen Nikola, Yurovsky kendisini çok kısa bir mesafeden vurup öldürmeden önce tepki vermekte çok zorlandı. Bununla birlikte, geri kalan silahlı adamlar da çılgın bir şekilde ateş etmeye başladılar. Kendisine verilen sandalyede oturmakta olan İmparatoriçe Alexandra en büyük kızları Olga, Doktor ve diğer iki hizmetli gibi bir anda öldü.

Ancak diğerleri için ölüm o kadar da çabuk gelmedi. Katiller diğer üç kız ve hizmetçi Demidova'nın üzerinden seken kurşunlarını gördüklerinde şoke oldular. Kafaları karışmış bir şekilde bu sefer süngüleriyle saldırdılar ancak süngüleri saplamayı başaramayınca bu sefer daha da acımasız bir şekilde saplamaya çalıştılar. Çar'ın oğlunun kafası vahşice tekmelendi ve kulağına iki el ateş edildi. Kan ve barut kokusu ile dolmuş olan oda, katiller cesetleri çarşaflar yardımıyla dışarı taşırken tamamen sessizleşmişti.

Cesetler bekleyen bir kamyona atıldı ve yaklaşık 20 mil uzaklıktaki bir maden kuyusunda terk edildi. Alanın yakınlarında cesetlerin elbiseleri ve değerli eşyaları üzerlerinden alındı. Çok geçmeden kurşunlar ve süngülerin vücutlar üzerinde neden etkisiz kaldığı anlaşıldı. Korselerin ve diğer iç çamaşırlarının içlerine dikilmiş olan kat kat elmaslar saldırıda kullanılan silahları etkisiz hale getirmişti. "Ölümlerinin acısından yalnızca kendileri sorumludur" diye not düştü Yurovsky. "Yaklaşık 18 pound ağırlığında değerli eşya ortaya çıkarıldı. Bu arada açgözlülükleri öylesine dışa vurmuştu ki yalnız Alexandra Fyodorovna'nın üzerinde ağırlığı 1 poundu bulan bileklik haline dönüştürülmüş kocaman bir altın tel bulundu. Tüm bu değerli eşyalar hızlıca alındı ve böylelikle kanlı elbiseleri beraberimizde sürüklemek zorunda kalmadık."

Kıyafetler yakılırken cesetler çimenlerin üzerine yatırıldı. Kızların bir zamanlar güzel olan yüzleri şimdi yüzlerini parçalayan dipçik darbelerinin ardından tanınmaz hale gelmişti. Cesetlerden bazıları taciz dahi edildi. "İmparatoriçe'ye dokundum, hâlâ sıcaktı" dedi katillerden

biri. "Şimdi huzur içinde ölebilirim, çünkü İmparatoriçe'nin ..... sıktım" dedi bir diğeri. Rapordaki kelime daha sonra silindi.

Bütün cesetler daha sonra bir maden çukuruna atıldı. Yurovsky ortaya çıkan manzarayı yok etmek için çukura birçok el bombası attı ancak bunlar da büyük oranda etkisiz kadılar. Daha sonra fark etti ki gömü alanı fazlasıyla fark edilebilir bir haldeydi ve ölümleri kendilerinden gizlemeye çalıştıkları Çar'a sadık Beyaz Ordu tarafından fark edilmeye açıktı. Romanovların cesetlerinin yerlerinin değiştirilmesine karar verildi. Yurovsky gömü alanına döndü ve yanmış cesetlerin çukurdan çıkarılması emrini verdi. Bütün Beyaz Ordu soruşturmacıları daha sonra alanda aileye ait eşyaların parçalarına rastladı. Bunların içinde Çar'ın oğlunun giymiş olduğu bir kemer tokası ve Anastasia'nın köpeğinin parçaları bulunuyordu. Hatta Alexandra'ya ait olduğunu düşündükleri kopmuş bir parmak da buldular.

Yurovsky cesetleri daha uzak bir yere taşıdı. Bir tanesi Alexis'e ait olmak üzere iki tanesi yakıldı. Biliminsanları diğerinin Anastasia'ya mı yoksa Marie'ye mi ait olduğu konusunda fikir ayrılığına düştüler. Geri kalan cesetler hızlıca kazılmış mezarlara atıldılar. Yurovsky üzerlerine sülfürik asit atarak cesetleri tanınmaz hale getirmeyi denedi. On yıllar sonra cesetler keşfedildiğinde, onları inceleyen biliminsanları üzerlerinde vahşice uygulanan zarar verme yöntemleri karşısında dehşete düştüler. Yüzler tamamen dağıtılmıştı ve kemikler sanki üzerlerinden bir kamyon geçmiş gibi görünüyordu. Dr. Ludmilla Koryakova meslek hayatı boyunca çok sayıda kemiği mezardan çıkarmıştı. "Ancak asla" dedi Sunday Times'a verdiği mülakatta, "bu kadar zarar verilmiş ve taciz edilmişini hiç görmemiştim. Kendimi hasta hissettim."

17 Temmuz 1998'de, cinayetlerin 80 yıl sonrasında, Romanovların ceset kalıntıları, Büyük Petro'dan beri çarların anıt mezarı olagelmiş 18. yüzyılda inşa edilen Aziz Peter ve Aziz Paul Katedrali'ne yerleştirildi. Rusya Cumhurbaşkanı Boris Yeltsin aileyi coşkulu bir şekilde minnetle andı. "Tüm bu yıllar boyunca bu korkunç suç karşısında hepimiz sessiz kaldık. Bu suçu işleyenler ve haklı göstermek için bahane üretenlerin kendileri suçludurlar. Hepimiz suçluyuz. Kimse kendine

yalan söyleyemez ve bir zulmü siyasi gereklilikle açıklayarak savuşturamaz... Hepimiz insanların tarihi anılarına karşı sorumluyuz. Bu nedenle buraya bir insan ve cumhurbaşkanı olarak gelmeliyim. Bu vahşice cinayetin kurbanları önünde saygıyla eğiliyorum."

12

Kralları Öldürmek Hiç İyi Değildir

Zaman zaman da olsa, ölüm konusunda kraliyet ailesi son gülen olmayı bilmiştir. İngiliz İç Savaşı'ndan ve Kral I. Charles'ın 1649'da idam edilmesinden sonra yönetimi eline geçiren cesur milletvekili Oliver Cromwell olayında da durum böyle olmuştur. Cromwell 1658'de ölene dek Britanya'yı Lord Koruyucu olarak yönetmiş ve Kraliyet üyeleri gibi Westminster Abbey'de gömülmüştür. Bundan kısa bir süre sonra, idam edilen Kral'ın oğlu II. Charles tahtı yeniden ele geçirerek monarşiyi yeniden kurmuştur. Söylemeye gerek yok ki, kafası kesilen babasına Cromwell'in nasıl davrandığını hiçbir zaman tasvip etmemiş ve kısa zamanda intikamını almıştır.

Lord Koruyucu'nun cesedinden kalanlar Westminster Abbey'deki mezarından çıkarılarak Londra sokaklarında sürüklenmiştir. Daha sonra adi suçluların idam edildiği Tyburn'e götürülerek tüm gün orada sallandırılmıştır. Ceset parçalara ayrıldıktan sonra kafası koparılarak bir sopanın ucunda sergilenmiş, vücut ise daha sonra bir çukura atılmıştır. Cromwell'in kafası 25 yılın ardından bir fırtınada uçup gidene dek Westmisnter Salonu'ndaki sivri bir uca oturtulmuştur. Kafanın Cromwell'in mezun olduğu Cambridge'deki Sussex Üniversitesi'ne gömülmesi ise 1960 yılına dek gerçekleşmemiştir. Bağnaz kral katiline yöneltilen son aşağılama ise, Cromwell'in büyük bir şevk ile yok etmeye çalıştığı Kraliyet'in, Kraliçe II. Elizebath'in tahta oturması ile işleri bütünüyle yoluna koyarak başarıyla yoluna devam etmesidir.

"Hanedan Skandalları" Avrupa tarihinin çok bilinmeyen sayfalarını açıyor. İngiltere'den Fransa'ya, İspanya'dan Avusturya'ya, Rusya'dan Roma'ya, Vatikan'dan Portekiz'e saray ve hanedanların bugün unutulmaya çalışılan skandallarını anlatıyor.
Okudukça bazen gülecek, bazen kızacak, bazen irkilecek ama her seferinde "medeniyet" olarak öğretilen Avrupa tarihinin hiç de öyle olmadığına tanık olacaksınız:

- Rus Çariçesi II. Katerina gerçekten de atlarla sevişir miydi?
- Bütün Kral, imparator ve çarların metresi var mıydı? Evlenmesi ve cinsel hayata sahip olması yasak olan Papaların çocukları nasıl doğuyordu?
- "Oğlancı" hükümdarlar hangileriydi? "Sevgili"lerini nasıl seçerlerdi?
- Beş kız kardeşinin tümüyle birden "birlikte olan" Fransız Kralı kaçıncı Louis'ydi?
- Sevgilisini lime lime edip saraydaki yer döşemesinin altına gömen hükümdar kimdi?
- 57 torununun 56'sı piç olan kral kimdi?
- Özel sarayında toplattığı kız-erkek çocuklara tecavüz eden imparator kimdi?
- Ergenlik çağındaki bir erkeği hadım ettirerek gelin kıyafeti giydiren ve başkentte düzenlediği bir düğünle onunla evlenen hükümdar kimdi?
- Kız kardeşiyle yatan hükümdar kimdi? Annesiyle yatan hükümdarın nesi olmaktaydı?
- Pek çok metresinin yanı sıra iki kız kardeşiyle de yatan Papa, ne yaparken felç geçirmişti?
- Napolyon öldükten sonra penisi neden ve nasıl kesilmişti? Bugün o penis parçası nerede korunmaktadır?